॥ ॐ ॥ अर्हं ॥ श्रीसिद्धहेमचंद्रशब्दानुशासनविवेचितात्मस्वकृतसप्तमाध्यायस्य आचार्यहेमचंद्रोविरचितोत्यर्हन्नमस्कृत्या ॥ शब्दकृतावत्यदव्यदाद्यज्ञानवतां तत्प्रतिपादितार्थज्ञानं निःश्रेयसाद्भवतीति प्रसिद्धं । पदपदार्थज्ञानं चैवमनयनिक्षेपादिनिरधिगमोपायैः परमार्हतः । व्यवहारानुपक्रम्य दिनिरिति । पूर्वाचार्यप्रसिद्धाऽवश्यहेयस्मरणकार्यसिद्धये विशिष्टाऽनुबंधसंबंधक्रमाः सहार्हन्नुपक्रमतयः प्रस्तूयंते । तत्रयद्यपिनामधेयाऽनुपदनेदानीराजाजयतिः पूर्वोक्ततरामुपपद्यतितरामित्यादौ व्यधप्रकृतिः । तथापिनामपदाद्यर्थोऽनुपक्रमतिरविकाप्रधानम् । अव्यक्तत्यन्तिपक्वादिनामपिव्यक्तत्यन्तिपक्वाऽनुसारेणावश्यंस्वरूपनिर्णयेऽतितत्रापिधात्वनुपक्रमतिस्तुव्यभिचारात्प्रत्ययान्तावाऽनुबंधस्तूपत्यादिः प्रत्ययान्तागापाद्यकामिऋतीयाजयश्च । कण्डूयाबालयाबोलावोरिलाविऽनुबंधस्तूपत्यादिः एषापिनुपक्रमूलेवतिऽनुबंधावादाज्ञियाता । आम्नायस्यमूलस्तूपत्यविलषापक्रतिः सन्नायांवर्त्तते । अस्तूयतेस्तूपत्यादौ प्रयोगिवदत्रिनाऽनुकारस्यप्रयोगीदितीसंज्ञानलवति । एवमन्यत्रापिवर्णसमाम्नायक्रमेणस्वरांतव्यञ्जनांतधात्वपदन्यासतिज्ञानात्यंपातस्तूपत्यादिः प्रघ्नंनिर्दिशन्प्रघ्नेस्तूपमयावर्त्तनार्घंप्रघ्नमस्यपावः । यस्तूघात्स्तूवादयोधातवस्तूतिमंगलं । घंवायदाहामांगलिकत्वात्प्रघ्नमस्यप्रयोगस्तूति । एवमदाद्यादिगणेषुपिस्तूमयावर्त्तनमदिप्रस्तूतीनांप्राग्निर्देशेप्रयोजनमस्तूस्तूसातालावः सन्नाअस्तिस्तूऽव्यधर्म्मः धात्वर्घसामान्यमितियावस्तूयदाज्ञः । सानित्यासामहानात्मातामाजस्वतलादयः प्रातिपदिकार्थविशेषेक्रियासेवाभिधीयते । तांप्रातिपदिकार्थधात्वर्घवद्भवतीति सतिसन्नाऽपिवाधात्वर्थः केवलःशुद्धोलावस्तूत्यभिधीयते । तथायत्रान्यक्रियापदेनश्रूयते । तत्रास्तीतिसत्वतीतिपंपायाक्त्वमिति । नस्तुस्वः सन्नावाविद्यमानत्वमनुपपन्नंक्रियार्थेहिधातवः । क्रियावस्तूदरूपासन्नाऽनुबंधादिषुसन्नदित्यनुबंधत्रित्प्रत्ययालिंगसंख्यारूपानस्तवति । निषादषः । यथाजानातिपदंप्रतिस्मरतिश्रद्धत्तेसंश्रद्धातसमवियुजतां । न ।

१

रूपतिश्चतत्प्रत्यादीनांज्ञानदर्शनस्मरणश्रद्धानसेवागमसमवायविधानविनाशवर्णादयोद्रव्यगुणाश्चपरिस्पंदात्मकाश्चक्रियाव्यपदेशमर्हंतिएवंसन्नापिद्रव्यधर्म्मोधात्ववाच्यसामापद्यमानाक्रियाव्यपदेशंलप्स्यते । मणिमुक्तरूपाणादिज्ञापकविविधाद्भिकरूपस्यापिसुखादर्नानात्वोपलब्धेर्धात्ववाच्यंवसन्नाक्रियाद्यमास्कंदति । नप्रातिपदिकवाच्येतिनाव्यवस्था । किंचपाकादिक्रियाणांत्रिकाल्यालिंगसंख्याकत्वमुपलक्षयन्पचतिपक्ष्यतिअपाक्षीज्जानातिज्ञास्यतिअज्ञासीदित्यादितत्रेदापिस्तवतिविष्यतिअस्तूदितिधात्ववाच्यायांसन्नायामुपलभ्यमानंक्रियात्वंवस्तूपयतिअतएवस्तूतिप्रातिपदिकवाच्यायाःसन्नायानक्रियात्वम् । एवंवस्तूतिक्रियावाविद्यमानत्वमात्रत्वंसन्नोपपन्नाअ घंतरापिप्रसन्नायांपलक्ष्यतायदाज्ञःनिपातार्थोपसर्गार्थधातवस्तेतितत्रयः । आनकार्थाःस्मृताःसर्वेपाणास्तेषांनिदर्शनं । मितितथाचस्तूरयंकविदस्त्यर्घवर्त्तितायथाबस्तूनिधनान्यस्यस्तवतिसंतीत्यर्घः । क्वापिस्तूतापाऽर्त्तीवावचाद्भीरस्तोजिन्याःऋतधरःप्रावालवतिजायतस्त्यर्घः । क्वचिदस्तूततसंपद्यर्घेत्रिशुक्रः शुक्लोस्तवतिसंपद्यतत्यर्घः । उपसर्गविशाद्धातारानेकोऽर्थः । एकाद्योतायथाप्रस्तवतीतिस्तम्प्यर्घः । प्रथमतश्चपलब्धस्थापरास्तवतिपरिस्तवत्यभिस्तवतीतितिवा । स्कारःसंस्तवतीतिजन्मार्घः । प्रमाणानतिरेकाणाभरणंवअनुस्तवतीतिसंवदनम् । विस्तवतीतिव्याप्तिः । आस्तवतीतिस्तागागतिः । उच्चस्तवतीत्यूर्द्धभेदः । प्रतिस्तवतीतिस्तयंकत्वमिति । अथवाऽर्घोतारघापिक्रियासामान्यरूपासन्नाऽनुवर्त्ततएवतिसन्नायाएवापादानंऋतम् । सन्नाव्यतिरेकोणिच्यर्घोतराणिवरविषाणायमानानिस्फः । घञस्तावविकाराऽतिवचनाच्चस्तावः सन्नासामान्यरूपाक्रियेत्यवसीयते । यदाजः जायते । अस्तिविपरिणमतेवर्द्धते । अपक्षीयते । विनश्यतीतिषड्भावविकाराऽतिवचनात् । अपिचसार्वधातुकंवस्तूधातवस्तेनातनोत्यधिनासन्नामेवाविद्यावद्विद्यविषयाऊर्द्धतीतिसाक्रियासामान्यमित्यक्ष्यते । तथाचक्रियार्थोधातुरितिवोधऽनुबंधस्त्रआत्मानंपदाद्यपदानुबंधस्तावाद्यर्थाऽनुबंधस्तिपस्मोदमपवा

दात्रावाचौऽसर्ज्जिकः३ऽइ३।लवतिलवतः।लवंतिलवसिलवथः।लवथालवामिलवावः।लवामः।एवंसप्तम्यादिष्वाख्यातिलवऽक्रियाव्यतिहारेलावकर्म्मणाऽऽत्मनेपदेचाव्यतिलवंतेव्यतिलवातेव्यतिलवंतएवंसर्व्वत्रा आनङ्गिाव्यतिलवमानः।लावेवित्रेणेत्ययतालाव
स्यासच्चरूपवेनसंख्याद्यलावादिवचनबज्जववचनेनलवतः।एकववनंतुनघ्यादिप्रतिपदैकत्वसंख्यानिबंधनेकिंत्वलेदिकत्वनिबंध
नम्।एकवचनमुऽअगार्गः कपिष्ठातऽइतिहिलाघ्यम्।अतएवऽभदन्तकर्ट्टकवेपिछितीयऽतीयत्रिकेनलवतः।वयाछ्रयाताःमयाछ्रयात
।कर्म्मणि।अऽउछ्रयाताःसुखंसंवद्यतऽइत्यर्थः।अर्घंतारहिवर्त्तमानस्याकर्म्मकस्यापिसकर्म्मकत्वंलवतिकालाध्वलावादऽपेक्ष्या
चसर्व्वएवधातवःसकर्म्मकाःमासमास्तांक्रोशाद्युऽध्वनालि ल्र्यातःगोदाहंस्वपितिऽऊरुच्छातःअर्घंतारऽइत्यादिनावस्तु
र्म्मकस्याप्यकर्म्मकत्वंलवतियदाहुःश्वेतोधावतीतारऽइत्रेश्वे श्वेतोधावनंसंपद्यतऽइतिऽक्रियाविवक्षातःकर्म्मणोऽकर्म्मकाः
क्रियतिअर्घंतारवर्त्तनाद्धातोःसकर्म्मकस्यापिकर्म्मि का क्रियालवतियद्यालावंवहतिऽइत्यतीत्यर्थः।नदी
वहतिस्रवतीत्यर्थः।कर्म्मणोऽध्वनश्चर्घंतःऽइतिवृत्तादकर्म्मक वऽइतियद्याजीवप्राणाधारणेजीवतिहदिउरीषाःसंगिरु
दातःअत्रप्राणपुरीषारत्यकर्म्मणोऽध्वनश्चर्घंतेनवक्रोडीकृताका र्म्मणःप्रसिद्ध्यद्यद्यादावर्षतिनऽनस्त्वरऽक्रंवर्षतिपार्थः।ऽ
रान्वर्षतिकर्म्मणोऽविवक्षितत्वाद्।।नद्यानदीऽध्यतेनेकऽध्यतेकर्म्मविवक्षातोदासीन्यनिवृत्तिमात्रेणरतयाप्रायोगाद्।।यद्यकिं
कारातीतिप्रश्नेपचतिपठतीत्यादिप्रत्यवस्थानंनऽनुलवतिविद्यातवत्यादीतद्यामपर्य्यंतेयाज्यत्वाद्।।यद्युकिंकारातीतिप्रश्नेलवतीत्युत्त
रंतक्रियावत्यकर्म्मनिबंधनम्।।नऽनुबाह्यकर्म्मापेक्षंलवनंकारातीर्घोवगमाद्।।क्रियाहिसंबंधमऽहतामांतरंकर्म्मा।अतएवक्रियाविशे
षणानांकर्म्मत्वंस्मरंतिनत्वेवंक्रियाविशेषणादितियागोव्यर्घःकर्म्मणोत्यवर्तीयाभिरुःनेवऽ।।तरकर्म्मणासकर्म्मणोऽप्य
कर्म्मकक्रियप्रतिपत्त्यर्थत्वाद्याद्यागस्यातनऽवंसुमऽइत्यादौकर्त्तरिक्तः सिद्धः।ऽउवंस्वानात्यादौऽक्तमिमित्तासष्ठीनलवतीति।अतए

वसकर्म्मकाकर्म्मकव्यवहाराऽव्यकर्म्मनिमित्तेऽच्यतायदाहुःसकर्म्मकाकर्म्मकत्वेऽव्यकर्म्मनिबंधनमिति।लवऽइतिनिरुत्वार
स्यपाठादकस्मादऽनुस्वारेतऽइत्यनिऽनलवतिसद्यःनिरुत्वेवयद्यपिस्नाद्यक्रियातोऽन्योणादितिप्रत्ययस्यादोविधानात्प्रत्ययस्ये
वतद्यासुपचारेणधातारपिव्यत्यनविश्व्यतिलविधीष्टलवितालविष्यतिअलविष्यऽालवितव्यऽालवितालविऽउवर्णादिनाऽ
प्रतिषेधमऽहतःस्तवतऽनुस्तविःस्तुत्वाएवंपदस्यसाकाम्यस्तुतिस्तुदादितःएवंपराप्रस्तुतिस्तूदाजिवेयतणिगिलवऽन्नऽङ्गः।।
लावयतिकारातीत्यर्थः।यदाजः।।नित्यंनलवनंयस्ययस्यवानित्यलतता।नतस्यक्रियमाणंवपुषाकाङ्क्षायांविवातनल्लुति।
पुकर्ऽत्वंप्रतिपन्नस्यवसुनः।प्रयोजकक्रियामाऽजर्त्तीवनांसा वनाविदऽतिलावयऽज्योतिरांतरमित्यनेकार्घत्वादधमायदित्य
र्घः।यडिबोल्लयतायऽनुपिबोलवीतिबोलेतिमति ब्रुल्लयतियडंतात्मिगिबोल्लय
यतियऽनुवंतात्मिगिबोलावयतिणिगंतात्मिगि।। लावयतिणिगंतात्मनि।विलावयेषतिअतऽनऽइति
वचनादिडासन्नंतात्मनात्मनि।एकस्वरादितिवचनाऽन्य अनुवंतात्मनाऽनेकस्वरात्मनाऽयऽनात्मि।विऽाघासुऽघर्ऽह
णादेःस्नातिकाडिऽस्नाऽाद्योऽवतिस्नुत्वायतेऽत्रल वतेघर्षऽहीतिऽघर्क्यविधानं।अतएवक्वाडऽत्रस्यापिक्रिया
र्घत्वंनधऽत्वंलवतेश्चाप्रयोगःस्नऽःप्रीणिऽलावयातपदऽप्राप्रीतीत्यर्थः।पक्षेऽऽसाहाऽऽवतेत्यत्रऽनीऽाधातोरनेकस्वरा।
दाऽध्यातारनेकस्वरादपराकायःस्नुत्वेतिचाऽनुतदऽप्रयोगःसकासंवत्सत्वंत्सत्वेपरऽउतेःलत्वंत्रऽत्रस्वरविधेःप्रागावधिर्वत्व
निऽरुद्धावादऽनवस्तुवावःपराक्षाद्यतन्योरित्यपाऽन्योऽपिबतिदारुत्वऽःसिद्धावस्तुपत्तौनवऽ।।अत्रत्वाऽत्रेसिद्धे
पीतियणाप्रतिषेधःऽअत्रवनऽअत्रसिद्धिदोऽनुवऽतिपुरुत्वलवतिनत्र्याऽप्रत्नलाकमगमप्यायावापाणाश्च।।प्रलवनंऽप्रलावना
अत्रस्वरादितिणावतिचणौप्रसंनलवतिलव्यागायत्यादिनाकर्त्तरियालव्यःऽमाऽपक्षेलावोलव्यमानना।आवऽपाकघ्राणि

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

डाक्टर भाऊदाजी दृश्यश्रव्यसंग्रहालय
D: BHAU DAJI

स्विकू। स्तवत्यस्मादविविति स्वरू। नीमादिवादपादानसाधुरीत्यांतसूस्तोतः॥७॥ धुंभ्रेर्यंचि॥ वकारोजतोधवति॥ अउस्वारेच्चाऽतोधेष्यति॥ ध्रुंस्थैर्यगतिस्थैर्ययोरित्यस्यध्रुवति॥ अविकटादिवाऽडित्वेधुवः॥७॥ धुंप्रसवैश्वर्ययोःगतावप्येकोऽस्यवति॥ अउस्वारेच्चौतोधोष्यति॥ धोपादेशाद्वात्वत्वालावेसुलावायेधोपादेशायंतन्मतेषत्वमूसुधावेधुंकूघसविश्व
र्ययोरित्यस्यसौति॥ धुंदृअविधावस्त्यस्यउनोनोतिसुनुतात्इतःपरस्यदस्यानवशात्॥ स्मृंचित्तायांस्मरति॥ अउस्वारेच्चाऽ॥
स्मर्नीस्मर्तुमाऋदवद्वाऽवृतःस्यस्यतिघ्रतिप्रसवादिडपिस्मरिष्यति॥ णौस्मारयति॥ आध्मानघरादिवाऽस्मरयतिऽपारणौ॥
स्मृङ्वारतिमवद्वावऽपवादपूर्वस्याऽवेश्चसस्मरऽस्मृङ्॥ इंतिसन्नन्तादात्मनेपदेसुस्मूर्षतास्मृत्यर्घेतिकर्मणोव्या
प्यविकल्पनाद्वामांऽस्मरतिमातरंस्मरति॥ णौसनिमि स्मारयिषतिअधोपादेशाद्वान्नघत्वंस्मरतिकोकिलोव
नयत्यस्मात्स्मारयत्यनवनयत्यः॥ अन्नअणिकर्मणिक ईकाग्निगाऽस्मृताविति स्मृत्यर्घवर्जनादात्मनेप
देनलवतिऽउन्नाम्नीतिघेस्मरत्यानानेतिस्मरः॥ क्तौस्मृतिः॥ स्मृंचिन्तालनचास्मृणातिऽ॥ ईंधांसवनागरतिऽजगा
रा॥ अउस्वारेच्चाऽनागर्नी॥ ऋदंतवादिटिगरिष्यति॥ घृंघरतिऽजघा रा॥ अणादौसृणीकास्त्रीक्तीकनिपातनाद्वाघर्घरीकाघण्टि
काघण्टीङ्कतिकिंतिणेघृणाऽशीरीतिकिंतितघृंताऽन्नगरीतिमघर्मः॥ कृंदिंकिंतिणेघृणिः॥ यद्यप्यनिधनमस्यप्रयोगः॥ अउस्वा
रेच्चाऽन्नाद्यस्त्रितियद्यप्यायागस्तदानिङ्ज्ञेयं॥ घृणश्रवणेऽत्यस्यउघारयतिघारयामास॥७॥ अस्तृङ्क्षेपतापयोः॥ स्वरति
॥ संपूर्वस्यसमोगमित्यात्मनेपदमूसंस्वरातऽदिच्छेऽस्वर्त्ती॥ स्वरिता॥ सुस्वूर्घतिसिस्वरिषतिऽहृतःस्यस्येतिनित्यमिटिस्वरिष्य
तिणौसनिसिस्वारयिषतिअधोपादेशाद्वान्नघत्वंनास्तिसिस्वरयिषतीतिऽउस्वारणेऽकेपेऽत्यस्यादस्यासअविस्वरः॥ ऊणादौस्तृ॥
स्तृञ्सरीत्युः॥ स्तरुः॥ वृक्षः॥ गम्यमिरम्यजीतिगस्वर्गः॥७॥ ईंवरणेवरणंस्वर्गानांवरितिदरुरुः॥ दरुरुः॥ अउस्वारेच्चाऽन्नेऽत्वर्त्ती॥ ह

वृतःस्यस्येतीटिवरिष्यति॥ घृंजिणिगंतादविवाघारसूऽणादौवाघरिविनिक्षिपिघारयतीतिघारः॥७॥ धुंकुंकोटिल्ये॥ अउस्वारेतो
॥ धरतिदधरुः॥ दधरुः॥ कुरतिजकुरुः॥ जकरुः॥ धर्त्रीकुर्त्रादिवृतस्यस्येटिधरिष्यतिकरिष्यतियद्विक्रयद्वितियुणेदाधर्ष्यति॥
यङुपिदरिधर्त्रिदर्धर्त्रिदरीधरीतिणेवंक्रादेरपिअविनधरतीत्यधरः॥७॥ स्टंगतौ॥ सरतिप्रसरतिवागमनेर्घञ्॥ धावति॥ क्वे
स्रियतासर्व्यात्रेर्वत्यडि॥ अमरन्॥ एकेअसार्थेन्॥ अउस्वारेच्चाऽन्नेऽसर्त्रीहवृतःस्यस्येतिसरिष्यतिस्कादीतिअउस्वारेतामपि॥
पराङ्कायामिङ्निहितस्तत्रस्तवर्जनान्नघत्वंतिसस्तवासस्तमासमर्घाणौसनिसिसारयिषतिअधोपादेशान्नावान्नघत्वंवार्यापसार्य
निघ्णपवादायनुपसर्यात्॥ ऋउमतीवृन्नुपसार्यात्अन्याऽऊ प्यसिद्धाघेतिनिपातनाद्व्यपिस्तर्यः॥ उस्तल्वोऽकः॥ साधुमित्य
कासाधुमरतिमरकः॥ णेकेअसिमारिकाउराऽऽतेटि पुरःसरःपुरःसरीपूर्वोक्तऽपूर्वसरःपूर्वसरीस्त्रषाऽक्रो
धेघत्यानसरतीत्यवंशाल्लःसरणः॥ विपरिप्रान्सर्त्तरि तिघिनणिविसरतीत्यवंशाल्लोविसारी॥ एवंपरिसारी॥
प्रसारीस्टघस्येतिमरकिस्टमरः॥ स्टजीणितिहरुपिस्टवर ःस्टवरी॥ सर्त्तेःस्त्रिणतिघञ्त्रिअवयवित्योन्यंसरतिधावता
तिमारः॥ वहनमारः॥ अतिधावतीत्यतीमारोव्याधिः॥ मारीवल मूविसारामस्यःस्टसरुरुत्यलिगवांयूथसरः॥ लावाकावी॥
र्घञ्जिआसारः॥ प्रसारः॥ विसरःप्रसरोऽलिवाऽलूकाद्वाऽणादौवृङ्वृत्याकसरकः॥ स्रणीकतिऽकेनिपातनाद्वास्रणीका॥
दिव्यतीत्यादमरदः॥ ऋस्टवृवृत्यादमरदः॥ सुजयुरिमर्यः॥ ह्रुङ्ह्रुत्रित्याफेणेमरणदः॥ कृमिजातिःसर्त्तेर्णिदितिघमार्घः॥ सर्त्तेघप
ःसर्घपः॥ सर्त्तेर्गोत्रेस्थेतिकित्यालेःस्टगालः॥ लटिस्वटीतिवसर्वः॥ ऋद्यस्मिंतिकिंतिणीस्रणिः॥ ऋऋमिमिअणीसरणिः॥ सार
रघिः॥ सारयतीतिसारघिः॥ सार्त्तस्यस्त्रा॥ सरयुः॥ सरयूः॥ सरण्फूः॥ सरवः॥ सर्त्तेरकः॥ सरघः॥ वृक्षः॥ ऋस्टरुहीतिऽतिसरिऽत्रसित्यसित्रऽ
ञ्जःसरत्रिसाऽत्रजसमः॥ बाजलकाद्वाऽन्नतेणिसाधुः॥७॥ ऋंप्रापणेवकारोजतो॥ श्रीतातिऋजादेरुऽतिपार्ज्जतिसंपूर्वोऽ

मो गमीत्यात्मनेपदमसृङ्गातः कोऽर्यतेऽर्यतिर्यडि अरार्यते अत्रकर्यडाङीर्यङितियुणः आरुः आरुः अत्रसंयोगाद्दद
र्न्निर्तितियुणः मर्त्यान्निर्वर्त्यडि आरर्त्यपक्षेआर्णा णो अङ्गारीतिपो अर्प्पयति अनुस्वारस्यान्नेरिध्मात्तीहृतः स्यात्मेतीटि
अरिष्यतिघविंरुद्धेदङ्ङ् आरिषामनिकृस्मिन्प्रडितीटि अरिषतिऋकोघतिकर्योर्वीनत्वेऋणम् अधर्म्मादेयम् अन्यत्रऋ
तम् स्वामिवैश्येऽर्यः इतियअर्यः स्वामीदेवोवा अन्यत्रघणि आर्यः लधस्तरवनितीत्रअरित्रम् लिदादयङत्यडिनिपातना
दारा ण्यादोष्टवीक्तितिकितिणेक्रणंचिक्रणंक्रक्रणंत्यणेनिपातनाडरणः मघः ऋकृगतावित्यस्यउङ्यत्रिः ङा वृञ्जवनतरणः
योः लवनम् मज्जनम् तरणमुल्लङ्घनम् तरतिक्यन्तीर्यतेस्कः वृतोकीतियुणेङ्त्रपत्यतणेचेत्तरुः तरुः अनुस्वारस्यास
वादिङ्वृतानवतीदोवादीर्घः तरिता तरीता मनिङ्वृधेति वङ्तितरिषतितितरीषतितितीर्षतिआशिषीदोदीर्घश्च
तिषेधमन्तरिषीष्टाऋत्रर्मेतिनित्यमिङ्निषेधमन्तः किंतिता ङीयडितंतीर्यतेयङुपिंतातन्त्रिणेकंतरंतीतितारक
ः तारिका तारकावर्म्मकंतिनिपातनादिङ्लावातारका ङ्ये तिः लवृङ्जीतिवरघञ्घेवीतरतितरघंतारराजा रघंतरंसाम
लिदादयङतिनिपातनादडितारा द्योतिः अवावृङ्वृञ्भ्यांघञ्जिञ अवतरत्यानन्नाम्निञ्अवतारः सुवर्म्मेत्यलिङ् अवतरणमवतरः
रणादिषुपतितमित्यंगातरजः वृङ्ऋङ्पीतिकीदतिरीटम् मुकुटंहङ्ऋत्रित्यण्डितरण्डः यम्पङ्तीत्यानतरणः तत्रुनः नीत्रमीतिकितिघ
तीर्घम् ऋङ्ऋस्तिनिञ्णीतरणिः वृङ्ऋतिषितर्षः स्तवः मावावद्यमीतिमतर्मः वीतंमः बाजलकानघवम् स्वारस्यङ्ः तरिः तरी नोः
वृङ्स्तृस्तृतंङीतिङ्घत्यत्ययेतरीः नीः वृङ्वृत्वित्फः तरुः ऋवृस्तिनिणित्फप्रत्ययलचेवतात्रा तीरमितिञ्त्रीरणेकम्मसिमासावित्यस्यात्रा
ङंपानेटकारस्यनिंधयीत्यादोरयंघः ध्यति अस्तित्यादेदाधेणिगिअस्तिरीङ्गीतिपोधापयति फलवत्कर्त्तर्यात्मनेपदम्यत्रात्मस्यच
ल्याहारत्यपवादपरस्मैपदमात्मनेपदंधापयतस्तिङंमाता कादासंज्ञत्वादीर्घस्त्रनेयपीतीत्वेधायताङेत्रीर्व

तिडअदधन्पङ्गेअधन्अधमीत्रअत्रदेषुतिसिचावाघुपाअनुस्वारस्यान्नेरिधमता धाघेतिरिधयः इदयः निधयः यत्रुमोपम
र्गादिवशमिङ्तिनन्मातनत्रधीतिणेधयः घुनीस्नानेतिरवर्णिः घुनिंधयः घुनिंधयीक्रियाः धीतः धीतवान् धावनंनाम् दादिदिन्न
लवतिदाधेमीतिरिधयतीत्यंवंशीलोधमः माः इङ्नुदत्रेतिनिषेधमन्तनघष्टीधात्रीतिनिपातनाङ्कर्म्मणित्रिधयतिमातिधात्रीत्रण
दोधः सिदितिनोधेनुः इतःपरमेदन्ताअनुस्वारस्यकदित्रातिः ङा दैङ्त्रारक्षणेवकारःवोदाधोदतिदामंज्ञानिषेधघंदा
यतिक्यनिदायंतनाजनानि अवदातंसुवर्णम् अदामीत्रदिदासतिएवदासंज्ञाःसावान्नरत्रेदन्तस्यिङ्लुपिदादेरात्मनस्यवति
अनुस्वारस्यान्नरङ्दाताःयडिदादायतायङ्लुपिदादातिदाद तिदादीतः अत्रेषामीत्यत्रदामंज्ञस्यैववर्ज्जनादीर्घेलवतिदो
मूदानेयङतिदेङ्त्रेङ्पालनेदयतेदाङ्लवनेदातिः ङदांङ्दानेदादातिदोषोङ्त्रेदनेद्यतिङा धैचित्तायां
म्मात्रधर्थयतिमातरंधापयतिस्मत्यर्घतिकर्म्मणोवावा प्यत्रसाअत्रित्यात्रेदधेधोअनुस्वारस्यान्नेरिधमता णोः
धापयतिस्वनयत्लंकोकिलःधमपयत्यनेत्रनयत्लमः अत्र अणिकर्म्मतिस्मृत्यर्घवर्ज्जनादात्मनेपदंनलवतिङ्ष्टंमाव
धापयतीतिआतोऽङितिहस्यः मादाः आधमयत्रितमितिस्मादि स्यङतिकत्रादाः एषोदादिङात्मात्रधवः संधमयत्यस्मामितिस्त्रा
दिस्यङतिकेसंधमासंधमयतीतिहमधमन्त्रत्यङनात्रस्वेतिधमवर्जनाङ्क्योस्मस्यनत्रालावोधमतः धमतवान् दिङ्हृङ्हृदितिनिपात
नान्नकिपिधमयतीत्यंवंशीलोधीः इणादौतीवारतिनिपातनाङ्घरटिधीवरः धमपोधापीवतिकनिपिधीवा ङा ऐङ्घर्षकायाङ्हृङ्
घर्षकायाधमत्रघवयः स्मायतिअत्रित्यात्रेङऔअनुस्वारस्यान्नेरिस्मातासंयोगादर्वात्रिष्यःस्मेयान्स्मायान्स्मणोङ्कलङ्कलेत्यनुपम
र्गस्यिवाङस्वरेत्रयपीतिस्मापयतिव्यङ्जनात्रस्वेतिक्क्योस्मस्यनत्रालस्मानः स्मानवान्स्मानेतिस्मेनो स्मायतीत्यंवंशीलोस्मायुः स्मायङ्
त्यनोस्मानिः स्मायतास्वपपादस्त्रीकधापतिङ्स्मायतिलाङ्कमश्रणादोस्मायुदिस्मोमोः स्मोमःचमङ्ः ङा स्त्रंगात्रविनामेविना

DR. BHAU DAJI LADE ORIENTAL RESEARCH INSTITUTE

३

कः। हूडीतिणेपत्रादन्नेमणेदयत्तः। आदर्शः। आमन्त्रेतिणेबयादस्रः। मडुणलूषायाम्। मणेदयति णि बत्रीत्यनेमणेदनः। वंशमडुः वेष्टने।
मणेदात॥७॥ गडवदनैकादशे। गणेदगातमदनन क्रियायामित्यर्थः। उदित्वान्नेगणेदति। जगणेद। अविगणेदः। णाकगणेदिका। उणा
दौ। कृष्टकुटीतिवाणिदिः। गणिदः। णिश्च क्लाघ्वेगाणिदः। ज्ञागणेदी। मणेपादित्वाह्वेगा। णिदवस्नगणेदीवम्। हूडीतिणेपत्रादन्नेग
णेदयत्तः। मेघः॥७॥ श्रौहृगार्वातालमादिः। श्रौदति। शुश्रौद। कृदित्त्वाम्मौडउपान्त्यस्येति ह्रस्वानाविश्रुश्रौडत्। उणादौ कृश्हृश्
भ्रगीतीरामोडीरः॥७॥ यौहृमंबंधःसंबंधः। यौधः। यौदति। युयौद। कृदित्त्वामौडउपान्त्यस्येति न ह्रस्वः। अयुयौडत्॥७॥ मेहृम्रेहृम्ले
हृलो मह्लौ ह्लृत्रादौ। मेदति। म्रेदति। म्लेदति। लोदति। लौदति॥ कृदित्त्वाद्ध्रस्वाऽलाघा। अमिमेदत्। अमिम्रेडत्। अमिम्लेदत्। अ
लुलोडत्। अलुलौदत्॥ ग्रोग्रध्यौ लोहवर्जीश्वान्नाद्यत्यन्या ७॥ रोहृरोहृतौ हृत्रनादरः। रोदति। रुरोड। कृदित्त्वाद्दत
रोडत्। रोहृतौ डति। रुरौड। कृदित्त्वाद्रुरोडत्। तोहृतोड ति। तुतोड। कृदित्त्वाद्दतुतोडत्॥७॥ क्रीहृविहारे।
क्रीडति। विक्रीडा। क्रीडा। ऽकूजनस्यात्मनेपदम्। संक्रीडते। कूजने तु संक्रीडन्ति शकटानि। अनुवायुरः। अनुक्रीडते। आ
क्रीडते। परिक्रीडते। कृदित्त्वाडेन ह्रस्वः। अचिक्रीडत्। आङः क्रीडतिघिनणि आक्रीडनशीलः। आक्रीडी। केक्रीडितम्। केसम्राक्रे
टस्त्यः क्रीडा॥७॥ तुडृतोडृ तोडने। तोडनं दारणम्। तोडति। तुतोड। कृदित्त्वाद्दतुतोडत्। दारणस्य हिंसाविशेषत्वात् कर्मणोऽर्थात्स्विति तु ता
डितोताडयति संयुक्तमन्त्रोऽस्मित्येके। तूडति। उरुलायालंक्रमम्। उक्तत्वरुः सकलमचिरान्नाडयत्प्रीयं च। तूडृ। तूडति। तुतूड। कृदित्त्वा
दतुतूडत्। क्रोसमक्रेटस्त्यः तूडा॥७॥ ङहृनाडहृ ह्लौहृगतौ। ह्लाडति। ह्रडति। ह्लडति। ह्लोडति। कृदित्त्वान्न अजह्लाडत्। अजह्लडत्।
अजह्लडत्। अजह्लोडत्॥७॥ खोडृप्रतीघाते। गता क्रित्यनुवृत्तेर्गतिविषयप्रतीघाते खोडति। कृदित्त्वाद्दचुखोडत्। अचिखोडः। १५
पञ्चुः। लडेखेलतोतिरस्कम्॥७॥ विडआक्रोशे। वेडति। विवेड। आणि पिलीतिकित्वाद्विडालः॥७॥ अडउद्यमे। अडति। आडति। अ

अ
विचहः। भ्याड्सर्वस्य भ्याडः लडविलासे॥७॥ लडविलासेऽलृ उति। लडति। ललाड। जिह्वोन्मथने घटादित्वात् मौ ज्जस्वे लडयति। अन्यत्र
लाडयति। लडेलालयति। नञ्चादित्वाद्दने लडना। ललना। अविललः। ललनप्रूपसेवायाम्। उपलाडयति। ललिमहीप्पायाम्। लाल
यता। पुष्पिकविशदृ तिविशदृ प्रतिषेधम्। णिवाऽनित्यत्वे उहूलता॥७॥ कडमदे। उदित्वान्नकादति। ककाण। कडुम्मदे। उदि
त्वान्नकणदति। कडमण्या कम्पनवन्नि मतु तुदादिपाठे नेव गतार्थः इति न साधीनः॥७॥ कद्वकार्कश्ये। दोपाह्नोयम्। तवर्गस्येति
दस्यहवेकरुति। चकल्ल। अविकल्लः। कर्कशः। कामसाक्रेटस्त्यः। कल्ला। क्रिपिपदस्येति संयोगान्तलोपक। कल्। आन्यतुणेपा
न्यामनंमन्यात्तःतदा संयोगान्तलोपक। कल्॥७॥ अदृअलि योगे। दोपान्त्यः। तवर्गस्येति दस्य डत्वे अडति। आना तद्ग्यान्वे
नवआनक। अन्तिनवदनमितिदस्य जिह्वाला वि अ क्रिपिप ति। क्रिपिपदस्येति संयोगान्तलोपे अट्। अत्। अन्ये तु णेपा
पाठ्यमनंमन्यात्तःतदा संयोगान्तलोपे अट् अद्। मनिनवद नमिति प्रतिषेधमनाबात् क्रिडत्यनंतस्य द्वित्वे अडिडिषति
॥७॥ कुडमवकाणे। दोपान्त्ययम्। तवर्गस्येति दस्य हवे कुडति। चुकोड। अविकुडम्। नगम्। क्रिपि
लोपदस्यति संयोगान्तलोपे कुट्। कुत्। साधुकुत्। णेपान्त्ययमित्यन्ये तत्र संयोगान्तलोपे कुट्। कुत्। अवरामायकान्तविंशतिः सेट
णx भ्या॥७॥ अणरणवणव्रणबणलणकणमणध्वणध्रणकणक्वणवणत्रणशाखारथः शब्दक्रिया। अणति। आण। आणतुः। निकुतानास्मीत्यु
कटिअणकः। अविअणः। ऊमायां कपि अणकः। उणादौ कणपणेर्णिदितुकम्। आणुकम्। अक्टिमलसानाल्मणेबिति णित्कः। आणुक
म्। तादेवा कणपणीतिवाणिदिः। आणिः। आणिः। कृष्टकुटीतिवाणिदिः। आणिः। आणिः। दासकीलिका। स्वसृह्रसीत्यः। अणुः। अणोडऽग्ना
स्वितिणित्कः। आणुः। जललवः। रणा। रणति। रराण। रणतुः। रेणुः। गती घटादित्वात् मौ ज्जस्वे रणयति। अन्यत्र राणयति। ज्वाजला
तिणोडवा ज्जस्वे अरराणत्। अरीरणत्। अविरणः। युववस्थ्य लिरणपात्रणः। रणत्वस्मिनि तिव्यज्ज्नाद्यजित्यस्यापवाद वा जलकाऽ

नाम्नीतिघञ्णः।वाल्लरुष्टार्घादित्यानरणनञ्लोरणनः।वणवणतिअनादेशादित्यत्वमनशमदादितिवादिञ्नप्रतिषेधोववणञः
ववणः।यङिववणपातयञ्णिवंवणीतिवंवणिः।वनिवन्पाडित्यावा।प्रवावा।विविप्रवणः।क्विप्रिञ्हन्यंचमस्येतिदीर्घत्ववोश्रेणञस्व।
र्दादविशेषोदरादिञ्वाहालञेञल्वणः।क्रोअहन्यंवमस्येतिदीर्घत्वतस्यटञेवाणिः।ञणादोकमिवमीतिणिदिःवाणिःवाक्।ञांवाणी।
वणावणतिअविवणः।वणणगात्रविवर्मनिअदत्तः।ञणायतिवाणावणतिअनादेशादित्यात्वावणञः।वणुःपवग्रहतीयादिञ्नै
ननशमदादितिघतिघञ्घञलावः।णावचिवाणः।व्यञ्जनाद्यञ्जिवाणत्वमिन्तेवासितिवाणः।लाणालाणतिणावविलाणः।प्रबंधविशेषः
।त्वणात्वणतिवत्वाणामणामणतिममाणामणञः।मणुःञणा दोमणिवासणिदित्यावमाणवः।शिघ्रः।पदिपविपवीतीतिङ्ः।
मणिःऊञिकंतीकमणिकः।महाऊञ्मः।धणाधणतिदधक णाधणतिदधणाधणाधणतिदधणाकणाकणतिवच
काणागतिघटादिञ्मौऊञ्खवेकाणयतिअन्यत्रकाणय तिअविकणः।ऊणिकाघञिकाणः।ञणादोम्यमि
कषतीकंकणीकः।पटवामः।कणीकालिम्नतण्डुलावयवः। कणपणेणिदित्फाकाकाणुकः।काकः।काणुकमअकि।
मलम्।कणिमन्त्वेदणर्घञावत्वाकाकणकः।अन्यस्तोकः।काणुक :पक्षीकाणुकम्।अक्किमलम्।तमश्चावनिकणीतिवाकाम्
काणणीतिवाणितिमाकाणकः।ञारः।कणकमाक्वषणम्।लेटिखटीतिवकाणवम्।पापम्।काणवः।मक्षवदृष्टश्रीतीवा।कणीवित्रः।ञाइव
ःशकटेवाकाणाकाणतिवकाणानवाऊणेतिवाऽलिकाणः।काणः।नर्नदतिवाऽलिनिकणः।निकाणः।वैणेकाणऽतिमापस्म।
गधिलिपक्कणः।पक्कणीवीणायाः।ञणादोस्टणीकेतिनिपातनाद्यङन्तादीकोकङ्कणीकः।घण्टाजालम्।तघाकिमः।परादीका
किङ्किणीका।घटिणिटका।वणावणतिववाणाहिंसादानगतिषुघटादिञ्मौऊञ्खवेवणयतिअन्यत्रवाणयति।ञणादोहऊञ्वि
त्याकवणकः।महिकणीतिणित्पूरवाणूरः।विस्मुहृतामघ्रः।ऽहवञ्ञष्टार्घञ्वाविशेषेऽपिरणितस्मान्नूञादोमणितंस्तरतऊञ्जित

DR BHAU DAJI

कणितमार्त्तेक्वणितंवीणादोरूढम्।एवमन्यत्रापिऊञ्जितंविहगादोवेहितंगजेहषितंहयवाशितंपशुभर्गर्जितंमघादोगञ्जि
तंसिंहादावित्यादिकंलक्ष्यादवसेयम्।।७। ञणश्चउपनयनञ्णतिगुदनाम्यादिरितिपरादायाआमादेशेञणांवकारोऊदि
त्यामोडेउपाध्यायमित्यूङ्खालावामालवानोणिणञ्नञितित्यत्वादञ्नरऊञ्खदिवेऊतेउपाध्यालावादवऊङ्खोनघाप्रीतिकिंदि
करणानामत्यम्।ऽदमेवऊदिकरणञ्जापकम्।नित्यमन्तरंऊंवदिवसुपांत्यऊङ्खोवांधातातेनाऽन्यत्रापिपूर्वऊङ्खः।पश्चादूदिवंमालवा
नटिदम्।मालवानमिञ्नन्।वनिवन्पाऽपऊङ्खमस्येत्यावेत्रावा।स्त्रियांणखातियांनस्यवेचअवावरी।७। ञोणस्वर्णगत्योः।तालव्या
दिः।ञाणतिञ्ञोणतेः।ञोणःऊदिञ्चानऊङ्खालावेत्र ञ्वाणाणम्।ञाणितः।ञोणितवान्।अविञ्चाणः।वर्णःस्त्रियांन
वाञ्चाणादेतिवाङीञाणीञाणामतीव्यञ्जनाद्यञ्जि।। ञोणोनदः।ञणादोऊङ्पेतीतञाणितम्।७। ञ्योएटञ्यो
एटंघातोतालव्यादीञ्याणतिऊदिञ्चादञ्ञ्योणम्।ञ विंगोरादिञ्चाऽयंचञ्योणीञ्याणितिऊञ्णोतेःञ्य
णादिकणीञ्सोएटोञ्योणतिअञ्ञ्योणम्।७। ञेएटगतिप्र रणञ्जेषणेषु।पेणतिपिपेणयङिणेपेण्णतिऊदिञ्चादञ्
पिपेणम्।। अघत्तान्नादञ्चासटञ्चाऽ७। चितेसंज्ञानेसंज्ञाने मंविन्दिः।वेतनतिचिवेतणेदिञ्चाऊकयोर्नञविन्दः।विन्दवान्।
विन्दम्।ञ्चादिस्यऽतिऊकौविन्दिः।वोव्यञ्जनादेरितिकासानारिदिवाकिञ्चावितिञ्चावेतिञ्चा।विविंतिघतिविवेंतिघतिणौसाहि
साताितिञ्चावेतयः।क्विपिवेतनंविन्दञ्णादोऽसित्यसिवेतः।वितिणुसंवेदनावेतयतावेतनः।वेतनाः।७। अतमातत्यगा
मानासातात्यनगमनेनित्यगतिःअतंतिः।आताःआतञ्ः।आञ्ः।ञ्तितासनिःअतितिघतिःक्रियाव्यतिहारेऽतिगत्यर्घञतिषेधश्च
ात्मानपदम्।व्यत्यतंतिःणिगिःआतयतिमेञ्म्।अत्रफलवत्कर्तृयंप्रेअतिगिप्राणितिपस्मैपदम्।आतयतियामंवित्रमितिसक
र्मकञ्विवक्षायांऽचत्यर्घञ्चाञ्चाल्याद्यारतिपरास्मैपदम्।ऽन्यत्रापिगतिवाधत्यणिकर्तुःकर्मत्वम्।णोडाऽणीऊदिकरणञ्जापक

वेवागजदाऽव्यक्तवाक्वागजदमव्यक्तवचनमागदणगर्जऽदत्रः।गादयति॥७॥ रदविलेखने।विलेखनमत्यादनम्।रदतिरराद।अन
टिरदनम्।नच्यादिवादनोरदनः।अविरदः॥७॥ णदक्रिहिदाअव्यक्तशब्देशब्दमात्रऽत्यन्यपावेधत्रादणेनिऽतिनत्रेनदति।अऽ
रुपमार्गतिणत्रेषणदतिनर्त्रेतिनणत्रिषणिनदति।अविनदः।गोरादिवाङ्गोनदी।कर्ङणिनित्रितिणिनिपूर्वपदास्तेतिणत्रेवारवशब्द
दतिरवणादी।अमेङायोङारवनादी।ननंदतिवाऽलिनिनदः।निनादः।णणादिादास्तकणीत्यङिनंदऽत्रः।मघानदणनामाघः।
नादयति।पनादयति।सिह्रिदादह्रेदति।विह्रेदायङिवह्रिद्यातायङुपिवह्रिदीति।वह्रेन्निऽदिह्रेदिता।ह्रेदिऽत्रम्।आदिवान्नायो
निऽह्रिमः।ह्रिवान्।नवालावास्नऽतिवेदिह्रिनम्।ह्रदितमने नाऽह्रिनः।ऽह्रदितः।अत्रनडीङ्गीतिदिकिच्चालावाङुणः।
ङीच्चानऽज्ञानछावतिसत्यार्घक्रः।ह्रिद्यातह्रिनः।अवस्त्वारद यमित्याकातन्मातऽडलावङ्गेन्ना।ह्रेनुम्।मऽन्नेयमित्याक
ह्रेडा॥७॥ अर्दगतियाचनायाः।अर्हति।अनातऽत्यावेनव आनर्हमनि।अयिरऽतिरस्यविवालावाअर्दिदिवतियः
दादिवाग्निनिसमर्हा।नच्यादिवादनोजनार्दनः।मन्निवरर्ह ऽतिक्रयोनिर्हासमर्णिःन्यूनाः।न्यूनाः।अविऽरालः।अन्यूने
सनाअविऽरादन्यत्र।अल्पर्हितश्चोरः।पीडितऽत्यर्घः।अतएव। यावनस्वानेयातानेत्याकपवत्रिअर्हितः।खदितऽत्यर्घः।क्र
घअर्दिणाहिंसायाम्।ऽउजादेर्नवितिवाणिवि।अर्हयतिअर्हति॥७॥ नर्दणर्दगर्हऽन्नाशेनर्हतिानापदऽन्नाप्नुन्नालावघनर्हतिाणा
र्हीपातऽतिनत्रेनर्हतिाणापदेऽन्नाप्नुन्नाऽणर्हतिायङादिवाप्निनिनर्हीतीतिअनर्हीकर्ङणिऽसिंहऽवविनर्दतिासिंहविनर्हीगर्ह
गर्हतिाजगर्हेक्रामत्याक्रेदऽत्यः।नर्हीगर्हीाणादीाह्रस्थित्यालागर्हनः॥७॥ तर्दहिंसायाम्।तर्हतितर्हीणकेवितर्हिका।वर्दिःक्रो
मस्त्रादःतर्दी॥७॥ कर्दक्रऽशितऽशेकर्दतिावकर्हेक्रामत्रादःकर्दीाणादीाऽमूपृघीत्यमोकर्हमः॥७॥ खर्ददऽन्नानादऽन्नानमिऽ
र्दंदऽशकंकर्हिकम्।दऽन्नकर्मास्वनावावधनऽःसाधनऽधनऽन्नायागमसमवायीखर्दतिावखर्हीअविघऽजिवस्वर्हःक्रोमऽत्रात्।खर्हीऽप्र

विऽखर्हंदंदऽशकंऽशतिपवत्रिाव्यावऽन्नातच।दंदऽन्नानऽशीलोदंदऽशकंऽच्यातात्रानेनवतद्विषयाक्रियालक्ष्याताक्रियार्घनाघाताःदंदऽ
ऽन्नानऽतियऽन्ननिर्दाऽपितद्विषयाक्रियाऽप्रतीयातेकिंऽमाधननिर्दऽशःसाधनऽप्रश्नेऽन्नायागमसमवायिवऽज्ञापनार्घऽतिा॥७॥ अऽवं
धनेाऽदिच्चात्रेअर्हतिाअनातऽत्यावेनवाआनर्हमविाअर्हःक्रोमऽत्रादर्हाऽणादीाक्तिघमीस्वःअर्हःगऽप्रादर्हऽश्वल्गम्॥७॥ ऽ
ऽप्रमैश्वर्यापरमैश्वर्यंपरमेऽशनक्रियाऽदिच्चात्रेाऽर्हतियुक्तनाम्यादीतियामादेाऽर्हांचकाराक्रोमेऽत्रात्रऽर्हाअनदिाऽर्हनम्ऽणा
दीनांर्हधीतिरऽर्हः॥७॥ विऽअवयवेाअवयवाकदेशः।अनेमस्वगताक्रियालक्ष्याताऽदिच्चात्रेविर्हतियद्यलिधनमस्तिाविन्ध
तितिऽर्हऽपतायघागणकतिगणकऽर्हतिऽणादीाऽर्हऽर्हस्मरीत्कः। विन्धुः॥७॥ णिऽङऽन्नायाम्।पावऽर्हतिणस्यनत्रेऽदिच्चात्रेनि
र्हतिाणापदेऽन्नाप्नुत्रेाप्रणिर्हतिानिंमनिन्धनिर्हःर्हतिावति वाणत्रेाप्रणिर्हनम्।प्रनिर्हनम्।निर्हहिंसतिणाकेनिर्हन
र्हीलोनिर्हकः।क्रोमऽन्नानिर्हा॥७॥ ऽनऽन्नमृद्धौाऽदिच्चात्रे नर्हतिानापदेऽन्नाऽन्नणत्रेऽनर्हतिानर्हाणोनर्ह्याादि
ऽप्रऽत्यनानर्हनः।अविनर्हतीतिनर्हः।आपिनर्हातिघिः।गोा राादिवाङींनर्हीानर्हपत्रऽप्रज्ञाद्यणिनादः।स्त्रियांनार्ह्या।न
त्रेाऽम्यास्तीतिनर्हीणाकनर्हकः।क्विच्चाहितात्रऽुः।नर्हुः।ऽण ादीमहिनर्हातिऽत्रेानंदऽत्रः।मत्वानर्हत्रीमत्वी।वृङीतिणावृ
त्रेानर्हयत्रः।राजानृषिघुषीतिणाविन्त्रोानर्हयिवुः।पत्रः।यतिननर्हिन्यादीर्घत्रेऽत्रः।ननार्हा।ननार्हाो।आचऽडीम्याङ्गादयोः।आङ्गा
दः।आङ्गादनम्।आनार्हात्यादनमित्यर्घः।ऽदिच्चात्रेनवर्हतिावर्हाम्यादिम्ऽप्रऽत्यनटिचर्हतिदीप्तेआङ्गादयतिावतिवर्हनम्
ऽणादीनीर्हधीतिरवर्हुः।मदिमर्हतीतिरावर्हिरःचर्हुः॥७॥ऽर्हऽप्रतिऽुदिवर्हिस्यामित्यसिमदयतःा॥७॥ त्रेऽुवष्टायाम्।ऽदिच्चात्रे
त्रेर्हतितत्रेर्हः॥७॥ कऽुकऽुङ्कऽुङ्कऽुरादनाङ्कानयोः।ऽदिच्चात्रेाकर्हतिावकर्हा।अविकर्हः।मूलम्।ऽणादीाऽुविवटीत्यारकर्हरान्तर्ह
र्हस्मरीत्कः।कर्हुःपाकस्थानम्।कर्ङुकऽुतिऽुकमितामदंत्रिश्चेसुकंकमेः।कर्ङाऽदिच्चात्रेाकर्हतिावकर्हाऽन्नाद्यादिम्ऽप्रऽत्यनसंक्र

मनः।नर्नादतिवाऽलोनिस्वनः।निस्वानः।वनावनतिववानायडिवेवन्यतायइलुपिवेवनीतितस्मिंवंवान्नः।येमिरमीत्यत्रवन
तीतितिङ्निर्दिशन्नलोपालावऽहन्येवमेतिदीर्घत्वम्।इटिवनितावनिष्यतिअविःमृगविहगग्रहैर्वनतीतिवनम्॥७॥ वनघनक्ष।
क्षीरनक्किर्लजनम्।वनिरर्घात्तदार्घञ्जनरिहाधीतः।वानतिअनटिसंवननम्।क्रीयमिरमीतिनालोपवतिः।तिकिनक्तिदीर्घ
नलोपालावबन्धाघञ्निः।क्रवनितम्।वनितानृणादिःजतरक्कवतिनिपातनाद्दत्वानरः।वनिवपिस्यणिदितिङ्रावानीयः।व
नृयियावनावस्तातःघनाघःसङ्गतिमत्त्वसनतिसमानासनवः।सवः।सवः।यनवतिवावेसायतासन्यतायडिमासायतासं
सन्यतायङ्लुपिसंसनीतितस्मिंआःखनीत्यात्वेसंसातः।इटिसा॥ नितासनिष्यतिसनिङ्क्षेतिवटिसिसनिषतिणिस्तावे
तिनियमादत्वनषत्वम्।सनीत्यात्वेसिषासतिअत्राषपदेत्यत्वान्न ाम्यत्रस्वेतिषत्वम्।णौडअसीषणान्नाक्षौआवनीत्यात्वे
सातिःतिकितोसनस्निकीतिवात्वनङ्लुकाः।सातिःसति ।पदेऽअहन्त्यवमस्पतिदीर्घसान्निःतादवंसनातक्ति
क्तिवित्रूपसाःनृणादिःकवापाजीत्कणिसान्नाषणयीदानाम॥ नोतिःसङ्गतातिक्तिसातिःसतिःपदेऽतनादिवान्नतिक्ति
दीर्घश्चेतिदीर्घनलुगलावसन्निः।७॥ कानेदीनिकान्निगतिङ्वादी न्निःप्रकाशःकान्निःशोलाकनतिवकानाऽटिकनिष्पति
पेदिन्नाक्रायोर्नेष्टाकान्तः।शील्यादिवान्नत्यर्घेकः।कान्नवान्नावनिसुकावाकिंपिसुकासुकानोःनृणादिःघञ्कन्नित्याकनन।
कस्काकानरीनिकः।कनीनिकान्तान्नाम्नितियकन्या॥ अघपान्नाःपञ्चदश॥ गुपोवेड्ढापंसन्नङ्अनिटोनृघाःसटः।७॥
गुपोरक्षणेगुपिधेपेतित्वार्घेआयःगोपायतिअङ्गवितावतिवायागोपायोवकारोजगोपागोपायितापदेऽदिच्चाऽटिगो
मागोपितानऽप्यलिद्योऽतितिनिपातनाद्दकापिऽप्यम्सुवर्णेजतास्यामन्यवनम्।अन्यत्रङ्कितकीतियगोप्यम्।आयङ्
मिप्रत्ययादित्यःगोपायोपदेकोक्तोऽग्निःगुपिगोपनऽऊनायाःजगुप्तातागुप्तव्याऽऊलचेःगुप्तिगुपणलाभार्घःगोपय

तिगोपनं।७॥ तपंश्वपसंतापेतपतिनिसन्तपऽतिषत्वेनिष्टपतिवृक्षदस्तपऽत्यात्मनेपदम्।वितपतातऽन्नपतेःवितपतिगऽन्नपतिष्टऽम्
तनोपातपऽतेऽयडितातप्यतायङ्लुपितातपीतितातप्तिःअङ्स्वात्त्वेऽतप्तातप्तुम्।तपेस्तपःकर्मकादितिकर्तर्यात्मनेपदं
कश्चातप्यतेतपःसाधुःअर्ज्यतीत्यर्घः।अतप्ततपःसाधुः।अत्रतपःकर्त्रनुतापोवर्तितिभिन्नत्वतिःअत्रवातप्तपःपापेनकर्मणाअ
त्राऽतापेभिज्ञत्वतिनेष्यादित्यत्यनेतपनःशंकितकीतियतप्यम्।ललाटवातितिरवशिल्लाटंतपःहिंघंतपपंतपावितिनि.
पातनाऽत्वंहिंघंतपःपरंतपःऽहृङ्जीतिवेसर्वंतपःऽणादिः।अग्नित्यग्निंतपःतपसीधूपस्वार्थेआयोधूपायतिअग्निंधूपायां
चकारःऽङधूपधूपायितापदेनित्यग्निंधूपिताधूपणंसामा घंधूपयतिः।७॥ रपलपऽल्पव्यक्तेवचनेरपतिरराप।रप्यः
ऽरवःरपितारपितुम्।आसुयुवपीतिघञ्णिरप्यःअ लिप्यःलपात्लपतिलल्लापालपवःलेपुःलपिता।
लपितुम्।घञ्णिल्लाप्यःअनिल्लाप्यःकरणेऽनटिल पनम्।मुखम्।ऊलपितम्।घञ्जिअल्लापः।संल्लापः।प्र
ल्लापःमघल्लपऽतिघिनणिःप्रल्लपनशीलःप्रल्लापी।ज ल्पाजल्पतिःजजल्पाक्रियाव्यक्तिहारेऽत्यत्रशब्दार्थवर्ज
नान्नात्मनेपदम्।व्यतिजल्पतिःहृशिलक्षीतिटाकेजल्पाकः॥ जल्पाकीघञ्जिजल्पः।७॥ जपमानसवाचनोनिर्वर्त्तुवि
वानवकारोघञ्क्रेवचनेजपतिःजजापाःजपवःजपुःऽटिःजपिताएहुलुपतियडिःगर्हितंजपतिःजंजप्यतेअत्रजपजल्पौनिर्व
र्त्तमुखरःऽहृदृघृभृजीतिवाकपिजप्यम्।पक्षेघञ्णिजाप्यम्।विकल्पवत्त्वादत्वाऽत्रपवर्त्तेलक्षणोयानलवतिःशोकापवादति
निपातनाक्केकाशंजपः।स्तवकःअग्रंकमन्तःकतिमनमाअनुशब्दान्यत्रऽधिकारेजपिताःमन्त्रीघसजपेतिक्षायांवानेऽ।
तपःःजपितःयडिजपीतियडन्नाऽकेऽजपऽकः।व्यधजपेत्यनुपसर्गाद्दलिजप्यतऽतिजपः।सोपसर्गाद्घञिउपजापः।७॥ घप
माघ्राधमःवपतिःवधापावेपनऽग्रवेपुःऽअचिवापावंशस्तम्बविकारःचापंधनुःनृणादिः।दिव्यवीत्यादिःघपटः।विष्लुःवापारटः।

DR BHAU DAJI

पो।प्रयम्।प्रयत्याऊदित्वाङ्किवेरायच्चा।यमित्वा।ऊदित्वेनङन्त्वोक्तिङितोनाम्नीत्यकटि।यमकाम्।ग्रणादोयम्यङीत्फनेयम्ना।
ऊयमेतित्रायत्रुम्।मृदिकंदीत्यलोयमलम्।।ग।। स्यम्नम्नाष्टेस्यमति।छत्वामतिविवेःस्यमङः।सस्यमङः।स्येसः।सस्यसुः।व्यस्यमो
यमीङीतिह्रस्वः।सस्मिन्यत।अमोऽकम्यमिवमश्नुतिणौ।ऊस्वेस्यमयति।ऽटिऽस्यमिता।स्यमित्रुम्।ऊदित्वात्।ङिवेश्।स्यांच्चा।स्यमि
च्चा।वेश्वाङायार्नदिःस्यात्रः।स्यात्रवान्नग्रणादिःस्यामः।सीमावतीकेःसीमिकः।इदृक्षः।स्यमिकषीतीकाःस्यमीकः।इदृक्षः।स्यामः।सिमादे
त्रोवसिमीकः।सदृक्षाऊमिः।।ग।। एमप्रकृत्वेःप्रकृत्वेनम्रवम्।पावऽतिएमस्यनत्वेःनमति।णोपदशाद्यादऽकृयसर्गेतिएत्वे।ऽएणमति।क
र्मकर्त्तरिएकर्मतावित्यात्मनेपदेःनमातदएमः।स्वयामवाःअनं। स्तदएमः।स्वयमेवअत्रत्वषाद्येतिप्रतिषेधकाऽत्रिश्नलवति।क
र्म्मणिक्वोःनम्यतेःननाम।।नेमङः।नेमङः।यमिरमिनम्या तःसोत्रश्च।अनंसीत्।अनंसिष्टम्।ङ्कलङ्कलेत्यऽपसर्गस्य।
णौवाऽस्वेःनमयति।नामयति।मापसर्गस्यऽअमोऽक मयमीतिनित्यंऽस्वेषणमयति।ऽत्रमयति।यङिनंनम्य
तेःयङ्लुपि।नंनमीतिनंनत्रि।अऽस्वात्स्वेःनेट्।नन्ना।नन्नुम् ।न्कायार्यमिरमीत्यत्रलोपो।नतः।नतवान्।आसुयुवपीत्या।
पूर्वाद्यणि।आनाम्यः।स्यऽजसेतिःनमनशीलोनम्रः।ग्रणादौ ।नामनंक्रियत्वकः।नाऽऊ।ऋषिःनमेःपवितृः।नम्रा।सात्मन्नात्म
नितिनिपातनात्मनि।नाम।अमित्यमिनमः।।ग।।षमष्टमविङ्क्त्योविङ्क्त्यंकातन्त्रम्।षःसऽतिसत्वेःसमति।समामाऽटिःसमिता।स
मित्रुम्।आमाऽकम्यमीतिणिगिऽस्वेसमयति।ऽअविःसमःनिर्ऽसुवतिषत्वेविष्मः।णोपदशाद्यादिसिलोपावतिषत्वेसिष्मयिष्यति।
ष्टमाषःसऽतिषत्वस्यत्वेःस्तमति।तस्तामाऽटिःटिस्तमिता।स्तमित्रुम्।णौःस्तमयति।षोपदशाद्यत्तिष्टमयिषति।अविःस्तमः।स्तनधनस्त
नस्यसूषमष्टमष्टमात्।षऽऊपदशात्।सस्यात्।अस्फुरागमत्।।ग।। अमऽष्टसङ्ख्योः।सङ्किर्लऽजनम्।अमति।आमा।आमनुः।आमुः।अमो
कम्यमीत्यत्रामोवर्जनात्।मिगिऽस्वेस्तावेःआमयति।मा।कमीतिङ्स्तिऽतिऽटिनिषधस्यमाकाःअमकः।घञिअमः।आमऽतिवाऽपूर्व

स्यघञि।अमणारागेऽत्यम्यवाणिज्यलिःमेङ्वादमिता।अमित्रुम्।श्रमऽजयेतिक्रयोर्वानेट्।अन्यान्नः।अन्यमितः।जीएदृक्षीतीनि।अ
न्यमनशीलोऽन्यमी।ग्रणादौ।दम्यमीतिमा।अन्नः।विऽजिस्थितिरादीर्घवाऽत्रः।ऽजयामेतित्रा।अघ्नः।हृयङ्क्षीत्यात्रा।अमत्रः।वधि
वक्षीतित्रे।अमित्रः।पादवमीतिमित्रा।अंन्नः।मावावद्यमीतिमा।श्रमः।श्रमेर्लोहोवाऽत्रवित्यमि।अन्नः।अरुः।।ग।। अमऽमहमममीमृगशृं
गतो।अमिमदाऽतपवाःअर्घनिहार्घेऽपुनःपावःऽमाऽमतिःदऽमावाव्यक्तनादरितिवाःहृन्निजाग्रितिप्रतिषेधनात्।अऽमीः।
ऽमकमोयऽइत्यनेदऽमणाःमीलोदऽमणः।ऽटिःऽमिता।ऽमित्रुम्।ग्रणादौ।कल्पनातीलिःऽमिलःहममाःहममतिःऽमाःहृषिरिति।
नाष्णाहिर्वाधेमकारःःहममतिःजहममाःऽटिःहमिता।हमित्रुम् ।यङिऽजेहम्यत।अत्रसुरतोऽनासिकाम्यत्यत्रानुनासिकजा।
तिपरियहादतोऽनुनासिकात्रत्वेपूर्वस्यसुरत्रःकेचित्तुम्ना गमंनऽत्रित्रतन्मात।जाहम्यत।मीष्टाःमीमति।मिमीमाऽटि
।मीमिता।मीमित्रुम्।यङिमेमीम्यत।ऋदित्वात्सौऽडःऽपात्र स्येतिऽस्वात्सातावऽमिमीमत्।अयंऽस्थेतीत्येकोगःस्थे।ग।
मिषदितिःग।। गच्छतिःसमोगःगृच्छीत्यात्मानपदेःसंगच्छतः ऽजगामागमहनेत्यत्रपाठ्यऽकिःऽजगमुः।ऽदृदित्वाऽदिदृक्षतः।
दीत्यऽडिःअगमत्।अनुस्वारेत्रेःगत्रा।गत्रुम्।गमोनात्मना। ऽतीटिःगमिष्यतिःऽकस्ऽवितिपरागाद्यायामिटिःऽजगिमवाऽजगिमम
ऽजिदृक्षीतिघविवानेट्।ऽजगन्वा।ऽजगमिघाःगमहनेतिकसौवेटिऽजगिमवान्।ऽजगन्वान्।गामावेतिसिजादिषोगत्मनेवाकिच्चम्।सम।
गतःअत्रयमिरमीत्यत्रलोपः।समंगस्तासंगंसीष्टासंगंसीष्टागत्यर्थाकर्त्तरिकेगातोयामः।नाम्नेगमः।स्व
ङोवविहायसस्तुविहः।ऽखगः।ऽखगः।विहंगमः।विहंगः।विदगः।ऽखगः।ऽदृषोदरादित्वात्रलोपः।शकंधादित्वात्पररूपम्।
पतनाऽजस्रः।दिदृक्षदृदृदितिक्विपि।जगत्।युवार्मात्यत्तिगमः।नास्त्यतिप्रतिषेधस्वरादितिणेवतिचणेत्वात्रावेऽगमनम्।ऽगम
नाःगावःवतिघनिगन्तवतन्तवा।निगमःपुटनेदंनशास्त्रंवाऽन्नाम्नीतिबाऽजलकाद्यात्।आगमः।ग्रणादौ।गम्यमातिगागंगा।वि

चरावः।ऋणादौ।हृञ्हृभ्रिभ्यश्चेत्यौ।चरणः।पादः।स्टहृघ्रीत्यप्।चरमः।ल्युतिणितनिवासिवपिरमिचमिकमिकणिधिकरणिचमाङ्भ्यः।
कृहृकृढीतिवाणिदिः।वरिः।पशुः।प्राकारायंचावरिः।पशुलक्ष्यमस्मिन्वहीतिवाणिङः।वरुः।लालीवारुः।मनिवर्म्मा।ढ। ध्मरुग।
तस्थाङ्यर्थेभ्यरतिङभ्योरक्।ध्मेर्यति।ऋदित्वान्नऋत्वः।अङ्घेरङ्घेतिकाधरितिनङ्यादिस्पृश्त्यनाऽऽघेरणहस्तिपकः।व्य।
स्तनिर्देशउन्नरार्घ्यः।ढ। रवारुप्रतीघातेगातेरित्यङ्टृङ्गेर्गातिःप्रतीघातःखोरतिःङरवारःक्यारवार्यतारवारिता।ऋदित्वान्नऋत्व
ःअङ्घवारन्।अचिरवारः।अधमस्त्री।णकरवारिकः।पात्री।अघल्पान्नाश्वत्रिंशास्टश्।ढ। दलजिफलोविभरणे।दलतिददा
लोदल्लनुः।दल्लुः।वदव्रजेतिट्टोअदालीत्।कचिदनंघटादि मन्मान्नाणौदलयतिदलिता।दलिवुम्।अचिदल्लश्।उणादि।
।दलिवलीत्यापादल्लयः।प्रहरणम्।दल्लेरीत्।दिल्वादिल्लीपः।ट हरमीतिलोदल्लः।ऋषिः।दलणविदारणे।दालयति।जिफ
ला।फलतिःप्रतिफलतिःउत्फलतिःपफालःट्टवाणत्वेचोफे लल्लुः।फेल्लुः।वदव्रजेतिट्टौ।अफालीत्।यङिचफला
मितिम्वागमेतिःवाणत्वेत्फल्वेवापंफल्यातेयङ्लुपिःपंफल्लीति ।पंफल्लीषिःऋक्रोपान्त्यस्येतिगुणप्रतिषधेःपंफल्लिः।पंफा
ल्लिःअत्रतिवापान्त्येत्यत्रानोदितिवचनात्गुणालाबःतस्मिः।पंफल्ल :अचिफलम्।संफलःयङचिःपंफल्लःतिरुतोनाम्नीत्यकटि
।फलकम्।अनुपसर्गाःक्षीवाद्वाघेतिक्वेनिपातनात्।ऊल्वः।ऊल्वमनेनाऽऽऊल्वः।संऊल्वः।सोपसर्गस्यापऊल्वालता।अत्रजीवा।
ज्ञानेब्राह्मणेतिवर्त्तमानेक्वःक्वतोनिपातनालावाऽऊल्वात्।येऽऊल्वतावपीवृत्तिःतन्मतात्।ऊल्वावान्।आदिच्चान्नवालावास्रुतिः
क्वायावादिटिःऽऊल्लितमनेनाऽऽऊल्लमनेनाप्रऊल्लितःप्रऊल्लुःणादिःट्टुल्लाधित्याकाफलकःकीचकपेवाकतिनिपातनात्फ
लहकः।फलेगन्धेस्तुनःफल्गुनःफल्गुनीःकमिवमीतिणिदिः।फालिः।हलम्।फलिवल्लमेर्यः।फल्गुः।फलतिष्फाट्टौ।फलिः।
तः।ढ।मीलऽमीलस्मीलऽम्लीलनिमिषणेनिमिषणंसंकोचः।मीलतिःमिम्लाणौऽङ्याऽऽम्लाःमितिवाऽऽख्यः।अर्ममिलऽम्।अमिमी

लऽम्।मीलिताःक्तोमीलितः।सेङ्क्तस्यमीलाःतन्त्रीः।अनटिमीलनम्।मिलऽश्लेषणेःमिलतिःअनटिमेलनम्।ऽमीलतालच्यादिः।ऽमीलति
ऽमीलिता।स्मिलादल्यादिः।स्मीलतिःस्मीलिता।क्मीलंस्मीलतिःक्मीलिता।ढ। पीलप्रतिष्टलाप्रतिष्टलौवाणणः।पीलतिःपिपीला
णौऽङअपीपिलऽम्।पीलिता।नाम्फपात्र्यतिकपीला।अपिपृतीलाकपिपीलकः।पिपीलिका।टाषाद्रादिद्वादयःपिः।ढ। णीलवर्णे।
।वर्णेपलक्षितायांक्रियायांयद्यद्यत्तंनीलतिमरकसकलयाणाऽऽतंनीलतिःणोपदेशाद्धातुरुपसर्गतिणेःप्रणीलतिः
निनील।नीलिता।अचिनीलम्।प्रणीलम्।नीलात्प्राणिषधेमितिंयानीलीगोःउधधिस्त्रान्यत्वान्नीलाशाटीःक्तावतिवाङ्यानीलीनी
ला।उणादौपीकेपेनलेवृक्षेनीलऽम्।नीलयुःऋमिः।ढ। श्रीलसम धेसमाधिरिकाय्यम्।तालव्यादिःश्रीलतिःपरिश्रीलति।श्रिश्रा
लणेगिश्रीलयतिःज्ञानेब्राह्मणेतिसत्यर्धेक्वेअनुश्रीलितःश्री लिकामीतिणेःधर्म्मश्रीला।घञिःश्रीलोऽणादौ।कोकदृषा
टरुषेतिनिपातनाऽऽरुषेशिल्पःशिल्पम्ःशिल्पषाकर्मवा ।श्रीलयुःउपधारणेःश्रालयतिःढ। कीलबन्धेःकीलति
।विकीलाःकीलिताःणिगिकीलयतिःनाम्फपात्र्यतिकेकील :घञिःकील्यतेऽनेनाम्ःकीलःकपिकीलकःक्तेसे
ङ्क्तेटस्यःकीलाःक्तेःउकीलितःउणादौ।ऋन्नमित्यालेकील ।लस्।नाम्फपात्र्यतिकिदिः।कीलिः।ढ। कूलवरणेःकूलति
अनुकूलतिःउत्कूलाःकूलिता।कःकर्म्मणिघञिवाकूलम्।ढ। शूलकृजायाम्।तालव्यादिःशूलतिःशुशूलाःशूलिता।केशूलम्।ढ।
शूलनिष्कर्षेःनिष्कर्षोऽस्त्रस्यवहिर्निःसारणम्।शूलतिःउशूलाःशूलिता।कःशूलम्।उणादौ।नाम्फपात्र्यतिकिदिःशूलिःशूल्यास्त्रधि
कोकःशूलिका।विऋकारशूलाकाः।ढ। शूलसंघाते।शूलतिःउशूलाःशूलिता।कःघञिवाशूलःज्ञातरयाबतियोशूलीत्रणेःशूल्यः।ढ। शू
लप्रतिष्ठायाम्।शूलतिःसुशूलाःशूलिता।णिगिःउन्मूलयतिःकःऋन्नेऋक्तेऽनुशूलितःकःघञिवाशूलम्।शूलेनरोहणेःशूलयतिःढ।
फलनिष्पत्तौनिष्पत्तिःमिश्रिःफलतिःपफालःट्टवाणत्वेचोफेलल्लुःफेल्लुःफलिताःक्तेफालितःफलितवान्।जिफलेत्यस्यउक्त

DR BHAU DAJI MEMORIAL

पदिपदीतिङः।अविः।मदिवृत्यमीत्यनौअवनिः।दृस्तृतन्दीतिईः।अवीः।रजस्वला।ऋमिन्निकमीतिउनिः।उवुः।अवर्मः।उम्॥ अघश्चा
न्नः।मघ॥ आद्याः।पंचामटश्च॥७॥ कत्राश्चेत्योसोत्रायमित्यकेकोत्रिकत्रध्येष्टत्यधीतः।कत्रातिवकात्राकत्रिता।अतिवर्चस्का
दिधितिषागमोशतिक्रत्राः।अयंयायीछतश्चत्रायामद्यश्चवद्यामित्रवामच्चेपतिक्रत्राः।कत्राश्चर्मयष्टिःघञिकात्राः।दृणजातिः।उ
णादोकत्रामेऽस्त्रेतीरा।कत्रमीराः।कात्रिरितिउकाशृन्दीप्तावित्यस्मात्रोयमित्यन्येकचति।७॥मित्रामत्रारोषेचवक्तारङ्देश
ष्टेनारोषक्रियायांक्त्यर्थः।मेत्रतिमित्रमत्र॥मतिस्त्रिता।नाम्फपात्र्येतिकः।मित्रोव्याजः।मत्रामत्रातिमममत्रमत्रिता।तिन्कृतिनाम्नीत्य
कतिदृन्कृवित्कणादावकेवामत्रकः॥७॥ त्रत्रास्तुतिगतौतालव्यादिः।उतिमित्रगमनेउत्क्रुत्यगमनश्त्यर्थः।त्रात्रातित्रात्रा।
त्रोत्रतुः।त्रयुः।अत्रानादत्रादत्रित्यतोएत्रमत्रअवित्रात्रः।त्र॥ शक्तः।त्रत्रिता।त्रत्रित्रउम्॥७॥ णित्रास्रमाश्रौपात्रश्तिणः
त्यनचेनेत्रातिनिनेत्रा।निनित्रउतः।निनित्रुः।अउरूपसर्गा त्रेतिणत्रेःपणेत्रातिनाम्फपात्रेतिकोनित्रः।स्वादित्य
श्तिकानत्रात्रिमहेतमनस्कानवत्र्यस्यामितिनित्रा।नेत्रि नुम्॥७॥ दृदृंप्रेक्षणेःष्ट्रोतीतिपत्रपादस्त्रोःपत्रपतिःसमोग
दृन्त्यात्मनेपादसंपत्रपतादद्दर्शदद्दत्रातुःदद्दुःअनुस्वा रेच्चान्नेत्रदृष्टा।दृष्टुम्।अत्रत्रःस्त्रजिदृत्रादृत्यकारागमःपारङ्क
यास्त्रस्त्रस्त्रितीदिदद्दित्रावदद्दित्रिमःस्त्रजिदृत्रिक्तिपिघविवानेढिदत्रष्टादद्दित्रिघास्त्रत्र्यन्हतिवाजिटिदद्दित्रिघिनाःस्त्र्यन्तात्रुदि
त्रात्रःडिअदद्दत्रि।अत्रक्रुवर्मेतियुणःपङ्कादृत्रिटदृत्यत्रदृत्रावर्जनात्रगलावसिवि।अजङ्कीत्रि।णीडाक्रुदृवर्मीत्यतियुणापवा
देवाक्रुदादादत्र।अदीदृत्रात्रअददर्शत्रिःसनिःस्त्रदृत्रादृत्यात्मनेपादःदिदृक्षतात्रअणिकार्म्मतिणाघात्मनेपादःपत्रपत्तित्यात्राजान
मःदत्रयितात्राजान्तत्यात्रदृत्तेत्यवत्रित्रदृत्रपत्तिवदोतितिवाणिकर्त्तृणीकर्म्मत्वम्।ऋउपान्त्येतिक्यपिदृत्रपतेम्।घाध्मेतित्रा।पत्रपः।उ
त्रत्रपःलिहाद्यचि।दर्शःकर्म्मणोऽणिदवदर्त्रः।अस्तयेयितिखचि।अस्तर्यंपत्रपाराजदारः।उर्यंपत्रपाराजा।त्यदाद्यन्येतिदकम।

कृकिंपुअन्यत्यदादित्यादेवतादृत्रः।तादृशी।तादृक्षः।तादृक्षादृशदृक्षदृक्षइतिसमानस्यसदेःसदृक्षःसदृशःसदृक्षःदृत्रः।ऋनि
श्।मदृक्षा।स्त्रियांणस्त्रवाघोषेतिघाम्।नस्यत्रदेचातच्चदृक्षरीत्रास्त्रयुधीत्यनोसुदृत्रनिः।विदृत्र्यःकात्र्स्न्येणसाकन्यादृत्रंविरयतिा
पशुरितिउस्यात्रदृःस्यस्त्रिस्त्रस्त्रेःसुकेतिउप्रत्ययेरूपम्॥७॥ दत्रादृत्रानेदृत्रानंदत्रकर्म्मादृत्रसऊइतिसुकिदृत्रातिःकादृत्रपात
दृदंत्रासंयोगात्रत्रादिन्म्रसंयोगातिपारङ्कायाःकिन्त्रानावदृदंत्रात्रुः।दृदंशुःअनुस्वारत्रेत्रदृष्टादृष्टुम्।व्यञ्जनानामितिदृषौ
अदात्रीत्रादृत्लुपीतियङिगहिर्तिदत्रातिदृत्रपतायङ्लुपिदृत्रत्रातिःस्त्रत्रेऋतनलोपस्यनिर्दशादत्रानासुङ्कायङिजपीत्यकोदा
दृश्वकः।कर्म्मणोऽणिदृषंसूषिकंदत्रातिदृषदंत्रः।विजलनःदं त्रोस्त्रः।दंष्ट्रा।अविदंत्रः।दंत्रा।घञिउपदंत्रः।दत्रानावादेधौ।
मेतिनिपातनादनटिदत्रानम्।दत्रानादत्रः।दंत्रास्तृतीययो तिणमिमूलकनोपदंत्रा।मूलकापदंत्रासुकौअत्रदृतीयो
क्तावतिवातसुरुधःउणादौत्लूधृसिधितिकित्यनिदत्राघटा ःअघषात्रापकवत्रात्रिन्त्रत्रवर्जीःसटश्च॥७॥ ॥
षुदृत्रश्चेघोघतिजघोषऋदित्रात्रडिअषुदृत्रापदोअघोषी त्रषुषेरविशब्दइतिक्योर्नेदृःसुष्टारङ्गुःविशेषनेविटिअ
वषुधितवाक्यमाहसंपूर्वादृत्रसजापतिवानेटिसंषुष्टा।संघु धितारङ्गुःसंघुष्टंसंघुषितंवाक्यम्।घुषुणविशब्देनोघोषयति।
आङःऋदे।आघोघयतिउणादौ।ऋधिघुषीतान्नौ।घोषयित्नुःघोष्टा।७॥ घृषपानेघृषतिदृघृषाघृषिता।क्तेनिष्ठायांघृषितम्।घृषित्वा
७॥ घृषउष्टोदृघृषतिउदृघृषात्रघृषिता।त्रक्तेसघृषा।उपेजघृषउष्टोउघृषतिोघृषदृघृषतिउघृषाघृषिता।क्तेघृषितः॥
उणादौउक्तितक्षीत्यनिघृषा॥७॥ उघृषघृस्तेयेलोषतिोलुलोषालोषिता।नाम्फपात्र्येतिकोउघृःघृषा।घृषतिघृषेघृषिता॥
नाम्फपात्र्येतिकोघृषःघृषातेजसावर्त्तनी।गोरादित्वात्र्यांघृषीणकोघृषकः॥७॥ घृषप्रसावाघृःसऽतिघस्यसत्रेस्त्रघृषतिघो
पदत्रात्वत्रेसुघृषायेयांत्रामापदत्रास्तन्नातघत्रालावासुस्त्रघृषाघृषिवाता।नाम्फत्र्येतिकस्त्रघृषः।गोरादित्वात्र्यांस्त्रघृषीतालव्यादि

र्यमितिचारकाः।शुषा।शाकम्।।७।। ऋषऋजायाम्।ऋषति।युजनाम्यादित्यामादेरित्यामादेरोऋषंवकारानाम्फपान्येतिकेऋषः।ऋषिरुम्।अ
नटिऋषणम्।प्रस्विम्।शुषणंत्रिकंडकम्।मनिऋम्।ऋषरंक्षेत्रमितित्रा।ऋषन्।।७।।ऽमादेरितिचाउरधिकारेऋषरंऋलमितिमध्यादिल
इतिमत्रघायारमिह्रम्।।७।।ईषउञ्छे।उञ्छनंग्रहणम्।ईषति।युजनाम्यादित्यामादेरोईषंवकारःईषिता।कीलमाक्रीटइत्यः।ईषात्रण
गावषणी।मन्वकाद्यवयवश्चाणादो।ऋविऋजीतीकाईषीका।हणश्लोका।शषीकतिउषऽइच्छायामित्यस्या।७।। ऋषंविलेखन
नेविलेखनंहलोकर्षणम्।कर्षतिवकर्षंअनुस्वारेचान्तेऽऋष्टाःस्पृष्टाःस्पृष्टौतिवाविविअकाकौःस्पृष्टाःदीतिवाअकारागमेअ।
ऋाकौत्रापदेऽनिष्ठाक्षिटइतिमकिंअङ्कऋणोडऋदवर्ण स्येतिवाऋदादेरोअवीऋषऽअवकर्षऽनद्यादित्यऽत्यनेसं
कर्षणःहलीअन्यत्रनाम्फपान्येतिकासंकर्षः।वाञ्जनाद्य जिआकर्षः।घृतफलहकम्।उपपीडतिणमिपटोपकर्षंअ
वतित्वाष्टोपकर्षंअनाःखादतिःहतीयोऽकावतिवातलुड ऽपःपक्षेापटेपाटनवाउपकर्षंअवतित्वाष्टेत्वाष्टेणवा।।
उपकर्षंअनाःखादितिःहणादो।ऋषेर्ऋणंहलीयावत्यकोक र्षकुः।कार्षकिः।ऋषकश्चऋङ्खी।पाऽलीतिकितीकोऋषि
कः।पामरः।धवीक्षेतिकितिणे।ऋम्।नम्फपान्येतिकिंदिः।ऋा षिः।ऋषा।ऋचादित्यणोकर्षणिः।कृषणी।ऋलटाऋषिकमी
स्पृः।कर्षूः।ऋत्या।ऋषीः।विलेखनेऋषतिऋषाता।७।।कषशिघजघऋषवधमषसृघरिषयृषऋघऋाघवधहिंसायाम्।कषति।कृत्वा
त्वेतिरेवा।कृलंकषानदी।सर्वाऋदश्वासर्वंकषः।खलतेः।काषःऋङ्गग्रहनऽतिकायाम्।इङ्कषः।ऋङ्गग्रहनेवाकषोनिटऽतिनविधा
तिमाभुः।अजातःशीलऽतिणिनिःपादाद्यांकषणशीलः।पक्काषी।अत्रहिमहतीतिपक्षावः।वर्विवतिघिनणि।विकषणशीलः।विका
षीगावरतिनिपातनाद्वाऋपवादेषोकषः।आकषः।निकषः।निमूलाऋकषऽतिणमिनिमूलंकाषंकषतिहनश्चसमूलात्।समूलंका
षंकषति।ऊणादो।स्यतिकषीतीकाकषीकाऋङ्गलिका।पाडःपणीतीको।प्राकषिकः।वाजुःसावावद्यमीतिसाकङ्कःऽणम्।ग्रहना

णंवाकङ्कः।कङ्कावाऋमूलंगृहोपात्रंवा।ऋष्टऋटीतिवाणिदिः।कषिःनिकषोपलः।स्वनिऽवाकाषिः।कार्षकः।कषेर्णेर्ऋवधःऽत्यूः।
काष्ठः।कङ्कः।समिपूनिकषिल्यामाः।निकषापर्वतं नदी।शिषतालव्यादिः।ऽशषति।शिषा।ऽशषिता।ऽशषिऽम्।कविदिदंनेङ्गत्रितन्मात्रा।
ऽशष्टाःऽशष्टम्।नाम्फपान्येतिकाःशिषः।कर्म्मणिघञि।ऽशषम्।ऽशिषंप्रविशेषणे।विशिनष्टिशिषणेऽभावेपयोगाःशेषयतिऽत्रविशेषः।।
अत्रयुजादित्वाद्याणिऽपक्षेाऽशषति।जषःजषति।जषिता।ऋषाऋषति।ऋषिता।अषिःऋषः।वषावषति।वषिता।मषामषति।मषिता।क।
र्म्मणिघञि।मषः।मुषामोषति।मुषिता।मुषऽमूलेयोमुष्णाति।मुषिदीर्घश्चत्कृणादावित्केऽषिकः।आखुःमूषिकाःस्त्री।रुषारोषति।
नादो।सहछलेऽतिवऽत्रा।राष्टारोषिता।राष्टम्।रोषिऽम्।वेटो ऽयतइतिनिषेधपवादेद्यसजपेतिक्रायावानेटिरुष्टः।रुषितः
ऽशिज्यादित्वादत्रसत्यर्वे क्तः।रुषऽरोषारुष्यति।विषतषति।। सहछलेऽतिवदिःरेष्टारेषिता।रेष्टम्।रेषिऽम्।वेऽशिऽ
योनेऽविष्टःविष्टवान्।विष्टम्।अविष्टम्।ऽणादो।निष्टमीति। कितिवाविष्टःयूषयूषति।ऽयूषाःयूषिता।नाम्फपान्ये
तिकाःऋषः।ऋषम्।गोरादित्वात्ख्यांयूषी।ऋषःऋषति।ऋषित ।नाम्फपान्येतिकाऋषः।कोऽऋषितः।कोऽऋत्यः।ऋषा।त्रा
षतालव्यादिःऽशषति।ऽशषिता।ऽणादो।पम्याऽशल्येतिपोंऽशषः। वालऽहणम्।वषावषति।वषिता।तिऋतोनाम्नीत्यकटिचेकः।।
वषेत्यपिकण्वादिःवषति।।७।। ऽमंऽशमंघातेचावकाराद्विमायाम्।वर्षतिववर्षावर्षयऽतःवर्षिता।ऋदिच्चाक्विवऽशःवृद्धाःवर्षिवा
क्विवऽशऋायानेऽशःवृष्टःवृष्टवान्।७।। लषलर्ष्मनालर्ष्मनंऋमितमृष्टकरणम्।ऋातालर्ष्मनेऽशःकर्म्मकोयम्।लषतिस्मा।७।
ऋतीत्यर्घःलषति।लषकःपेषुन्यनवक्तीत्यर्घः।वलाषालषिता।अविलषः।गोरादित्वात्ख्यांलषी।ऋलषिंशतिऋतोनाम्नीत्यकः।
टिलषकः।७।। डिशविऽमिशनिशृदृशमेवनोधमशृदितः।ऽजषति।ऽजषिता।ऊदिच्चाक्विवऽशिङ्खाःवोवञ्जनादेरितिवा
किच्चेऽजषित्वाऽजिषित्वा।विशःवेषतिपर्यावेषति।वेषिता।विष्टाविषित्वा।वेषित्वा।विशंकोत्यामोःवावेशिःवेवेशिःमिशःमेषति।

मेषिता। मिष्ट्वा। मेषित्वा। मिषित्वा। निष्णादित्यस्त्यपि। मेषः। मिष स्पर्धायाम्। मिषति। निष्टा। नेषति। नेषिता। निष्ट्वा। नेषित्वा। निषित्वा।
बजालिरयं नपच्यते। पृष पर्षति। पर्षिता। पृष्ट्वा। पर्षित्वा। वेमा क्त्वायां नेट्। पृष्टः। पृष्टवान्। नामधपान्येति कः। पृषः। ऋडपान्या दिति क्य
पि। पृष्यम्। उणादौ। पीविशीतिक्विति वा। पृष्टम्। पृषिरन्जीतिकित्यातो पृषतः। मृगः। विन्दुश्च। ऋषिपिशीति किती तो पृषितम्। वारि
विन्दुः। हिरण्यतिनिपातनादन्ये परिपर्षतीति पर्जन्यः। ऋहुिति किति णौ। पृश्निः। किरणः। पृषिङ्गषिभ्यां वृद्धिश्चेति णौ पार्ष्णिः। ङुहिरहि
तिकतिरि। पृषति जलविन्दवः। पृषती मृगी। स्थूलपृषती माला लता। वृष सेचने। वर्षति। वर्षिता। वृष्ट्वा। वर्षित्वा। वृष्टः। वृष्टवान्। ज्ञानेत्वार्थे
तिमत्यर्थकेऽरष्टो मघः। ऋवृषीति वाक्यपि। वृष्यम्। वर्ष्यम्। नामधा॥ पान्येति कः। वृषः। स्पृ कामतद्‌कर्मणि वर्षणशीलो वर्षुकः। व
र्षाद्यः क्रीडत्यले। वर्षम्। भिदादय इति निपातनादङ्। वर्षा :क्विपिति कृञ्जपदादित्य इति वा क्विपि प्रवर्षति। प्रवर्ष
त्यत्र मेघा इति वा। प्रावृट्। अत्र गतिकारकस्येति पूर्वपदस्य दीर्घः। उणादौ। कृषिवृषीतिकित्यने। वृषणः। वृषिवपीति कि
त्यले। वृषलः। ऋहुिति किति णौ। वृष्णिः। वृषमग्धीति कित्यनि। वृषाङ्गः न्दः। दिविपुरीति क्विदः। वृषा। वबलम्। ॥ मृष
सहने च। चकारात्सेचने। मर्षति। मर्षिता। उदित्वात्क्त्वि वेट्। मृष्ट्वा। इटि कृच्छ्रेति क्त्वा वा कित्वं मृषित्वा। मर्षित्वा। वेमा क्त्वायां नेट्। मृ
ष्टः। मृष्टवान्। अत्र निष्ठाक्त्वयोः क्षान्तावपि मृषः क्षान्ताविति न कित्प्रतिषेधः। आत्मनेपदधात्वने उमर्षणः। संघर्षणः। मृषीवतितिक्षा
याम्। मृष्यति। मृष्यते। अपमृषितं वाक्यमाह॥ ॥ उष श्रिष श्लिष प्रुष प्लुष दाहे। दिदित्वादुदितः। ओषति। जाम्रषेतिवामादेरा। उषां च
कार। उवोष। उषिता। उदित्वात्क्त्वि वेट्। उष्ट्वा। उषित्वा। यत्रदितं तन्मन्यते तन्मते उषित्वेत्यपवलवति। उणादौ। उषः। कित्वाकति
रवि उषवा। वनिकणीतिरा। उषः। पृथ्वीक्षेति किति। तोऽस्मन्। स्तम्भरवनीति कितिरवि। उषुः। उषर्बुत्। वेत्यमि। उषा। बलम्। मिश्रिरन्धु
षीतिकित्यमि। उषः। प्रातः। श्रिषु श्रेषति। श्रिष्ट श्रेषिता। श्रिष्ट्वा। श्रेषित्वा। श्रिषित्वा। श्रिष्टः। श्रिष्टवान्। नामधपान्येति कः। श्रिषः। श्लिष मx

३०

श्लेषति। श्लेषिता। श्लिष्ट्वा। श्लेषित्वा। श्लिषित्वा। क्ते श्लिष्टः। श्लिष्टवान्। आश्लिषीत्। श्लिषं। आलिङ्गने। श्लिष्यति। श्लेष्टा। श्लेष्मा। श्लेषणः। श्लेषणो। श्लेष
यति। प्रुष प्रोषति। प्रोषिता। प्रुष्ट्वा। प्रोषित्वा। प्रुषित्वा। उणादौ। निघृषीति किति वा प्रुष्वा। निरतिः। प्लुष। प्लोषति। प्लोषिता। प्लोषिता।
ह्रा प्लुष्टा। प्लोषित्वा। प्लुषित्वा। प्लुष्टः। प्लुष्टवान्। प्लुष दाहे। प्लुष्यति। प्रुष प्लुष स्नेहनसेचनपूरणेषु। प्रुष्णाति। प्लुष्णाति॥ ॥ घृषु संघर्षे। घर्षति।
जघर्ष। घर्षिता। उदित्वात्। घृष्ट्वा। घर्षित्वा। वेमाक्त्वायां नेट्। घृष्टः। घृष्टवान्। नन्द्यादित्यल्युः। संघर्षणः। उणादौ। निघृषीति किति वा। नि
घृषः। अवकालः॥ ॥ हृषु अलीके। हर्षति। जहर्ष। हर्षिता। उदित्वात्। हृष्ट्वा। हर्षित्वा। वेमाक्त्वायां नेट्। हृष्टः। हृष्टवान्। इह्रल्यादिवा
त् अत्र मत्यर्थकः। हृषेः केशलोमविस्मयप्रतिघात इति वा नेट् हृष्टाः। हृषिताः। केशाः। हृष्टम्। हृषितम्। केशैः। एवं हृष्टानि
हृषितानि लोमानि। हृष्टः। हृषितः। चैत्रः। विस्मित इत्यर्थः। हृ ष्टाः। हृषिताः। दन्ताः। प्रतिहता इत्यर्थः। उणादौ। हृषिरेतीत्यु
लो। हर्षुलः। कामी। हृषिवृषीति णौ वित्नौ। हर्षयित्नुः। स्वजा नः। तुष प्रहृष्टे तुष्टो। हृष्यति॥ ॥ पुष पुष्टौ। पोषति। पोष
अपोषीत्। पोषिता। स्वस्नेहनार्थादिति णमि स्वपोषम्। गाव पंपेयोषम्। पुषितः। उणादौ। पुषिभ्यां कित् दितिकार उष्क
रम्। वलिभ्यः कलङ्कः पुष्कलाः। हृषिवृषीति णौ वित्नौ। पोषयि त्नुः। मेघः। उपं उष्टो। उष्यति। अपुषत्। अत्र पुषादित्वात्। उ
षम्। उष्टा। उष्मा। उषणुध्मरणे पोषयति॥ ॥ भूष तसु अलंकारे। भूषति। भूषते। भूषिता। भूषितः। क्त्वेवात्क्तेट् इत्यः। भूष
। अनटि भूषणम्। अघसाम्नाम्यादेरा घस्तैवर्णः। सत्त्वा तसु॥ उदित्वान्नेर्म तंसति। ततंस। तंसिता। व्यञ्जनाद्धि। उत्तंसः। अवतं
सः। भूषतसु अलंकारे। भूषयति तंसयति॥ ॥ तम ताम तमु आकाङ्क्षे। तामति। ताताम। तामिता। उणादौ पृदिकदीत्यले। तामस
लः। राजा। ताम्रत्वदेशः। जसु। जसति। जजास। जसिता। जसितः। उणादौ लदिखदीति वा जस्वः। जस। जसति। जजास। जज्ञ
सतः। जज्ञसुः। जसिता। क्ते जसितः। रम। रमति। रराम। रमितः। रमतुः। रमिता। क्तवतितम्। उणादौ रमावतिणि ता नरम्। उपधिः रसना

जिह्वा।रसप्र्आस्वादनस्नेहनयोः।अदन्तः।रमयति।कर्म्मण्यतिं।रमः।घञ्मिरमीत्क्रीणादावने।रमना।रमनंजिह्वा।।ङ। लस्लेषणक्रीडनयोः।लसति।लालाम्लालेसुः।लसिता।क्तेलसितम्।अविलसः।कर्म्मस्थश्लिष्टः।समाहितइतियावत्।नलासाऽलसः।वर्षीवितिघिनणि।विलसनशीलो।विलासी।घञणिलास्यम्।घञजिविलासः।हृदयस्थइतिहृदादेशहृल्लासः।तिक्तोनाम्नीत्याकालसिकारोगः।ङ। घस्लृअदने।घसति।अक्घेघस्यात।जघास।जक्षतुः।जक्षुः।अत्रागमहनेत्फपात्यलोपेअघोघसति।पघमत्रेघस्वसइतिघ्वम्।अनुस्वारेत्रेनेहाघस्ताघसुम्।स्टघस्यदोमक्।घस्मरः।घसिघासः।ण्यादौ।स्नीहधीति।घसः।दिनम्।मरघिषयएवघ्यैसिरित्याकाङ।हसेहसने।। हसतिजहा माजहसतुःजहसुः।हसिता।व्यञ्जनादितिवाट्टिरदिच्चान्नश्चिजाग्रितिप्रतिषेधा।अहसीत्।क्रियाव्यतिहारइत्यत्रहसो वर्जनान्नात्मनेपदम्।व्यतिहसन्तिनवाक्षणेतिवाऽलिहसः।हासः।ण्यादौ।दम्पमीतिताहसः।लाहधीतिरहस :।दिनंसहस्रंदत्तंयातानि।ङ। पिसृपेस्टावस्टगातो।पिसति।पिपेस।पेसिता।ऋदिच्चाभीडा।ण्यास्येतिझर्व्वनावाअ पिपेसत्।नाम्फपात्येतिकृपिमः।स्त्रेत्रासासतिवारायसनम्।लः।पेस्वरः।पिमणृहिंसायाम्।पेसयति।पेस्टापेसति।क्येपेस्य। तापिपेसा।पेसिता।ऋदिच्चाभीडा।अपिपेसत्।क्तेपेसितम्।वस्टावसति।क्यवेस्यता।विवेसा।ऋदिच्चाभीडा।अविवेसत्।क्तेवेसितम्।ण्यादिः।जभरकृकारतिनिपातनादरावेसरः।ङ। ग्रास्तहिंसायाम्।ग्रातेत्यादिः।ग्रसतिग्रग्रासाअनादेशादित्येचस्यनग्रासदादितिप्रतिषेधः।ग्रग्रासतुः।ग्रग्रासुःग्रग्रासिता।ऋदि च्चात्।ग्रास्त्वा।ग्रसित्वा।धघग्रसइतिप्राप्तेल्यपिनङ्।विग्रस्तः।घगल्लः।अन्यत्रटि।विग्रसितः।व्यञ्जनादितिवाट्टेर्नश्चिजाग्रि तिप्रतिषेधेअग्रासीत्।नीदावितिवट्टिः।ग्रास्नुम्।ण्यादिः।ग्रासिग्रंसीतिट्टः।विग्रस्ताघातकः।ङ। ग्रास्नस्तुतोघ्।तालव्यादिः।घकाराक्रिंसायाम्।ग्रंसतिग्रग्रंसुंतः।अग्रंसुः।क्येग्रस्यतेग्रंसिता।ऋदिच्चात्।ग्रंस्त्वा।ग्रंसित्वा।क्ष्विदिस्विदिसहिवहिमहिकृशदृरुहिभ्यश्छन्दसिक्तः।ग्रंस्तवान् ।ग्रग्रंसत×

ऋषिदृधीतिवाक्यपिपत्रंस्यम्।पक्षेघञणि।प्रग्रंस्यम्।अणि।दृग्रंसः।त्यागेतात्।ग्रंसति।निर्गतग्रंसोवादृग्रंसः।निरुत्कम्यस्त्यर्घः ।दृक्षादरादित्वान्निरादृस्तावः।अनेकार्घत्वाद्यादृशोहार्घत्वेदृढग्रंसतीतिदृग्रंसः।ब्राह्मणादिकत्यग्रंसतीति।अजातरितिणिनिब्राह्म णग्रंसी।ब्राह्मणग्रंदंसीतिनिपातनाद्दंसस्तुप्रग्रंसिप्रत्ययादित्यः।प्रग्रंसा।ण्यादिविमिदीतिकिति।ग्रास्नुम्।ग्रास्त्वा।ग्रस्त्वा।ग्रंसिग्रंसीतिट्टः।ग्रंस्ता।पशुविग्रसिता।जर्सपरिलाषणहिंसातर्जनेधित्याकाजर्सतिजर्सित्वा।अघहाग्राःपचदग्रमिदंदहंवज्रः।सटघ्।ङ। मिहंसेचनेमेहतिमिमेह।अनुस्वारेत्रेनेहामेढा।मेढुम्।हस्मिटइतिमकिः।अमिक्तुंनाम्फपात्येतिकामिढः। लिहाघ्वित्यञ्जनादितिघञिवा।न्यङ्क्वादीतिघञ्चामढः।कवर्म त्येतिघ्यणिमेह्यः।नादादितित्रटिमेढः।अनटिमेहनम्।दाक्ष्व ाकेतिनिपातनात्कामोमीढ्वान्मीढ्वांसौ।ण्यादिःषुधीषी तिकिताभिहिंसायाम्।ङ। दहंसमीकरणेदहतिददाह।अ नुस्वारेत्रेनेहादाधक्षतिधृषुपेतियडिजपजेनेतिघ्व र्वस्यमोदेदह्यात।यङुपिदेदहीतिदेदग्धि।घाणिदोह्य म्।व्यञ्जनाद्यञिनिदह्यातऽस्मिन्निनिनिदाघः।नावेघञिदा घः।कर्म्मणिअवदाघःपक्वेन्यङ्क्वादीतिघञ्चम्।अन्यत्रअवदा हः।वर्दहइतिघिनणि।विदहनम्।लः।विदाहो।पारेरितिप्रतिदा हो।ण्यादिःसमिरमीत्यनेदहनः।ङ। वहकल्कनेकल्कनंशा ठ्यम्।वहति।ववाह।ऊहतुः।ऊहुः।व्यञ्जनादितिवाट्टेर्नश्चिजाग्रितिप्रतिषेधादवहोव्योढवाचेत्यतोव्युपिवाक्षीतिवाघा ढि।अविवहः।व्रातइत्यर्घः।वहणंकल्कनेअदन्तः।वदयति।वहणः।ण्यादिःशिल्पिनिण्यन्तोवादीर्घः।अवोढा।अवहि।वोढवोढवह वहम्।ङ। रहत्यागे।रहति।रराह।रेहतुः।रेजुः।नश्चिजाग्रितिरहिप्रतिषेधादरहीत्।ण्यादिः।ऊदुपधाज्जाग्रोणिचिरजः।अमित्य मिरहः।रहणंत्यागः।रहयति।अलिविरहः।ङ। रजगतौ।ऊदित्वान्नेरंहति।ररंहारंहिता।ण्यादिः।अमित्यमिरंहः।रजणंगतौ रंहयति।ङ।दृहदृज्जदृहदृढौ।दर्हति।ददर्ह।दर्ढतुः।दर्ढुः।दर्ढिता।दृज्जादित्वान्नेरंहतिाक्यादृंह्यात।वलिस्थूलेशति।

DR. BHAU DAJI

तियलोपेसूर्म्मा॥७॥ काङावाङ्माङ्काङ्कायाम्॥उदित्वान्नेकाङ्क्तिवेकाङ्क्तावाङ्क्तिवेवाङ्क्तामाङ्क्तिममाङ्क्ता॥७॥ ङाङ्कङाङ्
धाङ्कुधोरवामितवाचकारान्काङ्क्तायाम्॥त्रयाणामुदितः॥उदित्वान्नेत्राङ्क्तिदधाङ्कुधाङ्क्तिदधाङ्कुधाङ्क्तिदधाङ्काअविधाङ्कुः॥
तनिरवद्यवन्मद्यवान्॥त्रेधाकर्त्तरीतिपरस्मैपदिनः॥अघङ्कितआत्मनेपदिनः॥अङ्कैर्वर्मसमाम्नायक्रमेणवक्ष्यन्ते॥७॥ गाङ्गातोऽडिवा
दात्मनेपदमणकर्त्रिवङ्गवेऽगात॥जगा॥जगाते॥जगिरे॥कोऽईवंजनेऽयपीति॥ईवेगीयते॥गायतेरवेवमिन्नेतिनन्मतेगा॥
यतेङ्गस्वारेच्चानेङ्गाता॥गाङ्गातवेऽणिकागङ्गिगाङ्॥कैगेगेरंशेगायति॥७॥ ङिङ्ङिघसनेघः॥सङितिघस्यसनेसमयतेघो
पादेशावन्नाम्यन्तस्तेतिघेसिसिषिया॥सिसिषियातेसिसिषियिरे॥अङ् स्वारेच्चानेङ्सेसेता॥सेङ्॥सनिङ्क्सिसङितीटि॥सिसिषयिषते
॥अत्रणिस्तोरवेतिनियमान्नघत्वंनयडिसेष्वीयते॥यङ्लुपिसे षतिसिषयीति॥णौसिसेङः॥घ्रायाङ्क्रित्यात्वेआत्मनेप
देघसुप्तोविस्मापयतेकरणात्स्वार्घङ्रूपेणैनंविस्मायय तिस्मजसेतिरामरः॥७॥ ङीङ्विहायसांगतेः॥ङ
यतेङिङेः॥ङित्यातेवयांसिवनिङिङियिरेऽटोऽयिष्यतेक्त॥ योषिदिनडीङ्ङ्याङिति॥किच्चपतिषेधस्त्राङयितः॥ङयितवा
न्नाङीङ्स्वगतेर्डीयातेक्तायाङीयङ्यैदितङतिनेङ्सयत्यादीति तस्यनत्वंवाङीनःङीनवान्॥अघङकारांतानेकादशान्यनिटश्च॥
७॥ ङेङ्कृङेङ्युङेङ्पुङेङ्दुङेङ्राधे॥पेवाप्यङस्वारेतः॥अवतावार्म्मात्राङतंवलीयङतिन्यायादत्वरझाहीर्घात्मायुवादङेकृवेकृवातात्र
विराकोदीर्घश्चातिदीर्घक्रियातात्रङस्वारेच्चानेङ्राङता॥ङेङ्मनोनामिनोनिङितिकिच्चङणानावेत्वरहनितिभ्रातादीर्घात्मनोङि
वेकृषिघतात्क्रायाःङतःङतवान्॥णिगिन्नावयतिङुवर्म्मेत्यलिन्नवः॥ङणादोस्वरस्यङः॥अविःङेङ्कृवतेङुङावाकोतात्का॥
ङुम्नानकवतेर्यङङतिकम्पवच्चङतिषेधस्त्रात्काक्रियातास्वरः॥तिन्निर्दिशाद्यङ्लुपिवच्चपतिषेधस्त्रावावोकातिङणादोऽकृप्रसमि
एत्यश्चङदीर्घश्चाकृवः॥हल्लीकृचीत्रीपकरणेङुसुक्तिपेऽकृवेवक्रपः॥कस्त्रिवटीत्यात्काकवरःवर्म्मःकवरीवर्णिःङीमीतिचरदि

दीर्घवक्रवरःस्वारस्यङतिङः॥कविःङेङ्कृत्रङ्राधेकोतिवोक्रियतात्रङेङ्कृङेङ्युङेङ्राधेङ्कवतात्वोक्रियतेऽङेङ्राङयमवक्रेङ्राधेङ्त्येकोग
वतात्रङायवेत्रङस्वारेतःस्वारेच्चानेङ्गाता॥गाङेङ्गणादोऽङस्त्रियदीतिकित्यात्कायुवाकंमवाकतिनिपातनात्रङाकेयुवाकोङायामेति॥
त्रगावस्मृदिकंदीत्यलोगवलंदीर्घतमेनपरस्मैपदिनःङुरीषोऽगर्कोविहधीयतेगवतिङुङुरीषोऽर्णायुवतियुतायुङेङ्घुङ्
घवातेङघुवाअङस्वारेच्चानेङ्वेतावाघेङेणादोऽघुङदीतिकदीर्घवघुकःङङाडवङ्तात्ङङेवोयङिऽकोङ्यतात्रङस्वारेच्चानेङ्
ङडाताऽडेङेखुङेत्येकोऽत्र॥ ङुङ्ङुङ्ङङेङ्ङुङ्ङुगातो॥पेवाप्यनिटःच्यवतात्रङुस्त्रावाणिगिन्नावयतिंणोसनिङुस्त्रिवतिवाऽत्रि
ङेविन्नावयिषतिङस्त्रावयिषतिणौऽङसन्नङन्नावादऽविव्यवनाअ ङुच्यवनाअङस्वारेच्चानेङ्राव्याप्तावाघुतःङुतवान्॥नंद्यादि
स्यङत्यानव्यवनःङ्यंङ्राव्यवतात्राङव्यवाअङस्वारेच्चानेङ्रा ङ्योतात्॥णणादोमवाकस्यामाकत्याकनिपतनात्॥ङ्योत्रा
कंखेदयङ्हाङ्राङ्राङवतात्राङव्यवाअङस्वारेच्चानेङ्राङ्योत ॥त्रङषाक्रोधेघत्यनेङवनशीलोऽजवनः॥प्राङ्रङ्राङ्रा
न्नाप्रङवनशीलःप्रङवीदिघ्रदितिनिपातनात्रङ्किपिङ्रः॥ पिङ्रावःङावोङवःयुवर्म्मेत्यलिङवः॥तातिकतीतिनि
पातनात्रङ्कोङ्रतिः॥मोत्रप्यर्थेङवतिङुङ्राघवतात्रङुस्त्रावाअङ स्त्रावेच्चानेङ्राघ्रोतात्॥णौफलवक्रर्त्तर्यात्मनेपदापवादेवत्या
द्धारतिपरस्मैपदेघ्रावयतिं॥णौमनिं॥स्त्रुस्त्रिवतिवाऽत्रिवेपिघ्रावयिषतिङुघ्रावयिषतिं॥णौऽङसन्नङन्नावादऽपिघ्रवन्नाअङघ्रवन्नाङुस्त्र
ल्यङत्यात्कासाधुघ्रवातेघ्रवकः॥युवर्म्मेत्यलिघ्रवः॥दिद्धदितिनिपातनात्रङ्किपिकटङ्रःनदीतारःणणादोऽकमिघुगतिघोघ्रोघ्रः
॥त्रिष्वघोणार्यंङुङ्रङवतात्रङुस्त्रावाअङस्त्रावेच्चानेङ्राघ्रोतात्॥णौमनिंङ्क्स्त्रिवतिवाऽत्रिवेपिस्त्रावयिषतिङुस्त्रावयिषतिं॥णौऽङसन्नङन्नावाद
ऽपिघ्रवन्नाअङघ्रवन्नाङ्यंङुगायतिनिपातनाद्धाकर्त्तरिघ्यणिं॥आस्त्रावयद्भैरवोनद्यास्तटंकोनावोऽवर्ल्मादितिघ्यणिं॥आस्त्रावयमानेना॥
॥त्रिघ्रवःगिरादिघ्रात्रङ्यंघ्रवीऽडोरदोरितिवाऽलिंत्रात्रवःत्रात्रावः॥७॥ ङंङ्रषणेचविकारेजतोरघणेहिंसायाङ्रः॥स्व

ति।रुरुतो।अउस्वारेच्चेइ।रातो।राङे।आङोदाने।रिति।वाऽलि।आरवः।आरावः।रारवसर्गादिति।घञि।विरावः।संरावः।ण्वादौ।इङ्
श्रितिअणेरवणः।स्वारस्यइतिइः।रविः।रुङ्शब्दे।कि।दिति।रोदः।रुदः।रुक्रुशेरोति।अघरुदंतोहोसादोवा।७। पूङ्पवने।पवनं।
रजीकरणे।पवतो।उउवे।पविता।पविङे।यङ्युदास्थितिनिषेधपवादङ्रुमिसडितिसनीटोऽर्जीतस्तिपूर्वस्योतश्चेचापिपविषतो।
यडियोऽयतोयङ्लुपिपाणापोतिपोपवीतिपूङ्क्तिशिल्पीनावतिकत्नुवाऽच्कामादीवदि।पवितः।पवितवान्।अत्रनदीडितिकित्त्वाला
वाऽगुणः।पक्षे।पूतः।पूतवान्।पवित्वा।अत्रक्त्वेतिकित्त्वालावाऽगुणः।पक्षे।पूत्वा।पूदिव्यञ्चेतिक्यायानञ्चेपूनायवः।विनष्टाऽत्यर्थः
।जिविपून्योर्हलीतिक्यपि।विपूयायुञ्जः।पूदाजः।ग्रानः।पवम ानः।हलाक्रोडास्यइदित्रिदिलम्यापत्रेस्मत्करस्यापत्रस्य।
वश्चेदेवतापवित्रेऽर्हन्ऋषिनाम्नोःकरणेपवित्रः।ऋषिः पवित्रेदर्भादिनिरनेःपूल्वइतिघञिनिष्पावः।नंद्यादित्वा।
दनेपवनः।नरत्वाऽपूगित्यत्रागितावर्जनाऽच्वरादितिण त्रेपपवणेधपपवणीयोगुणादो।दम्यमितितापातः।पू
सुदिस्यांकिदितिणपूगः।यमिरमीत्यनेपवनः।त्रिकास्याद्ये तिनिपातनाऽनुणेऽउत्रादयइतित्रङ्त्वेचाऽउत्रः।स्वारस्यइ
ः।पविः।जपूजोऽत्रितिइः।पाता।पोतारो।पूस्थाऽपवानाऽनीते ।पुनातिः।७। मूङ्बंधनेमवतो।मुमुवोमविता।मविङे।यङ्लु
ङ्चेतिमनिनेइमुमुघातोणोमनिः।उर्जीत्रिस्तेतिपूर्वस्योतश्चेमिमावयिष्यति।गुणादो।विचिवीतिकितिकाम्यकुः।ग्रारीतिकितिते
मूतः।ऽटवन्मुः।जीवनस्यमूतोजीमूतः।इषोदगादिः।सुकिरातिकितिलो।सूलेसुपूस्वितिकितिषिसूषा।७। धृङ्ञ्रविधंसनाधरः
तादधेणिगिमेत्रायत्रातेधारयतिाऽवरुविरुपूधृ।सुत्रमर्षाज्ञउधृ पडिादधायतो।यङ्लुपिदरीधर्तिादधर्तिदर्धर्तिमाहिमातो।
त्यजपवादेऽधारयः।धारार्धर्त्तितिवेवसंधरा।ङलेधरः।युगंधरः।धरीऽइत्यइञिधारयत्रावारा।अत्रइङ्दैतितिकर्मणिनष्टाङ्गिपि
क्षेमधृन्यायावायतिनिपातनाऽनुकरणाधारशपवादेघञिाआधारः।निदादिनिपातनादऽधारा।प्रपातः।धृतिरन्याऽगुणादो।अत्रि

रीतिमेधर्मः।ऋङ्गत्वित्यणोधरणिः।धृगधारणे।धरतिधारतवा।धृङ्ध्रुवस्थनि।ङियतोऽत्रादराद्धृतिगणत्वाऽधारयतिाऽत्रयपदिश्यविधिमाणा
स्याप्यस्याविधंसनेधरतीतिप्रत्ययागनिइत्यर्घइहपातः।अतःपरावदन्तौद्यावनिटोचा।७।मेंऽप्रतिदाने।प्रतिदानंप्रत्यर्पणं।मयतः।प्रणिमयते
अत्रनेर्नादतिनणत्वेईर्वज्जनइतीत्वेामीयतामेमोअउस्वारेच्चेइ।माता।माङेमिमीमादेतिस्वरस्थेऽनुवेदित्वालावचसनि।मित्रमतो।आता
ङाङेत्यत्रमावर्जनादणिङेणमायः।यङिमामीयतो।यङ्लुपिमामातिमामेतिादासोमास्वइः।मितः।मित वाऽनिमील्यादीतिपरस्कालोर्घादणि
वाङ्गि।अपमित्ययाचतेऽपमाययाचतोअत्रमेङावामिदितिवामिऽपक्षेयाचित्वाऽपमयतेऽगुणादो।स्त्रियुपावर्तितिनिपातनाऽरोमरुः।नाम
रुः।स्वाङ्गेमितियोमायाः।मांक्रमानेमातिमाङ्क्रमामऽश्वयोः।मिमीते ।७। दैङ्त्रैङ्पालनेदयतेऽर्वंजनइतीत्वेदीयतोदर्दिगीरिति
दिगादऽदिगेनेर्नादितिनणत्वेिऽउस्वारेच्चादिङ्मावेवा प्रणिदातोऽप्रणिदाङेऽगुणादो।मन्निति।मनिोदामादाऽदानो।
यङ्लुतिदेङ्त्रैङाधनेोदायतिोदाङ्कूलवनेोदातिऽदांऽकूदान ।ददातिोदांऽत्वेदनेोद्यतिऽअथोदत्तास्वयोऽनिटश्च। त्रा
यतोतत्रेतत्रातोऽउस्वारेच्चेनेइत्रातोऽकूङीघेतिक्यायात्तस्य त्रानवेत्रातःदेवत्रातःत्राणःत्राणवान्।७।इषेंइगतौ।ताऽ
त्तव्यादिःऽगुणायतोऽत्रारेपाऽउस्वारेच्चेनेइऽगुणतोऽरायाङेऽरपः। ङीर्ऽवमूर्त्तिस्यइनिानञ्चास्यार्त्तीनेघृतंऽस्यार्त्तिऽक्रायात्त
स्यनत्वाऽत्तावेऽरीतंवर्त्तेऽरीतोवायुःऽअन्यत्रमंऽगुणानःऽरीतेनसंऽकथितऽत्यर्घः।अत्वंजनाऽत्तस्तातऽतिक्रम्यनत्वंप्रातरितिऽरीत्ता
वत्क्रयीनञ्चेवप्रतिऽरीनः।प्रतिऽरीनवान्।प्रतिपूर्वयोरागार्घः।वाल्यवल्यमितिवाऽरीलावत्क्रयीनञ्चेव।अनिऽरीनः।अनिऽरूपानः
।अवऽरीनः।अवऽरूपानः।उपसर्गादातऽत्यत्रऽरूपावर्जनाद्दम्यालावा।तद्व्यधीतिणेप्रतिऽरूपायः।अवऽरूपायश्चापीनमः।गुणादोम
वाकऽरूपामाकेत्याकेनिपातनाऽत्रऽरूपामाकः।ऽरूपारूहीतीत्तारूपतः।ऽरूपाकमतीतोऽरूपनः।विलिलिलीतिमकितिऽगुणमः।७।
ष्टेंऽइङ्गतौ।ष्टायतोऽष्टेऽउस्वारेच्चेनेइष्टातोष्टेंऽगुणादोतीवरधावरतिवरटिनिपातनाऽत्तोवरः।धूमष्टोतिक्तनिपीवा।ण

स्वातिश्यानोरत्वे वपीवरी॥ अधकात्रा एकात्रत्रिंशत्सेटश्च॥ ७॥ वक्रङ्ग्।कोदिल्लोगतावपीत्येके।उदिच्चाने।वृक्षते।वंकिता।वंकिंउ
।अविवङ्कोकाश्च।उणादौ।खुरक्कुरतिनिपातनाद्वे।वक्रंतक्किवंक्यकीर्तिः।वंक्किः।पक्षीस्त्रि॥८॥ मक्रङ्गमंडनो।उदिच्चाने।मद्धत
।ममक्रो।मिमक्किघतो।इङ्गितङ्त्यानमंकनः।मंकना।वस्त्रविशेषः।उणादौ।इङ्कृ।प्रत्याणमंकणः।ऋषिः।मङ्कर्नलुक्।वाच्यस्ये
रोमक्करः।आदर्शः।मुकुलेचामक्करः।आदर्शः।कल्कः।वालखण्डेचा॥ अक्रङ्गलङ्कणे।गतावप्येकोलक्कणेविशे।उदिच्चानेा।अ
क्कता।अक्काता।अनाताानक्वेतिसर्वस्मात्वेनवा।आनंकाम्बुडित्यत्रात्वेत्यधिकारात्।उदिच्चेकत्वेनकारणवाक्येतातानवदनेसाया
गादितितिनानङ्गिदच्चाते।अञ्चिकिघतावंजनादघञितिघञि।अ क्कातअस्मिन्निधायकात्रावङ्गंश्लोकायत्यकः।उङ्गंगः।उणा
दौ।वाघपीत्यत्रेङ्गरः।घञुपसर्गस्यवञ्जलमितिदीर्घत्वे॥ अङ्करः।अङ्कणलङ्कणे।अङ्कयतिगिणत्यालत्यनेअङ्क
ना॥७॥ शीङ्शमवनेगतावप्यनेातालव्यादिः।शीङ्कते शिशीङ्कोशीङ्किता।शीङ्किंउङ्कुदिच्चाम्रोडेउपाच्यस्य
समानेतिङ्स्वानावा।अशिशीङ्कत्।अचिक्रेटङ्त्यप्रत्ययवाशी का॥अनटिशीङ्कनेउणादौ।ऊङ्विवदीत्यत्रशीङ्करः।शीङ्क
णअमर्षणायुङ्गादनवतिवाणिविशीङ्कयति।शीङ्कति॥७॥ लो ङ्कृदृङ्निलोलोकाता।लुलोङ्कोऽङ्कुदिच्चाम्रोडेऽङ्स्वानावाअङ्ख
लोकत्।लोङ्किंउलोक्यातालोकः।लावाकत्रीतिघञिलोकातऽस्मिन्नवस्थिताऽनंतज्ञानःसर्वलावानितिवालोकः।आलोक्य
तऽनेनार्घङ्त्यालोकः।वंजनाङ्घञितिघञ्लोङ्कणलासार्थः।लोकयतिउणादौ।ऊङ्विवदीत्यत्रकत्वाकनिपातनाङ्गलोकनाङ
ल्वकः॥७॥ श्लोङ्कृसंघातेसंघातःसंहननंसंहन्यमानश्चश्लोकातश्लोकिताश्लोकोऽङ्कुदिच्चाम्रोडेऽङ्स्वानावाअश्लो
क्यतेयघातात्साकः॥७॥ ष्ठेङ्कृष्ठेक्रङ्ग्राष्ठाग्राहाष्ठम्प्राग्राहमङ्कृत्वाङ्घञिष्ठाकृताङ्दिष्ठाकेकिता।ष्ठकाताङ्दिष्ठोकाष्ठकि
ताऽङ्दिच्चाङ्नेनङ्स्वरःअङ्दिष्ठकत्।अङ्दिष्ठेकत्।घञिताऽङ्कः॥७॥ रङ्कङ्गङ्ङ्शोकायेशङ्कासादहःसर्वस्मात्यर्थः।यदाह॥आरकं

संज्ञायेप्याऽङ्गःकितीयस्यत्रासश्चारकाताआरिरेकेाआरकिता।ऊदिच्चाङ्नेनङ्स्वरः।आरिरेकत्।केटङ्त्यः।आरेकाघञिआरेकः
।शङ्कङ्गःउदिच्चानेशङ्कतेाकेशंकयतेाशंकितेाशंकेटङ्त्यः।शंकाःउणादौ।ङ्कषिदृतातिऽलेशंकुलाआयुधे॥७॥ककिलेाल्पेालेाल्पे
गर्हः।चापलंतेवाककाताऽदिच्चादिंडिनङ्त्यात्मानपदम्।वकंकोऽत्रेदेशादिवादनादङ्गेादित्येवालावः।ककिताअविकाकः॥८॥
ष्ठीदगदिच्चाङ्दीर्घत्वम्॥७॥ ऊकिङ्कुकिआदानेकाकाताऽऊकाकाकाकिताानामफपान्नेतिकेऊकः।घञिाकाकश्चऊकवाकः।वि।
व्यंजनादितिङ्कासानार्वकिङ्वाकाकिङ्वा।ऊकिङ्वा।ऊकिङ्वाऽऊकिघाताऽऊकिघतऽतिङ्वहीश्यःकौलावारंनेाऽइतिवाकिङ्वाऽऊकि
तमस्याकाकितमस्याऽपऊकितःऽपकेाकितः।उणादौ।कल्यनी मीलेाकेाकिलः।ऽकिवर्कताचटकेावकिंता।नामफपान्नेतिकेा
टकः।ऋउपान्त्यादितिकपिटक्यृदृवर्णस्येतिणेाऽउणा। पवादऊकतावाऊत्व।अवाऽटकत्।अवर्कत्।७॥ चकिङ्
मिप्रतीघातयाः।वकताावकाःकेवकितः।ऽकार्घायार्घ दादिङ्वान्घटादितिणेाऽऊत्वेवकयतिऽजिणम्यत्तवा
दार्घत्वम्वाकिः।अवकिःवाकंवाकेाचकंवकाअर्घातारङ्ऽ॥ ल्वालावावाकयतिउणादौ।वकिरमिविकासमद्धास्येतिरे
घुऽकः।अम्रेारस्वः।बीजपूरकमिङ्ज्जिकाऽअङ्करः।निमंत्रणंवाक विवकीत्यारवाकारः॥७॥ कऽङ्कङ्गऽङ्कऽङ्कऽङ्कऽङ्कऽङ्कऽङ्क।
ङ्टीढोऽङ्टाङ्ढोऽङ्घक्षिवक्किमक्किातिकिटिकिटाऽङ्टासऽङ्टास्वऽङ्टारघुऽङ्लघुऽङ्गतेाकऽङ्टाऽदिच्चाङ्नेकऽङ्ताावकंकाकाकिङ्
नाऽविकऽङ्कः।उणादौ।ङ्कृङ्प्रियाणेाकऽङ्गणः।श्वऽङ्टालव्यादिः।उदिच्चाङ्नेाश्वऽङ्ताश्वऽङ्किता।श्वऽङ्कः।अविश्वऽङ्कः।वऽङ्टाऽदिच्चा
ङ्नेावकंतातवंकाकावंकिता।प्रेऽङ्कऽङ्टाऽदिच्चाङ्नेाश्वऽङ्ताश्वऽङ्किता।श्वऽङ्टाऽदिच्चाङ्नेाऽश्वऽङ्ताऽश्वऽङ्किता।एतौढौतालव्यादी।ढोऽङ्कऽङ्ढोऽङ्कताढौ
किता।ऊदिच्चाङ्नेनङ्स्वरः।अङ्ढोऽङ्कत्।उणादौ।ङ्काङ्क्यमेतियनिपातनात्।आद्यः।त्रीऽङ्कऽङ्त्रीऽङ्कताऽत्रौऽङ्किता।ऊदिच्चाङ्नेनङ्स्वरः।त्रऽङ्
त्रीऽङ्कत्।वक्षिषःसङ्तिऽत्रवर्जनाऽसत्वालावावक्षताघिवक्षिषताावक्किावक्षताावक्षिताऽमक्षिताऽमक्षाताऽमक्षिताऽदत्यापात्या।

DR BHAU DAJI

स्येतिडवेनऋतमसादहार्घंतवर्गस्येतिदस्पडवेऽघोषेप्रथमइतिटवेवाअहतेअनातइतिपूर्वस्याद्येनवाआनीतादापंत्यवाअनी
टिनवदनमितिदस्यनिषेधमश्ववादरितिद्वितीयांश्नास्यादरवद्विलक्षौतवर्गस्येतिडवेऽघोषेप्रथमेअइतिटवेवाअदिटिघातअविध
त्रिवाअहः।क्विपिअड्डअनातापंत्यायमित्याकातेषांसनिइटिअटिड्डिघातायघोउतान्नेशपाश्यघायंतघंहीतिद्विवेअटिड्डि
घातअघवान्नःसप्तसेदध्या।७। पठिडढिविबाधयांणएतस्तुनाम्यादरितिपराक्षायाआमिणवंवक्रेएतिताखरादरितिद्वि
त्वेणटिविघातोहविहवतेजिहवेहवितोणोणिवेन्नीत्यानाविहवनाज्ञायं।७। मडुरुकडुरुन्नाकोन्नाकोऽत्रार्धधानेन
इदिच्चान्नेमावेतामण्डेमण्डितताकडुरुइदिच्चान्नेकाण्ड तातङ्कंतातङ्कान्यातउच्चकंवेघञिउङ्कंतःकेनङ्कंतितः
क्लोमइत्वाक्रेटइत्यःउङ्कंमाणादोघषिदधीत्यूलोउङ्कं वुलःकडुरुन्नाकोयुङ्नादनवतिवाणिविउङ्कंतयति।
उङ्कंवतिं।७। सुवडुरुपलायानेइदिच्चान्नेसुंडतासुंडे ।सुण्डिता।७। वडुरुएकवर्यायांएकस्याऽसहायस्य
वर्यागतिस्तस्यांइदिच्चान्नेवएवतावडण्डोवण्डिताअविव एवः।७। अडुरुपडुरुगतौइदिच्चान्नेअण्डतेअनातइति
पूर्वस्यान्नेनचआनीताअण्डिता।अघडान्नास्त्रयोविंशतिःमे दश। पडुरुइदिच्चान्नेपण्डृतपण्डिगत्यर्थवाकृन्नेविक्लेपंडिस्तः
।अविपंडःक्रमेइत्वाक्रेटइत्यःपंडा।णादोजलवत्कर्दमेत्यारनिपातनात्पांसुरः।पांडुरितिडपानदाघर्ष्येतिमोपनातःमध्यदिवा
देपांडुरः।७। जडुरुपिंडुरुसंघातेइदिच्चान्नेजण्डेतडजाण्डोजण्डिता।अविजण्डंसंमर्दतताविषमंदंदसस्तानोनामकर्मनन्दा
नोघसोसंस्मनानामंत्यस्यविपाकेनरकसदनियतःकाक्रेटइत्यःजण्डा।नात्रिउंसिवतिणाकजण्डिका।णादो।किलिपिली
तिरुःजंडिः।पिंडितइदनः।पिंडइदिच्चान्नेपिंडतेपिपिण्डेपिण्डिता।घञिपिण्डः।स्त्रियांगौरादित्वाङीः।पिंडा।णादोकिलि
पिलीतिरुःपिंडिः।निष्पीलितेवेहःपिण्डः।पिडुण्संघातेपिंडयतिं।७। शडुरुडजायांवावकारासंघातेतालव्यादिःइदिच्चा

CC-0. Prof. Satya Vrat Shastri Collection, New Delhi. Digitized by eGangotri

न्नेशाण्डतेशाण्डोनूंडिताअविशाण्डः।उच्चष्टएवुःऋषिश्चषण्डइतिउमनातोणादिकाडवाजलकात्यवा।७। तडुरुताडनेइ
दिच्चान्नेतण्डतातततण्डेतण्डिता।क्रेटइत्यःवितण्डा।णादोन्नषिदधीत्यूलोतंडुलः।तंडुरितिडतनोतेडिं।तण्डुनाघेक्तमित्यणितां
डवा।७। कडुरुमादोइदिच्चान्नेकण्डतावकाण्डेकंडिता।अविकंडा।णादोडजवत्कारत्यारकंडारस्तायुसंघातःकंडिपृटी
त्यालेकाण्डोलः।विदलनाजनविशेषःकंडूरितिडकणोडिं।कडुरुखंडनेवाकंडयति।७। खडुरुसंघाइदिच्चान्नेखंडतावखंड
।खंडिता।घञिखण्डः।खडुरुणलोदांखंडयति।७। खुडुरुगतिविकल्पोइदिच्चान्नेखुण्डतावुरखुण्डेखुंडिता।वुरादेरकृतिगणत्वा
त्खुडुरुणखंडनेखुण्डयति।७। ऊडुरुदाहेइदिच्चान्नेऊण्ड तातुऊंडाऊंडिता।आधारावंजनादितिघञिऊंडा।स्त्रियांसा
ऊणेतियोऊंडी।अमत्रेऽकटइत्यःऊंडा।णादो।मृदि कंदीत्यलोऊंडलः।ऊडुरुणरूणेऊंडयति।७। वडुरुमडुरु
वेष्टनेविलाजनेपन्येविलाजनेविलागीकरणेवम्मी सावस्यइदिच्चान्नेवंडतावर्वंडावंडिता।अविघञिवा
वंडः।मडुरुइदिच्चान्नेमंडतामण्डेमंडिताअविघञिवामं डःरमायेणाकमंडकिः।णादो।मृदनन्यडीत्यकोमडूकः
।मृदिकंदीत्यलोमंडलंस्त्रियांगौरादित्वान्ङ्यांमंडली।मीमसी। त्वरेमडूरलोहमलेक्तषिषधीतिष्णेतादित्नेमंडयिवुःमडुरु
घायांमंडति।मडुण्स्तुघायांमंडयति।७। लडुरुपरिसाघणेइदिच्चान्नेलंडतावलंडालंडिता।अविलंडः।लांडमिति।उलाण्डे
लडुणकल्याणेलंडयति।णिवन्नीत्यनेलंडना।७। मुडुरुमज्जनेमज्जनेनाराधनेन्यग्भावेचइदिच्चान्नेमुंडतामुमुंडामुंडिता।घ
ञिमुंडः।मुडुरुखंडनेवामुण्डति।७। उडुरुताडनातोडनेहिंसाइदिच्चान्नेउंडतावुउंडाउंडिताउंच्यता।अविघञिवाउंवे।
डोउणादोकिलिपिलीतिरुःउंडिः।उदकानास्निः।७। लुडुरुवरणेवरणंस्वीकरणेइदिच्चान्नेलुंडतावुलुंडालुंडिता।अवि
लुंडःश्रेष्ठः।७। षडुरुकोपेइदिच्चान्नेवंडतोवर्वंडावंडिता।अविवंडःस्त्रियांवाणादिवाघञोचंडीचंडोणादोरुरुमित्या

लेचंडालः।वडुणाकोपेंवंडयति॥७॥ ग्राहृइङ्ग्राहृइविग्रहणे।ग्राडतदग्राडःग्राडिता।ग्राहृइग्राडतादग्राडःग्राडिताऋदित्त्वाडेनङ्स्वः।अदग्राडदृ।अदग्राईडदृ॥७॥ ग्राहृइङ्ग्राघायां।तालव्यादिःग्राडतोग्राग्राडःऋफिडादित्त्वाडेमल्लवेग्राग्रालतःऋदि॰ त्त्वाडेनङ्स्वः।अग्राग्राडदृ।अग्राईडदृ॥ग्राविग्रालः।अग्रातविति।णिनिर्णग्रालीःग्रालिरितिउग्रालेरिणादिकाणेरूपेग्राल्लकमित्या॰ पिग्रालातर्णकः॥७॥ वाहृइङ्ग्राङ्गावा।ग्राङ्गावंःग्राङ्गावनं।वाडतववाडःवाडिता।ऋदित्त्वाडेनङ्स्वः।अववाडदृ।अवाईडदृ।ऋफि डादित्त्वाडेमल्लवेवालः।वडवेतिउवडः।सोग्रस्यावेरूपं॥७॥ दहृइङ्हाहृइग्रनादरेहडतःडिहेडाहेडिता।ऋदित्त्वाडेनङ्स्व॰ स्वः।ग्रडिहेडदृ।घडिःहेडः।हेडऽपसादेघस्योःक्रमेश्चाङ्के दहृत्यः।ऋफिडादित्त्वाल्लः।हेल्लाघटादेःहेडवेशनाहेड॰ ति।णौऋत्वेहिडयतिःहाहृइङ्हाहेडतःडाहाडाःहाहेडिता। ऋदित्त्वाडेनङ्स्वः।अडाहाडदृ।ऋकेटहृत्यः।हाहाडाःअविहा डः॥७॥ हिंसृइंसातोवाचकात्रादनादरेऽदित्त्वान्नेहि॥ एतडिहिंडाहिंडिता।यडिःडहिंड्यते।यइङ्लुपिडे हिंडतिःतवर्गस्यतितस्यटत्वेधुटोधुटीतिधुटोलुकिःडहिं टिःइडितहृत्यनेःहिण्डनः।गत्यर्थत्वात्कर्तरिक्तेःहिण्डितः।व णादेःकिलिपिलीतिइः।हिण्डिः।त्रात्रेरक्षात्रारः॥ग्रघणा ताःषष्ठेटस्था॥७॥ घिषृइंसृणृइंघृणृइंघृण्हृणेऽदित्त्वान्नेःघि सातःडिघिंसेःघिंसिता।घृंसतःडघृंसेःघृंसिता।घृंसतःडघृंसेःघृंसिता।यडिःडरीघृण्यतेःवनिःवन्याइपंचमस्येत्यत्रपञ्चम स्येतिजातिपरियहाःमहयस्याप्याडादेस्त्रात्रआडाडित्त्वात्रगुणाभावाद्यत्वेऽड्यावाःत्वक्रियापरियहत्वस्यापिवाचेःडघिनावाःएवं॰ त्रेधायारपिक्विपिपदस्येतिसंयोगान्तलोपेघृघ्निरित्यादिः॥७॥ घृणिःघृंसिस्त्रमणेःघृणातेःडघृणेःघृणिता।लिहाद्यचिःघृ॰ णाःनाम्फपाव्यतिकःघृणाःवनिःवन्याइपंचमस्येत्याडादेस्त्रात्रिच्चाघृणालोपेघृंसतेःडघृंसेःघृंसिता।वन्याडिःघृ॰ रावाःघृणघृंसिःस्त्रमणेःघृणातिःघृंसतिः॥७॥ घृणिव्यवहारस्तुत्योःघृणयतिःघृणायतिःग्रायान्तस्यडिच्चालोवाडेघृ॰

त्यरमायितिपरस्मैपदं।विनिमेयहृतपणमितिकर्मणोवाकर्मत्वेषष्ठीःग्रातस्यपणायमितिस्वार्थिकप्रत्ययान्तस्यप्रकृति॰ वहृहणात्यणिरवायायत्रप्रत्ययादिवपणेगायमितिंतिःतन्मनेव्यवहारार्घेन्यायात्तेवेग्रातस्यपणाताःग्रन्नाविनेवतिवाग्राय॰ पणायंचकारापेणेःपणायितःपणितःपणिन्तानेवाफलेसेवणिजंपणायतेःग्रत्रग्रंसिप्रत्ययादित्यःवार्यपमार्यतिनिपातनाद्यपण्यं॰ विक्रेयमःग्रन्यत्रघ्यणिःपाण्यःःसाधुःपणेमनिःइतिधनपवादेःलिःग्राकपणेःगावरमवरतिग्राधारघञपवादेःणेःव्यतत्रपणाय॰ नीत्यापणेःवणादेःग्राडःपणीतीकेःग्रापणिकेःपन्नवत्वमीःघाडःपणीतीकेःग्रापणिकेःवणिक्कमिवमीतिणिदिःपाणिःच॰ पणिस्यामिञ्जस्तुरवणोवणिक्पञ्चाद्यणिःवाणिजेःग्रघता न्नाक्षयेःमेटस्था॥७॥ यतिइंप्रयत्नेःयतातेयतयतिताःणेदित्त्वा॰ क्तायानेइःयत्नेःग्रायत्नेःयत्नवान्ःयडिस्त्वपीतिनेःयत्नेःउ णादेःपदिपठेतीतिइःयतिःयतिनेनदित्त्वादीर्घश्चस्यृःया॰ ता।देवरालार्यांःस्वस्त्रित्यत्रेऽःसार्धकस्यग्रकणादारन वेयातारोःयतपूर्निकालेपक्कायःयाःत्ययतिःव॥७॥ यु॰ हृइङ्ग्रहृइङ्ग्रासनेःयोतेतोःयुङ्तःयतितःऋदित्त्वाडेनङ्॥ स्वःग्रङ्युयोतेङ्गाःग्राङ्गातेःङ्गातेःङ्गोतितःऋदित्त्वाडेनङ्॥ स्वःग्रङ्गाङ्गातेङ्गाःङ्गहृइङ्ग्रासनेःङ्गोतेतिःऋदित्त्वाघाःडिःग्रङ्गात ङ्गाःग्रङ्गेतीत्याकोविकस्तुङ्योतिःसिद्धयेङ्गातित्त्वानेङ्यतिमधा॰ तोतदसत्त्वाद्यतेरादेश्चङ्गहृइतिसिद्धत्वात्॥ ग्रघघाताःमहृसेटस्था॥७॥ विघृइङ्गहृइङ्ग्रावनेःवेघतःविविघ्यविघितःऋदित्त्वाडेनङ्स्व॰ ःग्रविविघतःतवहृइङ्गावेघतःविधावेविघतःऋदित्त्वाडेग्रविविघतःकोत्रिकस्तुविघ्नमिच्छेयेयातनाहृत्याहातत्रत्वेरेवाघस्तस्तरेनि॰ पातनाच्चिवेःग्रानाघृंइंपतापेश्वर्याभ्यांःडवावकारात्प्रावनेनुपतापःउपघातःग्रत्रयाङ्गोपतापोक्रियावादर्थोपेश्वर्यांत्रिघोऽधर्मा॰ मात्रत्वात्प्रायेणोयङ्लुगंडतिश्चेनतत्प्रासादःघायघनतिःसयुज्यतेग्रस्मिन्समवेतीतिद्रव्यगुणसंयोगसत्तासमवायानामिवसिद्धाना॰ मपिग्रारब्धावयवेनसाध्यतयाप्रतीतेरनायारब्धमपस्तुयदाहःपूर्वापरीक्षतंतावन्मारब्धातेनावष्टंभपिशाचाक्षेःसर्पिर्नाघता

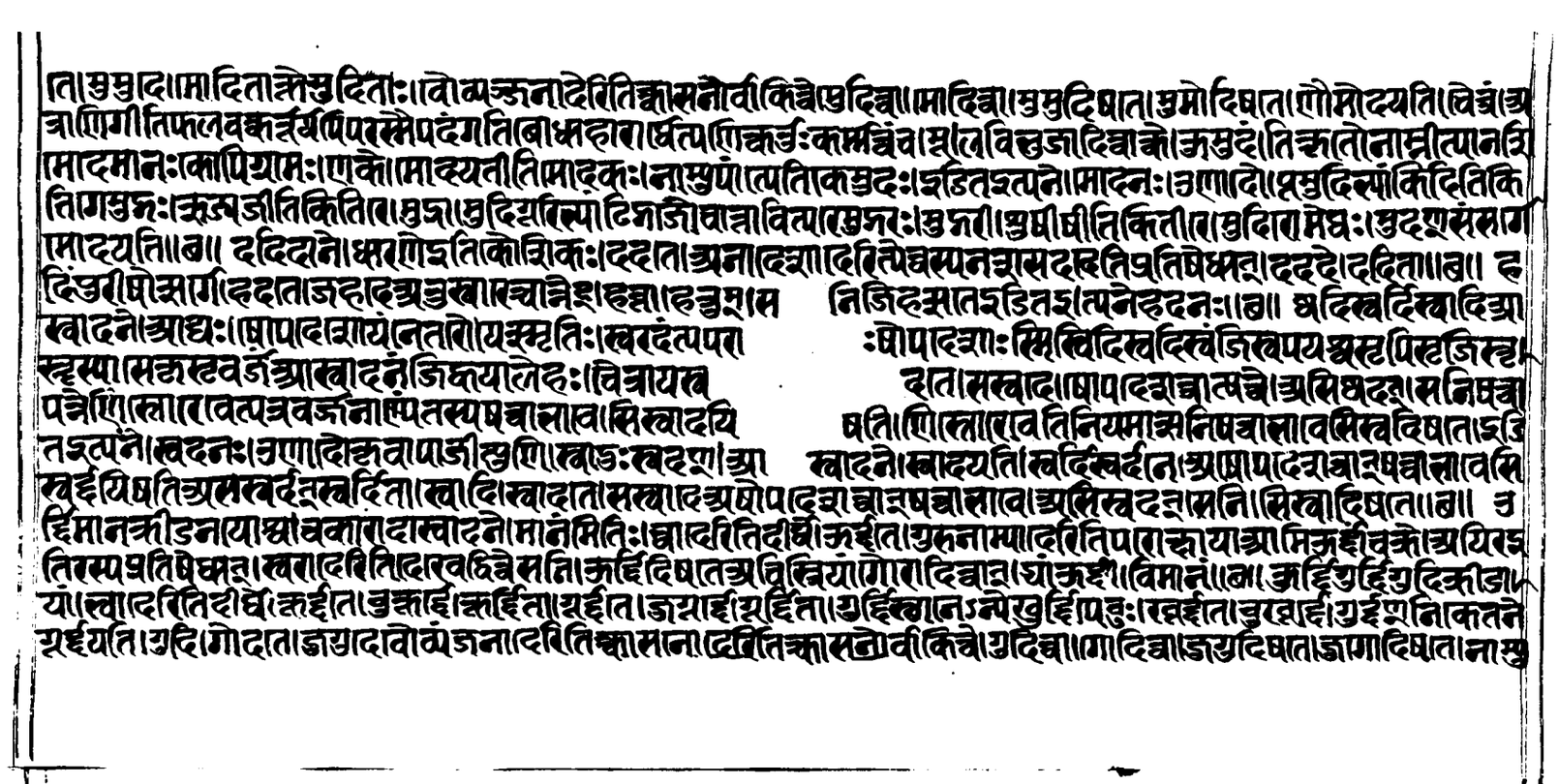

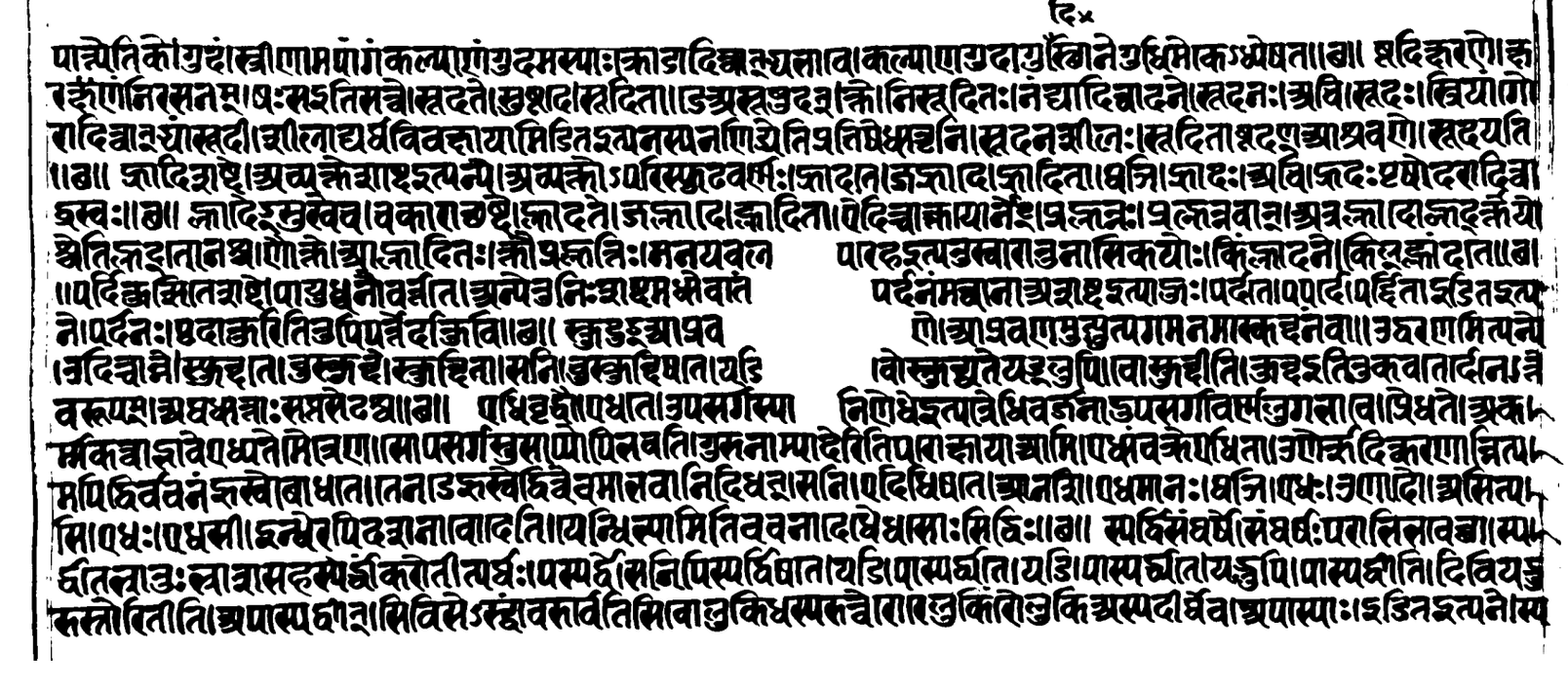

DR BHAU DAJI

यतात्क्रयोरुपसर्गस्थितिपीनावेत्ययत्यादीतिक्त्वनञ्वेचापीनोस्त्रनौ।पीनंमुखंआडोंधसोरितिणादेशेआपीनोऽधुः।आ।
पीनस्तनधः।अर्घातारउआप्यानश्चंडः।अवत्वंडनात्रस्त्रातश्चंडितस्यनञ्वेदीपजनेतिकन्यर्थेघतन्यात्स्त्रवंजिचित्रुकिचाञ्चप्यायि।
आप्यायिष्टनरव्यागितिपूर्तिषेधस्त्रस्त्रादितिणत्रालावेऽप्यानः।उदित्वात्क्त्यत्यादीतितस्यनञ्वेत्रा। नाष्टस्संतानपालनायाः।
संतानः।प्रबंधः।तायतेतंतायेतायितादीपजनेतिवाजिचिअतायिअतायिष्टःऋदित्वाडेनस्त्रस्त्रः।अततायत्।यडितातायतातायि
डुपितातायीतितातानिनणिद्यतिपूर्तिषेधदनात्रावेट्नियातायनस्त्रालिः।तायिता।णिच्यावस्त्रपकेतिणिनितायी।अघलात्रानव
सेटस्त्रा।त्रा वलिवल्लिसंवरणेवलतेअनादेरादिरित्येच्। छित्वात्रावयेत्रस्त्रेतिनिषेधस्त्रावलेवलितः।क्तेउपोढलितः
।अविवलःकुस्त्रितोऊवलःस्त्रियांगौरादित्वात्ङीषांऊव लीवदरीघसिवात्लःकेशाःकल्याणंवालायस्यास्तिक्तो
डादित्वादसहनत्रितिष्यत्रावेत्रापिकल्याणवालाश्वेत वालीतिऊजातिवाविनःपाकंकर्मतिघांसिहंउणादो
लीणुस्त्रालीतिकावल्कंत्यमिकषीतीकावलीकांनाडीस्टणी कालीकेतीकेनिपातनात्।वल्मीकःनाऊःऊवलीत्य
येवलयःकटकःवलिपुषेःकलरूवल्कंकावल्कलातीतिव ाडवल्कलंपदिपतीतिङःवलिःफलिवलीतिगोवल्गुःदंत्यो
ष्ठादिरयंत्रालादोवलप्राणनधन्यावराधयतीतिवोष्ठादिःवल्लतिवर्षादयःक्रीवस्त्यलिवलंवाङ्त्रालादीतिणेवाल्लःअविवल
ःउणादोस्त्रलिवलीत्याकोबलाकावलेर्वाऽस्थावत्याऊवल्लजःउल्लपःवलजोसङ्गसाधन्यशुजःविष्टपोल्लपत्यापनिपातनात्।
उल्लपःवलमूणप्राणनेघदादित्येकोवलयतिवल्लिवल्लतावल्लेवल्लितावल्लीकोवल्लितःक्तेसङ्गक्रेटस्त्यःवल्ल्या।अविवल्लः।उ
णादोऋष्टयित्यलेवल्लस्त्रःमीमसीत्यूरावल्लरंशुष्कमांसंवडिवदीत्यावल्लवःगोपालःपदिपतीतिङःवल्लिःलतागर्दिवल्ल्
त्यरोवल्लरिःमंजरी।त्रा स्त्रलिचलनेचचकारसंवरणेतालव्यादिःस्त्रालतास्त्रेलोस्त्रलिता।उणादोलीणुस्त्रालीतिकास्त्रल्कःस्त्र

रणंस्त्रलिवलीत्याकोस्त्रालाकास्त्रल्यातर्मिदिस्त्यकोस्त्रालूकःवलवास्त्रात्रूष्टयित्यलेस्त्रालसःस्त्रात्रामेतियास्त्रल्यायावादित्वात्कोस्त्र
ल्पकःमृदिकंदीत्यलेस्त्रालसंस्त्रावित्रस्त्रवीस्त्रालमितिस्त्रविकमिवमीतिणिदिःस्त्रालिःस्त्रालेराडुःस्त्रालाडःकोमलफलंलालसंडी
घिस्त्रालेरालुःस्त्रालाछुःवृक्षावयवःस्त्रालगतौस्त्रलादिःस्त्रालतिवास्त्रलादीतिणेस्त्रालाअविस्त्रालास्त्रावित्रोमा।त्रा मलिम्ल
त्रिधारणेमलतेमलेमलितामलितेअविमलःकर्मणिघञिमालाउणादोऊवलीत्यर्थेमलयःगिरिःमल्लिकणीतिणित्वेमाल्वर
ःविल्वःवुरादेरकृतिगणत्वात्तुरादावुदत्तःमलयतिअलिपरिमलःमल्लिमल्लतिममल्लेमल्लितेअविमल्लःगौरादित्वात्ङीष्।
मल्लीविवकिलतैलःणाकामल्लकःस्त्रियांमल्लिकाउणादोहकृ त्रित्यकेमल्लकाःशाखावःमल्लिकाविवकिलःस्त्रावस्था।त्रा
ललिलस्त्रिपलिलाघणल्लिमादानेशलतेवलेलसलितेलसितेलालिस्त्रानेऽष्ट्यादिवलिमेकेतुत्रिवलतेअनादेरादा
रित्यचस्त्रिवालावयाःवलेलालिणआलंडनेनिलालयते ।उणादोभृमन्यजीत्यलेकालूकःऋक्षःलल्लिलल्ल
तेवलल्लेलल्लिताकरणेव्यंजनादितिघञिलल्लःऋक्षरुः ।उणादोकणिलल्लेहीर्घश्चवेत्यकलल्लूकःलाल्लूकश्चऋ
क्षःपदिपतीतिङःलल्लिः।त्रा कतिशब्दसंख्यानयोःकलतेत्र ाकलातेसंकलातेपरिकलातेप्रत्याकलतेविकलतेच
कलेकलिताअविकलःकर्मणिघञिकालःतिक्कातोनामित्यकाकलिकाउणादोलीणुस्त्रालीतिकाकल्कःदंभःक्रीकली
तिकाकलिकाकारकाऽकलिकाऊर्मिःकलमश्नातिचुरुकडङमदश्नत्यस्यस्रष्टश्चघीत्यामडस्यलत्रेवसिहंस्त्रास्त्रामेतियाकल्यप्रा
तःऊलिलुलीत्यायोकलायःविपूटधान्यंमृदिकंदीत्यलेकलंलंशुक्लात्रागितमलःकल्यंनिमदीतीलेकलिलेवासंशुद्धन
दीत्युणेकलुषंपापंकलिमघंकल्मषंपापंऊलेघमाघकुकुल्माघःस्त्रावलेःकलिकुऊलिस्त्रांमाकुकल्मासःस्त्रावलेःपदि
पतीतिङःकलिःकलयतिसंख्यानेकालनात्स्वात्स्यशतिङःकलिःकालिकेतिऊकालात्रोवा।

DR. BHAU DAJI

वल्हिग्राधनयो।वर्दतावबर्हावर्हितो।अविवर्हः।प्रधनस्तुतः।मुनिप्रवर्हः।वल्हिवल्हातावबल्हेवल्हितो।उराद्यो।नामार्धोवर्ह्यः।
तिवल्हयति।वा॥ वर्हिवल्हिपरिनाधणहिंसाहदनेषुदानेष्वन्योऽष्टादीतोऽन्यवेऽदितोऽष्टादी।बर्दातबवर्हीवर्हितो।घञिव
र्हः।प्रज्ञाद्यणि।वार्हः।फल्गवर्हीवतीनावर्हिणो।वार्हिणः।वल्हिबल्हातावबल्हेवल्हितो।हातस्त्वेत्यद्यतन्याधस्यवादवोऽवल्हि
तोऽवल्हिस्वेणादोस्टणीक्तीक्तिनियातनात्।वाल्हीकः।पदिपतीतिइः।वल्हिः।वाजलकाद्दीर्घोवाल्हयः।ब्वार्धिकाकावाल्हि।
कादयः।कृत्रियाश्च॥वा॥ वेहृइङेहृइवाङहृइप्रयत्नेवेहतो।विवेहो।वहितो।ऋदिच्चाडनङ्त्वः।अविवहनोवेहदितिउहातः।वि
हतिगर्भमितिवेहझर्भमीगोः।संज्ञवेहदित्यतिनिपातनाज्जाङह ङाजहतो।जिजाहो।जाहितो।ऋदिच्चाडङअजिजाङहनोवाङहृइ
वाहतो।बवाहो।वाहितो।ऋदिच्चाडिअववादनोऽकुश्चविशिष्ठ तिक्तेनिपातनादिडनोवेवाढोऽष्टनोवाहितमन्यद्वा॥वा॥ ग्राह्य
इनिक्तेपेनिजाकेपऽत्येके।जाहातोदजाहोजाहितो।ऋदिच्व ाडङअदजाहनोवा॥वा॥ ऊहितार्कोतर्कउत्प्रेक्षा।ऊहातोऽप
सर्गादिस्पृहतिवात्मनेपदोसमूहतिसमूहातोऽपसर्गाद्दहङ तिक्तिंतियिऊह्योऽल्पद्वातोसमुहातोऽमनाम्नादतिपि
राक्षायाआमिऊहोवक्तोसनिस्वरादतिताहर्धिवऊजिहिषते ।क्तोऽऊहितेक्तेटऽत्यः।ऊढा।घञि।ऊहः॥वा॥ गाढोऽविलोडने
विलोडनंपरिमलनंगाहतेऽगाहोऽदिच्चाढेहोगाढा।गाहिता।वेद्यक्तायानेहोगाढः।गाढवानऽविगाढः।स्त्रियांगोगादिच्चाङो
गाढी।घञि।अवगाहः॥वा॥ ग्रहोऽयदणोऽग्रहतेऽग्रहेऽदिच्चाढेहोऽग्राढा।अत्रदन्तदऽतिदादासुक्।पूर्वस्यातादीर्घश्च।ऽग्रढिलेहिता
वद्यानुक्तयोर्नेऽग्राढः।ग्राढवान्।ग्रह्यः।पञ्जनाक्तऽत्यलि।अक्षाणांग्रहःपणः।अक्षविषयादन्यत्रघञिग्राहः।अयंग्रहोऽऽत्योकागर्ह
तोगर्हितो।गर्ह्यः।ग्रहः।ग्रहिः।ग्रहेग्रहाः॥वा॥ वृजऽग्रजऽस्रजोऽदिच्चाञेवेदतोवव्रीहावेदितो।ऽणादोस्त्रवेक्तिक्तीक्तिक्तफलेनलुक्ति
चवज्रलोः।क्रमपक्षः।वेहिवेहनंलुगाक्तीमिवहिः।वज्रः।वाजतिऽत्रिवहीतिवाणित्वोवहेः।मृजऽस्रदिच्चाञेमहतोममार्हमं।

हितो।मर्हानितिऽत्रमार्हः।ऋहिवृद्धीतिकतरिमर्हीत्यप्यस्येवपदिपतीतिऽत्रत्ययेऽजंतस्यवाद्यो।वृजणंमृजणंनामार्घोवेवर्ह्यतिमर्ह्यति।
अघर्हान्नाअर्हीमर्हाणंतेसुघातेषुपात्रायुक्तोवेवित्त्यार्धवेहऽतः॥वा॥ दक्षिरोघोवाञेघोवाघोघतोवक्तारोहृदो।दक्षतोदर्दक्षोद
क्षिता।अविदक्षः।ऽणादोऽक्षजितीणोदक्षिणः।दक्षिणाऽक्षदक्षीत्यादेयोदक्षाय्यःगमडः॥वा॥ धृक्षिधिक्षिसंदीपनेऽक्षानर्जीवनेऽधृ
क्षतोऽधृक्षोधृक्षितोऽमनिसुधृक्षा।क्विप्सुकिसंयोगस्यादावितिकोसुकिसुधृक्षेसंधृक्षितः।धिक्षिोधिक्षतोदिधिक्षोधिक्षितोऽमनिसु
धिक्षाक्विपिसुधिक्षः॥वा॥ वृक्षिवरणोवृक्षतोवृक्षोवृक्षितोयडिक्रमतामितिरीवीवृक्ष्यतोऽविघञिवावृक्षः।मन्नादिषुधृक्षिवृक्ष
वा॥ शिक्षिविद्योपादानेशिक्षतोशिक्षोशिक्षितोऽक्षेशिक्षितः ।क्षेटऽत्यः।शिक्षाणकंशिक्षकः।शिक्षतीतिऽत्राकेःमन्नंतस्या
जिज्ञासायांरूपंजिज्ञासायांऽत्राकरणात्मानपदमेवाविद्यासु शिक्षतेवा॥ लिक्षियाऽत्रायांलिक्षातगोराजानोविलिक्षोलि
क्षितोमन्लिक्षोक्षःलिक्षणंशीलोलिक्षुःवृक्षिक्षीतिटाकेो। लिक्षाकः।लिक्षाकीलेलिक्षितःक्षेटऽत्यःलिक्षा।घञिलि
क्षुःकविदल्लालेलालेवेत्याऽजः॥वा॥ दीक्षिमौण्ड्याज्याप्तनयन नियमव्रतादेशेज्ञामौंज्यवपनेऽज्यायजनेऽपनयनेमौंजी
बंधःनियमःसंयमःव्रतादेशःसंस्कारादेशःदीक्षातादिदीक्षे ।दीक्षिताऽडितऽत्यनस्यनणिद्येतिप्रतिषेधश्चनिदीक्षिताक्षे
दीक्षितःक्षेटऽत्यःदीक्षा।क्विब्वुदीक्षिमौण्ड्याज्याप्तनयनादौवतिवृद्धयाढेलिहेतिऽज्यवतेऽजीतः॥वा॥ ईक्षिदर्शनेऽईक्षतायुक्त
नाम्यादिरितिपरोक्षायाआमिऽईक्षांवक्तोयङीक्ष्येराधीक्षीऽतिवऽघ्यो।मैत्रायेक्षातोऽईक्षितंपरस्त्रीन्यःअविवीक्षः।स्त्रीलिकामी।
त्यणोपवादेणाप्रियेक्षा।क्षेप्रेक्षितःक्षेटऽत्यःप्रेक्षः।घञिणाऽत्रेक्ष्यःकरणेऽनटिऽईक्षणं॥वा॥ अधोनयपदिनोऽल्लक्षोपर्यतावप्र
क्रमेणा। श्रियंसेवायांगिरत्यल्पत्वेकर्मन्विर्ईप्सितऽत्यात्मानपदं।अन्यत्रवराघादितिपरस्मैपदं।एवंसर्वत्राश्रयतिश्रिषेयाः।
श्रिआयाणिश्रीतिडोऽश्रिश्रियऽश्रयितोश्रयिष्यंऽऋवर्णश्रुस्तुगःकितऽतीडलावाश्रितःश्रितवान्।मनिऽइश्रयेतिवदिश्राघतिश्रि।

णो।कारेणुः।हस्ती।ऊकलान्योकिदित्यतो।ऊकुः।मनिकर्म्मा।कारंडशतिवृहङ्का।त्रित्यांडकिरातो।एवंकिरांको।रालश्चवा।कारकः।
कलंकः।हृष्टरुतश्चार्वत्कः।ऊकः।ऊकारपत्यमितिऽनादीतिन्यः।ऊकावर्वति।स्त्रियांतङ्पिप्रतो।ऽप्राणिनश्चेत्यडिऊकः।ऊंगृहिंसायां
ऊणुतो।ऊणोति।अघ्वकांतः।वा। हिक्कीअव्यक्तेशब्दे।ईदित्वात्फलवत्कर्त्तरीईगितइत्यात्मनेपदी।अफलवतिवृद्धिप्रतिषेधात्परस्मैपदं।हिक्कति।हिक्कतिजिहिक्कोजिहिक्का।हिक्किता।क्तहिक्कितंक्तेटश्चः।हिक्का।।अघ्वांतास्त्रयस्त्रादयोसटावंतोऽनिशावा। अघ्व
ऊतोवावकारादव्यक्तेशब्देगतिष्वजयोरयंपरस्मैपदिषुपठितः।सचामत्रैश्चिणोगतौफलवत्कर्त्तर्यपिपरस्मैपदार्घः।अश्वाता।अ
श्वतिअंवोऽनर्वायमितिनस्पलुकिअव्याता।अनातइतिपूर्वस्य ।वेनवाआनश्वेआनश्चाअश्विताअश्विवुंऽदित्वाद्भावे
ड्।अश्वाअश्विश्वा।अश्वकेतिकित्त्वालवाद्यस्पलुग्नास्तिवा। ग्रा।क्रायार्नड्।अक्रः।अक्रवान्।त्र्यमश्नऊतावित्य
क्।अव्याताअवृतिआवश्यवावअविताअविवुंऽदित्वा।। क्तिवड्।अक्काअविश्वा।अवुयतावित्यन्योऽदित्वान्वे।
अश्वतोअश्वतिक्वअश्वाताक्तेअश्वितःअश्वृगतौवाअ श्वतिअनर्वायांनस्पलुकिअव्याताअर्वायांनलोपाला
वांश्व्याता।।वा। ड्याङ्ग्याङ्गायोयाचतायाघतियघावा। ययावाक्तेयावितःऋदित्वाऽनङ्स्वः।अययाघन्नक्तिन्वि
त्रिमक्तियावित्रिमोक्तिर्दयमित्येकेतन्मताअघोयाचघुः।क्तोसङ्ग्राह्यप्राणिकवालावायाघ्यमृगयाङ्तिनिपातनान्नेयाङ्ग्रा।।वा।
ऽपचोऽपाक्वापचतापचतिपेचेवपपावायङ्पिपापचीतिपापक्तिअङ्स्वारेचान्नेऽपक्वापक्वंक्तेऽषीतिक्तायां
स्तस्यवेवेपक्वः।पक्कवान्।क्तेनिटऽइतिचस्यकत्वेघ्यणिपाक्यः।व्याप्येधराकलिमऽदृष्टपक्वाऽदृष्टस्वयमेवपक्वान्।ऽदृष्टपक्वाः।ग्रीहयः।
ऽणादौविदाविद्यातिक्तलिमापावलिमामाषाःनिंदाद्विद्यादणपवादेघिघपवः।न्यंक्वादिनिपातनादणिकत्वेवाघ्यपाकः।मांस
पाकः।न्यंक्वादिन्वादेवकर्म्मकर्त्तरिअविदृश्चान्नुदंतत्वेचाशरपाकः।फलेपाकः।मांसस्यानडित्यनुकिवामांसस्यपचनं।मांसपचनं।मां।

साकः।मांसपाकः।पचिमाणीघंतित्वेघस्तेपवः।मितेपचः।नरंवपचायवायः।ऽदः।पचीतिऽलौ।ऽत्यवनशीलः।ऽत्यचिनुः।क्विन्वाद्विम
किपाक्तेनिर्दृश्नेपक्विमांमिताःऽदृपच्यातमावितिपचाक्विंयांलावङ्गापेतिक्तिरेवापक्तिः।ऽणादौक्वेविरतिनिपातनाद्भक्तिवा।
पिविरंवा।वा। अघञास्त्राघ्वास्त्रयस्त्रादयोमेटोऽन्योऽनिटो।।वा। राङ्गुस्त्रानिदीर्घोराजतेराजतिहस्वमितिवास्वरस्येवेघिवासावे
वारोजेरराजेरेजःरराङ्गःराजिताऋदित्वाङ्।अरराजन्।क्विपिसम्राङ्विराङ्ऽणादौक्वीलीत्यानकेराजानकःधयाजीत्यन्ये
राङ्गन्यः।त्रिदिराङ्ऽकिनङ्गीत्यनिराजाऽस्त्राङिऽदित्वादात्मनेपदेस्त्राङतेहस्वमितिवास्वरस्येवेघिवासावेवास्त्रेङेऽवस्त्राङे
स्त्रांतांगोऽस्त्राङनासितिवाऽस्त्रेवाअविस्त्रङ्।अवस्त्राङ्त ।क्विचादयुःस्त्राङ्घुः।क्विचमेकानङ्तिस्त्राङतेरात्मनेपदिनो
ऽपिपुनर्विधातोराङ्गसाहचर्यात्प्रदर्शनार्घः।तेनयङस्त्रङे त्यत्रास्त्रेवयङ्णात्मनेवायङुपिवास्त्राष्टिःपूर्वस्यङ्धातोः।।
कत्वेवास्त्राक्तिक्विच्चायंतनाम्नास्त्राङघुः।पूर्वस्यङस्त्राङा ङितस्त्रांयाघ्यवघ्यमेवविकल्प्यतेकिंङुनःपावनसत्व
।अस्यात्मनेपदाव्यलिचारोपदर्शनिवारान्नेषायाघदर्शनमात्म नेयदानित्यब्रह्मापनार्घःऽनःपाङः।तनलनातालनतिलेव
वनेत्मवतिश्रोतारंस्पलनतिनस्त्रंसितारंस्त्राधीनेविलवेप्य ङानरपतिसेवतिकिंमानिनस्त्यादयःप्रयोगाःसाधवऽतिं।मा
लङीसेवायांलङतेलङतिङ्त्रपेत्वेवेङित्वालात्वंलङेलेङः।यङिबालड्यतेबालड्डीतिबालक्विङ्।अङस्त्रारेचान्नेऽलवेक्तालङ
श्लिषेतिवाकर्त्तरिक्तोविलक्तास्वानवारिक्तेऽपेकर्म्मणिक्तोविलक्तोधनेतिःलावविलक्तेतिःश्राकितकीतियालङ्यंवजलमितिघ्य
णिलाग्यंलङोविण्।अर्हलाक्युजस्तुङेतिघिनणिलङनञ्लोलागीघञिलागः।गाहारतिनिपातनात्करणाधारयाघञिपवा
दिघालागःक्तोलक्तिः।।वा। रंडीरागाअकद्विनाश्चतिनस्पलुकिरजतेरजतिक्रुधिराजतिक्तिकर्म्मकर्त्तरिवाऽपरस्मैपदेवारज
तिवस्त्ररंजकः।रज्यतिवस्त्रंस्वयमेवाऽपेक्षतेकर्म्मतावितिकेचिदात्मनेपदेवरज्यतावस्त्रंस्वयमेवासंयोगंतत्वादवित्यारक्तायाऽपिऽध्या

संयोगादितिकित्त्वालावन्नलोपालावे।रंरज्के।रज्जा।अनुस्वारेचानेइरंक्ता।रंक्ताणोमृगरमणइतिनवुकित्कोवर्वितिऊत्वेवारज
यतिहृष्टंव्याधः।हृगारमणादन्यत्रनलोपालावे।रंजयतिनटः।कचित्त्वन्यत्रापिनवुकमिच्छंति।राजर्षिकल्पोरंजयतिमनुष्यान्।हृस्वनि
त्यकटि।रंजकः।त्रिल्पीयुजन्तजेतिण्विनणिरंजनशीलो।रागी।घञिनावकरणेइतिनवुकिरंजनंरागः।व्यंजनाद्घञितिकरणेघ
ञिरागः।आधारघञिरंगः।हृस्वस्यानेऊवार्तिघ्णिरंगः।णादिष्टरंजेतिकित्यातोरजतेःउदादिहृञीतिकित्यनोरजनंहरिद्रा।
महारजनोऽनुस्वारोगौरादित्वान्ङीर्यो।रजनी।रंजः किदित्यनौ।रजनिः।रात्रिः।मिघिरंजश्रीतिकित्यभिरजः।रंजोरागोरज्यतिअघटीतः।
मेङ्।वा। रेहृग्परिनाघणयाचनयोः।रटतारटतिरेटोरिरटं ।रटितारटित्वंक्तः।रटितमऋदित्त्वाडनङ्स्वः।अरिरटन्।अघ
णीतःमहृ।वा। वेएग्गतिज्ञानचिंतानिशामनवादित्रयहणेषु। णीभावादित्रयस्यवाद्यर्थस्यवादनायग्रहणंवादित्रयहणं
वणंतावणंतिविवणेविवणं।वणिरुंऋदित्त्वाडनङ्। स्वः।अविवणन्।णकस्त्रियांवणिका।उणादौइण्वनि
त्रितिणेवेमानामनदीवीणेतिउघवीकृतिकितिणे।वंतः वे णीतित्यपिकावाचीतिणावस्पेवंअघतांतःमहृ।वा। वात
ग्रयावनेवंतंतावंतंतिवंवातंवचनावंतिंतावंतिरुंऋदित्त्वाघं जनादितिवाहृवेर्नस्त्रीजातिप्रतिषेधोअवतीरुंक्वचित्तेन
उणादौहृग्रश्रितिवरटिवच्चरंवाव्रयमीत्तरावंवरः।वातमूरुंचवारः।अघघंतास्वयःसटश्च।वा। प्रोहृग्पर्यायौ।पर्यायेनिःप्रयंतिता।
घोवातप्रोक्षतिउप्रोघोउप्रोघंप्रोघितंप्रोघितुंऋदित्त्वाहाअउप्रोघन्।अत्रिप्रोघः।अश्वघाणाधः।प्रियश्वयुवाघियंघाघमन्त्र
वाजन्।वा। मिहृग्मेधहिंसायोः।मेघतंमघतिमिमेघंमिमघांमघितंमेघितंरुंक्तेमिघितंऋदित्त्वाडनङ्स्वः।अमिमेघन्।क्वमि
घातंलिहाद्यचिमेघः।गौरादित्वान्ङीर्यांमेघीमघीवद्योःपिहित्वाम्नद्यांमघासयांसंकारातिगौः।उणादौकिलिपिलीतिइः।मेघिः।व
ज्रंमघंस्त्रीणं।वा। मेहृग्संगमेचावकारान्मेधहिंसायोः।मघतंमघतिमिमेघंमिमघांमेघितंमेघितुंऋदित्त्वाडनङ्

ऋस्वः।अमिमेघन्।क्वमेघातंअचिमेघः।गौरादित्वान्ङीर्यांमेघीमेघदांताःपङ्क्तेसटश्च।वा। वदेग्व्यक्तायांवाचिवदतंवदतिंवदंववाद।
वदितंवदितुंक्तंवदितंणदित्त्वाद्यंजनादितिवाहृवेर्नस्त्रीजातिप्रतिषेधोअवदीन्।वा। ऋवृहृग्निशामनेनिशामनमालोचनं
नेवुंदतंवुंदतिंक्वचिद्वुंघातंवुघुंदंवुंदंवुंदितंवुंदितुंऋदित्त्वाद्यंडिअवुदन्।अवुंदीन्।ऋदित्त्वान्ङिवृद्धावुन्धावुदित्त्वात्।वदा
ऋत्योर्नेरिवुन्नःवुन्नवान्।धातायमितिनेदोवुंधतंवुन्धंतिवुध्यतंअवुधन्।अवुन्धीन्।वुन्धोवुंधावुन्धितंवुन्धितुंवुंधा। नेदतेनेदतेऽ
वुंधित्वावुंधः।वुंधवान्।अयमुधेरुग्लोत्यकेचित्।वा। णिहृग्णेहृग्ऊष्मासन्निकर्षयोः।पावहृतिनत्वेनेदतंणोपदस्याद्यादेरुपसर्गे ४
तिणत्वेप्रणेदतंप्रणदतंनिघतंनिनिदेनिनेदनेदितंनेदितुंऋदित्त्वाडअनिनेदन्।णेहृग्पावहृतिनत्वेनेद
तिनदतंनेघतंणोपदेशत्वादङ्कृपसर्गतिणत्वेप्रणेः। घतंमिनदेनिनेदनेदितंक्तंनदितंऋदित्त्वाडअनि
नेदन्।वा। मिहृग्मेहृग्मेधहिंसायोः।मेदतंमेदतिंमि घतंमिमेदेमिमेदंमेदितंक्तेमेदितंऋदित्त्वाड
अमिमेदन्।मेहृन्।मेदतंमेदतिंमेघतंमिमेदंमेदितुंमि दितंक्तेमिदितंऋदित्त्वाडअमिमेदन्।मिमिदाःस्नेह
नेमेदतंमिमिदाहृस्नेहने।मेघतिंमिङ्णुस्नेहने।मिंदयतिं ।अघधंतास्वयःसटश्च।वा। मेधृग्संगमेचावकारान्मेधहिं
सायोःमघतंमेधतिंमेधांतंमिमेधंमिमेधांमेधितंक्तेमेधितंऋदित्त्वाडअमिमेधन्।क्वेटश्त्यःमेधाघ्नीमेधांकर्मणोणित्य
णिअश्वमेधः।अजातेतिणिनिग्रहमेधी।पदिपठीतिइः।मेधिः।वा। शृधृग्शृधग्उदाउद्दः।क्वेदनेशृधंतालव्यादिः।ऋर्धतंऋ
र्धतिंऋशृधेऋशृर्धंऋर्धितंऋदित्त्वाक्तिवेरशृधाऋर्धित्वावेधाक्त्वयोर्नेरशृधः।शृधवान्।शृधन्ऋशृधुस्मायांऋर्धतंमृधृग्मृ
र्धतंमर्धतिंमशृधेममर्धंमर्धितंऋदित्त्वाक्तिवेरशृधाऋर्धित्वावेधाक्त्वयोर्नेरमृधः।मृधवान्।नामफांत्येतिकेशृधेरणः।वा।
वुधृग्वोधनेवोधतंवोधतिंवुवुधेउवोधंवोधितंऋदित्त्वाद्यंडिअवुधन्।अवोधीन्।ङात्मानपदेचाडःसन्वेआवोधिष्टांक्ते

स्यातानी।बनीस्वरूपतास्त्रैनिशक्तेदृश्यप्रत्ययालावेस्त्रियांक्तौस्वष्टिः।घञिस्वेत्रः।स्वेश्वत्रअधःपतनेस्वयति।अघमोतो।संस्वत्रदृ
त्यादिः।संमाता।मसंमासःइतताद्यडि।अस्वमत्रा।अस्वंसिष्टःमनिमिस्वंसिषतायडिमनीस्वस्यतायजुषिमनीस्वंसीतिऊदिच्चात्क्विवे
ष्टास्वत्वा।स्वंसित्वा।विड्वनोरनेट्।स्वस्तः।स्वस्तवान्।क्विपिउवङनउवङयावास्वंसाता।उवङवास्वत्रा।अवस्वंसधमितिपदात्।संस्पदः।घञु
पसर्गेतिवाजुलकादीर्घः।स्त्रियांक्तौ।स्वस्तिः।संस्वइत्रमादेवंवस्वंसेत्यत्रधंसिसहचरितस्यसंसर्यहणान्न्यग्लावयडिमासवस्यता।अ
ङनावा।अस्वंसिष्टस्वंसधंसित्यत्रउवङयोर्ग्रहणान्नक्विपिदत्वेउवङवास्वत्रा।ता। धंस्वत्रगतिवावकारादवस्वंसनेधंसाता।दधंसोइतताद्य
डि।अधंसत्रा।अधंसिष्टायडिवस्वंसतिधर्वस्यनादेनीधंस्यातऊ दिच्चाक्तिवेइधंस्त्वा।धंसित्वा।वेडाक्रुयोर्नेइधंस्तः।धंस्तवा।
त्रास्त्रियांक्तौधंस्तिः।घञिधंसः।क्विपिपरमधंसा।अधइतताद्यत्रर्गा। णोइतादिःपचकः।ता। इवइवर्णनवर्णनेस्तिः।वर्णाताइवइ।
ताइतताद्यडि।अवर्तिष्टइत्रइतिस्यमानार्विधायं वात्मनेपदं।आत्मनेपदादावेचनइत्रइतिनेइवस्यति
।वर्तिष्यताअवर्स्यत्रअवर्तिष्यत्रासनि।विवर्तिस्यतिविवर्तिषातायं डिऊमतामितिपूर्वस्परीवरीइत्यताणौडऊदवर्णस्येतिगुणा
पवादेऊतोवाऊवोअवोइतत्रा।अववर्त्रत्रा।वर्त्रइत्रमितिनिपातन त्रणौक्तेइत्रस्तर्कः।यथादन्यत्रवर्तितंऊऊमाऊदिच्चात्क्विवे
इस्त्रा।वर्तित्वा।वेडाक्रुयोर्नेइवृत्तः।इवृत्वा।णाकोवर्त्रकः।स्त्रियांवोवर्त्रिकेतिवत्वे।वर्त्रिका।वर्त्रिकाचत्राऊनिःक्विपिगतिकारका
स्येतिदीर्घोनीइत्रा।उपाइत्रा।स्त्रियांकोवृत्तिः।इत्तिरस्यस्याः।वार्त्तीवंजनाद्यञिरघाअस्मिन्नावर्त्तीतइतिरधावर्त्तः।याम्नः।गिरिस्थाघञ्फप
सागतिवाऊलकादीर्घः।वृत्तमाधादितिणमि।हस्तवर्त्तवर्त्तीता।णौहस्तवर्त्तवर्त्तयतिण्वुणादीइवृत्रित्यकेवर्त्तकः।वर्त्रिका।वर्त्रिकाच ५७
त्राऊनिःमवाकारप्रमाकत्वाकेनिपातनात्रवार्त्रीकी।त्राकविशेषःतत्फलोवार्त्रीकीवृत्ताकी।इवृत्रइतीतत्फलेवृत्ताकाइतेस्ति।
कःवर्त्रिका।वित्रकारापकरणेऊज्यङीतिकिति।वृत्रः।विविदृतावितिवाक्विदिःवृत्तिःकंटकावरणानिर्वृतिः।सुखंवर्त्रिःदीपदृत्रा

सदिवृतीत्यनोवर्त्रिनिःपंघाःमत्रितिमनिवर्त्रीवृत्रविवरणेवृत्यतावृतश्नासाधुः।वर्त्रयति।अघदंतः।ता।संपदोइस्त्रवणेसंपदते
।समंपदोइतताद्यडि।अस्पदत्रा।अस्पदिष्टवित्रस्पनोक्तिवाघञ्निःपंदतोनिःस्यइतत्रा।अनिस्पइतत्रा।अनिस्पइतत्रा।इत्रइतिस्यमनो
वात्मनेपदंतदलावेचनइत्रइतिनेइवस्पतिआत्मनेपदंदिच्चाक्विइस्पिषातासंस्पताभिस्पंस्पताभिस्पंस्पतिभिस्पंदिघ
ताभिस्पंस्पताययडिमास्पद्यातायजुषिमास्पद्दीतिमास्पस्त्रिक्विडस्वेक्वस्पइतिकित्त्वात्सावेसंपत्वाइटिक्वेतिकित्त्वालावे
।स्पष्टित्वायपिप्रंपद्यातादेवक्रःकित्त्वालावृत्येकातन्मातकिंचेनस्तुकिंप्रपद्यावेडाक्रुयोर्नेइस्पन्नःस्पन्नवान्।स्पदाजव
इवैतिधञिनिपातनात्रगमास्पदः।अश्वस्पदाजवादन्यत्रतिलस्य इःइतस्पइःउणादिःसिसीत्यनेस्पइनः।स्पष्टिजिस्पा
र्थिधरजोवत्कः।सिंधुः।अघधंतीति।ता। इधइइद्धोवर्द्धितावे इधाइतताद्यडिअइधत्रा।अवर्धिष्टइज्ञःस्यमानोतिवा
त्मनेपदंतदलावेनइत्रइतिनेइवस्पतिवर्धिषातावि स्मतिविवर्धिषातऊदिच्चात्क्विवेइइद्धा।वर्द्धित्वा।वे
डाक्रुयोर्नेइवृद्धः।इवृद्धवान्।क्विवोतिकिवावृद्धिः।गौनंद्याद्या नोवर्द्धनः।सुखवर्द्धनः।स्त्राज्यलंकृगितोमो।वर्द्धिस्मुः।उम
णादिःसीइधातिरवर्धः।इधृणात्रासाधुः।वर्द्धयतिता।ता।शृधइंशृध ऊसायांतालव्यादिःशष्टऊसायांपाठेशष्टत्रा।शष्ट
धाइतताद्यडि।अशृधत्रा।अशर्द्धिष्टइज्ञःस्यमानोतिवात्मनेपदालावेनइत्रइतिनेइशर्त्स्यतिशर्द्धिषातेशिष्टस्मतिशिशर्द्धिषा
तेऊदिच्चात्क्विवेइशृद्धा।शर्द्धित्वा।वेडाक्रुयोर्नेइशृद्धः।शृद्धवान्।घञिशर्द्धः।शर्द्धऊहामाधाःउणादीमोनोधातिभिद्यादिभ्यो
न्यावीडाकाशंशृतिशृधातिकिद्धः।शृधुःशर्द्धनः।ता। कपोइस्मामर्घोकरइतिलघोकल्पतावृद्धेवृत्तपाइतताद्यडिअकृपत्र
अकल्पिष्टइज्ञःस्यमानोतितिकृपःश्वस्तन्यामितिचवात्मनेपदालावेनइत्रइतिनेइआत्मनेपदंदिच्चाक्विइकल्प्स्यतिकल्पि
ष्यतेकल्प्स्यतिविकल्प्यइतिविकल्प्यताविच्छशातेकल्प्सासिकल्पितासेकल्प्साथेकल्प्ध्वेकल्पिषीवहिकल्पिष्महिकल्पिषीयास्तांकायानेइकल्पः।कल्पवा

D. BHAU DAJI

तिणिदिःस्वादिः।अश्वाराहःस्वारघिश्च।अस्तिस्वमिःस्वदः।स्वना।।७।। ज्ञाङ्ज्ञातनोज्ञातनंतत्करणंज्ञाङ्देःज्ञितीत्यात्मनेपदोज्ञोतीति
ज्ञीयादेज्ञीयातज्ञिताऽन्यत्रपरस्मैपदोज्ञाज्ञादःज्ञस्यतिःइदित्त्वादङिअज्ञादज्ञाणोज्ञादिगतोज्ञाःज्ञा
नयतिगतेऽगाःज्ञादयतिवाङ्ज्ञलेतिणेज्ञादःज्ञणंपंक्तेःअविज्ञादःज्ञाटितःक्त्विप्यपज्ञादःविज्ञादःणौकरणेधारइत्यनटिपत्ता
ज्ञज्ञातनोदंशः।पत्ताज्ञज्ञातनीयष्टिःज्ञणादो।ज्ञादरुत्वतिरश्मऽःतेकिंवकीतिरिःज्ञऽिःवज्रः।जनिदृनीतिरीतादरोचाज्ञुः।अघ
ध्नंतः।।७।। बुधअवगमने।अवगमनंज्ञानंबोधतिबुबोधाबोधितावाङ्ज्लेतिणेबोधःपंक्तेनामण्यंतेतिकोबुधः।णौगतिबोधे
त्यणिकर्तुःकर्मत्वेबोधयतिशिष्यंधर्मं।अज्ञातेरितिणिङ्वत्वप कतिवाणिनिप्रतिबोधोगम्यादित्वाद्यर्थतिमाधुःघंजिबोधः।
ज्ञणादोयुजीतिकित्यानोबुध्नआर्यः।अत्रस्वरेदयमि त्यकोतन्मतेअसोऽस्मिन्बोधाराङ्गंबुधः।बुधिबुज्ञानोबु
ध्यातेअघमंतेः।।७।। डवसूञ्जिरणेऽजिरणेलुक्ते्यो। ईंगतिवमतिववामेअनादेज्ञादिरित्यत्रछिन्नावयो
नज्ञामदादतिप्रतिषेधेहल्त्वमितिवाप्रतिप्रसवोवमतुः।ववम। नुःवाङ्ज्लेतिणेमोकमीत्यत्रवमेवर्जनाद्दृछिप्रतिषेधनावे
वामः।अविवमः।वमिता।अमोऽकमीतिऋस्वेणेऽवमयतिवाङ्। लक्ज्लेत्युपसर्गस्थिवाऋस्वोवमयतिवामयतिणौनेद्यादने
वामनः।णाकावामकः।घञिवामः।अगादित्वान्मत्वधीणयनोवामनः।ङीएह्रस्वीतिनि।वमनशीलोवमी।ञ्णादध्वौवमश्चऽःऋदित्त्वा
क्विवेट्।वांत्वा।वमित्वावान्त्वाऽऋत्वोर्नित्यमिडत्वावप्रतिषेधमजपतिवदिवांतः।वांतवान्।वमितःवमितवान्।ञ्णादोकमिवमीति
णिादिः।वामिःस्त्री।ञ्तऽइत्वाद्यांवामी।अश्वा।नायस्यदिदित्यन्यो।।७।। स्वमूवल्लनोस्त्वामस्त्वामतिवाञ्ण्यास्त्वम्यतिस्त्वमतिवस्त्वामह्व
स्त्वामतिविद्वान्त्वेमुःवेमुःऋदित्त्वाद्क्विवेट्।स्त्वांत्वा।स्त्वमित्वा।वेट्त्वाङ्क्त्वोर्नेट्।स्त्वांतः।स्त्वांतवान्।वाङ्ज्लेतिणेङ्ज्लादियावान्मोकमी
तिप्रतिषेधनावङ्स्त्वितीतिद्वौस्त्वामः।अविस्त्वमः।ट्विस्त्वमिता।ञ्णादोऋदित्त्वेदीत्यंस्त्वमरः।ट्स्त्वमीतिऽःस्टमश्वाट्टमिः।वायुः।।

बाजलकाऽस्टमादञ्णालावेस्त्वमिः।स्त्वमः।स्त्वमिगमीतिडिऽःस्त्वूः।स्त्वसूस्वनवस्त्वने।स्त्वाम्यतिअघंतः।।७।। क्वरंचलने।स्वकाम्
कथ्यायमकामकिश्चाक्वरतिगोःपयासुंचतीत्यर्घःक्वरतिजलंस्रवतीत्यर्घःचक्वारःक्वरिता।वाङ्ज्लेतिणेक्वारः।गोवादित्त्वाद्घाक्वा
रीणेप्पृणऽतेाक्वविदित्यकाअविक्वारः।अघलंताश्चऽईत्।।७।। चलकंपनेवलतिचचालचलिता।वाङ्ज्लेतिणेचालः।अविच
लः।वराच्चरतिनिपातनान्नावलाचलीमऽुपिवावलः।चंचलः।कंपनेघटादिभ्योऽस्त्विचलयतिञ्णावाअन्यत्रचालयतिस्त्रंवात्त
ञ्टेत्यनेचलनशीलः।वलनः।घञिवालः।चलनंस्त्रीतो।वालयति।।७।। जलघातेधातोर्जडत्वेञ्तेरिक्यमित्यर्घः।जलतिजज्जाल
।वाङ्ज्लेतिणेजालो।अविजलंडलयतिरिक्योजडः।व्यवस्थितवि लाघावाङ्त्रिभ्यैर्घत्वायोघञिजाल।घञंतस्यापिनऽुमकत्वलो
कान्नजलणत्रपवारणेजालयति।।७।। टलघलविक्लवे विक्लवणवविक्लवो।टलतिट्टलतिटटालोटङ्टालोवाङ्ज्ले
तिणेटालहालः।अविटलःङ्टलःटलिताङ्टलिता।।७।। ष्टलस्त्रावेघःमङ्तिस्वोस्त्रलतितस्त्रालास्त्रलिता।वा
ङ्ज्लेतिणेस्त्रालो।गोवादित्त्वाद्घास्त्रालो।अविस्त्रलास्त्रिया। लाङ्गोणेतिघास्त्रलो।अऋत्रिमास्त्रलोऽन्या।विक्लवामीति।
घञ्विष्टलोऽऋस्त्रलोऽञ्मिष्टलोकपेगवित्रेकपीनांस्त्रलमिव। स्त्रलमस्यकपिष्टलः।घापदेशाच्चान्नाम्यतस्त्रेतिघेवेतिष्टलयि
षति।अषोपदेशोयमित्यन्ये।।७।। ह्लविलेखने।विलेखनंकर्षणंह्लतिङ्हालाह्लिता।वाङ्ज्लेतिणेह्लालः।ह्लालासुरा।अवि
ह्लो।ह्लालाह्लोऽणादोपदिपतीतिऽःह्लिःह्लडिः।।७।। णलगंधेगंधेर्दनेपाठऽतिनत्वेनलतिणेपादेऽञ्चादेऽरुपसर्गेति
णत्वेषणलतिपरिणल्लतिनलालानलिता।वाङ्ज्लेतिणेनालोनालापमादीनांदीर्घोनाली।नाडीऽणाले।प्रणाली।प्रणाडिका
।अविनलंनडःआतऽइतिडोनलदः।।७।। वलप्राणनधान्यावरोधयोःप्राणोजीवनंधान्यमवरुध्यतेयत्रेतिधान्यावरोधः।।
ऊष्मलःऽष्टादिःवलतिववालाअनादेरादित्यत्वेद्विर्वालावेवावलऽःवलुःवलितावाङ्ज्लेतिणेबालः।स्त्रियांवयस्यनं

त्यइतिश्यपवादेऽजादित्वादपि।वाह्लेअचिवलः।वलोइणादोहइत्यित्वातवलतः।ऊष्मलः।वलिसंवरणेदन्त्योष्ठादिः।वलते।ववले
वलणेइणेनोघटादिश्चेत्येकोवलयति।वा॥ ऊलमहत्वेपालतिउपोलोपोलिता।वाह्लेतिणे।पीलः।पक्षेनास्युपांततिकऊ
लः।ऊलेविऊलोइणादो।धुधंदीतिकित्यकोऊलकः।रामावः।पाऊलीतिकिलीकोऽलिकः।उच्चश्रन्यांकल्यल्लीतीदकिऊलिदः।
हृजिउहीतिकितीनेऽलिनेनास्युपांततिकिंदिः।पुलिः।अग्गिविलीत्यस्तिकिंऽपुलस्तिः।अयंउदादिरणीत्येकोऽलतिऊलणेमुच्छा
योपोलयति।वा॥ ऊलवेधुसंस्त्यानयोः।संस्त्यानंसंघातः।कोलतिउकालःकोलिता।वाह्लेतिणे।कोलः।हस्करः।कालेबद्ध
नेनास्युपांततिकोऽकलेनऊलः।कुकोलमितिउकवेःपिण्डा लेत्यत्रलेनिपातनाइइणादो।कुलिपिलीतिकित्यालेऊला।
लः।वा॥ पलफल्लश्चालगतौ।पलतिपपालापलिता।वाह्ल लेतिणेपालः।अविपलेमांसंकर्म्मणोऽणि।गापालः।इ
णादो।ज्ञइपतीतिपलितंपांडुरः।केशः।कंइशःकंइपाकश्च अस्यादिवाद्दः।पलितमस्यास्तिपल्लितः।इदिकंदीत्यले
।पलतेतिलकल्कः।ऊकऊत्यालोपलालेऽग्निकर्मीतिव लोपल्वलोअल्पतरः।पलणेरक्षणे।पालयतिफलाफ
लतिपफालेइत्रपफलोत्यत्रेधिश्चवालावपफलइः।फेलु :फलिता।फलिष्यतिवाह्लेतिणे।फालः।ऊस्त्रिकः।फालाइ
वेतऊलाः।अविफलेऽलोऽलेतिऽलाऽलेतिऽलाऽलिता।वाह्लेतिणेऽलालः।ऽलाला।अविऽलालेश्वाविऽजेमणादोसीणऽलीतिको
ऽल्कः।ऽरणे।ऽलिवल्लीत्याकोऽलोका।ऽल्यणेमिदिस्त्रकोऽल्यूकोऽकुदादिकंदः।ऽल्यलेमद्घातः।इतिवाशुल्वेकृशे
ग्यित्यलेऽलसः।स्वाङ्गेमेतियऽल्यायावादित्वाक्वेऽल्यकः।मृदिकंदीत्यले।ऽललेऽग्नाविऽस्त्रवे।कमिवमीतिणिदिः।ऽमालिः।माऽ
लीतिणेपंतान्मलेऽलात्मणिः।फलिऽल्यो।स्वमिधीतायारोढपाठाद्वाह्लादिकार्यार्घः।ऽलेः।परस्मैपदार्घश्च।वा॥ ऊलहिंसा
संवरणायोश्चवकाराऊतो।होलतिऊहोलाहोलिता।वाह्लेतिणेहोलः।पक्षेनास्युपांततिकऊलः।ऊमः।इणादोदकः।

हृधीतिकिहृः।ऊर्ध्वमेधः।वा॥ अघऽहांतः।ऊरुंआक्रान्तोदनयोः।क्राऽतिउक्राऽता।हृत्रिटहृतिमकिऽक्रुद्धःऽअस्वारेच्चनेइ
क्रोष्टाऽक्रोष्टावाह्लेतिणेक्राऽताः।बाऽजलकाम्योपमर्यादपिणेऽक्रेऽताः।ऽक्रराः।पक्षेनास्युपांततिकेऽक्रुऽताः।उपमर्गाद्हृडितिण
केऽआक्राऽतनद्यालेः।स्त्राक्रोऽक्रः।ग्रजिऽआक्रोऽताः।ऊरुंपतेनत्यतेऽध्वपरिमाणेयस्माद्ऊरुऽताः।एकेऽऊरुऽक्रः।इणादोऊरुस्कि
मीतिउनिऊरुष्टुनाऊरुशीऊरुशीतिकनिपिऊरुष्ठा।शिवाऽघघांतः।वा॥ कमगातौ।कमतिऽऊकमतिविकमतिचक्रामाकमि
ताःवाह्लेतिणेकामः।अविकमःयद्विवस्त्रेमतिपूर्वमांतोनीवनीकम्पतायुपिवनीकमीतिस्त्रेऽग्नामेतिवाविकमनऽग्नी
लोविकस्वरः।इणादोसंविल्पामिस्तुकेंकमत्यस्मात्संकमुकः :अस्विरः।सीमादिवाद्दपादानेसाधुःविकमुकः।इणादो
ऽकमिपदीतिणेऽकः।कास्तः।वाक्यायुधाऽघहांतः।वा॥ रु हंजन्मनिवीजजन्मनीत्येकवीजजन्मोऽरोत्पत्तिः।वाह
तिऽरोहाऽअस्वारेच्चनेइ।वादाऽहृत्रिटहृतिमकिऽरुद्ध ।णोरुदःपइतिवापादेरोरापयतिरोहयतिवाह्लेते
तिणेरोहः।बाऽजलकाम्योपमर्यादपिणेऽघरोदः।आरोहः।। नास्युपांततिकरुस्त्रष्टगः।भिन्नरुदः।प्ररुहः।स्वादिवाह्ला
वाकेत्रिमूलिविलुजादिवाघाकन्नत्रिकोवीजरुहाअस्यमाक्रादा दिस्थार्घइतिऊगायोगेवाप्तेत्रेबीजरुहाऽत्यावीजरुहाऽ
च्चागतःस्त्रिघत्रीडितिवाकन्नत्रिकोवद्वामारुढः।कोरुढिः।इणादो।ज्ञत्रपतीतारुहितःवर्म्मतलत्रेलोहितः।ऽपतितिऽरोहिणी।
रुहिनंदिऽइतिटित्यंतारोदंतःऽग्रमः।वारुहंतावधिः।विपिनेतिनिपातनादिने।वारुहिणः।स्त्रियांरवतेतिऽरोहिणीनक्षत्रेकारुहंदि
ग्वतीघेरोहिसंइणनातिःएपंतान्स्वारल्यऽरोहिष्टगः।ज्ञस्टरुहीतीतिवारोहिष्टगः।ऊरुशीऊरुशीतिकनिपिरुक्षा।वृक्षः।अघात्मा
नेपदिनो।वा॥ रमिंक्रीडायांऽइदित्त्वादात्मनेपदेरमतावाऽघरतिपरस्मैपदे।विरमतिआरमतिपरिरमतिवापाऽउपरमतिऽउपर
मतवासंतापः।मित्रऽउपरमतिऽउपरमतवा।अतन्त्रोवितण्यर्घोयंसकर्मकः।रामायणेरमीतीदिसऽत्रेवावारमतेऽवारमिष्टायडिरमते

यङ्लुपि।रंरंति।अउस्वारेचान्नेइ।रंतारंरंतः।नञ्यमोयतिकर्त्तरिनिपातनाद्यरमः।नंद्याद्यनेरमणः।रम्यादिभ्यइतिकर्त्तर्यनटि।रमणी
।वाह्यलेतिणेरामः।रामा।अविरमः।रमा।ग्रामकापञ्चादतिनिपातनाद्रकस्तंबेरमाहस्ती।इणादौ।उतपित्रतिनिपातनाद्रस्वरतः।दमि
ताद्दस्ती।अन्योवादातः।नीत्वरमीतिकितिघरघः।घघद्यघेतिनिपातनाद्रस्वरघः।दांतः।रामस्तावतिनेरंनङ्थित्यलरमनः।प्रहर्षः।क
विरमिविकसेदत्वास्यतिरेरमः।अरणः।रङ्गइतिवरङ्गइतिचरङ्गारस्त्रीकेविङ्ययङ्लुपरमोरमूंक्रीडायामित्यूदितोङ्गलादावधी
यातेतन्मातऊदिच्चाङ्गिवेइ।यच्चायमित्वाद्रच्चारमित्वा।ङा।घह्मिमर्घणेमघणंक्रमा।घःसइतिसत्वेइदिच्चादात्मनेपदमहताघरा।
ङ्काया।मनोदेश्यादतित्वेद्विद्यालावेचासाहःषपदेशावइ।ना। मतस्त्रेतिघत्वेणेढ।अमीघहइ।अमोडतिघत्वेघविषहते।नि।
षहते।विषहते।सुस्वंजश्चादिनवा।पर्यषहतापर्यसहतान्य षहतेन्यसहतेव्यषहतेव्यसहतेआसाडतिवर्जनाद्रसो
ऽयोःषत्वालावे।परिसोढः।निसोढः।विसोढः।णोढ।पर्यसी षहतेअत्रपूर्वस्यनघत्वमुत्तरस्यनुनाम्यंतस्त्रेतिस्यादेव।
सनिघत्वापत्तेणिलोपावतिनियमाद्घत्वालावमिसहिषीष्टेत ।णिस्त्रेतित्यत्रणंपतस्यापिसाहर्वर्जनान्नघत्वंमिसाहयिषति
साङ्कादादिपाठाद्रघत्वालावऽनटिगणेनिपातनादत्वेचाविसहने क्त्यादावद्रसाङ्कादितिनिपातनाङ्कासोसाकान्द्रकितकीतिये
।सह्यावाह्यलेतिणेसाहः।अचिसहः।नंद्याद्यनेसहनः।क्विपिगतिकारकस्येतिदीर्घोजलासइग्रहादित्वात्सिनिऽसाही।साहिसाती
तिद्रासाहयः।सर्वसिसहश्चेतिरित्वासर्वसहः।खाड्यलंक्रमितीमौसहनशीलः।सहिष्णुः।ल्वादिष्वितीत्रासहित्रेसहलुनेतितादावो
त्रितिवटिसाढासहितावइत्वाद्रक्रयोर्नेइ।सोढवाइ।ङाकाधृषेतिऊसिसहतेसोढुंऽणादौ।ऋजिरंजीत्यसानोसहसानः।इदंः।सम
स्यसीसुरोसजटिःस्तःसहेःषश्चवेतिक्विपिषइ।अस्त्यस्मिन्नाहावलेषढ।णमघणेयुजादेर्नावतिवाणिविसाहयतिसहतिकल।
नेल्यःपरिनंदाङ। इदङ्कालादिःङ्कालादयोदत्तःसमासाइत्यर्थः। अघयजादयानवधिवदवर्जाअनिटश्चवसक्रमेणदर्शयंतात

त्रापिपूर्ववार्यंतुरोधेनादौ।यङीदवइजासंगतिकरणदानेऽईदित्वादीगितइतिफलवङ्कर्त्तर्यात्मनेपदंअन्यत्रशेषात्परस्मायितिप।
रस्मैपदंयजातायजतिायजादिवत्रितिपूर्वस्यइतिासायाजायजादिवावतितिस्तुतोईडेऽईजःयडियायज्याताःयङ्लुपियाय
जातिायायष्टिःअनुस्वारेचान्नेइयष्टायष्टुंयङर्थंङागइतिगवइतिषिधत्वाद्घत्रिःपूर्वयाजकःअन्ययाजकःयङंगादन्यत्रगत्रोयागःत्य
ज्यजतिघाणिगवइतिषिधत्वाद्यास्त्रोअतएववचनाद्घणेपित्रकितकीतियोयङंणाकेयाजकःकर्मजाइत्वात्तेतिनिषिद्धोपियाय
जकादित्वान्नष्ठासमासःइत्ययाजकःक्विपियजस्त्रजेतिषापवादेऽस्त्रियांदिगितिगाऽतोयजतिऽस्त्रिक्रकरणाद्यङोलुतइति।
णिनिोअग्निष्टोमयाजी।सुयजइतिघनिपियङाघञ्यजइतित्रा नोयजमानः।यजिजपीतियङंताद्दाकायायजनशीलोयो।
यऊकः।यङिस्वपीतिनेयङः।आस्पदीतिस्त्रियांसावेकषपि। इच्छाश्रादिभ्यइतिक्तोऽइच्छातऽनयाइष्टिः।ऽणादौ।यु
ञेतितोयष्टिःऽयत्नात्सुमियजः।अङ्वदःस्तुतिः।अधीदं तात्त्वयः।ङा। वेंऽतेऽसंताने।गिचादीगितइतिफ
लवङ्कर्त्तर्यात्मनेपदंअन्यत्रशेषात्परस्मायितिपरस्मैपदंव यातावयतिात्वंयितिवावयादेोयजादिवत्रितिपूर्व
स्यइतिाऽवावोयाऽवरिंयिघायजादिवावतितिस्तुतिनवायायिति यस्यप्रतिषेधेऽक्रयऽःऽक्रुऽःवयादेशाभावपक्षेवरयङ
तिपूर्वस्यस्यतिषेधववोःघविस्डिङ्ङीतिवटिवविघावघाऽवितिवतिवाङ्क्तिक्विन्वार्म्माऽत्रतंबल्लीयइतिपूर्वमुवादेशम
मानदीर्घाऽऊवऽःऽक्रुऽःपङ्क्तेवऽवऽःवऽःअङ्स्वारेचान्नेइवाताःवङ्ःवातवंःणोपाङाछेतियवायायतिऽप्यङ्ययपीतिघत्रि
षेधोऽवायाऽपवायायएङ्घातइतियावयिःपटःऽपसर्गादितइतिडऽवःतद्यधीणितिणोवायःअतोऽइत्यत्रवावर्जनान्नकर्म
णोणितंऽवायःमनिःस्तवामाःवनिस्तुवावाक्तिनिपियजादीतिस्तुतिदीर्घमवइत्यत्रवावर्जनाद्दीर्घोनावेऽतस्त्रेतिदीर्घोनावे
वाविविस्तुवाःक्विपिस्तूऽक्रयजादीतिस्तुतिदीर्घमवांत्यमित्यत्रवावर्जनाद्दीर्घोनावेऽतःऽतवाऽअयतइत्यत्रऽस्तुतिदीर्घोनावे

UNIVERSITY OF MADRAS
UNIVERSITY DAU

विज्ञानेतनङ्घाटयति।कमलत्वनोद्घाटनंऊर्वतियेऽविघाटयितासमुत्पतन्हरिदश्वःकमलाकरानिवाङ्घाटितःक
पाटःश्राप्यतिस्मारयतिदारयतिनाटयतिस्फाणयतिगाढयतिप्रमाढयतिवालयतीत्यादिवष्टाद्यर्घोनावघटादङ्खेऽइति
ङ्खेऽनङ्खवतिविघट्यतीतिङ्खंतस्माऽतस्मादाणिङ्कञ्जलेनाङ्गइतिकात्यर्थेणिविद्वपेऽन्येऽयेघटादयोऽन्यत्रप्रतिताऽतेघांयोघ
पात्रस्तत्रैवङ्खादिकार्यंवक्तव्यंतत्रैवपच्यातत्रसामान्येनानेकार्थत्वादितिचुवतातन्मतविघटयतीतिवष्टनावङ्खेऽस्मात्वाक
मलत्वनोद्घाटनंप्रविघाटयितासमुत्पतनित्यादोउत्तराद्दोलासार्घस्यघटणिवियमिङ्गाचङ्खिवर्डितस्यघटादिकार्यनिषेधश्च
ङ्खालावरूपेऽयघाङ्गमिणोणिविनिङ्गामयातावष्टार्घस्पेववाश ङ्गतस्यणिचिऽङ्गंवाङ्गामितास्वित्मदीधरकंधरस्यावारस्योक्त
घयतीत्यादिसिद्धंसंक्रायतीतिउसंक्रमंतंकरोतीतिणिवि ।शक्यधेतिउमिघटतेलोङ्गेअविघटःऽङ्घघटादोक
प्पविवाधीतःप्रसृत्यादिकार्यलाजोनाय्यङ्गाङ्गप्रत्ययाश्च ।अन्योउङ्खङ्गानाकार्यलाजःषिच्चङ्खवाद्यर्घमन्तद्य
ङ्गतियघायघसुत्सेद्यंअघजातःङ्कडाङ्गतिदानायाः॥ उदिच्चानेकंडजातावकाङ्केकाङ्किताकेकंकिंजितःकेटङ्कत्य ङं
ःकंडाणोकंडायतिघटादिपावदलासिणिम्पाङ्गनेका वंजनव्यवधानेपिवादीर्घेअकांडिअकंडिकांडंकंडंकंडं
एवंकंदिंकंदिंकंदिंदङ्गीणांज्ञेयंअतएवणोजिणम्पेङ्खत्वमविकल्प्यादीर्घविकल्प्यःकंडजणकंडजडीवनेकंडायतिकोत्रिका
सुकांडोविपर्यायेणाधीतःअघघातो॥७॥ व्यधिश्लयबलनायाःडःस्वेपन्येव्यघाताड्याव्यधीतिपूर्वस्येवेविव्यधेव्यधि
ताणोघटादितिङ्खेव्यधयतिजिणम्पाङ्गवादीर्घेअव्याधिअव्यधिव्याधंव्यधंङ्खव्याव्यधेतिकर्तरिनिपातनाद्वेअव्यधः ला
वेघणिअव्याधंअयहादित्वात्सिनिअव्याधीजीएङ्कीतानिअव्यधनङ्गीलोऽव्यधी॥इडितइत्यनाव्यधनःषिच्चादडिव्यधाङ्गणा
दोघञ्ङसुङनिपातनाङ्गविधुरःरक्तमःनजोव्यधेरितिटित्तीषेअव्याधिषःस्त्रयंःअव्यधिषीष्टः॥७॥ प्रधिष्प्रख्यानेप्रख्या

नंप्रसिद्धिःप्रघतेपप्रथेप्रथिताणोघटादिवाङ्खेप्रथयतिणोडमन्यज्ञावापवादस्मङ्हवरतिपूर्वस्याताऽत्वेअपप्रथङ्गाजिणम्पावा
ङ्खवादीर्घेआप्राधिअप्रधिप्राधंप्राधंप्रधंप्रथंषिच्चादडिप्रधाङ्गणादोस्त्रणीकास्त्रीकेतीकनिपातनात्पृथीकाएलाःस्पृप्रथीत्य
मिप्रथमःप्रथेरिवङ्खप्रथङ्गाप्रथिवीप्रथयुंङ्कतितोप्रतिवादिःप्रत्रिःप्रघनेरलिप्रथिन्यामृङ्गरस्येत्योष्टघुःकुक्षितादोकपिष्ट
घुकःअघदातःपेवा॥७॥ म्रदिघमर्दनेमृदतेमम्रदेम्रदितोणोघटादिवाङ्खेम्रदयतिस्मङ्हवरतिमन्यज्ञावापवादेपूर्वस्याद्वे
अममृदद्गाषिच्चादडिम्रदाङ्गणादोमृदीकामृदीकावतिष्टादर्वाङ्नेधतीकोमृङ्गतेःएवंमृडः॥७॥ स्वदिष्टस्वदनेस्वदनेविदार
णेस्वदतावस्वादंस्वदंतिषिच्चादडिस्वदाणोघटादिवाङ्ख स्वास्वदयतिः॥७॥ कडुङ्कडुङ्कडुङ्कडुविलव्येविलवःका
तरःतस्यभावःकर्मवाविलवंविलवंविलव्यइतिचंडःउदिच्चा ङ्गेकदंताक्रंदंताक्रंदंताक्रंदंताक्रंदत्यःक्रंदाक्रंदाक्रंदा
णोकन्दयतिजिणम्पावङ्खवादीर्घःअकांदिअकंदिं। कांदांकांदांकंदांकंदांएवंरेफयोरपिऋदेर्नेद्याद्य
नेसंक्रंदनःइडितइत्यनाआक्रदनःघञिआक्रंदःव योपेतःउदितःघितश्चेतिनेदीक्रंदंताक्रंदंताक्रंदंताक्र
दाक्रंदाक्रंदाक्रंदङ्कडुङ्कडुवादनाक्रानयोःकंदतिक्रंद तिक्रंदतिअघपातंङ्गा ऋपिकृणयोःऋपतावऋपेःऋपि
ताणोघटादिवाङ्खेऋपयतिस्मगायङ्खेतिनिपातनादडिऋपाऋपणइतिउङ्कडुप्रितिकित्यणेऋपेःअघपातः। जिवरिष्ठ
संत्वमसंत्वमोऽत्वाणुकारिताङ्गरातंतन्नरावरितायडितान्वयंतायङ्खुपिताङ्गरतिमव्यवीतिवस्योपांत्यनसाहाटिताच्च
त्रिषिच्चादडिव्यरावाणोघटादिवाङ्खेव्यरयतिडमन्यज्ञावापवादेस्मङ्हवरतिपूर्वस्याङ्खेअतन्वरन्। तीव्राक्रानोङ्गतिसतिक्रोश्च
सडोपतिवटिवरितःपङ्कोमव्यवीतिवस्योपांत्यनसाहाटिवर्णः॥नर्मितितिउवरतःकावाचीतिणो॥अघमातः॥७॥ प्रमिष्ट
विस्तारेप्रंवङ्खत्यन्योप्रसतप्रसेप्रसिताषिच्चादडिप्रसाणोघटादिवाङ्खेप्रसयतिः॥७॥अघङ्गात्रः॥ दक्षिहिंसागत्योःदक्ष

म

ता।दद्धो।दह्यिता।क्तिटश्त्यः।दह्या।दह्यिः।ह्यावेत्यस्यैवार्थेऽदादेर्घञ्घटादिकार्यार्थेऽनुपपदेऽपि।दाघः।णौ।दह्यति।ञिणम्यारुवादीर्घः
अदाह्यिः।दाहं।दाह्यौ।दह्यं।दह्यः।अघपरस्मैपदिनः।७।। ह्रस्वपक्वेऽपि।पाक्या।पाक्यौ।पाक्यः।इत्यस्यावहघटादिकार्यार्थेऽपि।पाचः
ति।प्राप्तिवाक्यश्चिन्मन्यः।प्रयुङ्क्ते।प्रपयति।प्रायति।प्रावाहविः।स्वयमेवातदन्येनप्रापयति।णौ।घटादिवाङ्ख्वे।क्तेप्रायः।
प्रायक्तेक्याङ्गतिश्चतादादेः।शतेरहविः।क्तीरंवावित्रणे।अन्यत्रप्रापयतिघर्मः।स्वदयतीत्यर्घः।अतएवाज्ञाएकादनेकार्थत्वंधत्ते।
सिद्धे।अधऋदंतः।। स्मरआध्मानेऽआध्मानमुक्तंवा।स्मरति।घटादिवाङ्ख्वे।स्मारयति।आध्मानादन्यत्रचित्तंस्मारयति।चित्तं।
रयति।अन्यत्रात्मार्थेचित्तेघटादिकार्यार्घमिहपाठः।।७।। अधऋदंतः।।८।। हृनयेदयतिःयुवर्णेत्यलिदयः।णौ।घटादि
वाङ्ख्वे।दरयति।बलेनान्यदन्यत्रकाष्ठदारयति।ञिणादौ।शृदि त्यदिदरत्रामाजनपदः।दृत्रविदारणे।दृणातिदारयतिका
ष्ठं।अम्पेवघटादिकार्यार्घमिहपाठस्त्यन्ये।दीर्यतइतिका मर्किर्नेति।दिवादावप्ययमन्यैः।पत्त्वातन्नातकर्त्रर्य
पिदीर्यते।।८।। हृनयेऽत्यादेर्घटादिकार्यार्थेविरलेनार्थपाठ :।दृणंतंप्रयुङ्क्तेनरयति।अधकर्तावाक्यारःसेटश्च।।९।। ष्ट
कस्तकप्रतीघाते।षः।सङ्गतिमत्त्वेस्तकति।णौ।घटादिवाङ्ख्वेस्तम् निषेपादेशश्चात्मत्वेतिष्टकयिषति।स्तकास्तकति।णौ।घटादिवा
ङ्ख्वे।अषेपादेशश्चात्मत्वेनालावतिस्तकयिषति।।७।। चकट्टनेच।वकारात्प्रतीघातावकति।णौ।घटादिवाङ्ख्वेचकयति।क्रेवकितः।
ञिणादौकवित्रकीत्यारुवा।चकारः।वकारः।चकिरप्रतीघातायाःवकति।।७।। अकऋटिलायांगतौ।अकति।णौ।घटादिवाङ्ख्वे।अ
कयतिआनाकदङ्गतिश्चनाराकन्दे।।७।। अघरवंतः।। कारवेहमानकारवति।एदिवाछंजनादरितिवावृद्धेर्न्नश्चिजायितिप्रतिषेधे।अ
कारवीत्।णौ।घटादिवाङ्ख्वेकारवयति।कारिरितिवाकाडिरिवःकोतेः।अघगंतानवमेदश्च।७।। अगअकवत्।अकऋटिलायां।
गतौ।पतिताऽयमपितदर्थेलाघवार्थंतिघानिर्दिश्यते।अगतिणौ।घटादिवाङ्ख्वे।अगयतिञिणादौ।लीहधीतिवा।अग्रावायुसुवह

तिनोऽग्रियः।।७।। रागऋंकायांरगति।एदिवाछंजनादरितिवावृद्धिर्न्नश्चिजायिति।प्रतिषेधे।अरगीत्।णौ।घटादिवाङ्ख्वेरागय
ति।।७।। लगसंगेलगति।एदिवाछंजनादरितिवावृद्धेर्न्नश्चिजायितिप्रतिषेधे।अलगीत्।णौ।घटादिवाङ्ख्वेलगयति।ङ्ख्वि
श्तिङ्केनिपातनाल्लगंसङ्गः।लगिताऽन्यः।।७।। ञागऋंगाघागसागश्रगस्रागंवरणेसंवरणमाङादनेऽगति।एदिवाछं
जनादरितिवावृद्धेर्न्नश्चिजायितिप्रतिषेधेअङ्गगीत्।णौ।घटादिवाङ्ख्वेअगयति।ज्ञ्यागाऽङ्गगति।अङ्गगीत्।अङ्गगयति।घगाघः
सङ्गतिमत्त्वेसगति।असगीत्।सगयतिषोपादेशश्चात्मत्वेसिषगयिषति।सगासगति।असगीत्।सगयति।सिसगयिषति।षसङ्गतिस
त्त्वात्स्तगति।अस्तगीत्।स्तगयति।षोपादेशश्चात्मत्वेतिष्टगयि षति।स्तगास्तगति।अस्तगीत्।स्तगयति।षत्त्वालावतिस्तगयि
षति।अघटांतोऽस्तस्वयःसेटश्च।७।। वटनटपरिनाघाणेव टति।वटयति।नटति।नटयति।वटवेष्टने।वाटयति।नटल्व
ति।नाटयति।७।। णटनृतौनटति।घटादिवाङ्ख्वेनटा यतिशारंवा।दृतोऽनाटयति।नटण्अवस्पंदनेवार
स्योन्नाटयति।अघडांतास्त्वयःसेटश्च।७।। गडसेचनेगड तिलङ्घेगलति।णौ।घटादिवाङ्ख्वेगडयति।अविगडयती
तिगडः।सुखंत्वपितिगोगडी।ञिणादौ।दृजिन्त्ववदीत्यंतगडा यंतःगडयंतीकडारइतिवकडातोऽग्रंगीत्यारोकडवेकल्व
त्रमित्यपिदृश्यंहीत्यावस्पेवा।७।। हेडवेष्टनेहेडतिजिहेडाहेडिता।णौ।घटादिवाङ्ख्वेहेडयति।ङ्ख्वेविधानबलादेवयुणो
नालिञिणम्यारुवादीर्घः।अहीडिअहिडिहीडेहीडेहिडेहिडेायंयुणौ।ञिणम्यारङ्ख्वेमेवविकल्पयतितन्मता।अहिडिअ
हेडिहिडेहिडेहेडेहेडे।।७।। लडउञ्छेोन्मघनाजिक्षायाउन्मघनंजिक्षेोन्मघनंजिक्षेोन्मघनं।णौ।घटादिवाङ्ख्वेलडयतिजि
क्षेाङ्कुरःलडेजिक्षेाङ्गतासुहृल्लयत्यलीक्षे।अन्यत्रलाडयतिविदेालालयतिवालेालालितः।लालितकः।मवकः।लाल
लना।लालाजिक्षेोन्मघायाइत्येकेतन्मतंसंग्रहार्थंजिक्षावजिक्षाविषयाक्रियाउन्मघनंवतिसमाहारः।लडयतिजिक्षे।लल

यतिदधेलडणउपसर्गवार्योलाडयतिलडविनासइत्यस्यैवार्धधातुविशेषघटादिकार्यार्धमिहपाठः।अघणांतः षट्सेटश्चाव॥ फा-
णकाणगतौ।फाणतिगौघटादित्वाद्ह्रस्वेफाणयतिह्रस्वेमितिवित्वेफिवालावेवफेणउःपफणउःफणुःपफणुःघविस्क
स्टवितीटिफेणिघापफणिघाङुभ्वविधेतिक्तेनिपातनादनायासस्फोटानिरुक्तावामेदितिकडुक्तानित्यनायासागम्यात्।आ
यासेडफणितंकाणकाणतिगौघटादित्वाद्ह्रस्वेकाणयतिगौवधिकाणयतीतिकाणः।काणमनस्तृप्तावितिस्तत्रनिर्देशादेवेक
णेदत्यपयःपिबतिअद्यापातेऽद्येत्यर्थः।इहेरन्यत्रागतिज्ञानावकाणेदत्वात्मृषिकागतःरणोरणतिगौघटादित्वाद्ह्रस्वेरणयति
गतिरन्यत्रफाणयतिघटेनिःस्नेहयतीत्यर्थः।काणयतिरा णयतिराश्यतीत्यर्थः।कणिरणीपूर्वोधातोघटादिकार्यार्धमि
हपठितोऽव॥ चणहिंसादानयोश्चहिंसायांदानेवकारक तोगौघटादित्वाद्ह्रस्वेचणयतिअष्टेवाणयतिअणा।
दिहाहन्नित्यक्तेचणकः।व॥ अणअणदानेअणति। गौघटादित्वाद्ह्रस्वेअणयतिघञिअणः।अणाअणति
गौऋस्वेअणयतिदानादन्यत्रअणयतिअणयति।अ णणदानेविअणयति।अघघोताद्यवारः।सेटश्च॥व॥
स्नघक्रघल्कघक्रघहिंसार्थाः।स्नघयतिक्रघतिक्रघयतिल्कघ तिल्कघयतिक्रघतिक्रघयतिवारस्योक्राघयतीतिउयोजा
दिकस्यघजंतात्काणिविजासनादक्राघतिऋस्वेनावा।अघदांतोसेटोवा॥व॥ वदऋर्जनाऋर्जनेआणनंवलंवाबदण
संचरणइतिपठ्यमानोपूर्जनेघटादिकार्यार्धमिहपठितः।बदयत्यस्मिन्नर्घेणिच्।बादयतंपशुंक्रऽतिणिच्याऋर्जनादन्यत्र।
बादयतियूहंवृणोः।व॥ मदिदहर्षग्लपनयोःमदिहर्षइत्ययमनायार्घायार्घादिकार्यार्धमिहपठितःमदयतियुरुशिष्यःमि
दयतिसुरावित्यंहर्षयतीत्यर्थः।मदयतिस्राद्वीविमदयतिस्राद्वीःम्लपयतीत्यर्थः।अन्यत्रानेकार्थत्वात्।उन्मादयतिप्रमादयति॥
अघसंतताःपंचसेटश्चाव॥ ष्टनस्तनधनशब्दोघःसप्तमिसंचस्तनयतिघपदेशत्वान्नाम्नंतात्तिषत्वेतिष्टनयिषतिस्तनस्तनति

स्तनयतिअघोपदेशत्वात्त्वानावेतिस्तनयिषतिधनाधनतिधनयतिदधनधानयन्नाशांश्चक्रेसर्वपतितावप्यर्घविशेषघटादि
कार्यार्घमिहाधीताःअनेकार्थत्वादर्थांतरात्स्तनयतिशब्दंकरोतीत्यन्येधनयतिव॥ स्वनअवतंसनेस्वनतिगौऋस्वे
स्वनयतिअवतंसयतीत्यर्थः।ह्रस्वमेतिवित्वेद्विर्वाल्लोपेचस्वेनुःस्वनुःस्वेनुःस्वनुःसर्वपतितस्याप्यघविशेषघटा॥ प्यम×४
दिकार्यार्घमिहपाठःशब्दंकरोतीत्यर्थः।स्वनयतिशब्दयतीत्यर्थः।वनहिंसायांवनतिगौऋस्वेवनयतिशब्दंकरोतीत्यर्थः।पूर्वपठितोप्यर्घविशेषघ
टादिकार्यार्घमिहाधीतःअघसंतःसप्त॥ क्वारारोपेक्वारतिगौऋस्वेक्वारयतिजिगमिषतिवादीर्घेअक्वारिअक्वारिक्वारंक्वारं
क्वारंक्वारंरुजार्घस्यत्वत्रक्वारवर्जनाघाकर्मण्यात्मनेपदेतिवर्तमाने वेभाषेतिविकल्पेनउषश्चाविकल्पेनक्वारयतिक्वारः।यङिजाक्वार्यतायङ्लुपिजा
क्वारीतिजाक्वार्निक्वाक्वितः।क्विपिमध्यवतिवस्पतिसुक्वः ।क्वोक्वार्निःसमःष्टवैविक्वेतिक्वेनगिसंक्वाणक्वान्तःसंक्वाणी
।ऋणादौकावावातिगौऋस्वेक्वार्मिःक्वारः।अघसंतःसप्तश्च॥व॥ चल्लकंपनेचल्लतिगौऋस्वेचल्लयति।
ऋरंवाकंपनादन्यत्रवाल्लयतिसत्रेपर्यनुयुक्तेवाल्लयति ऋल्लिदहतीत्यर्थः।ह्वालादोपठिताप्यंघटादिकार्यार्घमि
हपठ्यतेव॥ ह्वलह्वलवल्लनेह्वलतिह्वलिताणौह्वालयति॥ विह्वलयतिघह्वलयतिअविविह्वलःह्वलह्वलतिह्वलि
ताणौऋस्वेपह्वलयतिह्वलह्वलेत्युपसर्गेसत्यवाऋस्वेह्वलयतिह्वालयतिह्वलयतिह्वालयतिव॥ ह्वलदीप्तौवावकु
राच्चल्लनेपह्वलयतिमह्वलयतिह्वलह्वलेत्युपसर्गसत्यवाऋस्वेह्वलयतिह्वालयतिह्वलादोपठिताप्यंघटादिकार्यार्घमि
हाधीतःकविचिद्वलिवल्लिमवल्लिक्रपिव्रपीणामपिघटादित्वमिच्छंतिवानन्मनेदलयतिवलयतिस्वलयतिह्रपयतिव्रपयतिस्त्र
पिवतिव॥ इतिघटादिःपणगणः॥ इत्याचार्यश्रीहेमचंद्रविरचितेलघुप्रक्रियोपरनाम्न्यामाख्यातिकेस्वादिकृदंतप्रक्रियायांतृतीयोवि
वादिगणःसंपूर्णमः॥व॥ ॥ ०८०॥ अर्हं॥ अहंद्भ्योनमःसिद्धेभ्योनमःसूरिभ्योनमःपाठकेभ्योनमोलोकेसर्वसाधुभ्योनमः

DR BHAU DAJI INSTITUTE OF RESEARCH IN INDOLOGY, MUMBAI

वुद्धः।प्रज्ञाक्ता।ऋविद्यः।ऋस्वस्तित्यादिः।प्रज्ञास्ताः।ओडः।ज्ञास्यङ्किड्ढायां।आज्ञास्तेआज्ञास्यातःआज्ञीश्चसन्।आज्ञीः।सञ्ज्ञाङ्कपेचकेऽ
समाप्यप्रज्ञातोवर्त्तकोऽउच्चियाताऽघञ्चांतः।ङा। ववंकूलाषणेःवक्रिःवक्रः।ववंतिश्रौतोवार्चांपायांगानङ्गेत्यौकायजाद्विवचिरितिस्व
स्यङ्गतिरुवाचायजादिववंविरितिस्यतिःऋचङ्गुः।ऋङ्गुः।क्यौउच्यतेःज्ञास्त्यस्मित्यङ्गिस्यतीतिवाचादाऽवाचङ्गःअङ्गस्वाऽज्ञेङ्गावक्रः
।वङ्कोःप्रवचनीयेतिवाकर्तर्यनीयेतिप्रवचनीयोयुरुधर्म्मण्यःपङ्कोःप्रवचनीयोधर्म्मोयुरुणाःऋवर्मतिघणिःप्रवाच्यायंघविशेषः।ऋ
त्यङ्याजतिकचासावः।ववाऽङ्गष्टेतिकचासाःवावाच्यमाहः।ङाङ्गनाङ्गिङ्गाऽक्तनिङ्गतिकङ्गेवाक्यावयिवदितिक्तप्रत्ययेनिपातनाद्धाक्तने
ऽवृत्तवानःपङ्कोःऋवावाचङ्गलावाक्तङ्गेघञिःऋङ्काक्तःवाकःदि ङ्कङ्गदितिक्विपिनिपातनाङ्गवचनङ्गीलावाङ्गाणावरसंचारति
निपातनाङ्गोवङ्कातिवक्रः।क्रैउङ्कालिङ्गाद्यविङ्गोकचवाऽ णादोनीङ्गरमीतिक्तितिघाऽउङ्कामामाऽडितिऽङ्गिवङ्कोऽङ्ग
कस्ङ्गराङ्गचःकावसुणिःऋक्तवाऽङ्गःऋङ्गटःस्वरवाङ्गःऽ ङ्गध्वनिःऽसित्यसिःवङ्गःवङ्गणलाषणेःवावयतियुजा।
दिङ्गाद्यणिविःपङ्केवङ्गतिःऽघञ्जातःऽङ्गा। मृङ्गौऋषुङ्गौमृङ्गो ऽस्येतिऽङ्गीयञ्जस्ङ्गेतिषञ्चेमार्ष्टिःमृष्टःऋतःस्वरवतिवा
मृङ्गौःपरिमार्ङ्गतिपरिमृङ्गतिःममार्ङ्गङ्गःममृङ्गङ्गुःममार्ङ्गमृङ्गाः ।अदिङ्गाद्यङ्गेःमार्ष्टिःमार्ङ्गितःवङ्गाद्यङ्गक्तयोर्नेङ्गमृष्टः।मृष्ट्वा
नाऽऋद्यतीतिवाक्यपिःपरिमृङ्ग्यः।पङ्कोःघञिणाक्तऽनिङ्गतिगत्वेपरिमार्ग्यः।ङोकापञ्चादितिनिपातनाङ्कोःउंदपरिमृङ्गोऽलमः।अन्य
त्रकर्म्मणोऽणिउंदपरिमार्ङ्गःघञिमार्गःनिदाद्यङ्गिःमृङ्गाःमृङ्गिःअन्यत्रस्त्रियांक्तोःसृष्टिंङ्गणादोःअगंपगीत्यादिःमार्ङ्गरःलत्वेमा।
र्ङ्गालःमृङ्गिरवनीतिमित्यलोमलःमृङ्गोणेङ्गोघालंकारयोःयुङ्गादिङ्गाद्यणिविःमार्ङ्गयतिःणिःवृद्धित्युनोमार्ङ्गनाःक्तोमार्ङ्गितःमा
र्ङ्गिताःरमालेतिरूढेःपङ्केमार्ङ्गतिःअघतांतःऽङ्गा। मस्तुकूस्वञ्जेःऽङ्गदिङ्गाङ्गेःधुटाधुटिस्वावतिताऽकुत्रिवासक्तिःसंस्तःसंस्तेतिःसंस्तिता
।अघद्दातःऽङ्गा। विदकूज्ञानेतिवाणावङ्गतिवाणावाद्याद्दङ्गोवदावित्तवःविङ्गःपङ्कोःवेत्तिविद्वःविदंतिःसमेगमृङ्गतिकर्म्मण्यस्या

त्मनेपदेसंविद्वेसंविदातावेत्तेनविद्यंतेवतीतिःसंविङ्गतापङ्केऽनेतोऽतङ्गत्यतिसंविदातासत्यापेक्षेयोषादितिपरस्मैपदेसंवित्रङ्गास्तेसि
द्धिदङ्गतिर्विदनःपुमिःअविङ्गःवङ्गेःकिदितिपारङ्गायावामिःविदाचकारविवदःपंचम्याःकृगितिपंचम्यावामिःकृगःवतदंतस्याऽउ
योगवाविदंकारोऽविदांकुर्वाणिःक्रियाऽत्रगुणःपङ्कोःवेत्तावेदानिःवंजनाङ्गेतितिदर्त्तुकिमाऽवेङ्गःसेःस्म्मितिसर्त्तुकिदावा।
मङ्गेवाअवेस्त्वेऽवेच्चेःवेदिताःविदितःविदितवान्ःवेत्तेव्यंजनादितिविकल्पापवादस्यदविदतिक्त्वासनाःकिंचेविदित्वाःविविदि
षतिःनाम्नःपोततिःकाविदःणेःसाद्दिमातीतिऽङ्गावेदयःकिंपिविद्वाःवेदविद्वांसःतत्रक्तस्त्वितिक्तःसोःविविदाऽङ्गःस्वरसंङ्गितीदाघत्वक।
स्वरतिनियमादत्रनावःऽग्रामङ्गनेतिवङ्गेरपिवेदित्याकांतन्मतेविविदिवान्ःविविदान्ःवावावेत्तेःऋक्तुःविद्वाऽविदङ्गावेत्तिविदं
तिकिंतिषुःवेदनङ्गीलोविङ्गःःविंविद्वङ्गतिनिपातनाऽःवे दनशीलोविंङ्गःघञिःवेदःस्त्रियांलावाकर्त्रीर्नाग्निसमङ्गे
तिक्यपिःविद्याणिःवङ्गीत्यानावेदनाःकरणाधारेऽनाग्नि वंजनादितिघञिःवेदःविंहङ्गस्पङ्गतिणमिंग्रतिःविवा
देनोजांयतिःऽणादोःविदिनिदीतिकित्यघोःविदग्धःज्ञानाःवि दिङ्गातावतिवाकिदिःविदिःङिल्याःविदिःइच्छादिस्वानं
।अस्तियासिःनस्वादिद्वाददलावेनावेदाःसर्ववेदाःसर्वस्वदक्षि णाऋक्वयाजीयाःत्वाद्याद्दिर्ङ्गलिकणवाचीविंङ्गःसंविंदेःस्व
मृङ्गित्योःविदिंङ्गसत्तायांविद्यातेविंङ्गतेलाभेःविंदतेविंदतिविदिंङ्गविचारणेविंत्तःविदिणवेतनाख्यानिवासेषुःवेदयतेःअ
घनांताऽनिङ्गा। हनंकुहिंसागत्योःहंतिःतेनर्म्मादितिनेणत्रिंघ्णिःहंतिवोरस्यःअत्रनिप्रेरयङ्गतिवाक्यकर्म्मणिःकर्म्मचिद्वाष
ङ्गतिषष्ठीयमिरमंमीतिनस्यलुकिःहतःगमहनेत्युपांत्यलुकिहनोऽङ्गतिघञ्गंतिःहनङ्गतिणत्वेःप्रहणंतावमिवंतिवाणत्वेःप्रहण
ःप्रहवःप्रहांमिःप्रहन्मिःहनोघंतिणवंप्रतिषेधेघञंतिःआडायमहनङ्गत्यात्मनेपदेःकर्म्मणिएमंतिःआहतःस्वांगकर्म्मणिःआ
हतशिरःनेहआहंतिशिरःङ्गात्रोःक्रियाव्यतिहारङ्गत्यत्रगतिहिंसार्घवर्जनाङ्गेषादितिपरस्मैपदेव्यतिघंतिःजिणवीतिघनिःऽ

DR BHAU DAJI

कृ

तुस्वादित्वान्नेट्‌। क्षेता। क्षेतुं। क्षी ३ इति क्र्यादेः क्तक्तवतुनत्वे। क्षीणः। क्षीतः। क्षीणवान्‌। क्षीतवान्‌। यपत्रेतिये। क्षेयं। क्षुसंपादति क्विपि। क्षीः। उणा
दौ क्षियोदीर्घाल्लोवतिकितिके। क्षीकः। क्षीकश्चासलक्ष्मः। क्षियः। क्रिडोलश्चावति। कौ क्षीकः। क्षीकश्चात्रपुजतुनी। लक्षावंश्चा। अपक्ष
दंतावनिटोच॥ ७॥ पॄ पालनपूरणयोः। इदमेतिपरस्मैपदेष्वेव। पिपर्ति। पिपृतः। पिप्रति। पपार। पप्रतुः। घविकृतइतिनेट्‌। पपर्थ। वा
स्कस्टद्‌ध्रितादि। पप्रिव। स्तृ। दंता। यंतमुदात्वकात नमातात मितेम्मा दित्यादित्वाददितिदीर्घव। पिपूर्त्तः। अंतो। पिपृति। पारान्कायां कृ
स्पृग्‍इतिवा। कृः। निपप्रतुः। निपप्रुः। पद्केस्तृहूतइतियुणो। निपपरतुः। निपपरुः। घविस्कस्टद्‌भ्रीतीदि। निपपरिथ। वा। निपप्रिव। निपप
रिव। अउस्वादित्वान्नेट्‌। पर्ता। पर्तुं। इस्तइतीदि। परिष्यति। क्रये पूर्तः। पूर्तवान्‌। यपाउदीर्घतस्तनमातक्रवप्लेतीडला। व
रुत्वादित्यत्रप्रोवर्जनात्रुक्यायास्तमप्युनवालावप्र्त्नः॥ पूर्त्तवान्‌। णौ। सादिमातीति। पारयः। घञि। पारः। णौ दांत
शांततिक्रेवाप्टोमिति निपातनमप्यापीत्येके। तत्सतणौ कोपूर्णः। पोरितः। पूरितइतिउप्टोरेवर्णिताइत्के॥ ७॥
कॄ गतौ। रवः शितीति द्वित्वे इदमेतिपरस्मैपदेष्वसा॥ स्त्रइतीयिनामिनइतियुणे। इयर्त्ति। इयृतः। इयतिश्रौतीत्य
त्रात्यादात्यधिकारादत्रऋद्वादेशालावः। संप्रर्वात्समोगमृच्छी॥ त्यात्मनेपदासमियृत। आपेउसतिग्रावात्वस्मायितिपरस्मै
पदे। समियति। मित्र। असत्यादरितिपर्वमयान्ने कृदादित्वाल्लावादनात इतिनांता। लाव। आर। आरतुः। आरुः। इध्यसंयागेत्य वित्यवित्य
रोन्वायाः कित्ले प्यत्रसंयोगादितियुणः। क्षयइतियुणो। अर्यता। अयूनीतियडि। अरार्यत। आरार्यो। अर्यात्‌। समसमर्पः। इयात्‌। अ
ऋतन्या समर्त्तिवाडि। आरत्‌। आर्षीत्‌। घविकृतम्वेदइतीदि। आरिमा निकम्पिषइडितीतिस्त्रस्पकार्यिन्ना। द्वित्वप्रतिनिमित्रत्वाल्लावड
तिपर्वत्वादयोयुणो। पश्चान्स्वादरितिद्वितीयाउस्यद्वित्वेअरिरिषति। अउत्वादित्वान्नेट्‌। अर्त्ता। अर्तुं। कृ इतिक्र्यायास्तपवानत्वे। ऋणं
ऋता णौ। अर्तीरीतिपो। अर्पयति। उणादौ। ऋ उदृन्पुणे। अरुणः। कमित्रु गतिप्लोअर्षः। इदमीतिल। अरतः। अनीरीति। म। अर्म। अदि ५५

रोगः। अत्ययात्तीत्यन्ये। अरण्यं। ऋष्विवदीत्यर। अरः। कपाटः। ऋतप्षित्यणो। अरणिः। आर्तिनिः। अरत्निः। ऋकनिशोरत्नः। अरत्निवातइ
तिमे। ऋग्मिः। नदिवदन्नीत्यरो। अरतिः कपाटः। अंग्यर्तिः। किदितितनि। ऋतुः। वसंतादिः। स्तोररजः। तत्नूकालश्चाऋदिकटीत्यरो। अ
रुः। अरुषः। आयुधं वा। अर्तेर्तुद्विन्नृक्तु। ऋक्षः। क्नामदीतिवनि। अर्वा। अश्वः। अर्तेर्मा रोवत्यसि। उरः। वक्षः। अर्शः। गुद
कीलः। अर्तीण्यामितिनसि। अर्णः। जलं। दद्युतनापुसि। अरुः। व्रणः। ऋष्विपर्णा। ऋवति। अघात्मनेपदिनावादेतावनिटोच॥
॥ ७॥ ह्रीं क्षगतौ। डिक्वादिडितइत्यात्मनेपदा। रवः शितीति द्वित्वे इदमेतिपरस्मैपदेष्वेव। पामीतीत्वे। जिहीत। जिहाते। जिहते। ईनी
जनइत्यत्र हा को। उत्तुदे। क्या। ईत्वाला। वा। हायात। संज्ञा। हे। अउ स्वादित्वान्नेट्‌। हाता। हातव्यं। यणमेतिये। हेयं। हः कालेतिद
नाणिः। हायनो वर्षः। वीदि। हि। अदित्वाल्वयत्यादीतिक्रायाम्॥ स्मनत्वे। हानवान्‌। अउपसर्गात परस्मातदितिनत्वणत्वे
प्रहाणः। प्रहाणवान्‌। ओहांकृत्यागे। जहाति। हीयात॥ ७॥ माङ्‌ माने शब्दे च। रवः शितीति द्वित्वे इदमेतिपरस्मै
ये पामीतीत्वे। मिमीते। इत्वंजनइतीत्वेमीयात। ममे। नर्मा देति नेर्गदे प्रणिममे। आनिषिक्लिच्चालावजपास्टो त्यत्वाल
वामासीष्टा। मला। मिमी। मेतिस्वरस्पेतिदित्वालावेव। शतिस्मात। अउ स्वादित्वान्नेट्‌। माता। मातव्यं। यपावतिय। मेयं। प्रमेयं। कितित
दोदोसामास्थइः। प्रमितः। प्रमितवान्‌। स्त्रादित्वइतिक्तौ। प्रमितिः। उपसर्गादित्यडि। प्रमा। करणेऽनदि। प्रमाणं॥ अघोलयपदिनः ष
इनिटश्चात्राद्ंतो॥ ७॥ डुदाञ्‌ दाने। गिच्चात्फलवत्कर्त्तरीगितइत्यात्मनेपदे हवइति द्वित्वे अभ्यस्तात्‌। युक्तिपादते। नभादितिनेर्म
दे प्रणिदत्ते। फलवतोऽन्यत्रशेषादितिपरस्मैपदा। ददाति। प्रणिददाति। दत्तः। आदःप्रर्वाद्गोस्वास्येत्यात्मनेपदा। विद्यामाद
ते। घापामीत्यत्रदावर्जनादेत्वाभावः। अंतानातुक्‌। ददति। ददतु। अदात्‌। ददत्। वाददति। ददंति। कलानि। हिदरतिस्वरस्ये
वेद्वित्वालावेचादेहि। ध्वसकेति। रिदनः। उपसि। अदउः। पिबतीति सिचालुपि। अदात्‌। अउतन्यामात्मनेपदइस्वस्वादहतिकित्वे द

DR. BHAU DA

कर्मकर्तरि वा कर्तरि क्तो ऽकीर्णमस्येत्रः । पद्दो । नावेडीर्णं विवरणं माप्यादपि श्लिष्यन्नीडितिवा कर्तरि क्तो अनुडीर्णो वृषली वैवरणं । पद्दो । कर्मणि ।
अनुडीर्णो वृषली वैवरणं । अकर्मकाच्चेति किं । हसेश्चेष्टतीडिजित्वा । जरीवा । गतेऽजर्यं । नडीर्यत्य
जर्यं । आर्यमिगातं । अविजरः । इषादिदा । दिवादेरुजरः । स्तुतेर्हषोदः । जरा । जरती । षिद्भिदादिभ्योऽङ्
येति । घापवादो । घञिजारः । ण । आदो । ऋतश्छिदित्यः । मरुपवदरुपो । जर्जरः । अदृढः । जर्जरीस्त्री । ङ
हानौ । हाणं । हाणवायो । हानौ युजादिभ्यो । णिचि । जारयति । जरति । जरतिरुपः । ऋीर्यति । जरा । स्फायितञ्चीति
रितः । अत्तिः । अत्तिवाऽरः । निऋरः । षिद्भिदादिभ्योऽङ् । ऋ । अधिदेवयमित्यन्यः । ण । आदो । ऋतश्छिदित्यः । मरुपवदरुपो । ऋ
ऋरिः । वाद्यविशेषः । ऋर्यरी । ऋच्चर्चिका । स्टणीकास्त्री । कर्तरि । निपातनात् । ऋर्यरीकः । दृहः । ऋरीकावादिवलंडो । अघो
देतावन्नारः । निटश्च । ब । स्रोंऽतत्कर्मणि । तत्कर्मणि तत्करणे । नस्रितीत्यादिना षः । दात्तः । ण । शतिसुक्तिः । पतिः । आङ्
ध्यक्षरस्येत्यादिना इः । घञ । इति सिद्धावस्थायां । पुंसि । अन्नात् । पदेकदेश । मिरमीतादिलंडन्नेवा । अन्नासीत् । णौ । पात्रातिथ्य । निशायय्यति
अनुस्वारस्य ये परसवर्णः । शातं । शाङ । किंतितनात्रावित्यादिना । निशितः । निशातः । निशितवान् । निशातवान् । शित्वा । शात्वा । शितिः । शा
तिः । शात्रं । तं । शितंतनः । साधुः । तत्साधीति । ण । शाय्यः । स्त्रियां । ङीवा । कर्तरि । ण । शाऽपीति । दा । शादः । पंक्ष
शा । मेतिले । शालं । शाल । वः । सर्वधेतिडो । शिष्यः । ब । दोंऽवद्यदने । ऽतः । ण । शतिसुक्तिः । पतिः । पीवेतीति । सिद्धेसुपि । अदात् । दादो । किति ।
तादासो । मेनौ । दितः । दितवान् । स्वरान्नो । परसवर्णः । पूर्वस्य । अनुस्वारादिति । न । अवनंदस्मीतिना । मिनोतीर्घपरौ । क्यः । ईर्व्यंजनश्चेति । वीयात
अनुस्वारस्य ये परसवर्णः । दातं । दोङ । नञ्व्यधीति । ण । दायः । यण । इतिय । दयं । दितमिति । उदीयात । दिनमनेनेति । निपातनात् । ङो । अतन्त्र ।
तिः । ङे । इतिवासिद्धेसुपि । अन्नात् । अन्नासीत् । अपदे । ङो । किंतितनात्रावित्यादिना । ङे । ङितः । ङातः । ङितवान् । ङातवान् । ङित्वा । ङात्वा । अनुस्वा

रेत्रे । ङे । ङातं । ङाङ । णौ । पात्रातिथ्ये । ङायय्यति । ण । आदो । गम्यमीति । ण । स्त्रागः । स्त्रागमेतिय । ङाया । ङ । ङ्रादिवेतिकित्यत्ते । ङगलः । ङगाधङ
गलः । ऋषिङलं । अस्त्रङत्रं । ङ । घोऽङ्यतकर्मणि । अङकर्मणि । अधमङतिसंज्ञे । अवमतिः । ङ । प्रसर्गात्सुगितिसंज्ञे । नेर्गदेति । नेर्गदे
। ण । णिघ्यति । अरुव्यवायेपि । अन्यघ्नव्यघ्नाभ्यां । पदङत्वान्नांतत्वे । तिघञे । सिषासति । ङे । ङतिवासिङ्क्षुपि । अवासात् । अवासीत् । अ
वससौ । क्यः । ईर्व्यंजनश्चेति । अवसीयतादासो । मेतीत्वे । अवसितः । अवसितवान् । सित्वा । अवसाय । व्यवसाय । कर्मण्यण । व्यवस्थ
ति । अत्र केवित्पाययणिकाः । ततः । ण । प्रसर्गात्सुगिति । विन्नयय । प्रसुकमिङ्क्षुति । तदान्यनमन्यतङ्क्षुतिवाचकवार्त्तिकं । अनुस्वारस्य ये परसवर्णः । सा
ता । सा । ङ । ण । पात्रातिथ्ये । अवसाययति । अवसाययति । अवरुसेति । ण । अवसायः । सातिहतीति । कः । निपातनात् । सातिः । अनदि । अ
वसानं । ण । आदिस्त्रङ्यामेतिय । सायं । सात्मङिः । मनिनिपातना । ङ । सात्मा । अत्यंतायत्तेषु । कृतिसृतिं । सात्मानं । सावः । सात्म्य
। अघङातः । सङ्घा । ब । व्रीङङ्त्रङ्यायां । व्रीङ्यति । विव्रीडा । ङ्वी । डितः । क्तः । ङ । ङ्रुक्षिङादिवाल्वे । व्रीड्यति ।
ङ्वोल्लो । ङ्लावघञिव्रीडः । अघञंतात् । सङ्घा । ब । धृतेऽनर्त्तने । नर्त्तनं नाट्यं । नृत्यति । ननर्त्त । नर्त्तितं । नर्त्तिङ । ण । प्रदा
त्र्यादङ्रुपसर्गात् । ण । आवो । पङृत्यति । कृतङ्यात्यसिवः । सा । दादादर्द्धङ । नर्तिष्यति । नर्म्मति । निनर्त्तिषति । निनृत्सति । सिविङ
। नित्यमिङ । अनङीत्रावङ्त्रादवङ्क्रयेरिङावलिङे । ण । दिकरणाय । ङ । ङ्रुचंतादनेकस्वरावदयोऽसावर्धे । नृत्तः । नृत्तवान् । नरीनृत्तः
। नरीनृत्तवान् । नृतेर्यङीति । ण । ङ । प्रतिषेधे । नरीनृत्यते । ण । ईगितः । ङ । इति । फल्गुवङ्कर्तर्यात्मनेपदङ । ण । णिः । ङ । णिकर्त्रादिति । पस्मैपदना
पोदितः । परिमुहायमेति । ण । नर्त्तिङ । नृत्यति । नटः । नर्तयति । नटविटः । ङ । ङ्रुपोत्तादिति । क्वापि । नृत्यति । दाद्यावि । घञि । च । नर्त्तः । नृत्तवान् । नित्य
कंटि । नर्त्तकः । अनटि । पूर्वपदस्त्रादिति । ण । वस्पङ्क्तन्त्रादिवादसावपनर्त्तनाङ्गीवङ्क्तन्त्रे । अघञातो । मटिवाङ । ङ । घञ । ङ । प्रतिसावो । ङ । प्रतिसावो । ङ । गधः । ऋदः । ङ । घ्नति । ङ । काघः । काघिता । ङ । घिर्तां । घञि । कोघः । ण । आदो । ङ । ङ्रुटि । ङ । ङ्रुलीतिङ । मे । ङ । ङ्रुघ्नमङ । ऋषिः । ङ । ङ्रुघ्नं । मं । ङ

गाजिनं।ऊधिगुधेतिरुमः।कोधुमः।वरणऊहृषिः।।७।। उधव्रश्चिंसायां।उध्यति।उधोधधोधिता।धोधित्वं।उधितः।उधणलामार्घः।धोध
यति।अधधंतास्वयः।।७।। गुधव्रपरिवेष्टने।गुध्यति।जागाधागोधिता।गोधित्वं।क्रुधक्रिदाशतिक्तः।किरुवोगुधिद्वा।गुधितः।लिह्
द्यविलिदाद्यङिवा।गाधा।ऊणादिः।ऊधिगुधेतिरुमः।गोधमः।गुधिगृधेस्तावतिकितिमा।गुरुमः।ऊणजातिः।गुद्वहतिवृगवातस्तुदिम।
दृतिवकिः।७।। राधंवृद्धौ।स्वादिषुपठित्वा।णस्याप्यस्येहपाठाद्वावेवरूपविकरणार्घः।राध्नोति।वर्धतेत्यर्घः।हृद्वैरन्यत्रश्नुत्वा।रा
ध्नोत्यादनपचतीत्यर्घः।मित्रायराध्नोति।मित्रस्यप्रसाधनं।पर्याप्तीकरणं।पर्यालोचयतीत्यर्घः।कथंतर्हिमित्रायराध्नोतीत्यत्रश्रुतः।अत्रापिमित्रस्यवृद्धि
विषयंप्रसाधनंपर्याप्तीकरणमितिविवक्षायांहृद्यर्घतेवतिस्मादे वात्रस्वाद्यन्नेरङ्गाङ्गुरङ्गादङ्गतिगणेवाङ्गाध्यति
।कश्चिद्वराधसाधसंसिद्धावितिपठन्हृद्वैरन्यत्रापिराधेःश्नंसा धेवधत्वंतरमिष्टतिराध्नोत्यन्नंसाध्नोति।७।। व्यधंवृतडने
।व्रिदविदितिश्नमडित्वान्ज्यावधः।जितातिश्नुति।विध्यति ।ज्यावेव्यधातिपूर्वस्येवेतिव्याधः।अनुस्वारश्चान्नेङ्।
व्यङ्।व्यङ्गंविदः।तङ्व्यधातिणौ।व्याधः।क्विपिगतिकारकस्येति दीर्घोमर्मविङ्।अनुपसर्गाद्घञ्जपेत्यलिव्यधः।उपसर्गा
त्तुघञिआव्याधः।लादिल्यः।कः।विध्यत्यनेनेतिविधः।शास्त्रोपक रणं।आविधंऽणादोदृष्टकेतिकिडः।विधुः।वेधः।७।। अघपीतौ
।७।। क्षिपंवृप्रेरणे।क्षिप्यति।विक्षेपः।अनुस्वारश्चान्नेङ्।क्षेप्ता।क्षिप्तः।त्रसिगृधीतिक्तौ।क्षेपश्चालः।क्षिप्नुः।क्षिपीवृप्रेरणे।क्षिपतः।क्षिप
ति।७।। उष्णवृविकसने।उष्णाति।उउष्णः।उष्णिता।उष्णितः।अवि।उष्णः।अघमीताश्वत्रारःसेटश्च।७।। तिमतीमष्टिमष्टीमवृआर्द्रभावे
तिम्यति।तितिमातितिमिता।तेतिमितः।अनटितमनंऽणादोशुघीषीतिकितीवातिमिरं।नाम्फपांत्यतिकिदिः।तिमिः।मत्स्यः।तीमातीम्य
ति।तितीमातीमिता।ष्टिमः।घःसऽतिमत्वेत्यिम्यति।घोपदेशत्वान्नाम्यंतस्तेतिषत्वेतिष्टिमा।स्तिमिता।स्तिमितः।ष्टीमः।घःसऽतिमत्वेत्यीम्य।
तिघोपदेशत्वान्नाम्यंतस्तेतिषत्वेतिष्टीमास्तीमिता।स्तीमितः।अघवांताश्चत्रारःसेटश्च।७।। ष्टिवृउद्गिरणे।ष्ठेवति।ष्टेवितावतिष्टेवीनांतंत्रसंतानइत्यर्घः

घःसऽतिमत्वेत्यीव्यति।घोपदेशत्वान्नाम्यंतस्तेतिषत्वे।सिष्टेवाघरिनिविप्रपूर्वस्यासाऽसिष्टमहतिषत्वे।परिष्टीव्यति।निष्टीव्यति।विष्टीव्यति
।अश्व्यवायस्तुस्वऽश्वेतिवाषत्वे।पर्यष्टीव्यत्।पर्यस्टीव्यत्।न्यष्टीव्यत्।न्यस्टीव्यत्।व्यष्टीव्यत्।व्यस्टीव्यत्।सेविता।सेतिवृऊदित्त्वाक्त्विवे
ट्।अनुनासिकेवतिवस्योटिस्वाऽटिक्तेतिकित्त्वान्नावृऊणे।सिव्वा।वेट्त्वाक्त्वायानेट्।स्यतः।स्यतवान्।ष्टिवृस्तिवाऽनटिवा
दीर्घःसवनं।सीवनं।लिङाद्यधिःस्वाधेकवाऽसेवकः।मनिसीमा।ऊणादो।सिवडिदित्त्वटिस्वटः।स्त्री।स्त्रमितिवस्तृस्त्रवनी
तिकितित्रटिस्तृतः।।ग्रावस्तुवृगतिवोघणायाः।श्रीव्यति।स्त्रिश्रेवा।श्रेविता।ऊदित्त्वाक्त्विवेट्।मव्यवीतिवस्योपांत्यनसंहटि।स्त्वा
।ऽटि।श्रेविद्वा।वेट्त्वान्नक्त्वायानेट्।श्रुतः।स्तवान्।किपिस्रुः।स्रुः उश्रुः।७।। ष्टिवृष्विवृनिरसनेघःसऽत्यत्रश्नुत्वावर्जनात्सत्वाला
।वस्त्वादितिदीर्घोधीव्यति।अघोषेष्टिटऽतिपूर्वस्यषस्यलुप्। किंतिर्वतिवातोदिष्टवातिष्टवा।सेविता।ऊदित्त्वाक्त्विवेट्।
स्त्वा।ष्टवित्वा।वेट्त्वान्नक्त्वायानेट्।निष्टूतः।निष्टूतवान्। ।ष्टिवृसिवानटिवेतिवादीर्घेनिष्ठावनं।निष्टवनं।हित्वा।
ह्वीयति।विह्वेवाह्वेविता।ऊदित्त्वाक्त्विवेट्।ह्वेवित्वाक्त्वा।वे ट्त्वाक्त्वायानेट्।ह्रुतः।ह्रुतवान्।ष्टिवृह्वित्वनिरसनेष्टीवति।
ह्वेवति।अघषांतःसऽहः।७।। ऽष्ठिवृगतौ।ऽष्ठयति।ऽष्ठायघःष्ठयिता। ष्ठिवित्वाऊदिदयमित्यन्यःतन्मतंक्त्विवेट्।ऽष्ठाष्ठिवित्वावेट्त्वाक्त्
वायानेट्।ऽष्टः।ऽष्ठवान्।यद्यायुरविष्टष्टोगोःकिरातेनामव्यतनित्रशिरंवऽविवहः।अविष्ठपेषितः।कवर्गीतिघणि।एष्यःघञिएषः।प्रेष्य।
पेष्यऽत्येवापेष्यः।प्रेषः।उपसर्गस्यानिणित्यत्वंकिःपेषणं।ऽषोनिद्रायामित्यनोएषणा।अन्वेषणा।पर्यधेर्वापार्यषणा।परीष्टः।अध्य
षणा।अधीष्टः।स्यादित्यऽतिक्तौ।ऽष्टिः।ऽषणादो।ऽष्मऽत्रीतितकंकिः।ऽष्टक्तः।मस्जोषीतिसकिः।ऽक्तः।ऽषवृऽष्ठायांऽष्ठतिएष्टा।एषिता
।ऽषवृआनाक्ल्योऽष्ठ्नातिः।अघसंतासश्चत्रारःसेटश्च।७।। ष्णसृनिरसनेघःसऽतिसत्वे।निसिताःवासःस्नसनत्वेस्त्स्यतिःसस्ना।
सास्नसिताऊदित्त्वाक्त्विवेट्।स्नस्त्वा।स्नसित्वा।वेट्त्वाक्त्वायानेट्।स्नस्तः।स्नस्तवान्।षोपादेशत्वान्नाम्यंतस्तेतिषत्वेसिष्टासिषि

घति।घटादिरयमित्येके।तन्मात।णौ।ऋत्वे।सिध्मयिष्यति।सुसर्यति।सुस्रदनश्चतिश्चमिलाः।स्वस्यति।सुस्रोसा।ब।ऋस्रवच्छ
तिदीर्घोः।छतिः।कौटिल्ये।ऋस्यति।चक्रासाऋमिता।ऋदित्वा।क्रिवब्।ऋमित्वा।ऋस्वा।विश्वाऋायार्नेड्।ऋस्तः।ऋस्तवान्।अचि।
चिक्लिदेतिनिपातनाद्।वक्रमः।ब।त्रसेड्लायांत्वामल्लामेतिवाड्ये।त्रस्यतिपक्षे।कर्त्रर्थनञश्चतिश्रावित्रसनित्रासाद्।त्रसे
तिविच्छिन्नावेत्वात्रसनः।त्रस्नुः।घविस्त्रस्टवितीटित्रसिघापक्षेतत्रसनः।तत्रस्नुः।तत्रसिघात्रसिता।त्रसित्वा।पेदित्वाऋायार्नेड्।
त्रस्तः।त्रस्तवान्।त्रसिस्थीतिक्रुः।त्रसनशीलः।त्रस्नुः।त्रसणवाराणा।त्रासयति।ब। ष्वसऽदाङ्कुस्यतिऽप्योसा।प्योसिता।ष्वसिते।
अघहातोसटोवा।ब्रु। षदऽवदऽवऽश्रुकौ।घः।सऽतिसत्वेसद्य।। तिपतिनिविपूर्वस्यासोऽतिघत्वे।परिषद्यतिनिषद्यतिविषद्य।
तिसमाहा।अनादेशा।दस्तित्वेवित्वावेत्वा।सहवः।सऽजः ।सत्रिष्यति।ऽदा।घः।सऽतिसत्वेसुद्यति।घोपदेशत्वान्नाम्पंत
स्वेतिघत्वे।सुघोहा।सादिता।सुदितः।सुदितवान्।दसार्धा तिषष्टीसमासऽतिषेधात्कलानांसुदितः।दसावयमित्ये
का।ब।। अघदिवादयंतगणः।ऽषादिः।परस्मैपदेवा।तत्रापिऽ सिध्यत्रारोधदादोऽघऽवऽष्टौ।अकर्मकोयंऽष्यति।ष्यत्।
दित्वादडि।अऽषदऽत्।ऽषदोघ।अऽस्वारत्वान्नेड्।षोष्टा।ऽषष्टः।ऽषष्टा ।क्रपनिद्याध्यतिनिपातनाद्।क्यपि।ऽषद्यत्यस्मिन्नर्घऽतिऽषद्यः
।स्वस्नेहनेतिणमि।स्वषोघऽषष्टः।एवेगापोघ।ऽघऽषष्टौ।।षषतिऽषदृऽष्टौऽअतीतिऽघऽषष्टधरणेघोपयति।अघघातःसंज्ञा।ब।। ऽवऽव
समवायेसमवायेक्वोऽव्यतिऽवावाऽष्याद्यःऽडिअचऽत्।ऽवितः।ऽवितःऽवित्वा।घञिनिर्नकादित्वान्कत्वे।ऽवकः।ऽणादोऽञ्जि
पिन्नीतिकिति।तऽवितःऽवित्वा।ऽवकःऽवकमी।द्यौरात्काऽयेघातेष्टघोदत्वादित्वाद्दिवेकसः।दिवऽश्चेवाऽकारांतः।अ
घदांतःसंज्ञा।ब।। खुदऽत्रविलोटनेखुद्यतिखुलोटाऽष्याद्यडि।अखुदऽत्।खुलोटित।खुदितः।खुदवित्वालोटनेलोटतिऽत्रलोटीति।खु
टूनामार्धःखोदयति।ब।। अघदांताश्चत्वारः।। षिदांऽगात्रप्रकरणे।गात्रप्रकरणेधर्मसुतिः।घःसऽतिसत्वेस्विद्यति।घोपदेशत्वे

न्नाम्पंतस्वेतिघत्वेमिषेदाऽष्याद्यडि।अस्विदत्।आदित्वाऽक्रायार्नेड्।स्विन्नः।स्विन्नवान्।नवालावारंभऽतिघानेड्।स्विन्नमनेनऽस्वि
न्नः।पक्षेऽटि।नडीडितिकित्त्वालावाऽणौ।स्वेदितमनेनाऽस्वेदितः।अनुस्वारेत्वान्नेड्।स्वेत्ता।स्वित्वा।जिष्विदाऽस्मोवनेवास्वेदतेऽस्वे
दित।ब।। क्लिदोऽवआर्द्रभावेक्लिद्यति।विक्लेदाऽष्याद्यडि।अक्लिदत्।अदित्वाड्ड्ड्मनिविक्लिम्नाति।क्लिद्वा।पक्षेऽटि।वोव्यंज
नादेरितिवाकिन्वे।विक्लिदिम्नति।विक्लेदिम्नति।क्लिदित्वाक्लेदित्वा।वेड्वाक्रायार्नेड्।क्लिन्नः।क्लिन्नवान्।नामफपांत्यतिकाविक्लि
देतिनिपातनान्।विक्लिदः।ण्यादोऽस्तमृदृत्वः।क्लेऽन्यर्थनिः।।ब।। ञिमिदाङ्स्नेहनेमिदः।ष्यञ्तियुणेमिद्यतिमिमेदाऽष्याद्य
डि।अमिदत्।मेदिता।जीत्वाऽत्रानेड्।मिन्नः।मिन्नवान्।नवालावारंभऽतिवानेड्।मिन्नमनेनाऽप
मिन्नः।पक्षेऽटि।नडीडितिकित्त्वालावाऽणौ।मेदितमनेनाऽमे दितः।लिहाद्यचिभेदः।मेदाव्यादऽः।संज्ञिसामीतिघुरे
मेदनशीलोमेदुरः।णिऽत्वावऽष्टकऽतिषिनि।मेदिनी ।ण्यादोऽमित्यमिमेदः।वधाञिमिदाङ्स्नेहनेमे
दाता।अमेदिष्टामिऽणुस्नेहनेमिदयति।ब।। ञिक्ष्विदाऽत्रे ।वनेवाचकाराङ्स्नेहनेक्ष्विद्यति।विक्ष्वेदाऽष्याद्यडि।अ क्ष्विदत्।
ऽक्ष्वदित।आदित्वाऽतिक्रायार्नेड्।जीत्वाऽक्ष्वानिद्वेतिमतिक्तः।क्ष्वि।। स्नः।क्ष्विन्नवान्।नवालावारंभऽतिवानेड्।क्ष्विन्नमनेनाऽक्ष्वि
न्नः।पक्षेऽटि।नडीडितिकित्त्वालावाऽणौ।क्ष्वेदितमनेनाऽक्ष्वेदितः।ञिक्ष्विदाऽत्रेत्वाक्ष्वेदतेऽक्ष्वे
दिष्टाऽघकंतःसंज्ञा।ब।। क्रुधंऽचलुक्रायाऽक्रुध्यतिचुक्रोध।ऽष्याद्यडि।अक्रुधत्।अनुस्वारेत्वान्नेड्।क्रोद्धा।क्रोक्ष्यति।अक्रुधवस
त्वेघामितीटि।क्रुधक्निशीतिकित्त्वाक्रुधित्वा।क्रुधितः।क्रुधितवान्।ऽवेऽक्रुधेःक्तः।क्तिच्चेतिक्तेवीव्यंजनादेरितिवाकित्त्वे।क्रु
धित्वा।क्रोधित्वा।क्रुन्धेपदेतिकिपिऽक्रुत्।बाजलकाऽकणिक्रौ।धुक्तः।ण्यादोऽपिञिमिधीतिकित्त्वेनक्रुधनः क्रोदः।।ब।। षुधंऽचलु
वाविरावेनैमर्त्येषुध्यतिषुद्धा।धाऽष्याद्यडि।अषुधत्।अडस्वारेत्वान्नेड्।द्धाधा।षुद्धः।।ब।। क्रुधंऽचक्रोपेक्रुध्यतिक्रुद्धेतिसंप्रदानेवेचे

त्रायक्रुध्यति।क्रुक्रोधे।उष्याद्यडि।अक्रुधन्।अक्रुत्स्या।त्क्रोद्धा।क्रोद्धा।क्रुद्धः।क्रुषा।क्रोधेत्यनेन।क्रोधशीलः।क्रोधनः।क्रुत्संपदादितिक्वि
पिक्रुत्॥७॥ षिधुसंराद्धौ।संराद्धिर्निष्पत्तिः।षः सइतिसत्वे।सिध्यति।षोपदेशत्वान्नामंतस्थेतिषत्वे।सिषेध।उष्याद्यडि।असिधत्।णौ।सिध्य
तेर्ज्ञानइत्यात्वे।अन्नंसाधयति।दातं।ज्ञानेतु।आचारःफलंसेधयति।ज्ञापयतीत्यर्थः।असैत्स्यत्।असेत्स्यत्।सेद्धा।सेद्धुं।सिद्धः।ऊदित्वा
त्क्विवेड्।सिद्ध्वा।सेधित्वा।सिधित्वा।षिध्यतां।षिधैःशास्त्रमांगल्ययोः।सेधति॥७॥क्रुधपुष्टौ।क्रुध्यति।सम्ध्यति।अनातइतिः पूर्वस्यादे
नेच।आनर्ध।आनृधतुः।उष्याद्यडि।आर्धत्।अमाडत्यधिकारान्नस्वरादेरितिद्वित्वं।वमा।ऋधत्।अर्धिता।अर्धिता।अर्धितुं।सनिइट्पक्षे
तावदिअधिर इतिरस्यद्वित्वे।ला।वा।स्वरादेरितिद्वितीयस्याद्यस्य। [illegible] रवर्त्तिनेअर्दिधिषति।पक्षेइडभावे।सादेःपनिकृधईत्तनवधि
ःईर्त्सति।ऊदित्वात्क्विवेड्।ऋद्धा।अर्धित्वा।वेट्त्वात्क्तयोर्नेट्। [illegible] ऋद्धः।ऋद्धवान्।णौ।अर्धयति।डा।आर्दिधत्।ऋडपोत्यादि
तिक्यपि।ऋध्यो।घञि।अर्धः।ऋधुश्च।ऋधश्चौ।समृद्धौति॥७॥गृधु [illegible] गृधअभिकांक्षायां।गृध्यति।जगर्ध।उष्याद्यडि।अगृधत्।
इस्तुपि।सिक्षिणे।सेत्स्यामिति।सर्वकिधस्यत्वे।आदित्वादर्धवे [illegible] ।तारइतिरस्यपदे।आतादीर्वै।अजर्भाः।दिवियुक्तस्ते
रितीतिघ्नक्कापातत्तियणलावा।अनर्ध्यानृ।गर्द्धिता।गर्धितुं। ऊदित्वात्क्विवेड्।गृद्ध्वा।गर्धित्वा।केति।क्त्वा।लावा।गुणः।वेट्त्वा
त्क्तयोर्नेट्।गृद्धः।गृद्धवान्।णौ।फलवत्कर्तर्यणि।णिचश्चेतिकर्तृगेत्यफलवतितु।शेषात्परस्मैपदिपरस्मैपदप्राप्ते।प्रलंभेगृधीत्यात्म
नेपदं।श्वानंगर्धयते।वंचयतीत्यर्थः।गृधुःस्तषाक्रोधेत्यने।गर्धनः।घञि।गर्धः।क्विपि।क्रौ।गृध्रः।उणादौ।कृघक्रजीतिकिति।गृध्रः
।कचित्तुगृधिंवृत्तादिमत्त्वयपगमर्पणे।वाप्रलंभेगृधीत्यात्मनेपदमिति।गर्द्धयति॥७॥ रधौ हिंसासंराद्ध्योः।संराद्धिःपाकः।रध्यति
रधइटीतिनेरंधसंयोगांतत्वात्परोक्षायाः।कित्वाला।वा।रंधतुः।क्रस्टभितीदिररंधिव।ररंधिम।क्रासो।अनादेशादेरित्यत्वेत्
वेपकस्वरत्वात्तुघसेकस्वरादितीटिरधइटीतिनागमे।कित्वात्तु।किच।रधिवान्।उष्याद्यडि।नोव्यंजनेतिनभोकी।अरधन्।अदिन्हा

८५

ग्रंथसंग्रह डॉ. भाऊदाजी ... Dr. BHAU DAJI

घेड्।इटिन्त्रुपरोक्षायामेवेतिनियमान्नाला।वरधिता।अ।रिध्यत्।पक्षेश।अरत्स्यत्।वरद्धा।तक्तयोर्नेट्।रद्धः।रद्धवान्।णौ।रंधयति।षि
धुसंराद्धौ।रधौच।हिंसायां।वृत्यस्त्रा।अस्यात्रनिर्देशःसंराधिलेदज्ञापनार्थः॥ अथपांतानवसेट्श्च॥७॥ तृपौ प्रीतौ।प्रीतिःसोहि
त्या।तृप्यति।ततर्प।उष्याद्यडि।अतृपत्।स्पृशमृशेतिवासिचि।अताप्सीत्।अस्पृशादीतिस्वरात्परेवा।अतिअत्राप्सीत्।इटि।अतर्पीत्॥
ऊदित्वात्वेट्त्वात्।तर्प्ता।तर्प्ता।त्रप्ता।वेट्त्वात्क्तयोर्नेट्।तृप्तः।तृप्तवान्।उणादौ।कृघक्रजीतिकिति।तृपः।डः।तृपः।तृपदृप्रीणने।तृप्नोति॥
॥७॥ दृपौ हर्षमोहनयोः।मोहनंगर्वः।दृप्यति।ददर्प।उष्याद्यडि।अदृपत्।स्पृशमृशेतिवासिचि।अदार्प्सीत्।अस्पृशादीतिस्वरात्परे
वा।ऽति।अद्राप्सीत्।इटि।अदर्पीत्।ऊदित्वात्क्विवेड्।दर्पिता।दर्प्ताद्र [illegible] प्ता।वेट्त्वात्क्तयोर्नेट्।दृप्तः।दृप्तवान्।उणादौ।कृघक्रजीतिकिति
।दृप्रः।दृप्तः।दृप्तः।भृदिः॥७॥ कुपक्रोधे।कुप्यति।चुकोप। [illegible] उष्यादित्वादडि।अकुपत्।कोपिता।कोपितुं।कुपितः।स्त
षाक्रोधेत्यनेन।कोपशीलः।कोपनः।तिष्ठाद्यवि।घञि।च [illegible] कोपः॥७॥ गुपव्याकुलत्वे।गुप्यति।जुगोप।उष्याद्यडि
।अगुपत्।गोपिता।गुप्यतिश्चेतिनिपातनात्क्यपिगुप्यं।मु [illegible] वर्षरजतस्यामन्यत्रश्कितकीतियोगोप्यमन्यत्।गोपो
हणे।गोपायति।गुपिगोपनकुत्सनयोः।जुगुप्सते।गुपणल [illegible] सार्थः।गोपयति॥७॥ युपरूपलुपश्वविमोहने।युप्यति।रुप्य
ति।लुप्यति।उष्याद्यडि।अयुपत्।अरुपत्।अलुपत्।वो।व्यंजनादेरितिक्त्वासनोर्वा।कित्वे।युपित्वा।योपित्वा।युयुपिषति।युयोपिषति
एवंरूपलुपोरपि।घञि।लोपः।रोपः।उणादौ।शिक्यास्यादयेतियनिपातनात्रूप्यमितिरूप्यं।रजतं।लुप्तीछेदने।लुंपते।लुंपति॥
॥७॥ डिपक्षेपे।डिप्यति।डिडेप।उष्याद्यडि।अडिपत्।डेपिता।शक्तिकीतियडेप्यं।डिपक्षेपे।डिपति।डिपण्क्षेपे।डेपयति॥७॥
ष्टूपसमुच्छ्राये।षःसइतिसत्वेस्तूप्यति।षोपदेशत्वान्नामंतस्थेतिषत्वे।तुष्टूप।उष्याद्यडि।अस्तूपत्।णौ।सन्निणिस्तारेवेतिषत्वे।तु
ष्टूपयिषति।स्तूपिता।स्तूपितुं।ष्टूपण्समुच्छ्राये।स्तूपयति।अलि।स्तूपः।अथतांताश्चत्वारःसेटश्च॥७॥ गुतक्षुगात्री।गात्रंमलिकांक्षा॥

क्लुप्यति।क्लुलोत्।उष्माद्यडि।अक्लुनत्।क्लोलिष्यति।तादौसंहक्लुनेतिवटि।लोद्या।लोलिता।वेट्त्वात्क्त्वायोनेर्इत्।क्लुन्त्वा।
क्लुनत्विमोदनेऽक्लुनति।विक्लुनिताः केशाः।ङ। क्रुञ्चत्संवलनेसंवलनंरूपान्यद्यत्वं।क्रुञ्चति।क्रुञ्चोत्।उष्माद्यडि।अक्रुञ्चत्
क्रोलिताऽक्रुञ्चविक्रुञ्चितिकेनिपातनात्।क्रुञ्चोसंघः।क्रुञ्चिताऽन्यः।क्रुञ्चलिसंवलनेक्रोलातेक्रुञ्चत्संवलनेक्रुञ्चतिद्यतादि
पठितनेवाक्रुञ्चदितिसिद्धं।रूपविकरणार्थंचुदिवादावयमवरूपपठितव्यइतिउष्मादीवपिपठितः।ङ। णस्नुञ्चत्रुहिंसायां।प
ठतिनचेनत्यति।णोपदेशत्वादकृत्पसर्गतिणत्वे।प्रणत्यति।ननाशउष्माघडि।अनसत्।नशितः।शकितकीतियानस्यंक्रुञ्च
ति।ज्ञातोनाउष्माघडि।अज्ञनत्।ज्ञातोनितः।णिलिज्ञिहिंसायांनि ज्ञाताज्ञातोणत्वेज्ञुहिंसायांनज्ञातिज्ञात्यतिअघशांता
:घटसटश्च।ङ। णाशोवृअदर्शनेअदर्शनिमउपलब्धिः। नश्यतिनश्यःशकृतिनश्यंणत्वेप्रणश्यतिननाशानशा
नशःउष्माद्यडिनाशार्नश्चेतिवानेरणादेशेअनेशात्त्र नशात्रअदिच्चेदृशानाशाभटीतिनेनेष्टानशिताःनश
:शकृतिघातस्यनाणत्वेप्रनंक्ष्यतिशातस्यणत्वेप्रणशिष्यति ज्ञानशानीतिवाकित्वेनष्टा।नेष्टा।नशित्वा।वेट्त्वात्क्त्वायो
नेर्इत्।नष्टः।नष्टवान्।णत्वानावाप्रनष्टः।किपिनशाःवतिवाग वेःनशपतीतिनक्रापेक्षोयंशकृत्जतिघत्वेनेट्शकंसंपादतिकि
पिजीवनक्राजीवनट्।णोफलवक्तर्यपिवल्याहारार्थेतिघत्वेपदानाशयतिनंद्यादयोनानाशयतीतिनाशनः।निंदहिंसेतिण
क्विनाशानशीलोविनाशकः।स्वजीणिक्षयेपिनश्वरःनश्वरीकर्तृजीवतिणिजीवनाशेनष्टः।ण्वादोजिस्वरितेत्रिटिट्वा।
वानोट्यायाःवधनाः।ङ। ऊशत्रुस्पर्शणेऊशयतिवुक्रोशांउष्माद्यडि।औऊशत्।कोशितानाम्फपांततिकाऊशाःनाडागाणे।
तिघांऊशी।आयसीवत्रूऊशाःन्याघ्रिःकाशाःगोरादित्वाट्यांकाशीवणादोहपिवपीतिकित्यलेऊशालःऊशिकमित्यां
ऊलऊमोवतिमलकिऊल्मलंवदनं।ङ। स्तृञ्स्तंशत्रुत्रधःपतनेस्तरयतिवनस्तरउष्माद्यडि।अनस्तारत्।स्तरितिऊदित्वाट्।

क्त्वादशस्तष्टा।केतिकित्वात्सावेवनेरिड्वा।वेट्त्वात्क्त्वायोनेर्इत्।स्तृष्टः।स्तृष्टवान्।नाम्फपांततिकोस्तरः।स्तंशःस्तरयतिवस्तंत्रा।उष्माद्य
डि।अस्तरत्।स्तंरितंताऊदित्वात्किवेशस्तष्टा।स्तरित्वा।वेट्त्वात्क्त्वायोनेर्इत्।स्तृष्टः।स्तृष्टवान्।वंवस्तंसमत्यत्रधंसिमहवरितम्यस्त्वा।
दोरवस्तंत्रार्यहणान्यनावयडिवास्तरयतास्तंशृङ्अवस्वसनेस्तंशतेअस्तंशिष्टवनीस्तरयतेक्विपिघत्वेउपसर्गस्थेतिवाऊल।
काहीर्घेवहास्तरः।ङ। स्तृञ्स्तरणेस्तरयतिवस्तर्यउष्माद्यडि।अस्तरत्।वस्तरितं।स्तरितः।नाम्फपांततिकोस्तरः।घञि।वस्तरः।
ङ। ऋवृञ्वरणेवृतत्वेऊरयतिचकर्यउष्माद्यडि।अकरत्।कीरितं।नाम्फपांततिकोऊरः।अनुपसर्गाःक्षीरवतिक्रयोनिपात
नात्।ऊरः।ऊरवान्।परिऊरः।परिऊरवान्।सोपसर्गस्थि उपरूरितः।ऊरुघएरेतिसेटः।कीर्वा।किरेऊरित्वा।कीरिवा
उणादोऊरेरनुकऊरालुः।अघसंतानवाउघंवृञ्णाघ णेःउष्यति।उरुः।ऊरुःउष्माद्यडि।अउषत्।अउस्वारलोपेन।
स्तृघ्राष्टाकैःउषतिक्रयोस्तस्यकर्तृवेउष्कः।उष्कवान्। ऊर्ध्वंस्यतितिणमिऊर्ध्वंरोगाघउष्कः।उणादोविलिलि।
लीतिकितिमेउष्मवलंउषीघीतिकितारउषिरंनामफपां ततिकिदिःउषिः।विडालमात्मनिमनिनिपातनात्।उष्म
वर्दिःउष्मा।ङ। उषंदहेविकृत्योविकृत्यंरूपलंगः।उष्यतिउ दोषाःउष्माद्यडि।अउषन्।अउस्वारलोपेनेट्।दोषाःउष्टःणेऊ।
ढउषउत्कपांत्यस्योतिःदूषयतिविद्वेषंवाविद्वेषयतिविद्वेषंदोषयतिप्रज्ञांदूषयतिप्रज्ञांदोषयतिनंद्याद्यनोऽषणः।उणादोक्की
कलीतिकेऽषिकाःनत्रमल्लःस्यमिकषीतिकेऽषीकाःसणवा।ङ। श्लिषंवृआलिंगनेश्लिष्यतिश्लिषेषाश्लिषइतिउष्माद्यपवादे
सकिआश्लिक्तकन्यावित्रेःक्रियाव्यतिहारइतिआत्मनेपदेढश्लिटइतिआत्मनेपदेश्लिष्टकन्यावत्यश्लिक्तकन्याअमच्चाश्लेषेउनासवेतिस
कोनिषेधनउष्माद्यडिसमाश्लिषत्।डउवकारश्चवाअश्लिषत्।आत्मनेपदेमिवावत्यश्लिष्टाअकृत्वाद्वेट्श्लेषेगत्यर्थाकर्म
कितिकर्तरिक्तोश्लिष्टोमित्रःपक्षेतस्यविश्लिष्टोमित्रेणासाप्रादयोश्लिषद्यडितिवाकर्तरिक्तोआश्लिष्टोमित्रःकन्यांपक्षेकर्मणिक्ते

साधुः। ऊर्णायुः। हिंसायां। वारस्योर्णायति। ण। तस्यदस्यत्रुपक्रये। तस्यति। ततामा। ऊष्माद्यडि। अतमन्। तमिता। ऊदित्वान्क्त्वि। वेट्। तस्त्वा। तमित्वा। वेट्वान्क्त्वायां नेट्। तस्तः। तस्तवान्। तिक्ततावितितिक्तितिक्तिः। उणादौ दाम्यमीति। तितुत्रेति। तितुः। दस्। दाम्यति। ददामा। ऊष्माद्यडि। अदमन्। दमिता। ऊदित्वान्क्त्वि। वेट्। दस्त्वा। दमित्वा। वेट्वान्क्त्वायां नेट्। दस्तः। दस्तवान्। णप्रत्यये। णौ। दांतन्। तितिवानिपातनान्। दस्तः। दामितः। उणादौ। इषीतिरदेवे। देवविद्येति। यजिस्वधीतिषुः। दम्यः। वीरः॥ ण। वस्। स्तंभे। वस्यति। ववास। ऊष्माद्यडि। अवसन्। वसिता। ऊदित्वान्क्त्वि। वेट्। वस्त्वा। वसित्वा। वेट्वान्क्त्वायां नेट्। वस्तः। वस्तवान्। उणादौ दाम्यमीतितवस्तः। णौ। गः। वुञ्छितोवस्तिः। मेढ्रो। घ्रौ। वसेर्निवासे। वसति। वस्त्वा। वसित्वा। ऊष्मादेः। वस्तः। णप्रत्यये। स्तंभेदावहरणे। णौ। वासयति। ण। वुसन्। वुस्। अवगत्यागः। वुस्यति। ववासा। ऊष्मादि। अडि। अवुसन्। वासिता। वुसितः। नाम्यपातिति। क्तवतू॥ ण। वुसन्। वस्। वेष्टने। वुस्यति। ववासा। ऊष्माद्यडि। अवुसन्। वासि। ता। वुसितः। उणादौ। इरीतिकितितिवुस्त्रा। इषिवपीति। कित्यलोवुसलोघ्रातायमित्यन्ये॥ ण। मसिर्। परिणामे। परि। णामो विकारः। परिमाणमित्यन्ये। मस्यति। ममास। ऊष्माद्यडि। अमसन्। मसिता। ऊदित्वान्क्त्वि। वेट्। मस्त्वा। मसित्वा। वेट्वान्क्त्वायां नेट्। मस्तः। मस्तवान्। घञि। मासः। मासमिति। प्रकृत्यंतरंवज्रसिंधुरयोर्दृष्टम्। मासायुक्तासास्यपोमासमासीतिनिर्देशादणि। पाम्मासी। उणादौ दाम्यमीतिता। मस्तः। स्वार्थिकमस्तकः। पदिपठीतिङः। मसिः। इत्स्त्री। ऊसिकमीतिञ्निः। मसुदधिमंडः॥ अथ श्यामादीनां। सटामप्रकृतेरुपदीर्घोघुमदिरूपर्यंतं। प्रकृत्यपर्यंतंवाष्टकौ। घिनणौ। घ्रपदर्शपतितत्रचक्रजज्ञात्मांतः। घ। डादौ। ङ। श्यामदमूवुपश्यामो। श्यामसमकल्पेतिरूपदीर्घो। श्याम्यति। नेर्भीदितिनर्मे। घ्रणि। श्याम्यति। श्याम। श्यामः। ऊष्माद्यडि। अश्यामन्। श्यामि। श्यामः। दश्यनिङ्तिङ्स्त्वा। श्यामयति। रागे। दश्यनिङ्नित्। श्यामयति। रूपे। श्यामिता। श्यामित्वा। ऊदित्वान्क्त्वि। वेट्। श्यांत्वा। श्यामित्वा। वेट्वान्क्त्वायां नेट्। श्यांतः। श्यांतवान्। णौ। क्तेणौ। दांतन्। श्यांतेतिवानिपातनौ। नाम्न्यांतः। पदेसेट्क्त्वायां। तिणौ। ल्युकि। श्यामितः। श्याकितकीतियश्याम्यः।

क्तिप्। दन्त्यंचमेतिदीर्घोमानङ्तिमस्यनेवेतस्यवपाः। मस्त्वान्नो। इतिलुगभावेनाम्नानङ्त्यत्रप्रत्ययोवर्जनात्। अनुस्वारात्। उमासिकपूर्वस्यात्। मास्यालावंतवर्गस्यैतितस्यञ्चेप्रत्ययेत्वं। इतिमष्टकादिनणि। मा। ऽकर्मीतिदृश्यतावा। श्यामश्रीतः। श्यामी। घञि। श्यामः। गौरादिङीष्। श्यामी। क्रीङ्गातिः। उणादौ। इमिमनिब्बहुलं। खरः। घंखरः। कमितमीतिङिस्वुंगः। उंगुंगः। कंदल्यः। पंचमाङः। इंडः। नक्रष्टः। पर्ष्टः। इमिषणिस्यांढः। इंढः। क्लीवे। किंशिल्पिमीतिकोङ्नकः। ङकदितिङ्। ङकदितिङ्। कोकृतिः। दृदाम्यति। ददामा। ऊष्माद्यडि। अदमन्। दमिता। ऊदित्वान्क्त्वि। वेट्। दांत्वा। दमित्वा। वेट्वान्क्त्वायां नेट्। दांतः। दांतवान्। णौ। आमाऽकर्म्यमीतिरुस्त्वेपत्नवकर्तरीगतेरितिआत्मनेपदेणिगिप्राणीतिपरस्मैपादनापोदितपरिच्छेदायमेतिपुनर्विधिः। नेगतिरोधेत्यणिकर्तुः कर्म्मत्वेवादाम्यत्यश्वंदमयतेऽश्वेवृः। अकरवादीतिवानर्म्मत्वे। प्रणिदमयति। प्रनिदमयति। ङकिति। कीतियेदम्यः। नंद्याद्यनो। ऊलदमनः। स्त्रियूतीतिखेऽपि। दमः। णौ। दांतन्। तितिक्तेवानिपातनान्। दांतः। दमितः। ङ। मष्टकादितिघिनणि। दमः। शीलेदमी। घञि। दमः। उणादौ पंचमाङः। दंडः। दम्यमीतितदंतः। दमेकनस्तनसोदंडः। नाः। दम्नाश्ववृषभैः। यमिदमिस्यंडासः। दोः। वाजः॥ ण। तम्। ङक्काङ्क्षायां। ताम्यति। ततामा। ऊष्माद्यडि। अतमन्। तमिता। ऊदित्वान्क्त्वि। वेट्। तांत्वा। तमित्वा। वेट्वान्क्त्वायां नेट्। तांतः। तांतवान्। श्यामश्कादिघिनणि। मा। ऽकर्मीतिदृश्यतावा। तमी। घञि। तमः। गौरादिङीष्। तमी। रात्रिः। उणादौ विजिस्विति। कितिरदीर्घश्च। तान्त्रं। तप्रणीत्यासातमसीनदीक्रमितमीत्यो। उणांत्यश्चेति। तिमिः। अमित्यसि॥ तमः॥ ण॥ श्रम्। खेदतपसोः। श्राम्यति। श्राम्। ऊष्माद्यडि। अश्रमन्। श्रमिता। ऊदित्वान्क्त्वि। वेट्। श्रांत्वा। श्रमित्वा। वेट्वान्क्त्वायां नेट्। श्रांतः। श्रांतवान्। नाम्नि। कितकीतियश्रम्यः। नंद्याद्यनो। श्रमणः। स्त्रियामपि। श्रमणा। घञि। विश्रमोवृत्तिवाद्यत्नो। विश्रमः। विश्रामः। श्रामश्कादितिघिनणि। श्रमी॥ ण॥ स्वन्। अनवस्थानेन। अनवस्थानंदेशांतरगमनेत्वा। मंत्रा। मतिवाक्। स्वान्यति। पक्षे। ऊ। विस्वनति। वस्वामा। ऊष्माद्यडि। अस्वनन्। स्वनिता। ऊदित्वा।

DR. BHAU DAJI LAD MUSEUM
MEMORIAL

ता।सवितृ।कित्कवर्मादितिनेट्।स्तृञ्।स्तयत्यादीतिक्रयोस्तस्मनत्वेस्तनः।स्तनवान्।प्रस्तनेऽकुत्सं।अतएवायमप्राणिप्रसवश्चत्यनेन
नियद्दायुदश्चेतिनेट्।णिरस्त्रारावतिनियमाद्घञ्नास्तावेस्तरघात।युवर्मित्यलिप्रसवः।श्डौकृपाणिगर्तविमावनेस्तात।श्चत्वेरणेऽ
चति।ङ।। इध्यरितापेपरितापः।स्वदः।इयताऽऽत्वादवित।कितिवर्मादितिनेट्।ऋचास्तयत्यादीतिक्रयोस्तस्मनत्वे।स्तनः।स्तनवान्
।णादोङीरीतिकितितस्तः।।आघ्रदंतासघडीडोऽन्येऽनिटश्च।।ङ। दीङ्क्षायदीयातादास्दीङः।ङितिस्वारावप्रदिदीयेतप्रदिदीयाः
तादीङःस्नीतिवावेदिदासतदिदीषात।नामिनेनिडितिसनः।किचादत्रनगुणः।यबङितीत्यावेऽपदायादारूपस्पवहिरंगत्वाद्दामः
ङ्याऽस्तावश्चधक्षेतिनेत्वेऽपादास्तादाताऽकिकिषयणवावेत ङ्धीतिणेदायः।घञिः।ऽपदायः।स्तयत्यादीतिक्रायास्तस्मनत्वे।दो
नः।दीनवान्।अङस्वारस्वादत्रनेट्।णादोङीण्ङीतिति। कितिनादीनः।।ङ। धीङ्ऽआनादाराधीयात।दिध्मेऽअङस्वार
स्त्रानेट्।धत।धत्रेऽस्तयत्यादीतिक्रायास्तस्मनत्वेधीनः।ध ?नवान्।आधमरार्घेयमित्यन्येऽतात्मानुवंधीयात।।ङ।। मीङ्
हिंसायां।मीयात।मिम्ये।अङस्वारस्त्रानेट्।ङित्वाच्चमिग्मिगंशति नाच्चेमित।मेत्रे।अस्मात्प्राङ्मित्याकामाता।मात्रे।मनिमित्या
क्।मातृ।मात्रे।मनिमिमीमितिस्तस्मेतिकित्वालावमिस्तितास्त यत्यादीतिक्रायास्तस्मनत्वेमीनः।मीनवान्।णादोङीण्ङीति।
कितिनेमीनः।मीङ्ङीतिसारः।मेसरः।वर्णविशेषःविनीपीम्यस्त्रिस्त्रोरुः।मेसरुः।मीङ्हिंसायां। मिनीतेमीनाति।।ङ। रीङ्श्रवणे।रायते
रिर्या।अङस्वारस्त्रानेट्।रता।स्तृञ्।स्तयत्यादीतिक्रायास्तस्मनत्वे।रीणः।रीणवान्।णेऽनिरीतिपे।ङस्यात्किंतियणे।रपयति।विरिरः।मते
स्त्रियांरवती।णादोरीङ्ङीस्योफः।रफः।अङिस्तुतिणेतृणः।स्करिस्त्र्यांतस्मात्तः।रीङ्स्त्रांपस्।तपः।पापरीङ्गतिरक्षणयोः।रिणाति।
ङ। लीङ्श्लेषणे।लीयात।विलिल्ये।अङस्वारस्त्रानेट्।यवदितिलीङ्लिनातीवर्तिवावेविलीता।विलेता।विलास्यते।विलेष्यतायपि
।विलाया।विलीयः।अस्वल्वलीत्यनुवृत्तेःस्वलिङर्लयः।अलिनिलयः।प्रलघः।णौलियानाऽनःस्नदश्वतिना।घृतंविलीनयति।

लियङ्तीकारपश्चेषादावेनांतास्तावेल्लोलङ्तिवालोघृतंविलालयति।पक्षेऽनिरीतिपे।विलापयति।लीङिनोवर्त्यात्मनेपदेऽनावेव
ङदालिलाल्पयात।त्र्यानावर्त्तिकंमपलापयत।मायावीलोकमुल्लापयात।तच्चधीतिणेविलायः।स्तयत्यादीतिक्रयोस्तस्मनत्वेलीं
नवान्।लींङ्श्लेषणेलिनातिलेष्यतिलीणःऽवीकरणेऽजादर्नवतिवाणिचिविलालयति।विलयति।।ङ। डींङ्गतौ।डीयात।डिड्ये।
डयिता।डीयश्वीतिक्रयोनेट्।स्तयत्यादीतिक्रायानेट्।डीनः।डीनवान्।अयमपिविडायसांगता।वित्यन्ये।डींङ्विडायसांगतौ।डयता।
क्रायारिंडीनडीडितिकित्वालावाङ्णे।डयितः।डयितवान्।स्वादिरावङ्स्पार्घस्तयत्यादिवार्घवपावश्त्येकेतन्मताऽडयातवपिडीनःडी
नवान्।।ङ। त्रींङ्ऽवरणे।त्रीयात।त्रायोऽनेकस्वरस्मतियोपवादस्म योगादितीयिविविद्रियोअङस्वारस्त्रानेट्।त्रता।स्तयत्यादीतिक्रया
स्तस्मनत्वेत्रीणः।त्रीणवान्।त्रीत्रावरणे।त्रीणातिङ्स्त्रादिःण। स्तयत्यादिर्दिवाद्यंतर्गणेनवाक्रावर्त्तिः।संपूर्णश्चत्यर्घः।ङ।।
अघंतास्तयोऽनिटश्च।।ङ। पींङ्पाने।पित्रा।जलंपीयात। पिप्ये।अङस्वारस्त्रानेट्।पपौ।पीतः।आपीयत।णादोऽपि
ङडाङ्ङस्वश्चेति।।ङ। पिंङ्गुलंङपिलिपिंतिंङनिपातनात् ।पिङ्गं।पीविङ्गीतिकितितपीतं।पीङः।कितिदितिलौ।पीङुः।म
ङ्ङट्टौ।मींङ्ङमानङ्त्यपिकश्चिदर्थात।मायातमितंक्वेऽर्थंङ्क नङ्तीत्येमीयत।नेर्भादितिनर्मत्रेप्रणिमायात।श्रिश्वदत्रनत्रेत्र
मांङ्कुमाने।माति।मांङ्कमानत्रायाः।मिमीते।।ङ। ईंङ्गतौ।ईयात।प्रतीयात।ऊरुनाम्यादरितिपरोक्षायांङ्क्रियाऽऽमिअयांवक्रा
।व्यपदेशिवङ्भावेनयुरुनाम्नादित्वंऽआमंनत्वंत्याक्रातन्मता।आमत्तावेईयाईयातईयिरे।अङस्वारस्त्रानेट्।एता।एतांयणचति
यांङपेयं।अलिप्रत्ययः।।ङ।। प्रींङ्प्रीतौप्रीयात।मायागादितीयिपिप्रियाऽङस्वारस्त्रानेट्।प्रेता।प्रीतः।णौनामिनङतिवृद्धौ।प्रायय।ति
नामफलंपातितिकाप्रियः।पींङ्यानेऽनिकांत्योः।प्रीणातिप्रीणाति।प्रीङ्तर्पणे।युजादरितिवाणिविन्ध्रग्रहीङ्ङतिनेऽत्रेप्रीणयति।पक्षे
प्रयात।प्रयति।अघञ्जातावनित्योवा।।ङ। युङिंङ्समाधौ।समाधिश्चित्तस्यैकाग्र्यंनिरोधः।युज्यात।युङ्युजोऽङस्वारस्त्रानेट्।योक्ता।या

DR BHAU DAJI

ङीतिकितिरमिताऋमिकमीतिउनिः।सउः।७। शिंशूनिशानानिशानेतत्करणेशिशुताशिनोतिशिरुपशिशाया अउस्वा
रस्त्वाऽऽइशाताशितः॥८॥ डुमिंशूपक्षेपणेमिउतेमिनोतिउमिनातिमिमेयमिमायाअउस्वारस्त्राऽऽइमितः।यवडिंतिमिग्मीगश्
त्यादयेनिमायाःप्रमाताखिलखलिउनाखेऽउर्मयः।मयःउमयःमनिमिमीमितिस्वरस्येवेदित्वालावश्चाप्रमिश्रताःप्रमिश्रतिश्चित्वाचि
मकिमाननिनिहन्मिमित्रिमेःउणादोमिशाःस्वलश्चपचमेखलावाकलामकलःऋषिःमिवहीतिवाणिजःमाउपिन्नावाजलं।
कान्नाखेमसुःकिन्नरः॥७॥ चिंहयनाविचतेचिनोतिनेर्मादतिनर्मखेऽणिविचतंमन्यारादयाष्ठेकिर्वतिवाकिखेविकी
घतिविघातिविकोविचेः॥अउस्वारस्त्राऽऽइवतावितः।आवि तांणेविस्फारारितिवाखेऽत्रिरीतिपोःउन्नाययतिसंचास्यति
ग्यणिनिपातनाऽऽचायः।ऋउः।यणन्वतियासंचयमन्यऽराध ग्यापाय्यतिनिपातनाऽनिकाद्योनिवासःनिवायाऽन्नः।
परिचा पचा तिनिपातनाऽपरिवाय्याऽग्निःएवमुपचा ग्यः।चित्यःपरिचेयःउपचयः।चयश्चान्यः।अग्निचित्य
तिलावक्यपिनिपातनाऽअग्नेश्चयनमग्निचित्या।अग्नेश्चितिः। क्विपिअग्निविऽकर्मण्यम्पार्घाःउपनऽचीयतेस्मादुपनः
चिन्नधवऽऋचिऽहलऽप्राप्यऽत्यल्पवादेघञिःउपऽपचायेविति देहतिघञिआकायमग्निंविन्वीताकायः।निकायः।गामयति।
कायः।मेघेऽर्घाःमाधुनिकायः।सोऽर्घुउवर्मेत्यलिस्मरकरनिचयः।स्त्रियांक्तेविचितिः।उणादोविजातिरदीर्घाचावीरंचिमिदीतिकित्वे
विऽचिऽकर्मविऽआकविऽविलचयऽतिउरादोपठेति।तस्यवघटादिवेविस्फारानर्नावत्यावाऽलावावेदवेतिातन्मातावयतिआचमण।
नोवापयतिणिजनावेऽवयतिचयतःअघोदतःसऽ॥७॥ धूऽकंपनेःधूउतधनोतिऽधूवावऽधावाधविस्फरऽस्वितिटिऽधुविध
।धूगोदितःइतिवऽधूमनाःधवितासिविधूस्वलोतितीटिःअधवीऽआत्मानपदेउवटिआधशऽअधविष्टाणोधूप्रीगऽतिानवि
धूनयतिःधूधूत्वितीत्वोधूयतऽनोनतिधविऽमित्यौकावऽचाक्कायानेऽशऽअवधूतःधूतःधूतवाऽयुवर्मेत्यलिधवःउणादोःधुधूद

तिकित्पकेक्विपकादित्वादित्वान्नावेधुवकाःआवपनविद्योषःविलिलिलीतिकितिमाःधूमःऽधूमनातिकितिमवाधमरःउदंताःनि
र्घायमित्यन्येधुउतःधुनातिधेतःविधुतःधूऽविधूनानाधुवतिधूग्लूकंपनाधुनीतधुनातिधूग्लूकंपनाधूनयतिणिजनावेध
धवताधवतिःअघऽऋदंतास्वयोऽयजर्त्विनिटआ॥७॥ स्वंधूआत्मदनेःस्वणतःस्वणोतिःसंयोगादितियुणेतस्मातःतस्मदः।कोः
कयडितियुणेआरुर्यतायडितासूर्यतःअउस्वारस्त्राऽऽइशमूत्रीविस्मृतःःविस्मीर्णःःइतिउस्वणातेः।७॥ ऋंधृहिंसायांःऋ
पृताऋणोतिवाकाःवकाराअउस्वारस्त्राऽऽइशकर्त्रीऋतःऽऋंगृवर्णोकारोतिःकमति।७॥ हृषूवरणेःहृणुताःहृणोतिःवञ्चोवयार
।घविऽऋविटातिःवरविघाऽऋस्वरित्यत्रास्यपऽनादिऽनावावऽह वावऽहमाःहृतानावतीटावादीर्घावरितःप्रावरीताःआत्रिषि
मित्यादवदीर्घात्रावःघावरिघीष्टःघावरिष्टःऽइमिजाशिषाः तितिवटिःप्रावरिष्टःघावरीऽघाऽहताघावरिघीष्टःघाऽहघीष्टः
मनाऽहधेतिवऽहःविवरिघतिःविवरीघतिःउऽहूर्घतिःऋवर्मस्था तितिकितिनऽहःऽहवाःहृतःःहृतवाऽकर्मणोःणिघऽउपस
र्गात्यतिवाऽजलकाऽहीर्घाःऊवंहृणोतिःऋतवावरःःवार्यापसर्ये तितिपातनाऽयवर्यःउपयवऽहःस्त्रीवर्यीःअन्यसुऽहृगिति
क्यपिःहृत्यःःवाऽजलकाऽघाणिःएंतनाऽयवार्यःऽहऽहजीतिस्वे पतिवराकन्याःयुवर्मेत्यलिवरःःनऽउतिघऽजिःनीवाराःजीवि
ःहृगावस्वऽइतिवाःऽलिप्रवरःःपऽकेघऽजिःघऽस्युपसर्गात्यतिदीर्घाःवारःःउणादोविविऽघीतिकितिकःहृऽःहृहृतृत्वऽडवरंडःऽ।
ऽहादिसंवयःःहृऽहृष्टित्यणेःवरणःःहृऽहृःहृतृष्टितिवरटिःवर्वरःःऊंचितःकेशःःहृमऽहीत्यत्रेवरत्राःएंतनाऽस्वरत्यऽतोवारिः।
गऽजयहणागतावाऽजिऽलेऽत्रिजलेःऽत्रिजिस्वेतिणेःवर्षुःऽजदःःवार्घाराविनिपातनाऽक्विपिवाःऽजलेःवरूधऽइतिउऽहूहूत्वाऽहूघऽइतिऊ
ष्णेःहणातेःवर्मऽत्यपिःऽष्णुर्विऽहतिणेःहणातेःऽअघपरस्मैपदिषिदंतानिहा॥७॥ हिंऽहगतिवृद्धोःःशोषादितिपरस्मैपदाःहिं
नोतिःऽअऽउपसर्गतिणेःऽहिणोतिःआऽहीतिःहोःधेप्रजिघायःमनिःजिघांसतिःयडिःजेघीयतेःऽउमासावाःप्राजीहयऽत्रःऽ

तऽस्याः सृष्टिः। उणादिसूत्रेति वाक्यशेषः। सृजनः। पावकः। जिसृविभ्यां कित्। सृजयुः। ऋषिश्चमीत्यूः। लक्षणः। यत्रविकारः॥ ७॥ अघषांतोऽनिट्। क्षिपांतर्भावेण। क्षिपतेः क्षिप्तिः। क्षिप्तिः फलं यस्यैतत्कर्तृव्यापारस्य पदा॥
वादेरुत्पत्तेरिति परस्मैपदादेः प्रतिक्षिपति। अतिक्षिपति। अतिक्षिप्तिः। विक्षेपः। विक्षेपा। अनुस्वारचान्तेः। क्षमाक्षिप्तः॥
नाम्नः पातेति कः। क्षिपः। त्रसिगृधीति क्तः। क्षिप्तः। क्षेपणः। क्षिपुः। क्षिपरटइति घिनुणौ। परिक्षेप्यसमा। वादेश्चेति णकः। परिक्षेपकः। उणा॥
दिः। ऋधूंदीति कित्यकः। क्षिपकः। वायुः। क्षिपका दिवादिन्वा। क्षिपका। आयुधं। ऋज्रजीति किति। क्षिप्रं। क्षिप्रे किदित्यणौ। क्षि॥
प्रणिः। हृतिः। क्षिप्रपुरुः। क्षिपणुः। क्षिपत्रप्रेरणे। क्षिप्यति। अ घञ्णातोऽनिट्॥ ७॥ दिशंतीरुः। अतिसर्जनं। अतिसर्जनत्यागः।
दिशाता। दिशाते। दिशाति। दिदिक्षा। दिदिक्षा। अनुस्वारचान्तेः। दृष्टः। आदिष्टः। दिष्टं। दिवाङ्क्रुशपादेति क्तिपि। ऋविदिशि॥ति॥
षापवादेण। दिग्पतासतिदिक्कलिदाघडि। दिशा। श्वादिः॥ स्पृशतिक्तौ। दिष्टिः। वितस्तिः। नाम्नायहतिणमिनामा॥
देशादन्ना। इतीयाङ्क्रावतिवासमासः। पदेनामान्यादेशः॥ ७॥ णादोऽमिधिदिशिन्यस्तयथाख्यातेऽत्याः। दिक्पाः। आनंदो॥
क्तौ निपातः। अघषांतोऽनिट्॥ ७॥ कर्षोऽविलेखने। कृषतः। कृषा॥ तिवृकृषेवकर्षः। स्पृशस्पृशातिचासिविस्पृशादीतिर्यक्। ऋ॥
ऋक्षादीत्रपक्। कृष्टिः। इतिमक्तिः। अनुस्वारचान्तेः। कृष्टा। कर्षी। आकृष्टः। क्तौ कृष्टिः। त्रणादौ। कृषर्त्रणक्। कृषीवलः। त्यक्। क॥
र्षकः। कृषकः। परशुः। कार्षकः। कृषकः। कृङ्वी। पाऽलीतिकितीकाङ्क्षिकः। पामरः। हवीङ्क्तिकितिणे। कृष्णः। नाम्नपातेतिकि॥
दिः। कृषिः। कृषिश्चमीत्यूः। कर्षः। नदी। कृषविलेखने। कर्षति। अघसुचादायाऽष्टौ। तत्राद्याः। पंचानिट्। त्रयः परस्मै॥ ७८
पदिनः। विदंवर्जाः। सेट्। घातत्रचौ॥ ७॥ मुहंतीमोहणे। मुवादीतिस्वरात्परानेः। मुह्यति। मुमुहे। मुमोह। दिवा॥
दडि। अमुवत्। आत्मनेपादे। मुधृङ्। अनुस्वारचान्तेः। मोक्ता। मुक्तः। अव्याप्यमीतिमनिवाम॥

किछिवान्नावेवाकधृतावितिक्त्यप्रत्ययघंतिप्रतिषेधेमोक्तवत्। स्वयमेवापक्वमुक्ताघञि। निर्मोकः। त्रणादौ। मावावदीतिमोक्ष॥
नाम्नपातेतिकिदेमुविः। नमुवतिवानमुविः। नरवादिन्वा। मुधः। सूत्रमितिवमुखनीतिकितित्रटिमवतां॥ ७॥ घिवीङ्कार॥
णे। घः। सृजतिमा। मुवादीतिनसिच्यातसिच्यति। घपदेशाच्चान्नाप्यंतस्तेतिषत्वे। सिषिचे। सिषेचात्। उपसर्गस्यस्वाममनीत्यादरपिसम्यषचे॥
अनिषिच्यति। अथवायपि। अन्यषिवत्। छिवेपि। अनिषिषे। अनिषिषक्ति। सोपसर्गात्सिंचतेः। अन्यषीषिवत्। ण्यंतस्योपसर्गायोगे
पूर्वमपनषत्वं। अन्यसीषिवत्। कालिंगिवत्यडि। असिवत्। वामने। असिवत। असिक्त। णिलारावतिनियमात्वान्नावसिसिक्षतीत्यय
डि। सिवायडीतिनिषेधात्। असिसिच्यत। अनिसिसिच्यत। अनुस्वारचान्ने॥ इत्सिक्ता। सिक्तः। नीहावितिकरणेत्रटिमक्तं। सिंहइतिहिंसमः
सिंहयतिहिंसमः। अघदांतः॥ ७॥ विइंतीलोलमुवादीतिनोविं॥ दतविंदतिविविदेविविदतेवान्नः। किदितिपामस्कायावा
मुविंदतेरपीत्येकेतत्मनोविंदावकारः। विविदतेऽद्यतन्यां॥ दित्वादडि। अविदत्। आत्मानपदमिवाडुकि। अवि॥
न्न। अनुस्वारचान्ने। इत्वेना। विन्नावित्रवान्नावित्रमितिनिपातन॥ न्नचवालावावित्रंधनं। प्रतीतंवेक्तासोगमहनेतिवटि। वि
विदिवान्। विविदाञ्चक्रिरेविंदइतिङेविंदः। अणपवादनिगवादे॥ रितिङेा। गाविंदः। अरविंदः। अरविंदः। यावतावेंदतिणमि
यावहेदंतुक्तौ। अघपांतोऽनिट्॥ ७॥ मुहंतीवेदने। मुवादिन्ने। मुम्यतां। मुम्यति। मुमुषाणो। मुमोहयिषति। दिवादडि। अमुषत्। आत्मानप
देमुषुडितिमिङ्कि। अमुषाताम्। मुमुषेतिगर्हायांघाद्यडिलोलुप्यतां। अनुस्वारचान्ने। मुमोषी। मुमुषिः। घञि। लोपः। त्रणादौज॥
यामितिवलोर्ङ्। अघषांतश्चत्वं॥ ७॥ लिपीङ्। त्रपदादेः। त्रपदादेर्हृदिः। मुवादिन्ने। लिम्पतां। लिम्पति। लिलिपे। लिलेपिथ। ङ्क्ति। लिबित्व
डि। अलिपत्। वामने। अलिपतां। अलिपन्। अनुस्वारचान्ने। लेप्ता। लिप्तः। लिपविंदइतिङा। लिम्पः। निगवादितिङा। निलिम्पाना
मादङ्। णकस्त्रियामपि। विलेपिका। अनुलेपिका। अघपरस्मैपदिप्रतां॥ ७॥ क्तितृङेदनाशोषादितिपरस्मैपदमुवादिन्ने॥

DR BHAU DAJI

हृषीतिक्तिप्तौ॥ग॥ मुरसंवेष्टने।मुरति।मुमोर।मोरिता।मुरितः।नाम्फपांततिक।मुरः।उणादौ।इगुपधात्पाम्यामितिकिदः।मरूप-
धिद्वपूर्वस्यवादंतः।मुरमुरः।अनुकरणशब्दः।जजलेत्यादिनिपातनात्पूर्वस्योदत्वं।मुर्मुरः॥ग॥ सुरऐश्वर्यदीप्त्योः।सुरति।
अषोपदेशात्वात्षत्वाभावः।सुसार।षोपदेशायमित्यके।तन्मते।नाम्पंतस्थेतिषत्वे।सुषोर।सोरिता।नाम्फपांततिकसुरः।देवः
सुरामद्यं।उणादौ।इगुपधात्कित्प्यामितिकिदः।मरूपद्विपूर्वस्यवादंतः।सुरसुरः।अनुकरणशब्दः॥ग॥ स्फुरस्फुलसंचलने
चलनइत्येके।स्फुरति।पस्फार।स्फरिता।अविस्फरः।कुटादित्वमित्यन्ये।तत्पात्वलात्वं।णिकाद्यप्रत्यये।वास्फरकः।घञिस्फारः।अ-
घलोतास्त्रयोदशास्मदष्टा।स्फलस्फलति।पस्फाल।स्फलिता   णौक्रा।अस्फालितः।अनटि।आस्फालनं।कथयटादित्वमित्य-
का।तत्पात्वलात्वं।णिकाद्यप्रत्यये।वास्फालकः॥ग॥ किलङ्   श्वैत्यक्रीडनयोः।किलति।चिकेल।केलिता।किलितः।उणा- ६४
दौकिलेः।किदित्यामा।किलामः।सिध्मा।किलाटइतिवा   किरः।किरालस्थवत्पाटेकिलाटः।इगुपधात्पाम्यामितिकि-
दः।मरूपद्विपूर्वस्यवदंतः।किलिकिलः।अनुकरणशब्द   शब्दजनेगुणाद्वीचादरितिपूर्वस्यगुणश्चलोपश्च।केलिकिल
ःकेलिकिलस्यहासशीलः।किलिपिलीतौ।क्लिः॥ग॥ इल   स्वप्नक्षेपणेषु।इलति।इयेल।एलिता।नाम्फपांततिक।
इला।लिङ्काद्यचि।घञिवा।एलः।स्त्रियांएला।णौएलयति॥ग॥ हिलभावकरणे।हिलति।जिहेल।हेलिता।णावचि।हेला।उणा-
दौ।इगुपधात्पाम्यामितिकिदः।मरूपद्विपूर्वस्यवदंतः।हिलिहिलि।अनुकरणशब्दः।शब्दजनेगुणाद्वीचादः।हिलिहिलः।हेलि-
हिलस्यविलासशीलः॥ग॥ शिलमिलउंछे॥शिलति।शिशेल।शेलिता।शिलितः।नाम्फपांततिक।शिलं।स्त्रियामपि।शिला।उ- १०४
छुरितिशुद्धेतल्वौ।सिल।सिलति।अषोपदेशत्वात्षत्वाभावः।सिसेल।षोपदेशायमित्येके।तन्मतेनाम्पंतस्थेतिषत्वे।सिषेल।सेलि-
ता।सिलितः।नाम्फपांततिक।सिलं॥ग॥ तिलस्नेहने।तिलति।तितेल।तेलिता।नाम्फपांततिक।तिलः।तिलगुल्मस्नेहनं।तत-

लयति॥ग॥ वलवल्लसंवरणे।वलति।ववाल।वलिता।वलती।वलंतीस्त्रीजलेवा।णौकंपनएवघटादित्वात्ह्रस्वत्वं।वावलयति।वलकं
पने।ज्वलादित्वात्णेणः।वालः।वलः।उपदेशावइतिनित्यमन्नादेशौ।वलंतीस्त्रीजलेवा।णौघटादित्वात्ह्रस्वेवलयति।वलशब्दतो।चाल-
यति॥ग॥ विलसंवरणे।विलति।विवेल।वेलिता।लिङ्काद्यचिविले॥ग॥ विलभेदने।दंत्योष्ठ्यादिः।विलति।विवेल।वेलिता।घञि
आवेलः।णावचि।वेला॥ग॥ बिलभेदने।ओष्ठ्यादिः।बिलति।बिबेल।बेलिता।नाम्फपांततिक।बिलं।आविलं।उणादौ।बिलिबि-
लीतिकिति।बिल्मं।प्रकाशं।निघृषीतिक्तिव।बिल्वं।बिलालइतिवा।बिडालस्थलंबे॥ग॥ णिलगहने।णोदइतिणस्यनत्वे।नि-
लति।णोपदेशत्वात्उपसर्गात्ननत्वे।प्रणिलति।निलेल।ने   लिता॥ग॥ मिलश्लेषणे।मिलति।मिमेल।मेलिता।मिलितः।लि-
ङ्काद्यचि।मलः।अघ्न्यादौ।मेनिरष्टा॥ग॥ स्पृशसंस्पर्शे।   स्पृशति।पस्पर्श।स्प्रष्टास्पर्ष्टेतिवा।सिचि।स्पृशादीनिवात्वात्त्य-
त्।अस्प्राक्षीत्।अस्पार्क्षीत्।पक्षेक्लिशइतिमक्षि।अ   स्पृक्षत्।अनुस्वारेवानेट्।स्प्रष्टा।स्पर्ष्टा।स्पृष्टः।पदरुजेतिक्ते
र्विघञिस्पर्शोव्याधिः।स्पृशोऽनुदकादितिक्विपि।क्विन्।   क्विन्।तिशस्यघापवादोग्रष्ट्रतस्पृक्।उदकातकर्मणोणित्यणि।
उदकस्पर्शः।उणादौ।स्पृशेःश्वः।पार्श्वंतिष्ठे।पार्श्वं।पर्शरितिउप्रः   पृष्टितिरो।उतः।प्राणिनच्व्मूडिवप्रणातौ॥ग॥ रुशरिशहिंसा-
यां।रुशति।रुरोश।रोष्टारुगटइतिसक्।अरुक्षत्।अनुस्वारेवानेट्।रोष्टा।रुष्टः।रिशं।रिशति।रिरेश।इशिढइतिसक्।अरिक्षत्।अनुस्वारे-
वानेट्।रेष्टा।रिष्टः॥ग॥ विशप्रवेशने।विशति।निविशइत्यात्मनेपदं।वाक्लिनिविशइत्याधारस्यकर्मत्वे।ग्राममभिनिविशते।विवे-
श।अदिटइतिसक्।अविक्षत्।अनुस्वारेवानेट्।वेष्टा।प्रविष्टः।कामोगमइत्यनतिवदि।विविशिवान्।विविश्वान्।पदरुजेतिघञि।वेशो-
वेश्यावाटः।प्रजातः।शीलइतिणिनि।प्रवेशी।विशपततिणमि।गेहाउप्रवेशमास्ते।गेहंगेहमनुप्रवेशमास्ते।उणादौ।हविशि-
भ्यामितंतवीतः।पल्वलं।विश्वपालपेत्ययेनिपातनात्विश्वंजगत्।विश्वेविश्वक।विशिपाः।राशिः।निघृषीतिकितिविश्वं॥ग॥ मृशआम-

ण्णादो।ध्रुक्ष्वंदीत्यके।ध्रुवकं।ध्रुवनं।ध्रुवकाश्चावपनविशेषः।ध्रुवूकंपने।ध्रुवति।ध्रुवनोतिध्रुवूकंपने।ध्रुवनीते।ध्रुवनातिध्रुवूकंपने।ध्रुवज
देरितिवाणिचिश्मत्ययेतिपक्षे।ध्रुवाता।ध्रुवतिअधघातोःसादोवा।७।। ऋवऽसंकोचनाऽऋवति।ऋकोवाऽऋटादेरितिडिच्चाडुणाल्लावे
ऽऋविता।ऋविडंसंऽऋचितः।नाम्फपोतेतिकाऽऋचोच्चितिऽडिच्चालावेणोकावयतिघञिकेऽऋवाऽऋकावः।ऽऋ
वसंपर्वनादोःसंकावतिता।। व्यवऽव्याजीकरणे।व्यवानमीतिरूतिविचति। वेव्यधीतिपर्वण्यद्येविद्यावाऽऋटादेरितिडिच्चे
विविताविविचिडंऽवणादो।अमित्यमिःऽहदलावऽरुव्यवाः।दृष्टिकः।अघऽजातःसङ्घा।७।। युजऽऽरुष्टेःयुजतिऽजागाऽऋटादेरितिऽ
डिच्चाऽवणाल्लावेयुजिता।युजिडंऽयुजितः।त्रयुजीऽऽङ्क्षितिऽवा। डिच्चालावेऽवणोऽगाऽजिःगाऽजयति।युजऽअत्यकेऽरुष्टेःगाऽजे
तित्रघटंताऽष्टौसदस्था।७।। ऽघटऽऽप्रतीघातेऽघटतिऽऽङ्घोट ।ऽघटादेरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽघटिता।ऽघटिडंऽघटितः।तिऽङ्क्षि
तावित्यकेऽघटिका।ऽघल्फाऽस्त्रिऽङ्क्षितिऽवाऽडिच्चालावेऽवणे ।ऽघोटिःघाटकःप्राादिर्डीतश्चायमित्यन्ये।ऽघटतिःनाम्फप
पोतेतिकेऽघायेऽघटः।७।। ऽघटऽघटऽघटऽऽघटनेऽघटतिऽवा ।वाटःऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽघटिताऽघटिडंऽङ्क्षितिऽवा
डिच्चालावेऽवणेऽघञिःवाटःणौ।नेद्यद्यानेऽवाटनः।णाकेःवे ।टकःऽघटाऽघटतिऽवाऽवाटःऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽघटि
ताऽघटिडंऽङ्क्षितिऽवाडिच्चालावेऽवणेऽआघाटिःलावेऽतिणाकेःवाटिका।णौवाटयतिऽघटाऽवासंस्त्रासमितिवाऽपाऽवृद्यटिऽवटतिऽवा
वाटःऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽघटिताऽघटिडंऽङ्क्षितिऽवाडिच्चालावेऽवणे।अवोटिःवाटकःवाटयतिऽवणादोकिलिपिन्नीतिणा।
विःवाटिः।७।। ऽघटऽकलहेकर्मणिऽघटतिऽवाताटःऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽघटिता।ऽघटिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणे।अतोटिःणाकः।
ताटकंऽवणादोनाम्फपोतेतिकिदिःऽवटिः।७।। ऽघटऽआक्षेपेऽपमर्दनायेःऽघटतिऽघाटःऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽघटि
ताऽघटिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणेऽआघोटिःणौ।।घाटयतिःणाकेऽआघोटकः।ऽघटऽप्रमर्दनेऽघाटतिऽघटऽएसंज्ञायांनेऽघाटयतिःऽवा। स्फुटऽऽवि

DR. BHAU DAJI LIBRARY
102

कसनेऽस्फुटतिऽस्फोटःऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽस्फुटीऽस्फुटिता।स्फुटिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणेऽस्फोटकःणौऽस्फोटयतिऽनाम्फ
पोतेतिकेऽस्फुटःऽस्फुटविशरणेऽस्फोटतिऽअस्फुटऽऽअस्फोटीऽस्फुटिविकसनेऽस्फोटताऽवा। ऽघटऽलुठऽसंश्लेषणेऽघटतिऽऋटा
देरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽघटिता।ऽघटिडंऽनाम्फपोतेतिकेऽघटःऽजोत्वेऽयंातेतियंाऽघटी।ङ्क्षितिऽवाऽवणेऽघञिःघोटाःणावचिवाऽघट
ऽएसंज्ञयर्मनःऽसासंघेवाःघोटयतिऽअघवातःसङ्घा। ऽघटऽघटतिऽघलोठाऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाःऽघटिता।ऽघटिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणे।
अतोटिःघोटयतिऽणाताःयमित्यन्येऽघटतिऽघलोडऽघटिता।ऽघटऽएपघातेऽघोटतिऽघटिप्रतीघातेऽघोटतेऽअघडंताऽघटहंसा।
सटस्था।७।। ऽघडऽघसनेऽघसनेऽघडणेऽघनेऽवऽस्त्यन्यघनेऽवे ।सांऽवेऽऋडतिऽवकर्डाऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाःऽऋडिताऽऋ
डिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणेऽवकर्डिःकर्डयतिऽवा। ऽऋडऽवालोचेवा। वकाऽऽघसनेऽऋडतिऽवाऽकाडाऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणा
ःऽऋडिताऽऋडिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणेऽअकाडिःकाडयतिऽवा। णादोपतितमीत्यांगाऽकुडंगः।किलिऽऋडीत्यावाऽऋ
डवःमानेलवेऽऋलवेवाऽऋडऽरक्षादाढाऽऋडतिऽऋडऽणस्कणे ।ऽऋडयतिऽवा।ऽवुडऽसंक्षायांवुडतिऽजागाडाऽऋटादेरि
तिडिच्चाऽवणाःवुडिताऽवुडिडंऽनाम्फपोतेतिकेऽवुडःस्त्रियां ।पिवुडाःहस्तिसन्नाहःतिऽङ्क्षितावित्यकेऽलवेवयुल्लिकाःवु
डाःऽऋस्वाधीपिकेपिऽङ्क्षितिऽवाऽवणेऽआगाडिःणकेऽगालकेऽयुगमेऽघञिःस्त्रागालःवुडऽणवेष्टनेवाऽवुंडयतिऽवा। ऽडऽस्वेधेऽडा
ऽडतिऽडाऽडोडाऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाःऽडडिताऽडडिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणेऽआडाडिःडाऽडयतिऽवा। ऽडऽगतौऽडोडिताऽडोडिडं
ऽवा। ऽवडऽशताडनेऽतोडःनेऽदःऽवडतिऽवतोडाऽऋटादेरितिडिच्चाऽवणाल्लावेऽवडिताऽवडिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणेऽअतोडिःतोडयतिऽवणा
दोनाम्फपोतेतिकिदिःऽवडिः।७।। ऽवुडऽवुडऽस्वुडऽवृसंवरणेऽवुडतिऽलुलोडाऽवुडतिऽवुघोडाऽस्वुडतिऽवस्वोडाऽऋटादेरितिडिच्चा
ऽवणाःऽवुडिताऽवुडिडंऽवुडिता।ऽवुडिडंऽस्वुडिता।ऽस्वुडिडंऽङ्क्षितिऽवाऽवणेऽअलोडिःलोडयतिऽअघोडिःघोडयतिऽअस्वोडिःस्वोडयति

ानाम्फपोतितिकस्खुलंपदक्रुटी॥७॥ डुडऽडुऽआगतेचावकारात्संवरणे॥डुडतिडुवाडऽक्रुटादेरितिडित्त्वान्नयुणः॥डुडिता॥डुडिडुं॥
ञ्नितिडुयुणो॥आवाडिःवाडयतिः॥७॥ क्रुडऽक्रुडऽसंघातात्संवरणेप्यन्यात्॥क्रुडतिडुडोऽक्रुडतिडुडुवोऽक्रुटादेरितिडित्त्वान्नयुणः॥
क्रुडिता॥क्रुडिडुंक्रुडिता॥क्रुडिडुंञ्नितिडुयुणो॥अडोडिःडोडयतिःअडुवोडिःवाडयतिः॥७॥ डुडक्रुडऽडुडऽनिमज्जनात्॥डुडतिःडादाडऽक्रु
डतिःडाहाडऽडुडतिः॥डुडुवोडऽक्रुटादेरितिडित्त्वान्नयुणः॥डुडिता॥डुडिडुंक्रुडिता॥क्रुडिडुं॥डुडिता॥डुडिडुंञ्नितिडुयुणो॥आदाडिःदोडयतिः॥अ
दोदिःदोदयतिःअत्रडिःडोडयतिःघञ्निःदोडःलत्वेस्त्रियामपिःदालाःहोलःउणादिनाम्फपोतितिकिदिः॥क्रुडिः॥दृक्रुडऽडुषीतिकिदुः॥
क्रुडुः॥मेघः॥क्रुडिः॥संघातपीत्यन्ये॥अघणांतःसद्वः॥७॥ डुणऽदेंग॥ दनेऽडुणतिःडुवाणः॥क्रुटादेरितिडित्त्वान्नयुणः॥डुणिता॥डुणिडुं
ञ्नितिडुयुणो॥आवाणिःवाणयतिःअघणांतःसद्वः॥७॥ डिपऽदेंग॥ पेऽडिपतिःडिडेपः॥क्रुटादेरितिडित्त्वान्नयुणः॥डिपिता॥डिपि
डुंञ्नितिडुयुणो॥आडपिःडेपयतिःआस्रुघ्नितिघञ्णिः॥डेः॥ प्पंडिपऽदेंग॥पेऽडिप्पतिःडेपिता॥डिपऽक्रुपेऽडेपयतिः॥
डिपऽसंघाते॥डेपयतिःअघणांतोःसदोवा॥७॥ डुरऽदेंदने॥ डुरतिःडुरोरः॥आत्रिपिऽक्रुरऽइतिदीर्घप्रतिषधेःडुर्यात्॥क्रु
टादेरितिडित्त्वान्नयुणः॥डुरिता॥डुरिडुं॥आडुरिडुं॥नाम्फपोतितिकोडुरः॥तिक्रुतावित्यकाःडुरिका॥ञ्नितिडुयुणो॥अडोरिः॥डारय
ति॥७॥ स्फुरऽस्फुरणेःवलनऽइत्यन्ये॥स्फुरतिःतिनिरितिवाघञ्नेनिःस्फुरतिनिःस्फुरतिवःविस्फुरतिविस्फुरतिःविऽपूर्वोलोविस्फुरा॥
रितिवासंध्यक्षरस्यात्वेःविस्फारयतिःविस्फोरयतिःविस्फारयतिःविस्फोरयतिःघञ्निःस्फुरःस्फुलोरित्यात्वेःविस्फारःविस्फोरःणविऽ
स्फोरःक्रुटादेरितिञ्नित्यन्यस्यडित्त्वान्नयुणः॥स्फुरिता॥स्फुरिडुं॥स्फुरितःनाम्फपोतितिकाःस्फुरः॥सुस्फुरः॥क्रौस्फुर्न्निः॥अघणांतः
सद्वः॥७॥ स्फुलऽसंचये॥वकारात्स्फुरणेःवलनऽइत्यन्ये॥स्फुलतिःनिर्नरितिवाघञ्नेनिःस्फुलतिःनिःस्फुलतिःनिःस्फुलतिनिस्फु
लतिःवःविस्फुलतिविस्फुलतिःघञ्निःस्फुरःस्फुलोरितिसंध्यक्षरस्यात्वेःविस्फालःविस्फोलःविपूर्वोमिगिविस्फोलयतिःविस्फोलय

तिञ्नित्यन्यस्यक्रुटादेरितिडित्त्वान्नयुणः॥स्फुलिष्यति॥स्फुलितः॥उणादौ॥स्फुलिकल्लीतीगकिःस्फुलिंगः॥अघणांतःपदिदृदंतादःनि
ष्ठा॥७॥ क्रुंऽक्रुडऽक्रुशेःक्रुवातःञ्नुक्रुवायडित्त्वान्नयुणः॥क्रुवायताःक्रुटादेरितिञ्नित्यन्यस्यडित्त्वान्नयुणः॥अनुस्वारेत्त्वेनेऽक्रुनाक्रुडुक्रुतः॥अ
घोदंतःसद्वः॥क्रुशःक्रुवातःञ्नुक्रुवाःक्रुटादेरितिञ्नित्यान्यस्यडित्त्वान्नयुणः॥क्रुचिता॥क्रुविडुंक्रुतिः॥ञ्नुवर्मीदितिनेऽक्रुतःक्रुतवान्॥क्रुत्वा॥
आक्रुतःअघणांतःसोदः॥७॥ युरिः॥तिञ्यामाशुरतेःजयारःक्रुटादेरितिडित्त्वान्नयुणः॥युरिता॥युरिडुंणदित्त्वान्नयोर्नेऽयुर्म्सः॥यूर्म्सवान्॥ञ्नितिञ्
नुयुणोवापपवारणमितिसंध्यक्षरस्यवात्वेःअपवारमपवारःणोःआगारस्यतिःआरयतयतीतिञ्नुयूरयति॥७॥ दृक्रुःक्रुटादिःउणः॥क्रु
टादिसुदाद्यंतर्गणोवर्त्तितःसंदृर्म्सइत्यधःअघप्रक्रुतवर्म्सक्रमेणक्रुदं तास्त्रायाःनिदंत्रा॥७॥ दृंइतव्यायामव्यायामउद्योगःइडितइत्यात्म
नेपदिःआक्रुयतिरात्रिर्दिवोव्याप्नियतावाप्नोपेःअनुस्वारेत्त्वान्नेऽपं त्रीःपर्वतोव्याप्तःदृंहृतइतीटित्त्वाघञ्निव्यापारः॥७॥ दृंहृं
आदरःआद्रियतःआदरेःअनुस्वारेत्त्वान्नेऽआदर्त्रीःआदृतः॥ प्रदृतःदृंहृतइतीटिःआदरिष्यतःऋस्मिप्रडितिमनीटिःदिद
रिषतःदृंहृगितिक्यपिःआदृंत्यःउरंदरतिणेःवनिपातनात्॥ प्रारादारयतिःउरंदरःशक्रःलगंदारारागःजीर्णोतीतिञ्नित्यादि
रशलिःःआदरीयुवर्म्सत्यलिःआदरःदर्शनइतिदृंहृरमीतिनोहृणं ातःउणादौदृमुस्वातिकितिताहृतिःनस्वा॥७॥ धृंधृस्खानेःध
रणइत्यन्येधियतादधेःअनुस्वारेत्त्वान्नेऽधर्त्रीःधृतःदृंहृतइतीटिःधरिष्यतःक्रुस्मिप्रडितिमनीटिःदिधरिष्यतःक्रुवर्म्सतिघञ्णिःधार्य
ःन्यायावायत्याधारःघञ्निःआधारःधृंधारणेःधरतिःधरतिःअघजोतोश्वारः॥७॥ ञविजेतिलयचलनायोःऽछिजतिःऽछिवि
जोविजतितिडेतीटोडित्त्वान्नयुणः॥ऽछिजिता॥ऽछिजिडुंणेदित्त्वान्नयोर्नेऽविग्यः॥विग्यवान्॥ऽदित्त्वान्नस्यत्यादीतिक्रियाक्रुस्यनत्वाणो
क्रोऽछेजितःऽवंजनादितिकरणेघञ्निःवाग्यः॥७॥ऽलजेऽस्लस्लेतिवीडोःलजतोःलेजोःलजिताःणेदित्त्वान्नयोर्नेऽदित्त्वान्नस्य
यत्यादीतिक्रियाक्रुस्यनत्वेःलग्यवाऽनादिरयमितिवंऽनग्यःऽलस्लेजोःसम्यऽशषोवितिऽतस्यऽतीयस्यऽतीयतिजोःलेजाताःलल

स्येति दीर्घगमामितिनलुकि। पचीतरा। घञि। वितानः। संतानः। एकतानः। स्त्रियांक्तौ। ततिः। पंक्तिः। यपीतिनलुकि। प्रतत्य। वितत्य। उपप
दे। स्तुमितनित्युत्सृष्टदीर्घश्चवतिवा। कितिता। तानः। पिता। ततः। वाद्यविशेषः। ऋधतनीतिक्तिसरा। तसरः। कोशायस्त्रे। तसरः। सूत्रवे
ष्टने। त्रसरस्तुपदृस्तत्रमित्येके। त्रडितित्रटि। तंत्रं। प्रधानं। कुटुवतीत्याय। तनयः। पुत्रः। सुस्वर्वित्कः। तन्तु। ऋसिकमीतितुनि। तंतुः। ऋफिव
मीन्धः। तत्रुः। कायः। तनेर्डुः। सन्वचाति। ततः। परिपवनं। तनेर्वश्च। वक्रः। ताकं। उणितिवतातः। क्किकिवा। तज्जनस्य पितं। डेकतो। वा। ष
णयीदाने। षः। सङ्तिमनितिमत्रा। त्रा। वामस्यानमवतात। सनाति। व्यंजनादेरितिवा। तात्वो। असानीत्। असनीत्। तन्तव्यो। वतिसिङ्गु
नायविद्धिपिसनव्हव्रतिवा। वे। असात। असत। असनिष्ट। असाति। षा। असाघाः। असधाः। असनिष्टाः। सान। ससान। नामनिता। सनिष्
न्य॥ ष्यति सनिवहः। नामप्रेतान्तु तिषत्वेसनीत्यात्। सिषासतिय क्षेसनिषत्व तेणि। त्वा। रवति नियमा। तवत्वेसिसनिषविनि
। ऊदित्वात्क्त्वि वेड्। ओं। खनीत्या वे। मावा। पक्षे। सनित्वा॥ । वेड्त्वात्कयो नेट्। सातः। सातवान्। यनवेत्या वेस्य
यात। सन्यते। तिक्न्ता वितितिकि। नतिकीतिदीर्घनलुग्गला। वे। संतिः। ता। सनश्तिवात्त्वनलुका। सातिः। सतिः। सातिन्
ती तिक्तो। सातिः। उणादौ। ऊवापेत्फणि। माभुः। प्रभुः॥ ब॥ कृ धूञ् कंपने। यी। हिंसायां। रुष्ठवर्णादितिनस्यणत्वे। क्षुणत। क्षणोति।
उ वक्षाण। वक्षण। व्यंजनादेरितिवा। इदेनतुम्रजायितिप्रतिषेधे। अक्षणीत्। अक्षाणीत्। ऊदित्वात्क्त्वि वेड्। यमिरमीतिनलुकि। क्षत्वा। इटि
क्षतिः। क्षणित्वा॥ वेड्त्वात्क्तयो नेट्। क्षतः। क्षतवान्। नतिकिदीर्घनलुकोः प्रतिषेधेमामितिणत्वापवादनस्यपन। क्षणुतान्। क्षतिः
। स्त्रियांक्तौ। क्षतिः। क्षिणु। रुष्ठवर्णादितिनस्यणत्वे। युणं। तत्र्यादि। क्षिणुतक्षिणोति। क्षिक्षिणो। क्षिक्षेणा। क्षेणिता। क्षेणित्वा। ऊदित्वात्क्त्वि वेड्
। यमिरमीतिनलुकि। क्षित्वा। इटि क्षेणित्वा। व्यंजनादेरितिवा। कित्वे क्षिणित्वा। क्षेणित्वा। वेड्त्वात्क्त्वयोनेट्। क्षितः। क्षितवान्। तिक्न्ता विति
तिकि। नतिकिइतिदीर्घनलुकप्रतिषेधेमामितिणत्वापवादनस्यपन। क्षितिः। क्तौ क्षितिः। अमुंनपवेत्याक॥ ब॥ ऋणु गतौ

रुष्ठवर्णादितिनस्यणत्वे। ऋणोतिऋणुते। अर्णुतअर्णोति। अनातइतिप्रतिषेधप्राप्तवेनेंतवा। आर्णुणे। आनर्ण। अर्णिता। अर्णितासनि। अयिरइति
रस्यप्रतिषेधे। स्वरादेरितिनखदित्वे। अर्णिनिषति। ऊदित्वात्क्त्वि वेड्। यमिरमीतिनलुकि। ऋत्वा। इटि अर्णित्वा। किल्वाभावात्गुणे। अर्णित्वा। वेड्
त्वात्क्तयोनेट्। ऋतः। ऋतवान्। क्तौ ऋतिः॥ ब॥ तृणुयी अदने। अदानइत्यन्ये। रुष्ठवर्णादितिनस्यणत्वे। तर्णुते। तर्णोति। तर्णुते। तर्णोति। तत
तर्णितात। तर्णित्वा। ऊदित्वात्क्त्वि वेड्। यमिरमीतिनलुकि। तृत्वा। इटि तर्णित्वा। किल्वाभावात्। तर्णित्वा। वेड्त्वात्क्तयोनेट्। तृतः। तृतवान्। तिक्
ता विति तिकि। नतिकिइतिदीर्घनलुकारलावस्मामितिणत्वापवादनस्यपन। तृतिः। क्तौ। तृतिः॥ ब॥ घृणुयी दीप्तौ। घृणोति। घृणुते। घृणोति। घृणुते। रुष्ठव
र्णादितिनस्यणत्वे। घर्णुते। घर्णोति। जघर्ण। जघर्णे। घर्णिता। घर्णितुं। ऊदित्वात्क्त्वि वेड्। यमिरमीतिनलुकि। घृत्वा। इटि घर्णित्वा। किल्वाभावे
घर्णित्वा॥ वेड्त्वात्क्तयोनेट्। घृतः। घृतवान्। घृतं। तिक्न्ता विति। तिकि। नतिकीतिदीर्घनलुकारलावस्मामितिणत्वापवा
दन। घृतिः। णा। तायमित्येके। तन्मात। तवर्गस्येतितस्य दाष्ट। गिटः। नामफणं। ततिकघृणा। क्तौ। घृतिः। उणादौ। नामफ
णं। ततमिकिदिः। घृणिः। उविकरणे। ऋणु। तृणु। घृणुधातवः। तायुणं। वेळेत्येके। क्षणुतक्षणोति। ऋणुत। ऋणोति। घृणुत। घृणोति
। अकारणं। तार्णं। तथायमितिशिवः। घृणोति। जघाण। घतः। घृतवान्। तितिकि। घृणिः। अघात्मनेपदिनोनतोस्मटोवा॥ ब॥ वनुयि
याचने। इदित्वादिडितइत्यात्मनेपदे। वनुते। अनादेशादेरित्यत्वस्यनयसदेतिप्रतिषेधे। ववान। वनिता। वनितुं। ऊदित्वात्क्त्वि वे
ड्। यमिरमीतिनलुकि। वत्वा। इटि वनित्वा। वेड्त्वात्क्तयोनेट्। वतः। वतवान्। णौ कगवनिति ज्रवेधाअववनयति। संवनयति। अनुपस
र्गस्य ऊर्ध्वकालेतिवाज्ञत्वे। वानयति। वनयति। तिक्न्ता विति तिकि। नतिकीतिदीर्घनलुकोरलावा। वतिः। नज्मसामा। अवंतिराजा। क्तौ
वतिः। उणादौ। वनिकणीति। वव। वः। अनतिनिविष्टः। वनिवपित्सपाणिदिती। वानीरः। वेतसः। वनिष्ठुरितिउवनिष्ठर्धस्यपतिष्ठातः।
कित्वो। वनखणनक्तौ। वनति॥ ब॥ मनुयि बोधने। मनुते। मनते। तस्यावति। नमिवावा। उएन। वेड्। अमत। अमनिष्ट। अमथाः। अम

न्य॥
उ
१११

DR BHAU DAJI

पातनान्नुत्राक्रीःतमणः।स्त्रष्टस्यःकारःशार्करः।शार्करी।क्षस्यिप्रितिवाढि।शार्वरंतमः।शार्वरीरात्रिः।श्रोतो।ऽन्नो।ज्ञात्वश्च।इतिरवलो।
ष्टंखलाललदिखटीतिवा।शार्वः।कृडः।ष्टणातेशावंशरावः।कृजिक्षितिकितीषा।शिरीषः।नाम्फपांतेतिकिदिः।शिरिः।हिंस्रः।कृष्ठ
ऊटीतिवाणिद्धिः।शारिः।शूलापकरणं।हस्तिपर्याणं।शारिकावशारिः।हिंसा।कृष्टश्रितिकितिणौ।शालिः।रोगः।नीसाञितिमोशास्मि
ःस्वगः।ऊवीतिरो।निपातनात्स्वाराविः।आतिः।हृस्वश्रितिडितिबो।शीर्विः।हिंस्रः।स्वश्चित्फः।शफः।खरः।हिंस्रश्च।उवर्णेतियेशा
रावहितशारव्या।वध्या।किमः।आणिदित्फः।किंशाफः।धान्यशूकं।कृष्टश्च।स्त्वादिल्पो।रालश्च।शाडुः।कषायः।पराड्स्याश्वस्वनित्याडि
रा।परस्तुः।शिष्यरितिउशिष्यगावितिरो।निपातनाद्विनोतःकाशफ। रित्यपिकाबीडाडक्र्वितिशातः।स्वजित्यदिशारहूामनितिमनि
शास्मिः।स्वरंमिमिरंजीतिकित्यसि।शिरः।।ब।। इक्षूपालनस्वर। णयोः।घादरितिज्ञत्वे।हणाति।परा।कः।स्वहृपः।निपषुः।। पा५
निपत्रुः।पत्ते।स्त्रहृतइतियुणे।निपपरुः।निपपरुः।हता। नवती।टावादीर्घे।पविता।पवीता।किति।कवर्णश्चीतिनेइ
कत्वादित्यत्रप्रोवर्जनात्रोनवालावेपरत्र्तः।परत्र्तवान्।परत्र्तिः।। णौदांतशांततितित्केवानिपातनमस्यापात्येकोप्रसर्मः।पारितः
अस्मादेवनिपातनात्प्रश्रणेंत्के।प्रसर्मः।शरितः।एपलावदुप्रसर्मः।। युवर्णेत्यलि।परः।उणादौ।इपलित्स्यांदितिपचपूर्वस्यपिप्परीह
कृजातिः।किवेतिकिदः।मरूपदिवंवाउधुरिः।फेनः।डरुवित्तितिनणे।पर्ण।कृष्ट्रितिकित्यणे।उरणः।मस्डः।नापेतिपपणः।नवः
।स्वहपधीत्यामापरमः।कृजिश्रितिकितीषपुरीषंविदिहस्त्यामिति।कित्फषे।उरुषः।इकतिकिउः।उरुषमहान्।राजाचास्तामदीतिव
निपर्वयंधिः।दयन्नीत्फसि।पदः।पर्वा।स्वहुडबीतिकिपिप्रः।पुरी।।ब।।इत्र्णालरणे।वरणइत्यन्ये।उष्याादिः।घादरितिज्ञत्वे।वृणातिवबार ११५
स्त्रहृतइतियुणे।वबरुः।ववरुः।हताबावती।टावादीर्घः।वरिता।वरीता।इत्यधेतिसनिवेट्।विवरिषति।विवरीषति।नामिनानिडिति
सनःकित्वे।उष्यादिसुरि।उवूर्षति।किति।कवर्णश्चीतिनेत्कत्वादित्यतानवृर्णः।वृर्णवान्।वृर्णिः।उणादौ।कृतष्टिदित्यः।मरूप

द्विवंवा।वर्वरः।म्लेच्छः।वर्वरी।ऊंबितः।कवराः।इष्ट्रितिनमो।वर्णमिः।स्तमिः।।ब।। स्त्हवृ।तर्जनवानर्जनंपाकः।वकारान्तरणे।नर्सन
इत्यन्ये।घादरितिज्ञत्वे।स्तणाति।स्तसार।हता।नवती।टावादीर्घे।नरिता।नरीता।इत्यधेतिसनिवेट्।बिनरिषति।विस्तरीषति।तुस्तर्षति।
कितिकवर्णश्चीतिनेत्कत्वादित्यतानेस्तर्णः।स्तर्णवान्।स्तर्णिः।उणादौ।कृतष्टिदित्यः।मरूपदिवंवा।नर्तरः।छमवान्।नर्तरीश्च
ः।किवृतुर्तुरः।संचयः।।ब।।दृश्च।विदारणे।लयइत्यन्ये।घादरितिज्ञत्वे।दणाति।ददार।कः।स्वहपः।ददरुः।ददरुः।पके।स्त्रहृतइति
युणे।विददरुः।विददरुः।णौडमस्वहृत्वातिपूर्वस्यमवृत्रावापवादः।ऽवेा।अददरत्।हतो।नवती।टावादीर्घे।दरिता।दरीता।किति।
कवर्णश्चीतिनेत्कत्वादितितानेदीर्णः।दीर्णवान्।दीर्णिः। अविदेः।गोरादित्वात्ङ्यां।दरी।उणादौ।कृवापाजीसुणिाद
राकाष्टंलभ्यंवा।कृतष्टिदित्यः।मरूपदिवंवा।दर्दरः।वाद्यविशे षः।दर्दरीसम्पुटिः।इत्त्वित्यको।दरकः।नारुः।हृश्चजिति
किविवेरवादौ।दर्दरीकः।वादित्रविशेषः।डाराष्डः।कटश्च डर्वाडर्डुरुटः।डमरुवः।वकाराउष्टेटेडडुरुटः।आदरा।
कालवादी।णौकृष्णहृत्विनफणेदारुणः।उपः।इषुवारसुरनिपा। तनात्।डुर्डरः।मंड्कः।मेषश्चालिदिखटीतिवादर्वीहिंस्रः।।
दर्वीजनपदः।स्वरस्पड्ः।दरिः।सहस्रदाहृष्टस्यो।विः।दर्विः।ना र्वः।इहस्यांड्।दई।कृष्टेदः।स्वहृस्मेरः।दरदूक्त्रियः।दर
।दाजनपदः।दरद्वेषदर्भक्ष्यं।प्राकृतदारव्यणीन्ये।सणषमस्कृत।कविलिर्लत्याएवुरूकः।दरदलितस्कृरिग्रपिंजरापंगकानिजे
२५ ञ्जस्वश्चतिसदिहसइति।ना।इलये।दरि।णौ।घटादिवाद्स्वे।दरयति।हणा।विदारयति।।ब।।इत्र्णवयोहानौ।घादरितिज्ञत्वे।जण
ाति।जजार।स्वहृतइतियुणे।जजरुः।जजरुः।हताबावती।टावादीर्घे।जरिता।जरीता।कितिकवर्णश्चीतिनेत्कत्वादिति
तानेजीर्णः।जीर्णवान्।जीर्णिः।किहवस्नहतादिजरित्वा।जरीत्वा।हमजरसि।जीर्यति।षित्वाद्ङिजरा।इत्र्णवयोहानौ।उजाद
रितिवाणिवि।जारयति।जरति।।ब।।इणूनये।घादरितिज्ञत्वे।हणाति।ननार।स्त्रहृतइतियुणे।ननरुः।ननरुः।क्यनीर्यता।हता।न

DR. BHAU DAJI LAD MUSEUM

मघानामसंघामंघितामंघित्रुंमघितः।मघितवान्।ऋदृषेतिक्तोवाकित्वे।मघित्वामंघित्वा।घञिमंघः।उणादौ।ञस्तुस्तृञिमंघेरानः।मं।
घानःस्वजकः।मंघहिंसामंक्तेरायाः।मंघति।वा॥ ग्रंघवूमंदर्नेमंदर्नेग्रंघनेग्रंश्नाति।होग्रंघानाकुर्मकिर्नाण्यंकश्मतावितिञि।
क्यात्मनेपदेषुप्राप्तेषुस्तृघाघेतिक्यञ्यारत्नावग्रंघीतेमालास्वयंमेवाऽग्रंघिष्टमालास्वयंमेवाऽग्रंघावाऽग्रंघत्यतएवेक्त्वाना।
वनोलुकित्वाग्रंघवः।ग्रंघवः।स्कस्तृञितिटिग्रंघिघापक्षेऽग्रंघवुः।ऽग्रंघवुः।ऽग्रंघिघाग्रंघिता।ग्रंघित्रुंग्रंघितः।ग्रंघितवान्।ऋदृषेति
क्तोवाकित्वेग्रंघित्वाग्रंघित्वा।घञिग्रंघः।उणादौ।एदिपदीतिङ्वः।ग्रंघिः।पद्वीग्रंघुश्कोटिल्ये।ग्रंघताग्रंघण्मंदर्नेयुजादिरितिवा
णिवित्।ग्रंघयतिग्रंघति।वा॥ ऊंघवूमंक्तेरा।स्नेहणश्त्यन्योऊ घ्नातिहोऊघानस्तुकंऊंघाऊंघित्वाऊंघित्रुंऊंघितः।ऊंघितवा
न्।ऋदृषेतिक्तोवाकित्वेऊंघित्वाऊंघित्वाघञिऊंघः।स्वादि वाक्तेःऊंघ्यतइतिऊंघः।ऊंघाऊंघवावृत्संकिंबलः।क्वेट
श्त्यः।ऊंघाः।उणादौ।स्तृस्तृत्रित्फः।ऊंघुः।स्तृस्मठऊंघुः।तत्तु यूंत्फत्तरपदस्तुकिंऊंघुदयापरः।ऊंघुः।लंगावास्त्रीघ
कारः।ऊंघुहिंसामंक्तेरायाः।उदित्वान्नेःऊंघतिऊंघ्यते॥ अघद्यतेःमठा।वा॥ मृदवूक्षोदेमृदनातिहोमृदानाम
मर्दमर्दितामृदितः।अजातेःस्नात्यादिभ्यइतिणिनिः।नगरमर्दीप्रा। कारमर्दाःक्रुधक्रिशेतिक्तः।किंत्वेमृदित्वाक्त्वांसंपादतिकर्म
णिक्विपिमृदुरुणादौमृदेर्वाऽनश्चवेताकामृदीकामृदीकावज्रेहामृद्नातीतिकित्पावामृदरः।व्याधिः।मृदिकंदोत्पत्तौमर्दल
ःसुरजःअघश्नातीतावा॥ गुधवूरोषेयुप्रतिहोगुधनाऽजागाधागाधिताःगाधित्रुंगुधितः।ऽगुधक्रिशेतिक्तःकिंत्वेगुधित्वावो
व्यंजनादेरितिमानावाकित्वेऽजगुधिषतिऽजागाधिषतिसिदाद्यृडिगाधाःउणादौ।ऊधित्रुंधेर्वृमः।गाधूमः।गृधवूपरिवेष्टनेगृध्न
तिवा॥ वंधवूबंधनेबध्नातिहोबध्नानाववंधासंयागांतत्वादिंधंधमंयागातिकित्वानावावंधवुः।वबंधुः।अनुस्वारेचनेरुगु
डदवादेरितिबन्धानःसंनह्यतिसंवन्धावन्धुः।वंधेर्नमीतिणमि।ऊंऊदीबंधंबंधुः।आधारान्नस्तुवंधवन्धुः।उणादौदृङ्वृत्त्रित्रोकावे

धकः।वारकपालः।गोगदिन्वान्नंधांवंधकीपांसुलासृहनीसूकेवंधकः।वांधरितिकित्सदेवधटीदिननंग्रेतिनेनिपातनान्नवृद्धः।
रविःशुषीघीतिकितावावधिरः।स्तृस्तृत्रित्फः।वंधुः।अघस्तांतास्वयंःसेटश्वा॥ क्रुलवूसंवलने।क्रुलादीनामितिणत्वालावोऽक्रुल्वा
तिऽक्रुल्वीतःक्रुल्वतिहोक्रुलाणःउक्रोलाक्रोलिताअक्रोलीत्।उक्रुलवितिरित्रोतिक्तोनिपातनान्नेरुऽक्रुलाःऽक्रुलांसंघश्चेत्ऽक्रुलिताऽन्यः।
क्रुलिसंवलनेकोलातेक्रुलवूसंवलनाऽक्रुल्पतिऽक्रुप्याद्यडिअक्रुलवुः।वा॥ णलवूलवूहिंसायांपाठइतिणोनानस्वातिअक्रुल
पस्मोतिनोणेपूर्णस्वातिहोनलानानलाअनादरात्यतएवेक्त्वालावेनेलवुःनेलुःनलिताःनलितःऽउलाऽउल्वा।
तिऽतालाऽउडुलवुःऽउडुलुःतालिताऽउलितःणलिवुलिहिंसायांनलातेतालाताणलवूलवूहिंसायांनल्पतिऽउल्पति
अघस्तांतःसेटवा॥ रवंवूस्तुस्वूरायणादेवूस्तुस्तुत्रा उर्त्तावातमार्यमविवर्मक्रमाऽरायेनऽतत्वेवनपतितः।
अनुनासिकावितिवऊदिऊदित्यतअवोरवोनाति। ऊंदंवोरितिवत्वंकंवनेऽत्योकतन्मातास्वस्रातिहो
रवंवानावस्वावारवितारवितुंस्वित्वा।रवितःक्तिपि रवोःचोतायमित्योकावांतंभवंतवमित्यनोतवर्गस्येति
नोजश्चेरवज्वातिहोरवंवानारवितःरवितवान्नारवितुंअ घस्तांतासेटवा॥ क्लिशोवूविबाधनेतवर्गस्येतिनोज।
श्यनक्नाद्यित्यनावक्लिश्नातिहोक्लिशानाविक्लेशाअदित्वाऽदेङ्क्लेशाःक्लेशितोक्लंकवत्वंकासुप्रक्लिशित्याऽइतिवटिक्लिष्टःक्लि
शितःक्लिष्टवान्नाक्लिशितवान्नाक्लिष्टावोवंजनादिरितिविकल्पेपवादेक्रुधक्रिशेतिकित्वेक्लिशित्वावणादौक्लिशःकोवति
शेःकेशःक्लिशितुंऽउपतापेक्लिशूपतीतिक्त्वात्मनेपदस्यानित्यत्वज्ञापनान्नवा॥ अशनूलोजनेअश्नातिहोअशानाअ
शाअशितोअशितःलावत्वाशितादितिनिर्देशान्नाप्यादिकर्त्तरिक्तेदीर्घवाअश्यतेस्वादिवत्कर्मणोवाक्तेआशितःऽइक्षुः
वयिवदितिनिपातनान्नस्तुतमाऽनेकऽभुनक्तिवऽनाऽशीर्नाऽअनाऽअशनऽभुजिपतातिकर्मणिणनटिअश्यातेक्यनिकृञ्ऽइतिनिपातनान्नवा।

णिवाऽनित्यत्वादत्वावसिदादिनिपातनादऽडिवुरावत्वादिवादऽजि।ऽवुरावालः।वीरः।ऽअणऽनेयतिघ्नो।वेवीयुवर्णेत्यलिवारः।ऽऽदृपत्व
णाविऽणुऽप्रत्ययतीनामनकारनिर्देशमऽऽवोदिऽकारणऽवुरादिणिवाऽनित्यत्वऽज्ञापकेऽनघविंयतऽत्यादौनलोपाभावोघंततातिणिऽ
वुकः।स्वानिञ्चेनापोत्यत्वालावात्रवुकाऽऽगमगाऽतेनसोरतिवितीत्यादिमिऽऽइदंवऽज्ञापकंघुषेरविऽष्टइतिविऽष्टनप्रतिषेधः।
अयंविविऽष्टेनघुषेरिऽइतिप्रतिषेधाभावोघंः।मवणिचानित्यत्वेऽनेकस्वरत्वादवमिऽतेनमहीपालवत्वाऽऽघंऽकृदंतिा।ढ।। ष्टृ।
प्रेरणेऽस्वार्थेणिचि।पारयतिकापर्यंतेधातारनेकस्वरादित्यामिपारयांचक्रामाहिमातीतिऽत्रापारयःऽकृदंतादवैमित्याकाऽष्टृ
पालनपूरणयोः।पिपर्त्तिऽइत्वव्यायामेवाप्रियतातऽढ। ष्णश्रवणे। धारयतिधारयामास।ष्टेसेवनाधरतिघंतोघष्टआवरणेऽइति
प्रत्ययेपञ्चः।।अघक्तोताऽष्टोसटश्चाऽढ। श्लक्ष्णवत्कणश्लाघ। णेःश्लक्ष्णयतिश्लक्ष्णयांचक्रेश्लक्ष्णयांचक्रतुःश्लक्ष्णयांचक्रुः
रःअलिवत्कः।तत्रवऽरूःवल्कलमितिऽवलेःकलकिो ।ढ।।नकुधृषेकेनाऽऽनेनकयतिधक्ष्यतिा।ढ।।च
कवुक्कणव्यघनेःचक्कयतिऽणादोःमुरालेतिनिपातनाद लोवक्कलेःवक्कलकंऽवुक्कावुक्कयतिऽअल्यलिवाऽवुक्कः
।चिक्कतिकोशिकः।विक्कसंःविक्कणेा।ढ।टक्कणबंधनेःऽदिच्चु ञेःटंकयतिऽअलिविटंकः।ऽन्नाम्नीतिघेःटंकःऽदघट्टारणः।
अनटिटंकनाणिवऽन्नीत्यनटंकनाऽढ। अर्क्कणस्तवनेऽअर्क्कयतिऽअल्यलिवाऽअर्कःअघवातिा।ढ।। पिन्नपूऽदृनेःपिन्वयति
पिवुतिऽउपवरिवातऽतिपवारोरूपेऽढ। पवणविस्मारःऽदिच्चुञेःपंवयतिऽअलिःऽपवःपवऽस्वीकरणेःपंवातनाम्निवा
मिचतिणाकपंचिकाऽअमिचिमीरादिवाऽऽथंविपंचीघंजिन्यंकादिवाऽऽकवेःपंकःऽअघवांतःऽढ। स्नेहऽपूस्नेहनःस्नेहनम।
व्यक्तावाकूःस्नेहयतिःस्नेहऽअव्यक्तायांवाचिाऽअघजांताःएकादशाऽढ। ऊर्जऽबलप्राणनयोःप्राणनंजीवनंऊर्जयतिःदि
ऽकदितिक्विपिऽऊर्ऽराऽसऽइतिनियमादऽत्रमंयागेतऽसाऽस्त्रिऽऊर्गस्यास्तीतिऊर्जीविबलावऽज्ञातःऽऊर्जस्वीऽऊर्जस्विलःसिदाऽ

ऽवऽजऽव्रऽजूऽमार्गणसंस्कारगत्योःमार्गणोवाणकस्यसंस्कारगतोवाऽमार्गसंस्कारपीत्यन्योवाऽजयतिाऽव्राजयतिाऽवजऽव्रजगतौवऽजतिाऽव्रजतिाढ।ऽ

ऽिऽऊर्जाऽस्कोऽऊर्जितिाढ। वुऽजपिंजऽणहिंसाबलदाननिकेतनेशऽतिकेतनंाऽदंशनेऽदिऽञ्चेःवुंऽजयतिपिंजयतिाऽणादोःऽऊर्ऽवटीत्यवर्णिऽ
जारःपिंजिमंजीस्थूलेाऽपिंजूलःऽदलितेबंधनपात्राःवुंऽजमप्यकापेवुःवुंजयतिाऽलोऽनर्केतिदंऽकेऽनायाःपुनःपाठोऽर्थसंदर्शनार्थःऽआत्म
नेपदार्थःसकर्म्मकार्थश्चाऽंजयतेाऽपिंजयतेाऽवुंजावलनेवाऽंजतिपिंऽजसिंपर्वानपक्षेाढ।ऽकंऽजऽणऽकंऽडऽजीवनेऽदिऽञ्चेःकंजयति
कंऽजऽडगतिदानयोःऽकंऽजातःघटादिवाऽऽत्रिणाम्प्रणेाःवाऽवार्धेऽब्रह्माऽजोऽअकंऽजिाढ। पूऽजऽणपूऽजायांपूजयतिायाऽवेतियांपूऽज्याःणकेा
।पूऽजकःयाऽनकादिवाऽकर्म्मजाऽवाऽतिऽतिथिोपिषष्टीसमासःयुऽक्तेणापूऽजकःयुक्तपूऽजकःऽज्ञानाऽतिसंतिकाऽक्रियासमृद्ध्य।
त्रमर्घस्यवर्ऽहनाऽऽप्तिषेधसत्कारेवकर्म्मण्यतिषष्ठ्यांराऽज्ञांपूजितःऽज्ञा नेऽर्हाघतिऽतिषेधऽचाऽऽषष्टीसमासःलोपिऽघीत्यऽहिपूऽजाढ।
गऽजमार्ऽजूऽशुष्टौगाऽजयतिमार्जयतिमर्त्तमर्जावणेाकपवा। तिमर्जयतिमर्जिताढ। तिऽजऽणनिऽशानेातेजयतितेजया
मासाणिवऽन्नीत्यनेातेजनातिऽहिंऽहमानिऽज्ञानयाःऽउमिः जऽशतिसंतिातिऽतिऽक्तातनिऽशानेऽतातेजतेऽणादोऽअसि
त्यमितेजःढ। रुऽजऽणहिंसायांराऽजयतिराऽजयांचक्रेा। ऽअक्षटातास्त्रयाविंऽशतिःढ। नटऽणअवस्पंदनेाऽवस्पंद
नस्त्वसःऽजासनाटेतिकर्म्मणोवाकर्म्मऽन्नाऽषऽतिषष्ठ्यावारस्यो ऽनाटयतिणाकोनाटकंाणटऽत्तातिाऽनटतिाऽटतोघटादिवाऽऽस्लो।
नटयतिाऽशाखंाऽततस्त्वऽघटादिवाऽसाऽवाऽनाटयतिनटंनऽटतिनंदीाऽनऽंदाऽनाहीाऽणालःाऽणालीाढ। वुटवुटवुडवुडऽणलदने
तोदयतिाऽवोटयतिाऽदिऽञ्चेःवुंटयतिाऽवोटयतिाऽआवोटयतिाऽनामिपुंसिवतिणाकतोटिकाऽअनटिाऽआवोटनाऽवुडवुडवुंदने
वुटतिाढ। ऊहऽणऊऽमानवाऽवकाराऽवदनेाऽऊहयतिाऽवुञ्जिहीतिटाकोऽऊहाकःऽऽवुंऽऊहाकःऽऊहाकीाऽलिाऽऊहःरम्यादि
वाऽकर्त्तरीयनटिाऽऊहनीाऽणादोाऽऊहिवशीतीमेाऽऊहिमंसंस्कृतंतत्रतल्लाढ। पुटवुटवुडवुंऽअल्पीभावेाऽपुटयतिाऽवुटयतिाषःसऽ
तिासंवुटयतिाषोपादऽन्नाऽभिसोऽवतिषाऽसुवुटयिषतिाऽअषोपादऽन्नोयमनादराऽर्थेत्यन्यतन्मतंऽन्नाऽवासुसुवुटयिषतिाढ।

DR. BHAU DAJI

चिडिम्बुः। अत्रास्वकलङ्कः। कचित्तु दलदन्तुदित्त्वनपिलांता निश्चाधीयता दालयति दंलयति दिंलयति॥ब॥ संवणु संबंधे संवयति। षोप
देशायमित्यन्ये। णिलो। एवतिषत्वे। मिषमुयिषति। तालव्यादिरयमिति डमिलः। त्राम्वयति। त्रावलं। स्वाम्बेत्येके। साम्वयति। अलिम्बा
म्बः॥ब॥ ऊत्तुणु आच्छादने। उदित्वान्ने उम्बयति। नाषित्त्वषीत्यडि उम्बा॥ब॥ लुबुउबुणु अर्दने। उदित्वान्ने लुम्बयति। उणादौ स्वरत्स्यइ
तिइः। लुबिः। तुबा। उदित्वान्ने तुम्बयति। अवि। गोरादित्वान्ङीषी तुम्बी॥ तिक्कतावित्येके। तुम्बकः। तुपणित्यप्यन्ये। तुम्पयति॥ब॥ ह्रुवणु निके
तने। स्वादन्तामिन इति दीर्घे। पूर्वयति। अविपूर्वः। पूर्वइत्यमरकोशः। उष्ठाते पुपवित्क्रत्स्प्रकृतिवा। उणाधकाते पयमस्मात्। लिहिह्ताधीतः।
अघमांताः॥ब॥ यमणु परिवेषणे। अपरिवेषणइत्यन्येयामय॥ [gap] त्यतिष्ठीश्रेजमसेवा। परिवेषणादन्यत्रयमाऽपरिवेषणेणिचिवा
तिज्ञास्व। यमयति। अघयांतः॥ब॥ व्ययणु क्षये। व्याययति। अ [gap] घांतास्त्रयः॥ब॥ यत्रुणु संकोचने। उदित्वान्ने यंत्रयति। नि
यंत्रयति। णिचन्नीत्यने यंत्रणा॥ब॥ कुद्रणु अनृतभाषणे [gap] उदित्वान्ने। कुंद्रयति। कुंद्रो। अत्रकुन्दरगादिरयमित्यन्ये
। शुद्धारद्मुक्ता॥ब॥ श्लथणु गतौ। श्लथयति। अवि। अश्लोत्र [gap] घलांताःषोडश॥ब॥ तिलणु स्नेहने। तेलयति। णिचोऽनि
त्यत्वादलादिनामप्यातेतिका। तिलः। उणादौ। क्वीवक्रत्ययके [gap] निपातनात्तिलकं। तिलस्नेहने। तिलति॥ब॥ जलणु अपवार
णे। जालयति। एवक। जालकं। अवि। जालं। अयंजलणितिनंदी। जालयति। अवि। लाजाः। जलघात्यइ ति॥ब॥ क्षलणु शौचा शौचे
णो। चकर्मणि। क्षालयति। क्षालितं॥ब॥ पुलणु समुच्छ्राये। पालयति। पुलमहत्त्वे। पोलति। उदादावप्ययमित्येके। पुलति॥ब॥ बिलणु
भेदे। उच्छ्रादिः। बेलयति। उणादौ णिचाऽनित्यत्वादलावा। विलि मिलीति किंतिपे। विल्मप्रकाशं। निघण्टीति किंतिवा विल्वं। मिलेतिकोवि
कः। भेदलयति। मिलं। विलभेदने। विलति॥ब॥ तलणु प्रतिष्ठायां। तालयति। उत्तालयति। अवि। तालः। स्वार्थेके तालिका। णिचोऽ
नित्यत्वात्तलति। अवि। तल्लं॥ब॥ तुलणु उन्माने। तोलयति। नीषित्त्वषीत्यडि तोला। बाजलकालित्वात्त्यान। तोलनं। णिचोऽनि १२२

त्यत्वादनावानामप्यातेतिका। तुलः। अपितुला। मितादयपि तुला। अनयतीति तुलत्राष्ट्रा मिश्रजनमिति णि विकल्पं॥ब॥ दुलणु उत्क्षे
पे। दोलयति। अवि। विंवियमापिदोला। मंज्ञायां। इति णौ लुकि दोलितः। नीषित्त्वषीत्यडि दोला। उणादौ णिचाऽनित्यत्वादलावना
मप्यातेतिकिदिः। डुलिः। कच्छपी। अंदोलयतीति उद्र्डेयघा। प्रेंखोलयति वीजयति॥ब॥ बुलणु निमज्जने। बोलयति। बोलितं। अनटि बो
लनं। णिचोऽनित्यत्वान्नामप्यातेतिकः। बुलः। बुलिः॥ब॥ मूलणु रोहणे। मूलयति। अवि। मूलं। उणादौ रस्वरत्स्य इतिइः। मूलिः। मूलेति
नंदी। मोलयति। णिचोऽनित्यत्वान्नामप्यातेतिका। मूलः। मूलप्रतिष्ठायां। मूलति॥ब॥ कलकिलपिलणु क्षेपे। कालयति गाः। अविका
लयति क्षिपतित्येवपर्यायांतात्कलाबानितिकालः। कलणुसं [gap] ख्यानगत्योः। अदंतः। संकलयति। अनिकलः। कलिराष्ट्रसंख्या
नयोः। कलाता किला। केलयति। उणादौ बाहुल्यइतिइः [gap] ।कलिः। किलत्रुश्वैत्यक्रीडनयोः। किलति। पिल। पेलयति। अ
वि। पेलं। पेल्याते वस्वादीनामस्या मितिवा जलकादनउप [gap] वादः। त्रंमिप्रत्ययादित्यः। निदादित्वान्नाइपेला। णिचोऽनि
त्यत्वात् पिल्पात॥ब॥ पलणु रक्षणे। पालयति। पालेति वं [gap] डः। पाली॥ब॥ इलणु प्रेरणे। इलयति। उपसर्गस्यानिणित्यव
र्णलोपे प्रेलयति। प्रेलयति। उ। पेलितवान्। अवि। एला। इल् गति [gap] स्वप्नक्षेपणेषु। इलति॥ब॥ चलणु भृतौ। चालयति। चलकंपने। च
लति। कंपने। घटादित्वाज्ञ्स्व। चलयति। चल। विलसने। अवयादिक्षइति। उर्वितदेत्यो। चलती चलंतीत्वा। कलेवा। अघवांतः॥ब॥ सा
म्बणु सामप्रयोगे। सान्त्वयति। अषोपदेशत्वान्न षत्वं। सिषांत्वयिषति। षोपदेशोयमित्येके। सिषांत्वयिषति। सासमसा चप्र
योगइतिचंद्रः। सामयति। उ। अपाप्यमपति ज्ञस्व। असीसमत्। सामणु सान्त्वने। अदंतः। असससाम्॥ अघशांतः। धूसणु कांतीकरणे। धूसा
यति। दंत्यांत्यायमित्येके। धूसयति। ध्मसरः। मूर्धन्यांतायमित्यन्ये। धूषयति। अघषांता स्त्रयः॥ब॥ श्लिषणु श्लेषणे।
श्लेषयति। श्लिष्टदारा। श्लेषति। श्लिष्यं। आलिंगाने। श्लिष्यति॥ब॥ लूषणु हिंसायां। लूषयति॥ब॥ रुषणु रोषे। रोषयति। रुष हिंसायां। रो

ङीमवायं।नञ्जातानञ्जति॥अघटंतास्त्रयः॥७॥ वटस्फुटण्नेदवाटयति॥अनटिउवाटनेणिवाऽनित्यद्याघटति॥विवटति॥ऊणादोदृ
दृन्नित्यके॥वटकास्फोटयति॥आस्फोटयंवकारः॥अर्घीतारउस्फुदृविकरणेस्फोटति॥स्फुटिविकसनेस्फोटतास्फुटदृविकसनास्फुट
ति॥७॥घटण्संघाते॥घाटयति॥अनटिउदृघाटनेउद्घाटितःकपाटः॥अर्घीतारउघटिश्चेष्टायांघटतणिगि॥घटादिद्याङ्खेघटयति॥
७॥हिंत्यर्घीस्थाय्यन्यत्रहिंत्यर्घीः॥हिंसार्घीःपद्यंतातिप्रत्रउरादोवदितव्याः॥हनेकुहिंसागत्योः॥घातयतिहिंसुदृहिंसायां॥हिंस
यति॥तर्दयति॥तत्रऋणणातस्मामर्घाङ्कुर्हतिहिनस्तिहृणेतिदीत्यादयापिद्यानानेवमिङ्न्येषांहिंसार्घानांउरादोपाठआत्मानेपदा
दिगतरूपनेदार्घः॥अन्येउघटास्फुटोघटचहिंत्यर्घीइत्याद्यपाठंमन्यं ता॥अस्मार्घश्चदृइत्ययंधातुरादूर्ध्वश्चस्फुटइतिघटइत्ययंचत्रयो
पितहिंत्यर्घीहिंसार्घीःमंतश्चुरादोलवंति॥वाटयति॥आस्फोटा यति॥घाटयतिहिंतीत्यर्घः॥अर्घीतारउनञ्जातिरादिद्याङ्खेघटति॥आ
स्फुटतिघटता॥अपरउन्यघाव्याचक्षतेवटआस्फुटो आस्फुटत्यर्घउरादिः॥वाटयति॥घटचाअयंवास्फुटत्यर्घ
उरादिः॥घाटयति॥अन्यत्रवटतिघटता॥अघणातः॥७॥ क णण्निमीलनाकाणयतिवक्रः॥अविकाणः॥अर्घीतारउकाण
ऋशेकाणतिगतौ॥घटादिद्याङ्खिगिङ्स्त्येकाणयति॥अघटांतः॥७॥ये तण्निकारापस्कारयोः॥निकारःखेदनंयातयत्यविणिवन्नानेन
।यातनाताउवाघाःउपस्कारयातयतिदरिद्रोनागस्पर्धनेयातयतिविङंराजापद्मादयतीत्यर्घः॥प्रतियातयतिप्रतिविधयतीत्यर्घः॥अर्घीतार
उयतिङ्प्रयत्नेयतते॥७॥ निरश्रुप्रतिदानेनिरःपारयतिःप्रतिदानेऽर्घेउरादिः॥निर्यातयतिऋणं॥आधयतीत्यर्घः॥अघटांतः॥६
॥७॥ऋशण्उपसर्गाज्ञाषाविकारयोःलाषोलाषणंलाषोआविकारेवार्घेऋशेऋत्यंधातुरुपसर्गात्परश्चुरादिः॥विऋशयति॥प्रऋश्य
तिप्रतिऋशयतिप्रतिश्चुक्रामाविकारातीत्यर्घः॥योगविलाषणंऽवतिंनदीऋशेऋत्यंधातुरुपसर्गादित्यकः॥ऋशेऋत्यंधातुरुपसर्गात्परश्चुरादिः॥
प्रऋशयतिविऋशयतिलाषाविकारयोरित्यपरः॥अतुपसर्गार्घेयमारंभः॥पूर्वस्तुलाषणेविकारार्घः॥ऋशयति॥अन्यस्तुऋशेऋशेकि॥

यायामित्यर्घीतात्॥ऋशयतिलषणस्यापिऋशेविशेषक्रियारूपत्वादत्रैवांतर्भावः॥तत्रउपसर्गादविकारइतिपविऋपऋशयति॥विऋशयतीत्य
विकारमात्रउदाहरंति॥७॥ ष्टदण्आप्रवणेकरणइत्येकाःषःसइतिसोस्तदयतिसोपदेशाद्यानिस्तोरावतिषत्वेनष्टदयिषतिअनटिनिस्त
दनेअर्घीतारउष्टदिङ्करणेस्तदनेनामकपोतातिकस्तदः॥७॥ आङंडःक्रंदण्मातत्यंआङःपरःक्रंदङ्इत्ययंधातुःमातत्यर्घउरादिः॥आ
क्रंदयति॥अतिआक्रंदः॥अर्घीतारउक्रंदउरादनाक्कानयोः॥आक्रंदति॥७॥षदण्आस्वादनेसंवरणइत्यन्योषःसइतिसस्वादयति॥षो
पादद्याद्यानामंतस्थेतिषत्वेआस्विषदत्॥अर्घीतारउषदिआस्वादनेमित्रायस्वदतदर्धा॥७॥ आस्वदःसकर्मकात्॥आङ्पूर्वोस्वदतःस
कर्मकाण्णिङ्नवतिआस्वादयतियवागूं॥अन्येउद्यसण्ग्रहणेउ षण्क्षरणेदलनेविदारणेलौक्यकर्मतिलासार्घदंडकःप्रत्ण्
आप्यायनेस्वदण्संवरणइतिक्रमेणपठित्वाद्यारभ्यांतिग्रंथि मारभ्यआस्वदःस्वदमलिवाप्यायोक्षउःपतितस्तस्मात्सक
र्मकक्रियावचनादवणिङ्नवतिनाताऽकर्मकेणिवोक्त ग्रंथिः॥७॥ मुदण्संसर्गेमोदयति॥मन्नुन्नसंघिषा॥मोद
यत्यप्सराःपःआनालिंगद्भिःउन्नयत्रसंमुदजतीत्यर्घः॥नाम्निडंसि वतिणेकमोदकः॥अर्घीतारउमुदिहर्षेमोदते॥अधर्धातः॥७
ष्टधण्प्रसहनेप्रसहनमलिसवः॥अप्रसहनइत्येकाःअप्रसहन ममर्धः॥ऋर्धयत्यविंउरुद्दत्वर्मणेतियुणाएवादऋतावाऋतिश्र
न्नीष्टधत्रऋशर्हत्॥अर्घीतारउष्टधङ्ऋशेऋशेऋत्यंधातुःऋर्हतिष्टधत्रउरुदाऋर्हति॥ऋर्धति॥अधर्धातः॥७॥ कपण्अवकल्कनेवकल्क
नंमिश्रीकरणंसामर्थ्यंवाकल्पयति॥अवकल्पनइत्यन्येकल्पयति॥इदंतिराजावंङसुन्तऋणेघावणेवकल्कनंवितनइतिवास्वङ्
संनाक्यति॥अवकल्कयति॥अर्घीतारउकृपोऽसामर्थ्येकल्पतांकंतअघर्धातः॥७॥ जल्पण्नाशनेउदित्त्वान्नेजंलयति॥कोजंल्पतिजं
लणितिवङ्रःजलःस्वरइतिस्वरात्परनोजंलयति॥अर्घीतारउजल्पङ्गात्रविनामेजल्पतिअघर्धातः॥७॥ अमण्गतौगतौअमोकम्पम
त्यत्रामावर्जनाद्यमोऽपरिवेषणइत्यत्रणिवानियमार्घत्वाद्यङ्स्वलावकर्जार्घस्यतिवाकर्मणःकर्मत्वात्षष्ठ्याआमयतिवारस्य

द्वारः।अलिआमः।उणादौ।ऊयुवल्यादयआमयः।रागः।अन्मातरिश्वन्नित्यनिनिपातनात्।अरीनामयतीत्यर्यमारविः।अर्घीतरेतु
।अमगातौ।अमतिः।घञि।अमः।अघरातौ।।७।। वरणेऽमंज्ञायां।विचारयत्यर्घीनणिवन्नित्यनाविचारणे।आन्यत्रवरणंमन्नायइति।
वंतिविचारणेदिमंज्ञायांमतिनवतीतिचाजः।अर्घीतरेतुवरमन्नक्षणेवावरति।।७।। पूरणआप्यायनेप्रयतिअर्घीतरेतुपूरेविश्रा
प्यायने।प्रर्यताअघलांतः।७।। दलणेविदारणेदारयतिदारयतीत्यर्घः।अर्घीतरेतुदल्लिफलाविशरणेदल्लतिणिगिघटा
दिवाङ्खेदल्लयतीत्यकाअघवांतः।७।। दिवणेअर्दानादेवयतिवाङ्खन्।परिदेवयतिअतिदेवयतिअतिष्टर्वादेवणिजित्वे
काअर्घीतरेतुदिवुक्रीडादौदीव्यतिअघद्यांतः।७।। पद्रा पघणेबधनेपाद्रायतिपात्रेरश्चाअघघांताश्चत्वारःपघणाघय।
तिपात्रेरश्चादंत्यांत्यायमित्येकाअर्घीतरेतुपघीवाधनसंपर्ग नायारितिसर्हन्यांतस्तालव्यांतादंत्यांतश्चावार्यनेदनेपद्रा
तापद्रातिपघतापघतिपसतापसतिः।७।। उघणेक्षरणे पोषयत्यालवणंक्षरयतीत्यर्घः।अर्घीतरेतुघघुष्टौ।पा
घतिउघद्रुघुष्टौ।घुघतिउघद्रुघुष्टौ।उघ्मातिः।७।। घुष्टणेविश्र घृनेविश्रष्टनेविशिष्टश्रष्टकरणे।नानाश्रष्टनेवाघोषयति।
।उद्घोषयतिअतिश्रष्टनश्त्येकाअघोषयतिपापेअपकृतश्र त्यर्घः।ऋदिक्करणेचुरादिणिचोऽनित्यत्वेलिंगात्तनऋदिश्नीति
वाडिअघघऋपक्षेअघोषान्।घोषतिडघुडःघघ्यमाणवाश्रतिविश्रष्टनेपिलवतिनायघृदिदितिकोविदाकः।अर्घीतरेतुघुष्टश्रौघो
षति।७।। आडःक्रंदाक्रंदःसातत्यश्त्यान्याआडःपरावृषिःक्रंदर्घंचुरादिर्नवतिअघोषयतिणिचवीत्यनेनआघोषणेअन्येचाडःक्रंदसा
तत्यश्तिपक्षेतिआडःपरान्क्रंदयेःसातत्यंऽर्घणिऽडूनवतिआक्रंदयतिनित्यंअन्यत्राक्रंदतिः।७।। त्वघतसुणअलंकारेत्वघयः
तिकन्यान्तघअलंकारेत्वघतिअघसांताःसप्ततसुउदित्वाङ्खेतंसयतिउन्नासयतिउन्नाम्नीतिकरणेघेअवतंसःतसुअलंकारेत
संतिः।७।। जसणताडनेजासयतिजासनादतिकर्मणोवाकर्मवेत्राघइतिषष्ठ्यावारस्योज्जासयतिअर्घीतरेतुजस्तत्रमाक्षणेजस्य।

तिजसणहिंसायामितिपठितोपघर्षनेदासुनरधीतः।७।। त्रसणवारणेधारणइतिनेंदीग्रहणाच्चेत्येकात्रासयतिस्वगात्रंनिराकरोतीत्यर्घः।अ
र्घीतरेतुत्रसेत्रलायत्रस्यतित्रसतिः।७।। वसणस्नेहच्छेदावहरणेषुत्वाहवासयतिवसाच्छेदवासयतिवृक्षोऽवहरणेवासयत्परान्मा।
रयतीत्यर्घः।अर्घीतरेतुवसंनिवासेवसतिवसिक्रआच्छादनेवस्ते।७।। धसणउञ्छेपेउञ्छइत्येकाधासयतिधस्तत्रउञ्छेधस्तातिउकारा
दीइत्वाविकाउध्रासयतिउध्रस्तातिः।७।। ग्रसणग्रहणेग्रासयतिफलोऽर्घीतरेतुग्रस्तइत्यदनेग्रसतेः।७।। लसणविलास्ययोर्गोलो।
सयतिदामत्वमादिनातक्कोतीत्यर्घः।अर्घीतरेतुलसश्लेषणक्रीडनायाःलसतिस्वादीपादःस्त्रिल्यायांगणिणिजसावार्धः।एवमन्यत्रापि
पंतायमित्येकोलासयतिदामःअन्यत्रालघीकांतोलघतिलघ तिातालवांतइतिउक्तोविदाकः।अघहांतः।७।।अर्हणपूजायां।अ
र्हयतिडआर्जिहःणिवन्नित्यनाअर्हणेणाअर्घीतरेतुअर्ह पूजायांअर्हतिअघहांतः।७।। मोहणअसनेमोहयति
ग्राहाग्रायुवर्मीत्यतिमोहःअन्यत्रामोहतिअघवार्मक्रमे णलामार्घीःतत्रकांतो।७।।लोडतर्कारेलघुलोदविश्र
ञ्जञ्जपिञ्जलुञ्जसुञ्जकुपटपुटलुटघटघुडवृतवुघनदबृधगुप धूपकुपत्रीवदशुकशुवसुपिसुकसुदसुवर्दृञ्जवल्दश्र।
ञ्जवञ्जमञ्जणनामार्घीःलोकयतिविलोकयतिक्रदिवाडणं त्यर्थेतिञ्जत्वालावाअलुलोकनाअन्यत्रलोकःदर्शनालोक
तातर्कातर्कयतियुवर्मीत्यतितर्कः।वितर्कः।क्रोतर्कितः।गणांतरेषुपविताअप्यत्रदंडाकुपावाहातवणावत्यर्घीतरातर्कति।अघघां
तोरेघुलघुाःदिवाङ्खेरेघयतिलेघयतिअन्यत्ररघुःलघुःगतौरेघतालेघतिअघवांतः।लोडालोवयतिआलोवयतिक्रदि
वाङपात्यमेतिञ्जत्वलावाअलुलोवनाअन्यत्रलोःदर्शनालोचातअघवांतःविगःस्वारल्यइतिविद्यविद्वयतिअन्यत्रविद्वगा
तिः।अनाविततायांविद्वायतिविद्वतिअघवांताःषद्वाःदितश्चअजाःअजयतिअन्यत्रअजोऽस्यक्ष्यांदोवनक्षिउजाःउजयति।
उजावलनेचाउंजतिपिंजाःपिंजयतिअन्यत्रपिंजाकिंमर्घनेपिंक्रोलंजाःलंजयतिअन्यत्रलंजानर्मनिलंजति।पुंजाःघुंजयति।

DR BHAU DAJI

DR BHAU DAJI

कनयोः लक्षयति। लक्षयतः। णिचि। नित्यन्। लक्षतः। अघात्मनेपदिनः। वर्धतः। पितृवादयः। तत्र कांतास्त्रयः॥ ७॥ हिक्किकिक्किणहिं
सायां। हिक्कयति। क्तेहिक्कितः। हिक्कितमिति। हिक्का अव्यक्तेऽनृष्टे इत्यस्मात्किप्। किक्किः। किक्किधति। उकिमप्यतर्दधतीति। षोदरादित्वाद्धातः॥ ७॥ निष्क्रिणः। परिमाणे। निष्क्रयति। अविनिष्कः॥ ७॥ अघजातः॥ तर्जिण्
संतर्जनात्। तर्जयति। करणेनटित्। तर्जनी। यद्वुलन्। तर्जयतीति। परस्मैपदेऽदृश्यते। ततो घञर्थे। तर्जयति। आ
वेदयति। निवेदयतीत्यादि। तदुत्वादिः। सहः। उत्वाजीति। उनन्त्वादिः। यहणेनामनपदस्यानित्यत्वज्ञापनात्। तर्जनिः। तर्जनी। तर्जनी
दंते॥ ७॥ ऋटिण्। अप्रमादः। आप्रदानः। इत्यनेन। ऋटयति। अलिऋटः। ऋटणदाहः। अदंतः। ऋटयति॥ ७॥ वटिण्। वेदने। वाटयति। रज्जुः।
डाटायमित्यादिकः। उन्। वाडयति। वृणां। वृटः। वेदनेन। वृद्यति। वृटति। आ। घञंतः॥ ७॥ शठिण्। स्मर्याय्यां। शाठयति। अविशाठः। णिचन्।
त्यनाशाठनः। शाटतिनंदी। शलितिकोशिकः। शावकेतवः। वा। शावति। शावः। अघणंतास्त्रयः॥ ७॥ ऋणिण्। गतौ। ऋणयति। अलिऋणः। ऋणादिः। उंवीरानी।
रेतीरः। ऋलेतिचेऽः॥ ७॥ स्वृणिण्। आशायां। आस्वारयति। अलिस्वरणः। अघतीति॥ ७॥ वितिण्। संवेदने।
वेतयति। अजिति विषयेणेर्लुकि। व्यंजनात्त्वादिडिति। इत्यनेन वेतनः। अप्रत्ययापवादः। णिचन्नित्यात्। वेतना। रम्यादित्वा
दितिकर्तर्यनटि। वेतनः। चितेसंज्ञाने। वेतति॥ ७॥ वल्लिगंधिण्। अर्दने। वल्गयति। अविवल्गः। ऋणादिः। स्वरत्यृजीत्यादिवल्लिः। अघभंतः
गंधिगंधयति। अलिगंधः। अनटि। गंधनः। ऋणादिः। गंधेरर्वीतीत्यादिगंधर्वः। अघपातास्त्रयः॥ ७॥ डपिडिपिडंपिपिंपयतेडंसिहिंसिण्
संघाते। डापयति। फपयतेडंपयति। डिंपयति। अघसंतौ। डंसिडंसयति। डिंसिडिंसयति। अविडिंसः। अघमंतास्त्रयः॥ ७॥ स्पर्धिण्। वि- १२७
तर्कायमोपरिवेषणे। इत्यत्रण्यधिकारे। पिणिङ्ययहणं नियमार्थं। तेन अमोकम्पमीतिऋत्वा। स्नावास्पायतेस्पर्धस्पर्शश्चेस्पर्धतिर्णिगि

अमऽइतिऋत्वेस्पर्धयति॥ ७॥ शमिण्। आलोचने। शामयति। निशामयति। णौदांतेतिऋवानिषातना। शांतः। पक्षे। मेऽकयारितिणेर्लुकि। शा
मितः। शमूऽउपशमे। शाम्यतिणिगि। शामोऽदर्शनेऽतिऋत्वे। शामयतिरागं॥ ७॥ ऊर्ममिण्। ऊर्मयति। मतिहेडुद्यात्। कितः। घञ्त्यन्योरु
क्तिऊर्मयनं। ऊर्मयनं। ऊर्मयतः। पऊर्मयतः। आऊर्मयतः। कोऽऊर्मयतः। धातारनेकस्वरत्वात्। मिऊर्मयो। वाऊडि। अनुऊर्मऽइतिनि
ऽनुऊर्मयिषतः। ऊर्मयितः। ऊर्मयितव्यः। किपिणिलुकोनसंधीतिस्नानिऽइतिषेधस्यकोलुकिलावाऽस्नानिऽसंयोगस्यादाविति।
मस्यलुगनावसंयोगांतलोपऽणिलुकोनसंधीतिस्नानिऽइतिषेधात्पदस्यतिमस्यलुकि। ईऊऋऽसाधुकृऽणिऽवृत्तौ। ऊर्मना। ऊर्म
यित्वा। पऊर्मयः। ऊर्मयेर्णमिडिवऊर्मयतऽइतिपाया। मिऽइत्यर्घा यमितिवऽनेवमनिष्टापत्तेः। तथादिगतिऊर्मयतऽइतिमामस्य।
नामेवमहविधानात्। वाद्यातनमद्यतनेवपक्षेमाऊर्मयीतिपाऊ वानियमऽइतिमयतऊर्मयत्यपिस्यात्। उपसर्गस्यबधातोः। प्राऊ
नियमात्। ऊर्मयमयतः। अजागमस्यबधत्वादित्वात्। कारयत :पातेः। ऊर्मयतः। कोदीर्घश्चेतिदीर्घः। ऊर्मीयतः। एकस्वर।
वाद्यपक्षेकायाः। मनावाऊर्मिमायाः। अद्यतन्यामिचिः। ऊर्मेष्टः। मनिऊर्मीतिदीर्घत्वेनियमात्त्वानावेऊर्मिस्मयि
ष्टेः। इतितव्येवऽइत्वात्स्यादिऽसावूर्मिता। ऊर्मितुं। ऊर्मितः। ऊर्मित वांक्विपिऊर्मिस्मयतऽइतिताः। ऊर्मिऽस्त्रियांनावाकर्त्रोः। ऊर्मिकौ।
ऊर्मितः। ऊर्मिः। ऊर्मित्या। ऊर्मिभ्यां। ऊर्मिभिः। इत्यादीनिरूपाणि। मिऽः। प्रभुवंतिः। अघकर्तरिऊर्मतीतिऊर्मयतेः। कर्तरिदितिडः। ऊर्मऽइत्व
चरतीतिक्विपिक्रियार्घत्वात्। उवेत्वादितिपरस्मैपदनविधौ। ऊर्मनाम्नस्तुणिजवाऊर्मकाम्नेघ्यातः। अघर्मंतास्त्रयः॥ ७॥ शर्विण्। उद्य
मे। शर्वयति। उऋयतेरवर्जणिवन्नित्यनेशृणाः। शरणं। शरणः। शरविगतौ। शर्यति॥ ७॥ तंत्रिण्। ऊर्ङवआधारणे। ऊर्ङवआधारणे। ऊर्ङ
वपरिवारः। उपलक्षणंवितन्। तंत्रयति। तंत्रयांचक्रे। अयत्निकतंत्रे। कर्मणोऽणिस्वतंत्रेः। ण्वुलादिपदिपत्रमित्यातंत्रिः। वीणास्त्रे। इस्वृ
तंत्रीतिईः। तंत्रीः। शुष्कस्नायुः। आत्मंभरावूर्ङवत्यपिवा। उरितिवाऽः। ऊर्ङवयति॥ ७॥ मंत्रिण्। गुप्तभाषणे। मंत्रयति। यहादिस्यइति॥

णिनिमंत्री अलिमंत्रः। उणादौ पदिपमीत्यौ मंत्रिः मन्त्रिवः। अघ्लीतः। ग। ललिणृङ्क्रीडायां। लालयति। अचिलालः। क्रमिलालः। कर्मणोऽणि। क्रीलालयति क्रीलालः। णिवन्तीत्यनेलालना। णिलानित्यादिदित्यनेलालनाशीलालालना। क्रीलालितः। लालेतिवक्तव्ये। निघ्नान्तत्वेतिनिपातनाद्वेलालतेः। लडविलासेक्रीडादिवाप्यस्मात्। लेलतिणिगिजिक्रीडन्यघनेघटा। दिवाद्यन्वेलालयतिघ्नाजिक्रीडा। गलिणृस्रावणइत्यस्मात्। गालयति। उपगालयतिगालश्चदनेगलतिअघशीलातेः। ग। स्पर्द्धिणृस्पृहणेप्सणायां। स्पाहयति। डस्मृहइत्वंतेतिसत्वज्ञापकादपूर्वस्यापेरपस्पाहाणीदांतस्यांतेतिक्वानिपातनात्स्पृष्टः। स्पाहितः। पघीत्यधनमस्पृहतीत्यारयंस्पृहीत्यत्रकास्मगतास्पृहतिव्यञ्ज नात्स्पृहिः। स्पाहः। ग। दंशिणृदशने। दंशयति। णिवन्तीत्यनेदंशनोऽनटिदंशनोदशणृनामार्घः। दंशयति। दंशेदशने। दशति। दाशिणृदाननित्यस्माद्धेकाद्दाशयति। दाशृदाने। दाशाति। दाशतिअघशीलातेः। ग। दंसिणृदर्शनेचवक्तव्ये। दृशाने। दंसयति। क्तेदंसितः। दृषोदादित्वाद्दृनस्पावे। चादासी। दशणृनामार्घः। दंसयतिअन्यत्रदंसतिः। ग। सर्ज्जि णृसंतर्जने। सर्ज्जयति। णिवन्तीत्यनेसर्ज्जनाअघशीलातेः। ग। यक्षिणृपूजायां। यक्षयति। अलियक्षः। उणादौसात्मन्नितिसि नियक्षणाः। रागः। ग। आप्तनेनाघः। ज्ञाताऽदेताः। क्तक्ङिद्भ्यां जादेः प्रागंतवेधनाविधीयते। ततश्चाअतइत्यनुकः स्वानिचाद्गुणश्चोः समानलोपिचाङ्गसंज्ञावदीर्घोयंत्यस्वानाम नावः। यघा। स्वरयतिघ्वरयति। ष्वरयति। स्वरयति। अत्रातइत्यनुकः स्वरादेश्चेनपूर्वविधिस्तिन्निमित्तोगुणश्चघ्वलावः। अ रस्वरत्। असुस्वरत्। अत्रसमानलोपिचादसमानइतिपूर्वस्यसत्वज्ञापनादीर्घइतिदीर्घश्चनसंयोगादिः। असुस्वरत्। अत्रोपांत्यस्वाला वः। अकादीनांत्वक्तफलानामावतिपूर्ववार्यंतराधनादेतश्चपावः। णिजन्तावेऽनेकस्वरत्वाच्चभिन्नइत्यघइत्येकेऽमिलास्वेदेपके। राणामत्वविधानसामर्थ्यादन्योपलावमन्यंतेतत्रस्किंतीतिदृढो। घागमत्व। ७ऽरवापयति। लेजापयतिवेटापयतिरंडापयति। अ-

र्घापयति। मत्रापयति। गर्वापयतइत्यदाहरंति। तदिन्तिंतीतिदृढिस्वरमात्रम्पेक्षंतेतिनत्वकांतो। ग। अक्षणूलक्षणेअक्षयति। मनिस्वरा देरितिकर्दिद्वे। अविकयिषति। अनदंतपवायमित्येकेअक्षश्लक्षणेअक्षात। ग। क्षेक्षणूदर्शनि। क्षेक्षयति। णिजन्तावप्यस्यघोऽस्य पाठः। तेनानेकस्वरत्वाच्चक्षत्वति। एवंसन्नंतेरुकिगर्विपस्तीनांपातप्रयोजनमुन्नेयं। अदनंताणिवंतइत्येकेअघस्वातो। ग। सुस्वङः स्वणृतक्रियायां। सुस्वनंङः स्वनंत्यतक्रियां। सुस्वयति। असुसुस्वत्। अचिसुस्वंङः स्वयति। अचिङः स्वेअघशातः। ग। अङ्गणूपदलक्ष णायां। अंगयति। मनिअङ्किंगयिषति। अस्यापिपूर्ववार्यंतराधनादेतश्चपावः। अघघातः। ग। अघणूपापकरणे। अघयति। मनिअंजि घयिषति। अघवातो। ग। रघणूघत्वियत्रे। रघयति। रघयोश्चकारोऽ रस्वरणेवन्नीत्यनेस्वनात्। स्वणूपेशून्येस्वयति। अघोप देशाद्यत्वात्। अस्तसुस्वत्। अघत्वंतियडिमास्मत्यतास्मि पस्तसिलिमाहत्वर्यादकस्वरणेभ्येवन्दिघोपदेशस्मृतिः। अ तएवस्त्रेसंयामसमसनाडास्नूत्नस्तनास्तनस्तोमसुस्वान रामघोपादेशाद्यत्वात्। मास्त्यातास्मिमत्रस्थितइत्यादोनघ त्वाणाकस्त्रक्तःअविस्रस्तःगोरादित्वात्। घोस्त्वयतिस्त्वत्रमार्ग मितिस्त्वो। नाम्निंसिवतिणाकोसीमघानादित्वात्त्वोविश्व विकाउणादो। मकमयोमितिमनिपातनात्। स्त्वन्नः। उत्रादयश्चति त्रेनिपातनात्। स्त्वंस्वात्मत्यत्रेत्योस्त्विः। अघक्रांताश्चत्वारः। ग। लाजणूष्टपक्रर्मणि। लाजयति। विलाजयति। अत्रलाजलाक्रेलाजितंक्वोयपिविला ।ग। मलाजणूपीतिमत्वनायाः। घीतिदर्शनाया। त्यत्नोमलाजयति। क्वामलाजयतो। डोऽममलानत्वंअनटिमलाजनं। ग। लजलजणूप्रकाशने। लजयति। अललजत्। लजाऽदि त्वान्नेलंजयति। लजाणूनामार्घः। लंजयति। लजलंजलंजनं। लजति। लंजति। अघदंताः। मप्। ग। क्रटणूदाढ्ये। आमंत्रणेपीत्यर्थः। क्रटयति। डाअडक्रटत्। अविक्रटो। ग। पटवटणूग्रंथेवेष्टनेवा। पटयति। अङ्गोविष्टयतात्पर्यः। एवंवटयति। विलाजनेप्यमित्यन्ये। डाअपपटत्। अववटत्। पटगतौ। पटति। पटणूनामार्घः। पाटयति। अपाटिवटवेष्टने। वटति। णिगिपरिलाषणेघटादित्वाज्ज्वेवटय-

ष्टिष्यतिमृषिष्णतितिक्षायांयुजादितिवाणिच्।मर्षयतिमर्षति॥ अघमंतात्स्वयः॥७॥ रमणआस्वादनस्नेहनयोः।रमयतिडा॰
अररमत्।अलिरसः॥७॥णादोद्यमिरमीत्यानेरमना।रमत्।ष्टरमतिणिगि।रामयतिघञिरामः॥७॥ वामणउपसर्गवायां।वामयतिडा॰
अववामत्।णकेवामकः।णिवेत्तीत्यानेवामना।वमंनिवामावमति।वमिरुग्रास्वादनेवस्ते।वमणस्नेहादोवामयतिडाअववा॰
मत्॥७॥ निवमणआस्वादनेनिवामयतिडाअनिनिवामत्।मनिनिनिवामयिषतिक्तिनिवामयित्वा।वामणउपसर्गवायां।निप्रव
र्त्यडान्यववामत्।कोयपिनिवाम्याअघदांतः॥५॥७॥ चदणकल्कानेकल्कनेदंशः।चदयतिडाअचचदत्।ञिणम्यारणिच्।
चदणः॥७॥व्यञ्जतिवादीर्घश्चअवदिअवदिचादंचादंचदंचदः॥७ वर्णित्यतिविचदः।चदकल्कानेचदतिणिगिचादयतिडा
अचीचदत्॥७॥ मदणप्रजायांमदयतिडाअममदत्।पुंना। मृत्याधारायमदः॥७॥अवः।गोगादित्वात्स्यांमदी।मदप्रजा
यांमदतिणादोमादमिहितीनामदिनंराज्ञांस्वादेस्वमा हिनंतादवाश्रुदक्षीत्याद्यायाअमंतेतिणेरयिमदयाय्य
ःअश्वामधः।मद्यविल्णटिदितिइषोमहिषः।महिषीस्वारल्यइ तिइः।महिः।कुहिदृक्षीतिकतरिमहान्॥७॥ रहणत्यागे
।रहयतिडाअररहत्।अलिरहः।रहत्यागेरहतिणिगिरहय तिः॥७॥ रजणगतौ।इदित्वान्नेरंरहयतिअदंतत्वलादतइ॥
तिकंवाधिवाइतीत्यस्याप्यतेःक्तितीतिइत्वंवित्रिरातिपो।रहापयतिरजगतौरहति॥७॥ स्पृहणईप्सायांस्पृहर्व्याप्तावितिव्य
प्यस्यवासंप्रदानत्वेपुष्पस्यःस्पृहयतिअकर्मकत्वाज्जत्वघंतिकर्तरिक्तौपुष्पैस्पःस्पृहितामित्रः।पक्वैपुष्पाणिस्पृहयतिकर्मणिक्ते
पुष्पाणिस्पृहितानिमित्रेणाडाअपस्पृहत्।इडश्चेत्पालोवामंतणेरयिस्पृहयाशीलःस्पृहयालुः।नाभिस्पृहीत्यडास्पृहा॥७॥ १३१
दोश्चदक्षीत्याड्यास्पृहयाय्यंघृतंअघक्षांतः॥७॥ रुक्षणुपामध्योरुक्षयतिडाअरुरुक्षत्।अविरुक्षः।अनदिविरुक्षणाच्चो
यपिविरुक्ष्याअघादंतश्चवक्तृणिमनिक्यप्यात्मानपदिनःतत्रगांतः॥७॥ मृगाणिअन्वेषणेइदित्वादिडितइत्यात्मानपदोमृगय

तामृगायत्वेतिक्यनिपातनात्मृगयाकोमृगितंअघक्षांतः॥७॥ अर्घणिउपयाचने।अर्घयतापूर्वाचार्योक्तामदंतस्यपाठः।प
क्वमत्रिगर्त्तारिषिकिंचिदंतपाठवत्लादातुकंवाधिवाइत्यंतस्यापिचित्रितीतिइत्वंवित्रिरातिपो।अर्घापयतामत्रापयतागर्वापयत
इत्याजःडाआर्घिघतामनिअर्घियिषतेक्तेअर्घितंअलिअर्घः।णिवेत्तीत्यनेप्रार्घनाअघदांतः॥७॥ पदणिगतौ।पदयतिडा
अपपदत्।पदिवृगतौ।पद्यतेणिगिउपपादयतिअघमांतः॥७॥ संयामणिउद्योसंयामयतिअश्वः।असंयामयतामनिआघापदे
शाच्चाश्वस्यासावसिसंयामयिषतेअलिउन्नाम्यात्मानंघञासंयामः।क्तिसंयामयित्वाअयंपरमेपदीत्याकासंयामयतिअघरा
तास्वयः॥७॥ श्वरवीर्णिविक्रांतौ।श्वरयतिडाअशुश्वरत्।अविश्वरः।श्वेविस्पष्टेश्वरयतिणिगिडाअशुश्वरत्।वीरवीरयतिडाअवि
वीरत्।अविवीरःयपिवितिवायावीर्यं॥७॥ सत्रणिसंतान क्रियायांसंतानक्रियायामित्येकोसत्रयतिशाच्छत्रडाअस
सत्रत्।मनिअघोपदेशात्सत्रत्वलावसिसत्रयिषतेअघ स्नांतः॥७॥ स्खलणिपरिहरणेपरिहरणेपिनचेस्खलय
तिडाअवस्खलतामन्यघोपदेशात्स्खलत्वलावउस्खलयि घातअविस्खलः।अघवांतः॥७॥ गर्वणिमानेगर्वयतिडा॥
अजगर्वत्।अलिगर्वःगर्वदोगर्घतिः॥७॥अघक्षांतः।ग्रहणि ग्रहणेग्रहयतिडाअजग्रहत्।ग्रीज्यइत्यालोग्रहयाञ्चा॥
क्रियतिः॥७॥ कुहणिविस्मापनेकुहयतिडाअजुकुहत्।णकेकुहकः।लिदाद्यडिकुहानामनदी।णिवेत्तीत्यनेकुहनादे
लः।णादोमिवमीत्यकेकुकुकेआश्चर्यइकारयंतीतिकिडःकुकुः।नश्चेद्यत्रअमावास्या।इतियधीतिकिडःकुकुःमेवाअवसिताश्च
दंतःअघविकल्पितणिचायुजादयः॥७॥ युजणसंपर्वनेयुजादेरितिवाणिचायाजयतिपक्षेन्याश्चविकरणःशत्रायाजतियुजि
रुसमाक्षेयुज्यतायुक्तंपीयाणायुंक्तेयुनक्तिःश्नसुजादीनांनियतावाणिरुविकल्पः।उगादीनांउयघादश्चनेणिजनित्यश्नक्रमेवा
अघश्चदंतास्वयः॥७॥ लीणश्वीकरणेलियायानेनश्तिनेताघृतंविलीनयतिपक्षेनामिनश्तिश्नोविलाययतिलीज्ञानावर्त्याश्व
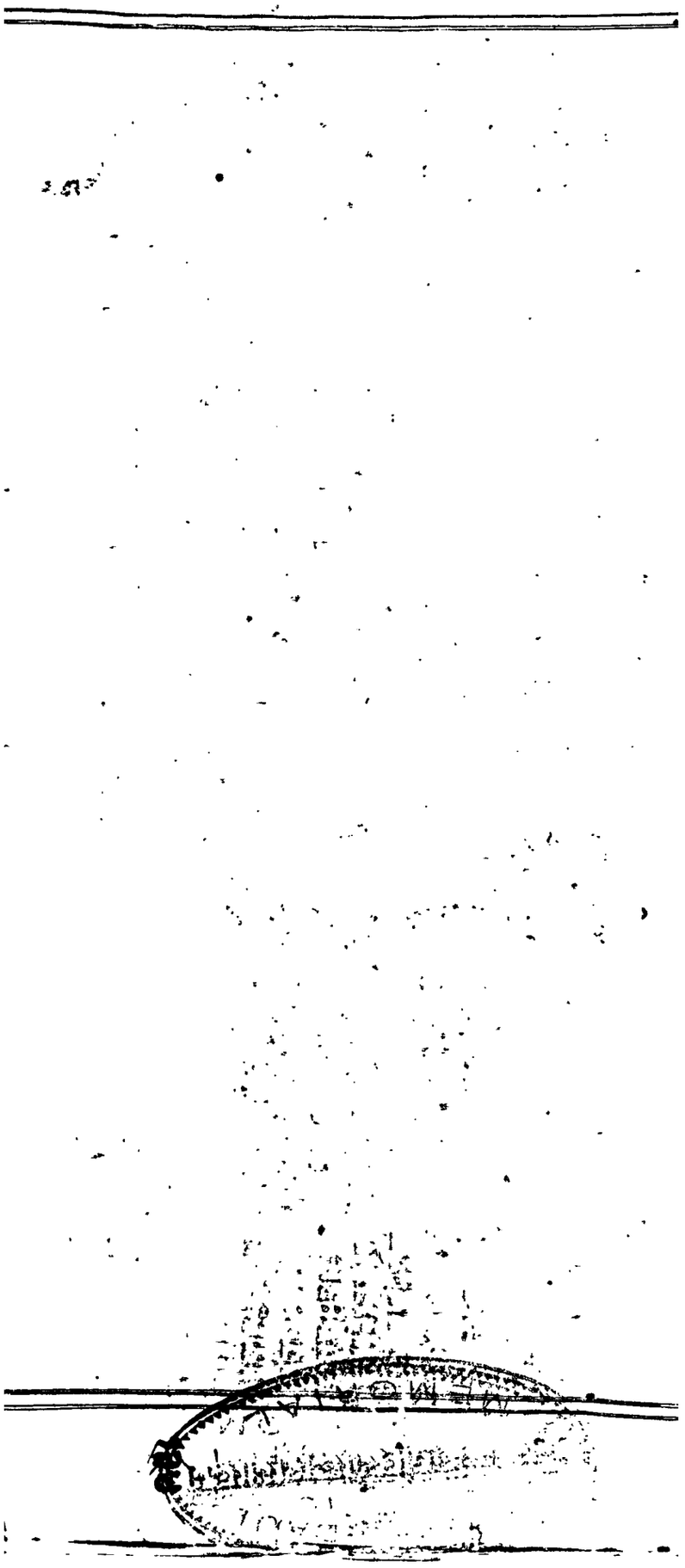
Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017